

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

L 167 I

Magyar nyelvű kiadás

Jogszabályok

64. évfolyam

2021. május 12.

Tartalom

I Jogalkotási aktusok

HATÁROZATOK

- ★ A Tanács (EU) 2021/764 határozata (2021. május 10.) a Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogram végrehajtását szolgáló egyedi program létrehozásáról és a 2013/743/EU határozat hatályon kívül helyezéséről ⁽¹⁾ 1

II Nem jogalkotási aktusok

RENDELETEK

- ★ A Tanács (Euratom) 2021/765 rendelete (2021. május 10.) az Európai Atomenergi(33)a-közösségnek a Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogramot kiegészítő, a 2021–2025 közötti időszakra vonatkozó kutatási és képzési programjának létrehozásáról, valamint az (Euratom) 2018/1563 rendelet hatályon kívül helyezéséről 81

⁽¹⁾ EGT-vonatkozású szöveg.

Azok a jogi aktusok, amelyek címe normál szedéssel jelenik meg, a mezőgazdasági ügyek napi intézésére vonatkoznak, és rendszerint csak korlátozott ideig maradnak hatályban.

Valamennyi más jogszabály címét vastagon szedik, és előtte csillag szerepel.

I

(Jogalkotási aktusok)

HATÁROZATOK

A TANÁCS (EU) 2021/764 HATÁROZATA

(2021. május 10.)

a Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogram végrehajtását szolgáló egyedi program létrehozásáról és a 2013/743/EU határozat hatályon kívül helyezéséről

(EGT-vonatkozású szöveg)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 182. cikke (4) bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság javaslatára,

a jogalkotási aktus tervezete nemzeti parlamenteknek való megküldését követően,

tekintettel az Európai Parlament véleményére ⁽¹⁾,tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményére ⁽²⁾,tekintettel a Régiók Bizottságának véleményeire ⁽³⁾,

különleges jogalkotási eljárás keretében,

mivel:

- (1) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 182. cikke (3) bekezdésének megfelelően az (EU) 2021/695 európai parlamenti és tanácsi rendelettel ⁽⁴⁾ létrehozott Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogramot (a továbbiakban: Horizont Európa) olyan egyedi programok révén kell végrehajtani, amelyek meghatározzák végrehajtásuk részletes szabályait, rögzítik az időtartamukat és rendelkeznek a szükségesnek ítélt eszközökről.
- (2) Az (EU) 2021/695 rendelet a Horizont Európa program általános és egyedi célkitűzéseit, valamint a szerkezetét határozza meg, továbbá nagy vonalakban ismerteti az elvégzendő tevékenységeket, a Horizont Európa végrehajtását szolgáló ezen egyedi programnak (a továbbiakban: egyedi program) pedig a Horizont Európa egyes részeinek operatív célkitűzéseit és a kapcsolódó tevékenységeket kell meghatároznia. Az (EU) 2021/695 rendeletben meghatározott végrehajtási rendelkezések teljes mértékben alkalmazandók az egyedi programra is, beleértve az etikai elvekre vonatkozó rendelkezéseket is.

⁽¹⁾ 2018. október 17-i vélemény (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

⁽²⁾ HL C 62., 2019.2.15., 33. o. és HL C 364., 2020.10.28., 124. o.

⁽³⁾ HL C 461., 2018.12.21., 79. o.

⁽⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/695 rendelete (2021. április 28.) a Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogram létrehozásáról, valamint részvételi és terjesztési szabályainak megállapításáról, továbbá és az 1290/2013/EU és az 1291/2013/EU rendeletek hatályon kívül helyezéséről (HL L 170., 2021.5.12., 1. o.).

- (3) Annak érdekében, hogy az egyedi program végrehajtása egységes feltételek mentén történjen, a Bizottságra végrehajtási hatásköröket kell ruházni, hogy munkaprogramokat fogadhasson el az egyedi program végrehajtására. Ezeket a végrehajtási hatásköröket a 182/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek ⁽⁵⁾ megfelelően kell gyakorolni.
- (4) A Közös Kutatóközpont (a továbbiakban: JRC) nem nukleáris közvetlen cselekvéseiről szóló egyedi program tudományos és technológiai tartalmát illetően konzultációra került sor a Közös Kutatóközpontnak a 96/282/Euratom bizottsági határozattal ⁽⁶⁾ létrehozott Igazgatótanácsával,
- (5) Az egyedi program elismeri, hogy az éghajlatváltozás az egyik legnagyobb globális és társadalmi kihívás, valamint tükrözi az éghajlatváltozás elleni, az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye keretében elfogadott Párizsi Megállapodásnak ⁽⁷⁾ (a továbbiakban: a Párizsi Megállapodás) és az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak a végrehajtására tett uniós kötelezettségvállalással összhangban történő küzdelem fontosságát. Ennek megfelelően ezen egyedi program hozzá fog járulni az éghajlati szempontok érvényesítéséhez és annak az átfogó célnak az eléréséhez, hogy az uniós költségvetési kiadások 30 %-át fordítsák éghajlat-politikai célkitűzések támogatására. Az éghajlati szempontok érvényesítését megfelelő mértékben integrálni kell a kutatási és innovációs (K+I) tartalmakba, és azt a kutatási ciklus minden szakaszában alkalmazni kell. Az egyedi program keretében végrehajtott tevékenységek révén az egyedi program teljes pénzügyi keretösszege legalább 35 %-ának kell hozzájárulnia éghajlat-politikai célokhoz. A tevékenységek meghatározásának ezen egyedi program előkészítése és végrehajtása során, újbóli értékelésüknek pedig a vonatkozó értékelések és felülvizsgálati folyamatok keretében kell sorra kerülnie. Ennek során külön figyelmet kell kapniuk azoknak az átalakulóban lévő uniós területeknek, ahol a szénfelhasználás, valamint a szén-dioxid-kibocsátás mértéke magas.
- (6) Az egyedi program keretében megvalósuló cselekvéseknek a piaci hiányosságok vagy az optimálistól eltérő befektetési helyzetek kezelését kell célozniuk, arányos és átlátható módon kell élelniük a beruházásokat, elkerülve a magánfinanszírozás megkettőzését vagy kiszorítását, valamint egyértelmű uniós hozzáadott értéket kell képviselniük és szavatolniuk kell a közberuházások megtérülését.
- (7) Tekintettel arra, hogy a K+I nagymértékben hozzá kell járulnia az élelmiszerek, a mezőgazdaság, a vidékfejlesztés és a biogazdaság terén felmerülő kihívások kezeléséhez, továbbá annak érdekében, hogy a kapcsolódó K+I lehetőségek kiaknázása a közös agrárpolitikával szoros szinergiában történjen, az egyedi program „Élelmiszerek, biogazdaság, természeti erőforrások, mezőgazdaság és környezet” klaszteréhez tartozó releváns cselekvéseknek folyó áron 8 952 000 000 EUR támogatásban kell részesülniük a 2021-től 2027-ig terjedő időszakban.
- (8) A digitális egységes piac megvalósításához, valamint a digitális és a fizikai technológiák közelítéséből adódó bővülő lehetőségek kihasználásához a beruházások fokozására van szükség. A Horizont Európának – az 1291/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽⁸⁾ által létrehozott Horizont 2020 keretprogramhoz ⁽⁹⁾ (a továbbiakban: Horizont 2020) képest – a főbb digitális K+I tevékenységekre szánt kiadások jelentős megnövelésével kell hozzájárulnia az említett erőfeszítésekhez. Ez hivatott biztosítani, hogy a digitális területen Európa a globális K+I élvonalában maradjon.
- (9) Az ezen határozat keretében elérhető finanszírozási formákat és végrehajtási módszereket annak alapján kell megválasztani, hogy mennyiben képesek teljesíteni a cselekvések konkrét célkitűzéseit és biztosítani az eredményeket, figyelembe véve különösen az ellenőrzési költségeket, az adminisztratív terheket és a szabályok be nem tartásának várható kockázatát. Ennek keretében mérlegelni kell az egyösszegű átalány, az átalányfinanszírozás és az egységköltség-alapú térítés alkalmazását is.

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 182/2011/EU rendelete (2011. február 16.) a Bizottság végrehajtási hatásköreinek gyakorlására vonatkozó tagállami ellenőrzési mechanizmusok szabályainak és általános elveinek megállapításáról (HL L 55., 2011.2.28., 13. o.).

⁽⁶⁾ A Bizottság 282/96/Euratom határozata (1996. április 10.) a Közös Kutatóközpont átszervezéséről (HL L 107., 1996.4.30., 12. o.).

⁽⁷⁾ HL L 282., 2016.10.19., 4. o.

⁽⁸⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1291/2013/EU rendelete (2013. december 11.) a „Horizont 2020” kutatási és innovációs keretprogram (2014–2020) létrehozásáról és az 1982/2006/EK határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2013.12.20., 104. o.).

⁽⁹⁾ „Az Európai Unió új, korszerű többéves pénzügyi kerete a 2020 utáni prioritások megvalósításának hatékony szolgálatában” című, 2018. február 14-i bizottsági közlemény 13 milliárd EUR-ban határozza meg a Horizont 2020 kutatási és innovációs keretprogramhoz tartozó főbb digitális tevékenységekre irányuló kiadásokat.

- (10) Annak érdekében, hogy az érintett szakpolitikai területen biztosítva legyen a támogatásnyújtás folyamatossága, és hogy a végrehajtást a 2021–2027-re vonatkozó többéves pénzügyi keret (a továbbiakban: MFF 2021–2027) kezdetétől el lehessen indítani, e határozatnak sürgősen hatályba kell lépnie, és azt visszaható hatállyal, 2021. január 1-jétől kell alkalmazni.
- (11) A tagállamokat az eljárás korai szakaszában be kell vonni a küldetések meghatározásába.
- (12) A 2013/743/EU tanácsi határozatot ⁽¹⁰⁾ ezért hatályon kívül kell helyezni,

ELFOGADTA EZT A HATÁROZATOT:

I. FEJEZET

Általános rendelkezések

1. cikk

Tárgy

Ez a határozat az (EU) 2021/695 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének a) pontjában foglaltaknak megfelelően létrehozza a Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogram végrehajtását szolgáló egyedi programot (a továbbiakban: egyedi program).

Ez a határozat megállapítja az egyedi program operatív célkitűzéseit, a 2021 és 2027 közötti időszakra vonatkozó költségvetést, az egyedi program végrehajtási szabályait és az egyedi program keretében végrehajtandó tevékenységeket.

2. cikk

Operatív célkitűzések

- (1) Az egyedi programnak hozzá kell járulnia az (EU) 2021/695 rendelet 3. cikkében meghatározott általános és egyedi célkitűzések megvalósításához.
- (2) Az egyedi program operatív célkitűzései a következők:
- a) az alapkutatás és a felderítő kutatás kiválóságának erősítése; a kiválóság megerősítése és terjesztése, többek között a szélesebb körű részvétel ösztönzésével az egész Unióban;
 - b) a kutatás, az innováció és adott esetben az oktatás és más szakpolitikák közötti kapcsolat megerősítése, ideértve a nemzeti, a regionális és az uniós K+I politikák és tevékenységek egymást kiegészítő jellegét is;
 - c) az uniós szakpolitikai prioritások megvalósításának támogatása, különös tekintettel a fenntartható fejlődési célokra és a Párizsi Megállapodásra;
 - d) a felelősségteljes K+I előmozdítása, figyelembe véve az elővigyázatosság elvét;
 - e) a nemi dimenzió fokozott érvényesítése az egyedi programban;
 - f) az együttműködésen alapuló kapcsolatok megerősítése az európai K+I-ben ágazatokon és tudományágakon átívelően, a társadalom- és bölcsészettudományok területén is;
 - g) a nemzetközi együttműködés megerősítése;
 - h) a kutatási infrastruktúrák összekapcsolása és fejlesztése az Európai Kutatási Térség (EKT) egészében és az azokhoz való transznacionális hozzáférés biztosítása;
 - i) tehetségek bevonása, a kutatók és az innovátorok képzése és az EKT-ben tartása, többek között mobilitás révén;

⁽¹⁰⁾ A Tanács 2013/743/EU határozata (2013. december 3.) a „Horizont 2020” kutatási és innovációs keretprogram (2014–2020) végrehajtását szolgáló egyedi program létrehozásáról és a 2006/971/EK, a 2006/972/EK, a 2006/973/EK, a 2006/974/EK és a 2006/975/EK határozatok hatályon kívül helyezéséről (HL L 347, 20.12.2013, 965. o.).

- j) a nyílt tudomány előmozdítása, valamint a nyilvánosság előtti láthatóság, valamint a tudományos publikációkhoz és a kutatási adatokhoz való nyílt hozzáférés biztosítása, adott esetben kivételeket megállapítva;
- k) a K+I eredmények kiaknázásának ösztönzése, valamint az eredmények aktív terjesztése és hasznosítása, különösen a magánfinanszírozás mozgósítása és a szakpolitikák alakítása érdekében;
- l) ambiciózus célok meghatározott időn belül történő elérése K+I küldetéseken keresztül;
- m) a tudomány és a társadalom közötti kapcsolat és interakció javítása, ideértve a tudománynak a társadalom előtti láthatóságát és a tudományos kommunikációt is, valamint a polgárok és a végfelhasználók bevonásának előmozdítása a kooperatív tervezés és a kooperatív alkotás folyamataiba;
- n) az ipari átalakulás felgyorsítása, többek között az innovációs készségek javítása révén;
- o) a K+I tevékenységek ösztönzése a kkv-kben, valamint innovatív vállalkozások, különösen induló innovatív vállalkozások (startupok), kkv-k és kivételes esetekben kis méretű, közepes piaci tőkeértékű vállalatok létrehozásának és felfutásának ösztönzése;
- p) a kockázatfinanszírozáshoz való hozzáférés javítása, többek között az (EU) 2021/523 európai parlamenti és tanácsi rendelettel ⁽¹⁾ létrehozott InvestEU programmal való szinergiák révén, különösen abban az esetben, ha a piac nem nyújt életképes finanszírozási lehetőségeket.

(3) A (2) bekezdésben említett célkitűzések elérése érdekében az egyedi program végrehajtási időszaka folyamán újonnan felmerülő nem várt igények is figyelembe vehetők. Kellően indokolt esetben ide tartozhat a felmerülő lehetőségekre, válságokra és fenyegetésekre, valamint az új uniós szakpolitikák kidolgozásával kapcsolatos igényekre történő reagálás.

3. cikk

Szerkezet

(1) Az (EU) 2021/695 rendelet 4. cikke (1) bekezdésének értelmében az egyedi program az alábbi részekből áll:

- a) I. pillér – „Tudományos kiválóság”, melynek összetevői a következők:
 - i. az Európai Kutatási Tanács (ERC), az I. mellékletben említett I. pillér 1. pontjában foglaltak szerint;
 - ii. Marie Skłodowska-Curie-akciók (MSCA), az I. mellékletben említett I. pillér 2. pontjában foglaltak szerint;
 - iii. kutatási infrastruktúrák, az I. mellékletben említett I. pillér 3. pontjában foglaltak szerint;
- b) II. pillér – „Globális kihívások és európai ipari versenyképesség”, melynek összetevői a következők:
 - i. „Egészségügy” klaszter, az I. mellékletben említett II. pillér 1. pontjában foglaltak szerint;
 - ii. „Kultúra, kreativitás és befogadó társadalom” klaszter, az I. mellékletben említett II. pillér 2. pontjában foglaltak szerint;
 - iii. „A társadalmat szolgáló polgári biztonság” klaszter, az I. mellékletben említett II. pillér 3. pontjában foglaltak szerint;
 - iv. „Digitalizáció, ipar és világűr” klaszter, az I. mellékletben említett II. pillér 4. pontjában foglaltak szerint;
 - v. „Éghajlat, energia és mobilitás” klaszter, az I. mellékletben említett II. pillér 5. pontjában foglaltak szerint;
 - vi. „Élelmiszerek, biogazdaság, természeti erőforrások, mezőgazdaság és környezet” klaszter, az I. mellékletben említett II. pillér 6. pontjában foglaltak szerint;
 - vii. a JRC nem nukleáris közvetlen cselekvései, az I. mellékletben említett II. pillér 7. pontjában foglaltak szerint;
- c) III. pillér – „Innovatív Európa”, melynek összetevői a következők:
 - i. az Európai Innovációs Tanács (EIC), az I. mellékletben említett III. pillér 1. pontjában foglaltak szerint;
 - ii. európai innovációs ökoszisztémák, az I. mellékletben említett III. pillér 2. pontjában foglaltak szerint;

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/523 rendelete (2021. március 24.) az InvestEU program létrehozásáról és az (EU) 2015/1017 rendelet módosításáról (HL L 107., 2021.3.26., 30. o.).

- d) „A részvétel szélesítése és az EKT megerősítése” rész, melynek összetevői a következők:
- i. a részvétel szélesítése és a kiválóság terjesztése, az I. mellékletben említett, „Az EKT megerősítése” rész 1. pontjában foglaltak szerint;
 - ii. az európai K+I rendszer megreformálása és fejlesztése, az I. mellékletben említett, „Az EKT megerősítése” rész 2. pontjában foglaltak szerint.
- (2) Az (1) bekezdésben említett részek keretében végrehajtandó tevékenységeket az I. melléklet ismerteti.

4. cikk

Költségvetés

- (1) Az (EU) 2021/695 rendelet 12. cikkének (1) bekezdésével összhangban az egyedi programnak a 2021. január 1. és 2027. december 31. közötti időszakban történő végrehajtására szánt pénzügyi keretösszeg folyó áron 83 397 000 000 EUR.
- (2) Az (1) bekezdésben említett, az egyedi program számára rendelkezésre álló összeget az (EU, Euratom) 2020/2093 tanácsi rendelet ⁽¹²⁾ 5. cikke és az (EU, Euratom) 2020/2093 rendelet II. melléklete szerinti programspecifikus kiigazítás eredményeként 2018-as változatlan áron 2 790 000 000 EUR kiegészítő allokációval kell megnövelni.
- (3) Az e cikk (1) bekezdésében említett összeget az (EU) 2021/695 rendelet 12. cikkének (2) bekezdésével összhangban kell felosztani az e határozat 3. cikkének (1) bekezdésében meghatározott összetevők között. Az e cikk (2) bekezdésében említett összeget a keretprogramról és annak részvételi szabályairól szóló (EU) 2021/695 rendelet 12. cikkének (4) bekezdésével összhangban kell felosztani az e határozat 3. cikkének (1) bekezdésében meghatározott összetevők között. Az (EU) 2021/695 rendelet 12. cikkének (5)–(9) bekezdésében meghatározott rendelkezéseket alkalmazni kell.

5. cikk

Az Európai Unió Helyreállítási Eszközből származó források

- (1) Az (EU) 2021/695 rendelet 13. cikkével összhangban az (EU) 2020/2094 tanácsi rendelet ⁽¹³⁾ 1. cikkének (2) bekezdésében említett intézkedéseket ezen egyedi program keretében az említett rendelet 2. cikke (2) bekezdése a) pontjának iv. alpontjában szereplő összegek felhasználásával kell végrehajtani, az említett rendelet 3. cikkének (3), (4), (7) és (9) bekezdésére is figyelemmel. Az említett kiegészítő összegeket kizárólag a Covid19-válság következményeinek – különösen gazdasági, szociális és társadalmi következményeinek – kezelését célzó K+I tevékenységekre lehet elkülöníteni. Prioritást kell biztosítani az innovatív kkv-knak és különleges figyelmet kell fordítani a „Globális kihívások és európai ipari versenyképesség” megnevezésű II. pillér keretébe tartozó, együttműködésen alapuló projektekbe történő integrációjukra.
- (2) Az (1) bekezdésben említett összeg indikatív felosztása a következő:
- a) „Egészségügy” klaszter: 25 %;
 - b) „Digitalizáció, ipar és világűr” klaszter: 25 %;
 - c) „Éghajlat, energia és mobilitás” klaszter: 25 %;
 - d) Európai Innovációs Tanács (EIT): 25 %.

⁽¹²⁾ A Tanács (EU, Euratom) 2020/2093 rendelete (2020. december 17.) a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről (HL L 433. I, 2020.12.22., 11. o.).

⁽¹³⁾ A Tanács (EU) 2020/2094 rendelete (2020. december 14.) a Covid19-válság utáni helyreállítás támogatására szolgáló Európai Unió Helyreállítási Eszköz létrehozásáról (HL L 433. I, 2020.12.22., 23. o.).

II. FEJEZET

Végrehajtás és programozás

6. cikk

Stratégiai terv

(1) Az (EU) 2021/695 rendelet 6. cikkének (6) bekezdése értelmében az egyedi programot a K+I tevékenységekre vonatkozó többéves stratégiai terv segítségével kell végrehajtani, amely hozzájárul a munkaprogramok, az uniós prioritások és a nemzeti prioritások közötti összhanghoz is. A stratégiai tervezés eredményét egy többéves stratégiai tervben kell meghatározni, amelynek ki kell térnie az e határozat 13. cikkében említett munkaprogramok tartalmának előkészítésére, és a munkaprogramok, az uniós prioritások és a nemzeti prioritások összehangolásához való hozzájárulásra. A stratégiai tervnek legfeljebb négyéves időszakot kell felölelnie, és kellő rugalmasságot kell biztosítania ahhoz, hogy az Unió gyorsan tudjon reagálni az új és a kialakulóban lévő kihívásokra, valamint a váratlanul felmerülő lehetőségekre és válságokra.

(2) A stratégiai tervezés során elsősorban a „Globális kihívások és európai ipari versenyképesség” pillérre kell összpontosítani, emellett ki kell térni a többi pillér, valamint „A részvétel szélesítése és az EKT megerősítése” rész alá tartozó releváns tevékenységekre is.

A Bizottságnak gondoskodnia kell a tagállamok korai szakaszban való bevonásáról és a velük folytatott mélyreható véleménycseréről, továbbá az Európai Parlamenttel való mélyreható véleménycseréről. A Bizottságnak gondoskodnia kell arról is, hogy ez kiegészüljön az érdekelt felekkel és a nagyközönséggel folytatott konzultációval. Mindez elősegíti az erőteljesebb együttműködést a polgárokkal és a civil társadalommal.

A tagállamok a stratégiai terv kialakításában részt vevő nemzeti konzultációk és állampolgári hozzájárulások összefoglalásával is támogathatják a stratégiai tervezést.

(3) A Bizottság végrehajtási jogi aktus útján fogadja el a stratégiai tervet, a 14. cikk (4) bekezdésében említett vizsgálóbizottsági eljárás keretében. Az említett stratégiai tervnek illeszkednie kell az I. mellékletben ismertetett célkitűzésekhez és tevékenységekhez. Az említett végrehajtási jogi aktusnak – az érintett időszak vonatkozásában – ki kell terjednie a következő elemekre:

- a) a K+I támogatására vonatkozó legfőbb stratégiai irányvonalak, ideértve a várható hatások, a klasztereken átívelő kérdések és az érintett beavatkozási területek ismertetését;
- b) az (EU) 2021/695 rendelet 10. cikke (1) bekezdésének (a és b) pontja szerinti európai partnerségek meghatározása;
- c) az e rendelet 7. cikke, valamint az (EU) 2021/695 rendelet 8. cikke és VI. melléklete szerinti küldetések meghatározása;
- d) a nemzetközi együttműködés területei, a K+I tevékenységek területén a világ más nemzeteivel és régióival összehangolandó nagyobb léptékű intézkedések, illetve harmadik országokban tevékenykedő szervezetekkel együttműködésben végrehajtandó intézkedések;
- e) olyan konkrét kérdések, mint például a kutatás és az innováció közötti egyensúly; a társadalom- és bölcsészettudományok integrációja; a kulcsfontosságú alaptermotechnológiák és a stratégiai jelentőségű értékláncok szerepe; a nemek közötti egyenlőség, ideértve a nemi dimenziónak a K+I tartalmába való beépítését; a legmagasabb szintű etikai és feddhetetlenségi normák betartása; valamint terjesztési és hasznosítási prioritások.

(4) A stratégiai tervben figyelembe kell venni a Bizottság által készített, egy legalább a következő elemekre kiterjedő elemzést:

- a) az uniós és tagállami szakpolitikai prioritások szempontjából releváns politikai, társadalmi-gazdasági és környezeti hajtóerők;
- b) a K+I hozzájárulása az uniós szakpolitikai célok megvalósulásához, hasznosítva tanulmányok eredményeit, egyéb tudományos adatokat, valamint a vonatkozó uniós és nemzeti szintű kezdeményezéseket, többek között az (EU) 2021/695 rendelet 10. cikke (1) bekezdésének c) pontja szerinti intézményesített európai partnerségeket;

- c) tudományos megalapozottság a következők alapján: előrejelzési tevékenységek; tudományos és technológiai mutatók, innovációs mutatók, olyan nemzetközi fejlemények, mint például a fenntartható fejlődési célok megvalósítása és a megvalósítás során kapott visszajelzések; valamint a részvétel szélesítésére és a kiválóság megosztására, továbbá a kkv-k részvételére irányuló egyedi intézkedések végrehajtásának nyomon követése;
- d) olyan prioritások, amelyek potenciálisan megvalósíthatók más uniós programokkal szinergiában;
- e) a munkaprogram kidolgozásának részeként lefolytatandó, az érdekelt felekkel való konzultációra és a polgárok bevonására vonatkozó különféle megközelítések ismertetése;
- f) a 294/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽¹⁴⁾ szerinti, az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) keretében működő tudományos és innovációs közösségek (KIC) tervezésével való kiegészítő jelleg és szinergiák.

(5) A stratégiai tervezést az európai partnerségekre irányuló stratégiai koordinációs folyamatnak kell kiegészítenie, amelyben a tagállamok és a Bizottság egyenlő félként vesznek részt. E koordinációs folyamat során egybe kell fogni a K+I partnerségek portfóliójának kidolgozására, azok lehetséges kialakítására, végrehajtására, nyomon követésére és fokozatos kivezetésére vonatkozó előrejelző elemzéseket, elemzéseket és tanácsokat, és annak az (EU) 2021/695 rendelet III. melléklete szerinti átfogó kritériumrendszeren kell alapulnia.

7. cikk

Küldetések

- (1) Az (EU) 2021/695 rendelet VI. mellékletében meghatározott küldetési területeken K+I küldetések hozhatók létre.
- (2) Minden egyes küldetési terület vonatkozásában létre kell hozni egy küldetési testületet, kivéve ha igénybe lehet venni már meglévő tanácsadói struktúrákat, amely esetben a 14. cikkben említett programbizottságot erről előre tájékoztatni kell.

Az egyes küldetési testületek legfeljebb 15 független kiemelkedő személyiségből állnak, akik széles körű – adott esetben a társadalom- és bölcsészettudományok területére vonatkozó – szakértelemmel rendelkeznek, ideértve az érintett végfelhasználók képviselőit is. A küldetési testületek tagjait a Bizottság nevezi ki a meghatározásukra vonatkozó átlátható eljárást követően, melynek része egy nyílt szándéknyilatkozati felhívás is. A programbizottsággal időben konzultálni kell a jelöltek meghatározására és kiválasztására irányuló eljárásról, többek között az alkalmazott kritériumokról. A küldetési testület tagjainak hivatali ideje legfeljebb öt év lehet, amely egyszer megújítható.

- (3) A küldetési testületek nem rendelkeznek döntéshozatali jogkörrel. Feladatuk, hogy tanácsokkal lássák el a Bizottságot a következőkkel kapcsolatban:
 - a) egy vagy több küldetés meghatározása és megtervezése az érintett küldetési területen az (EU) 2021/695 rendelet 7. cikkében meghatározott rendelkezéseknek és kritériumoknak megfelelően;
 - b) a munkaprogramok tartalma és – a küldetés célkitűzéseinek elérését elősegítő – szükség szerinti felülvizsgálata az érdekelt felek és adott esetben a nagyközönség bevonásával;
 - c) a küldetésekhez tartozó projektportfóliók jellemzői;
 - d) kiigazító intézkedések vagy adott esetben megszüntetés a küldetés megvalósításának a küldetés kitűzött céljaihoz mért értékelése alapján;
 - e) független külső szakértők kiválasztása az (EU) 2021/695 rendelet 49. cikkével összhangban, ezen független külső szakértők eligazítása, az értékelési szempontok és azok súlyozása;
 - f) a küldetés célkitűzéseinek elérését elősegítő keretfeltételek;

⁽¹⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 294/2008/EK rendelete (2008. március 11.) az Európai Innovációs és Technológiai Intézet létrehozásáról (HL L 97, 9.4.2008, I. o.).

- g) kommunikáció, többek között a küldetés teljesítményéről és eredményeiről;
- h) a különböző szinteket képviselő érintett szereplők közötti szakpolitikai koordináció, különös tekintettel az uniós szakpolitikákkal való szinergiákra;
- i) fő teljesítménymutatók.

A küldetési testületek által adott szakmai tanácsokat nyilvánossá kell tenni.

(4) A programbizottságot minden egyes küldetési terület vonatkozásában be kell vonni a munkába a küldetések előkészítése és azok teljes életciklusa során, figyelembe véve a nemzeti környezetben felmerülő releváns kérdéseket és a nemzeti szintű tevékenységekkel való összehangolás fokozásának lehetőségeit. A küldetési testületekkel való interakciókat időben és átfogó módon kell lebonyolítani.

(5) A 13. cikk szerinti munkaprogramnak – a stratégiai tervben szereplő minden egyes küldetés vonatkozásában – ki kell terjednie a küldetés megtervezésére, a küldetés projektportfóliójának jellemzőire és a portfólió-alapú megközelítés hatékony alkalmazását lehetővé tevő konkrét rendelkezésekre.

8. cikk

Európai Kutatási Tanács

(1) A Bizottság létrehozza az Európai Kutatási Tanácsot (a továbbiakban: ERC) az I. pillér – „Tudományos kiválóság” keretében megvalósuló, az Európai Kutatási Tanácshoz kapcsolódó cselekvések végrehajtása céljából. Az ERC a 2013. december 12-i bizottsági határozattal ⁽¹⁵⁾ létrehozott Európai Kutatási Tanács jogutódja.

(2) Az ERC a 9. cikk szerinti független Tudományos Tanácsból és a 10. cikk szerinti ERC célzott végrehajtó struktúrából áll.

(3) Az ERC elnöke van, akit rangidős és nemzetközi elismerésnek örvendő tudósok közül választanak ki.

Az ERC elnökét – független, erre a célra felállított keresőbizottság közreműködésével lebonyolított átlátható felvételi eljárás nyomán – a Bizottság nevezi ki. A felvételi eljárást és a kiválasztott jelöltet az ERC Tudományos Tanácsának jóvá kell hagyania. Az ERC elnökének megbízatása négyéves időtartamra szól és egy ízben megújítható.

Az ERC elnöke tölti be a Tudományos Tanács elnöki tisztségét. Az ERC elnöke biztosítja az ERC Tudományos Tanácsának az irányítását és annak a célzott, az ERC végrehajtási struktúrával való kapcsolattartását, továbbá képviseli az ERC Tudományos Tanácsát a tudomány világában.

(4) Az ERC-nek a tudományos kiválóság, a nyílt tudomány, az autonómia, a hatékonyság, az eredményesség, az átláthatóság, az elszámoltathatóság és a kutatási integritás vezérelve alapján kell működnie. Biztosítani kell az ERC által az 2013. december 12-i bizottsági határozat alapján végzett cselekvések folytonosságát.

(5) Az ERC tevékenységeinek alulról építkező módon támogatniuk kell a legkülönbébb területeken végzett olyan felderítő kutatást, amelyet kutatásvezetők és csapataik végeznek európai szinten versengve, ideértve a pályájuk elején lévő kutatókat is.

(6) A Bizottság garantálja az ERC autonómiáját és integritását, és gondoskodik az arra bízott feladatok megfelelő végrehajtásáról.

A Bizottság biztosítja, hogy az ERC cselekvéseinek végrehajtása az e cikk (4) bekezdésében meghatározott elvek alapján, valamint a Tudományos Tanács által az ERC-re vonatkozóan megállapított, a 9. cikk (2) bekezdésének a) pontjában említett általános stratégia szerint történjen.

⁽¹⁵⁾ A Bizottság határozata (2013. december 12.) az Európai Kutatási Tanács létrehozásáról (HL C 373., 2013.12.20., 23. o.).

9. cikk

Az ERC Tudományos Tanácsa

(1) Az ERC Tudományos Tanácsa a legnagyobb szakmai megbecsülésnek örvendő és megfelelő szakértelemmel rendelkező, különböző korosztályokhoz tartozó, független női és férfi tudósokból, mérnökökből és tudományos szakemberekből áll, akik számos különböző kutatási és földrajzi területet képviselnek. Saját minőségükben, külső érdekektől függetlenül járnak el. Az ERC Tudományos Tanácsának tagjait a Bizottság nevezi ki az ERC Tudományos Tanácsával egyetértésben lefolytatott, független és átlátható kiválasztási eljárás eredményeképpen, amelynek része a tudományos közösséggel való nyílt konzultáció és az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak tett jelentés.

Az ERC Tudományos Tanácsa tagjainak hivatali ideje négy évre szól, amely egy alkalommal, az ERC Tudományos Tanácsa tevékenységének folytonosságát biztosító rotációs rendszer keretében megújítható.

(2) Az ERC Tudományos Tanácsának feladatai:

- a) kidolgozza az ERC általános stratégiáját;
- b) kidolgozza az ERC tevékenységeinek végrehajtási munkaprogramját;
- c) megállapítja a szakmai értékelés és a pályázati elbírálás módszereit és eljárásait, amelyek alapján a finanszírozandó pályázatokat kiválasztják;
- d) állást foglal minden olyan ügyben, amely tudományos szempontból bővítheti az ERC eredményeit és befolyását, valamint javíthatja a végzett kutatások minőségét;
- e) magatartási kódexet hoz létre, amely többek között az összeférhetetlenség elkerüléséhez ad eligazítást.

A Bizottság az ERC Tudományos Tanácsa által az első albekezdés a), c), d) és e) pontja alapján kialakított állásfoglalásoktól csak abban az esetben tér el, ha úgy véli, hogy azok sértik e határozatot. Az említett esetben a Bizottság intézkedéseket hoz az egyedi program végrehajtása és célkitűzései teljesítése folytonosságának fenntartása érdekében, megjelölve és kellően megindokolva az ERC Tudományos Tanácsának állásfoglalásától való eltéréseket.

(3) Az ERC Tudományos Tanácsának az I. mellékletben említett I. pillér 1. pontja szerinti megbízatással összhangban kell eljárnia.

(4) Az ERC Tudományos Tanács kizárólag az ERC érdekében, a 8. cikkben meghatározott elvek szerint cselekedhet. Integritással és tisztességgel kell eljárnia, és munkáját hatékonyan, a lehető legnagyobb átláthatóság mellett kell végeznie.

10. cikk

Az ERC célzott végrehajtó struktúrája

(1) Az ERC célzott végrehajtó struktúrája felel az adminisztratív végrehajtásért és az egyedi program ezen összetevőjének a teljesítéséért az I. mellékletben említett I. pillér 1.3.2. pontjában leírtaknak megfelelően. Feladata továbbá, hogy támogassa az ERC Tudományos Tanácsát valamennyi feladata ellátásában.

(2) A Bizottság biztosítja, hogy az ERC célzott végrehajtó struktúra szigorúan, hatékonyan, de a szükséges rugalmassággal, kizárólag az ERC célkitűzései és követelményei alapján működjön.

11. cikk

Európai Innovációs Tanács

(1) Az (EU) 2021/695 rendelet 9. cikke értelmében létrehozott EIC-n belül létre kell hozni az e határozat 12. cikkében említett magas szintű testületet (a továbbiakban: EIC-testület).

(2) A Bizottság biztosítja, hogy az EIC megvalósítása:

- a) az (EU) 2021/695 rendelet 9. cikkének (1) bekezdésében meghatározott elvekkel összhangban történjen, kellően figyelembe véve az EIC-testület által az EIC-nek a 12. cikk (1) bekezdése a) pontjában említett átfogó stratégiájáról alkotott véleményt;
- b) ne eredményezze a versenynek a közös érdekekkel ellentétes torzulását.

(3) Az EIC-vegyesfinanszírozás kezelése céljából a Bizottság közvetett irányítást alkalmaz. Amennyiben a közvetett irányítást nem alkalmazható, a Bizottság különleges célú gazdasági egységet (a továbbiakban: az EIC alap) hozhat létre, amelyet az alkalmazandó elszámoltathatósági szabályokkal összhangban kell irányítani.

Amennyiben a Bizottság az (1) bekezdés értelmében különleges célú gazdasági egységet hoz létre, törekszik más köz- és magánbefektetők részvételének biztosítására. Amennyiben az induló szakaszban erre nincs mód, a Bizottság úgy hozza létre az EIC különleges célú gazdasági egységet az uniós hozzájárulás multiplikátorhatásának növelése érdekében, hogy az vonzerővel rendelkezzen más köz- vagy magánbefektetők számára.

(4) A Bizottságnak gondoskodnia kell arról, hogy az EIC, az EIT és az InvestEU program tevékenységei ténylegesen kiegészítsék egymást.

12. cikk

Az EIC-testület

(1) Az EIC-testületnek a következők vonatkozásában kell tanácsokat adnia a Bizottságnak:

- a) a III. pillér – „Innovatív Európa” – EIC-össztevőjére vonatkozó átfogó stratégia;
- b) az EIC cselekvéseinek végrehajtási munkaprogramja;
- c) a pályázatok innovációs jellegének és kockázati profiljának értékelésére vonatkozó szempontok, valamint az akcelerator program részére nyújtott vissza nem térítendő támogatások, tőkerészesedésbe való befektetések és egyéb finanszírozási formák megfelelő egyensúlya;
- d) a projektek stratégiai portfólióinak meghatározása;
- e) a programirányítók profilja.

(2) Az EIC-testület kérésre ajánlásokat tehet a Bizottságnak a következőkre vonatkozóan:

- a) bármely olyan kérdés, amely innovációs szempontból Európa-szerte képes lehet bővíteni és előmozdítani az innovációs ökoszisztémákat, az EIC-össztevő célkitűzéseinek megvalósítását és hatását, valamint az innovatív vállalkozásoknak a megoldásaik bevezetésére irányuló kapacitását;
- b) a Bizottság illetékes szolgálataival – és adott esetben nemzeti és regionális hatóságokkal, valamint más érintett szervezetekkel, például az EIT igazgatótanácsával – együttműködve a vállalkozók előtt álló lehetséges szabályozási akadályok azonosítása, különösen azok esetében, akik támogatást kaptak az EIC-össztevő keretében;
- c) az EIC portfólióihoz tartozó, kialakulóban lévő technológiai trendek, információt nyújtva az egyedi program más részeinek programozásához;
- d) olyan konkrét kérdések azonosítása, amelyek esetében szükség van az EIC-testület tanácsaira.

Az EIC-testületnek az EIC célkitűzéseinek megvalósítása érdekében kell cselekednie. Integritással és tisztességgel kell eljárnia, és munkáját hatékonyan és átlátható módon kell végeznie. Az EIC-testületnek az I. mellékletben említett III. pillér 1. pontja szerinti megbízatással összhangban kell eljárnia.

(3) Az EIC-testület 15–20, Európa innovációs ökoszisztémájának különböző részeiből érkező független, kiemelkedő személyiségből áll, így például vállalkozókból, vállalatvezetőkből, befektetőkből, közigazgatási szakemberekből és kutatókból, többek között az innovációval foglalkozó tudományos szakértőkből. Az EIC-testület feladata, hogy hozzájáruljon a tájékoztatási tevékenységekhez, melynek során a tagjai az EIC márka presztízsének növelésére törekednek.

Az EIC-testület tagjait a Bizottság nevezi ki jelölésre irányuló nyílt felhívást vagy nyílt szándéknyilatkozati felhívást vagy mindkettőt követően – attól függően, hogy melyiket tekinti megfelelőbbnek –, figyelembe véve a szakértelem, a nemek és az életkor területén, valamint a földrajzi megoszlás terén fennálló egyensúly fontosságát.

A tagok hivatali ideje két évre szól, és gördülő kinevezési rendszer keretében - kétévente történő kinevezésekkel - kétszer meghosszabbítható.

(4) Az EIC-testületnek elnöke van, aki kapcsolódik az innováció világához, és szilárd ismeretekkel rendelkezik a kutatás és fejlesztés (K+F) területén.

Az EIC-testület elnökét a Bizottság nevezi ki átlátható felvételi eljárást követően. Az EIC-testület elnökét a Bizottság négyéves időtartamra nevezi ki, amely időtartam egyszer meghosszabbítható.

Az EIC-testület elnökének feladata, hogy levezze és előkészítse az EIC-testület üléseit, feladatokat ruház a tagokra, és külön alcsoportokat hozhat létre, különösen az EIC portfólióihoz tartozó, kialakulóban lévő technológiai trendek azonosítása érdekében. Az EIC-testület elnökének feladata, hogy az EIC-t az innováció világában képviselje. Az EIC-testület elnökének emellett népszerűsítene kell az EIC-t, és a Bizottság, valamint – az érintett programbizottságokon keresztül – a tagállamok tárgyalópartnereként kell eljárnia. A Bizottság gondoskodik az EIC-testület elnökének nyújtandó adminisztratív támogatásról.

(5) A Bizottság magatartási kódexet dolgoz ki, amely többek között az összeférhetetlenségnek és a titoktartás megsértésének elkerüléséhez ad eligazítást. Az EIC-testület tagjainak hivatalba lépésükkor el kell fogadniuk a magatartási kódexet.

13. cikk

Munkaprogramok

(1) Az egyedi programot az (EU, Euratom) 2018/1046 rendelet⁽¹⁶⁾ (a továbbiakban: a költségvetési rendelet) 110. cikkével összhangban, az e cikk (2) bekezdésében említett munkaprogramok révén kell végrehajtani. Az említett munkaprogramokban meg kell határozni a várt hatásokat, és azokat a 6. cikkben és az ezen határozat I. mellékletében ismertetett stratégiai tervezés szerint kell kidolgozni. A Bizottság rendszeresen, a korai szakasztól kezdve tájékoztatja az 14. cikkben említett bizottságot az egyedi program közvetett cselekvéseinek – többek között a küldetéseknek – a végrehajtásában elért általános előrehaladásáról, annak érdekében is, hogy a bizottság a stratégiai tervezés és a munkaprogramok kidolgozása során időben érdemi hozzájárulást nyújthasson, különösen a küldetéseket illetően.

A munkaprogramokban adott esetben meg kell határozni a vegyesfinanszírozási műveletekre fenntartott teljes összeget.

⁽¹⁶⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU, Euratom) 2018/1046 rendelete (2018. július 18.) az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról, az 1296/2013/EU, az 1301/2013/EU, az 1303/2013/EU, az 1304/2013/EU, az 1309/2013/EU, az 1316/2013/EU, a 223/2014/EU és a 283/2014/EU rendelet és az 541/2014/EU határozat módosításáról, valamint a 966/2012/EU, Euratom rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 193, 2018.7.30., 1. o).

(2) A Bizottság végrehajtási jogi aktusok útján külön munkaprogramokat fogad el a 3. cikk (1) bekezdésében meghatározottak szerinti, a következő összetevőkhöz tartozó cselekvések végrehajtására vonatkozóan:

- a) az ERC, amely esetében a munkaprogramot a 9. cikk (2) bekezdésének b) pontja alapján az ERC Tudományos Tanácsának kell megállapítania, a 14. cikk (3) bekezdésében említett tanácsadó-bizottsági eljárással összhangban; a Bizottság kizárólag akkor térhet el az ERC Tudományos Tanácsa által megállapított munkaprogramtól, ha úgy ítéli meg, hogy az nem felel meg e határozatnak; ebben az esetben a Bizottság a 14. cikk (4) bekezdésében említett vizsgálóbizottsági eljárás keretében végrehajtási jogi aktus révén fogadja el a munkaprogramot; e az említett intézkedését a Bizottságnak megfelelően meg kell indokolnia;
- b) a „Globális kihívások és európai ipari versenyképesség” pillérhez tartozó valamennyi klaszter, az MSCA, a kutatási infrastruktúrák, az európai innovációs ökoszisztémák, a részvétel szélesítése és a kiválóság terjesztése, valamint az európai K+I-rendszer megreformálása és fejlesztése, a 14. cikk (4) bekezdésében említett vizsgálóbizottsági eljárással összhangban;
- c) az EIC, amely esetében a munkaprogramot az EIC-testület által a 12. cikk (1) bekezdésének b) pontja alapján adott tanácsoknak megfelelően kell elkészíteni, a 14. cikk (4) bekezdésében említett vizsgálóbizottsági eljárással összhangban;
- d) a JRC, amely esetében a többéves munkaprogram készítésekor figyelembe kell venni a JRC-nek a 96/282/Euratom bizottsági határozatban említett Igazgatótanácsa által adott véleményét.

(3) A költségvetési rendelet 110. cikkében meghatározott követelmények mellett az e cikk (2) bekezdésében említett munkaprogramoknak adott esetben tartalmazniuk kell:

- a) az egyes cselekvésekre és küldetésekre elkülönített összegek feltüntetését, valamint a végrehajtás tervezett menetrendjét;
- b) a vissza nem térítendő támogatások vonatkozásában a prioritásokat, a kiválasztási és odaítélési szempontokat, a különböző odaítélési szempontok egymáshoz viszonyított súlyát, valamint az összes elszámolható költség finanszírozásának maximális mértékét;
- c) az (EU) 2021/695 rendelet 45–48. cikkének megfelelően a vegyesfinanszírozásra elkülönített összeget;
- d) a kedvezményezettekre vonatkozó bármilyen további kötelezettséget az (EU) 2021/695 rendelet 39. és 45. cikke szerint.

(4) A Bizottság végrehajtási jogi aktusok útján elfogadja a következő intézkedéseket:

- a) a közvetett cselekvések finanszírozásának jóváhagyásáról szóló határozat, amennyiben az egyedi program keretében nyújtott uniós finanszírozás becsült összege legalább 2,5 millió EUR, az ERC különös célkitűzés alá tartozó cselekvések kivételével; a közvetett cselekvések finanszírozásának jóváhagyásáról szóló határozat a „Kultúra, kreativitás és befogadó társadalom” klaszter tekintetében, amennyiben az egyedi program keretében nyújtott uniós finanszírozás becsült összege legalább 1 millió EUR;
- b) az emberi embrió és emberi embrionális őssejt felhasználásával járó cselekvések, valamint a 3. cikk (1) bekezdése b) pontjának iii. alpontjában említett „A társadalmat szolgáló polgári biztonság” klaszter finanszírozásának jóváhagyásáról szóló határozat.

Az említett végrehajtási jogi aktusokat a 142. cikk (4) bekezdésében említett vizsgálóbizottsági eljárás keretében kell elfogadni.

14. cikk

Bizottsági eljárás

- (1) A Bizottságot egy bizottság segíti ⁽¹⁷⁾. Ez a bizottság a 182/2011/EU rendelet értelmében vett bizottságnak minősül.
- (2) A bizottság a II. mellékletben meghatározott különböző formációkban ülésezik, tekintettel a tárgyalandó kérdésekre.
- (3) Az e bekezdésre történő hivatkozáskor a 182/2011/EU rendelet 4. cikkét kell alkalmazni.
- (4) Az e bekezdésre történő hivatkozáskor a 182/2011/EU rendelet 5. cikkét kell alkalmazni.
- (5) Ha a bizottságnak írásbeli eljárás keretében kell véleményt nyilvánítania, az ilyen eljárást eredmény nélkül lezárják, amennyiben a véleménynyilvánításra megállapított határidőn belül az elnök úgy határoz vagy a bizottsági tagok egyszerű többsége ezt kéri.
- (6) Ha a bizottság a 6. cikk (3) bekezdése alapján elfogadandó végrehajtási jogi aktusok esetében nem nyilvánít véleményt, a Bizottság nem fogadja el a végrehajtási jogi aktus tervezetét, és a 182/2011/EU rendelet 5. cikke (4) bekezdésének harmadik albekezdését kell alkalmazni.
- (7) A Bizottság rendszeresen tájékoztatja a bizottságot az egyedi program végrehajtásának általános előrehaladásáról, és az e határozat III. mellékletében meghatározottak szerint időben tájékoztatást ad az (EU) 2021/695 rendelet – és annak externalizált részei – keretében javasolt vagy finanszírozott valamennyi cselekvésről és összetevőről, ideértve az egyes pályázati felhívásokra vonatkozó részletes adatokat és statisztikai elemzéseket.

III. FEJEZET**Átmeneti és záró rendelkezések**

15. cikk

Hatályon kívül helyezés

A 2013/743/EU határozat 2021. január 1-jével hatályát veszti.

16. cikk

Átmeneti rendelkezések

- (1) Ez a határozat nem érinti az érintett cselekvések folytatását vagy módosítását a 2013/743/EU határozat szerint, amely továbbra is alkalmazandó a cselekvésekre azok lezárásáig.

A 2013/743/EU határozattal létrehozott bizottság be nem fejezett munkáját szükség szerint az e határozat 14. cikkében említett bizottság veszi át.

- (2) Az egyedi program pénzügyi keretösszegéből az egyedi program és annak elődje, a 2013/743/EU határozat alapján elfogadott intézkedések közötti átmenet biztosításához szükséges technikai és adminisztratív segítségnyújtási kiadások is fedezhetők.

⁽¹⁷⁾ Az egyedi program végrehajtásának elősegítése érdekében a Bizottság az általa megállapított iránymutatásoknak megfelelően a programbizottság ülésnaptárban meghatározott minden ülése esetében költségtérítést nyújt tagállamonként egy képviselő, valamint – olyan napirendi pontok esetében, amelyeknél valamely tagállam szakértőt kíván igénybe venni – tagállamonként egy szakértő/tanácsadó után.

17. cikk

Hatálybalépés

Ez a határozat az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetésének napján lép hatályba.

Ezt a határozatot 2021. január 1-jétől kell alkalmazni.

Ennek a határozatnak a tagállamok a címzettjei.

Kelt Brüsszelben, 2021. május 10-én

a Tanács részéről

az elnök

J. BORRELL FONTELLES

I. MELLÉKLET

STRATÉGIAI TERVEZÉS ÉS EGYÉB EGYEDI PROGRAMON BELÜLI TEVÉKENYSÉGEK

STRATÉGIAI TERVEZÉS

A 6. cikk értelmében az egyedi program végrehajtását a K+I tevékenységekre vonatkozó többéves stratégiai tervezés révén kell elősegíteni. Ezen stratégiai tervezés során elsősorban a „Globális kihívások és európai ipari versenyképesség” pillérre kell összpontosítani, kitérve a többi pillér alá tartozó releváns tevékenységekre, valamint „A részvétel szélesítése és az EKT megerősítése” részre, a 294/2008/EK rendelet által létrehozott Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) keretében működő tudományos és innovációs közösségek (KIC) tervezésével szoros koordinációban és szinergiában.

A stratégiai tervezés eredményét a munkaprogram tartalmának megvalósítására vonatkozó stratégiai tervben kell rögzíteni.

A stratégiai tervezés céljai a következők:

- a Horizont Európa programszintű célkitűzéseinek integrált végrehajtása, valamint a Horizont Európa általános hatásának és a különböző részek közötti koherenciának a középpontba helyezése;
- a Horizont Európa és más uniós programok – köztük az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), az Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+), az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alap (ETHAA), az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) és az Euratom-program – közötti szinergiák előmozdítása oly módon, hogy ezáltal referenciapontként szolgáljon az uniós költségvetés és a nem finanszírozási eszközök valamennyi kapcsolódó programja keretében folytatott K+I tekintetében;
- a tervezési folyamat keretébe tartozó érintett területekre vonatkozó uniós szakpolitikák kidolgozásának és végrehajtásának elősegítése, a szakpolitikák tagállamokban való alakításának és végrehajtásának kiegészítése;
- az erőfeszítések szétforgácsolódásának csökkentése, valamint a finanszírozási lehetőségek közötti párhuzamosságok és átfedések kiküszöbölése;
- keret biztosítása a JRC közvetlen kutatási tevékenységeinek és a Horizont Európa keretében támogatott egyéb tevékenységeknek az összekapcsolására, beleértve a szakpolitika támogatására szolgáló eredmények és adatok felhasználását is;
- a K+I kiegyensúlyozott és tág értelmezésű megközelítésének biztosítása a fejlesztés valamennyi szintjén, amely nem csupán a felderítő kutatás ösztönzésére és új termékek, folyamatok és szolgáltatások tudományos és technológiai ismeretek és áttörések alapján történő kifejlesztésére korlátozódik, hanem a létező technológiák új alkalmazási területeken való felhasználását, a folyamatos tökéletesítést, valamint a nem technológiai és a társadalmi innovációt is magában foglalja;
- a K+I-re vonatkozó rendszerszintű, tudományágakon, ágazatokon és szakpolitikákon átívelő megközelítés biztosítása egyfelől a kihívások megoldása, másfelől új versenyképes vállalkozások és iparágak megjelenésének előmozdítása, a verseny serkentése, a magánberuházások ösztönzése és a belső piac egyenlő versenyfeltételeinek megóvása érdekében.

AZ EGYEDI PROGRAMON BELÜLI EGYÉB TEVÉKENYSÉGEK

A „Globális kihívások és európai ipari versenyképesség” és az „Innovatív Európa” pillér esetében a K+I-t olyan tevékenységekkel kell kiegészíteni, amelyek közelről érintik a végfelhasználókat és a piacot, így például demonstrációs tevékenységekkel, kísérleti projektekkel vagy koncepcióigazolással, kizárva azonban a K+I szakaszt meghaladó kereskedelmi hasznosítással kapcsolatos tevékenységeket. Az említett tevékenységek a keresletoldali tevékenységek támogatására is kiterjednek, elősegítendő az innovációk széles körének gyorsabb bevezetését és terjedését. A nem előíró jellegű pályázati felhívásokat kell előtérbe helyezni.

A Horizont 2020 tapasztalataira építve a „Globális kihívások és európai ipari versenyképesség” pillér keretében a társadalom- és bölcsészettudományokat valamennyi klaszter szerves részévé kell tenni, az egyedi és célzott tevékenységeket is beleértve. Hasonlóképpen a tengerkutatást, valamint a tengerhasznosítási célú K+I-t érintő tevékenységeket stratégiai és integrált módon kell végrehajtani, az uniós integrált tengerpolitikával, a közös halászati politikával és a nemzetközi kötelezettségvállalásokkal összhangban.

A jövőbeli és kialakulóban lévő technológiák (FET) területét érintő, a Horizont 2020 keretében finanszírozott kiemelt kezdeményezések közül a „Grafén”, az „Emberi agy projekt” és a „Kvantumtechnológia” kiemelt kezdeményezések keretébe tartozó tevékenységek támogatása a munkaprogramokban előirányzott pályázati felhívások útján a Horizont Európa keretében is fennmarad. A Horizont 2020 részét képező FET kiemelt kezdeményezések keretében támogatott előkészítő tevékenységek beépülnek a Horizont Európa stratégiai tervezésbe és a küldetésekkel, a társfinanszírozott és/vagy közös programozású európai partnerségekkel és a rendes pályázati felhívásokkal kapcsolatos munkába.

Az Unió nemzetközi partnereivel a tudományos és technológiai együttműködés keretében folytatott párbeszédnek és a világ főbb régióival folytatott szakpolitikai párbeszédnek jelentős mértékben hozzá kell járulnia az együttműködési lehetőségek módszeres feltárásához, aminek pedig – ha ahhoz országok és/vagy régiók szerinti differenciálás is társul – elő kell segítenie a prioritások meghatározását. Az EKT-vonatkozású tanácsadó struktúrát továbbra is igénybe kell venni korai szakaszban történő tanácsadás céljából.

TERJESZTÉS ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

A Horizont Európa célzott támogatást fog nyújtani a tudományos publikációkhoz, tudástárakhoz és egyéb adatforrásokhoz való szabad hozzáférés céljára. Támogatást fog nyújtani – többek között a más uniós programokkal való együttműködés keretében – a terjesztési és ismeretterjesztési cselekvésekhez, ideértve az eredmények és adatok olyan nyelven és formátumban történő csoportosítását és prezentációját, ami a polgárok, az iparág, a közigazgatási szervek, a tudományos élet, a civil társadalmi szervezetek és a szakpolitikai döntéshozók adott célközönségéhez és hálózataihoz igazodik. A Horizont Európa e cél elérésére fejlett technológiákat és mesterséges intelligenciát alkalmazó eszközöket vehet igénybe.

Megfelelő támogatásban fog részesülni a Horizont Európa potenciális pályázók felé való kommunikálása, például nemzeti kapcsolattartó pontok révén.

A Horizont Európa keretprogram kapcsán a Bizottság is végre fog hajtani tájékoztatási és kommunikációs tevékenységeket annak hangsúlyozására, hogy az eredmények uniós finanszírozás segítségével születtek. E tevékenységek többek között kiadványok, sajtókapcsolatok, rendezvények, tudástárak, adatbázisok, többcsatornás platformok, honlapok vagy a közösségi média célzott használata révén is felhívják majd a lakosság figyelmét a K+I fontosságára, valamint az Unió által támogatott kutatás és innováció szélesebb körű hatására és jelentőségére. A Horizont Európa emellett támogatást nyújt a kedvezményezetteknek, hogy megismertessék munkájukat és annak a társadalom egészére gyakorolt hatását.

HASZNOSÍTÁS ÉS PIACI ELTERJEDÉS

A Bizottság átfogó intézkedéseket fog bevezetni a Horizont Európa keretében létrejött eredmények és ismeretanyag hasznosítása érdekében. Ez fel fogja gyorsítani a széles körű piaci elterjedéshez vezető hasznosítást és fokozni fogja a Horizont Európa hatását.

A Bizottság rendszeresen azonosítja és nyilvántartja majd a Horizont Európa keretében végzett K+I tevékenységek eredményeit, valamint a Horizont Európa uniós hozzáadott értékének maximalizálása érdekében megkülönböztetéstől mentes módon fogja továbbadni az ilyen eredményeket és a létrehozott ismeretanyagot az iparág, különféle méretű vállalkozások, a közigazgatási szervek, a tudományos élet, a civil társadalmi szervezetek és a szakpolitikai döntéshozók számára, illetve terjeszti majd az említett szereplők körében.

NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS

Nagyobb hatás lesz elérhető a cselekvéseknek a világ más országaival és régióival való, fokozott nemzetközi együttműködés keretében történő összehangolása révén. A fenntarthatósággal, a megerősített kutatási és innovációs kiválósággal és a versenyképességgel kapcsolatos uniós tevékenységek támogatására irányuló kezdeményezések szerves részeként a partnerek világszerte felkérést kapnak arra, hogy – egymás kölcsönös előnyére – csatlakozzanak az uniós erőfeszítésekhez.

A nemzetközi közös fellépés biztosítani fogja a globális társadalmi kihívások és a fenntartható fejlődési célok hatékony kezelését, a világ legtehetségesebbjeinek, legjobb szakértőinek és erőforrásainak elérését, valamint az innovatív megoldások kínálatának és keresletének növekedését.

AZ ÉRTÉKELÉS MUNKAMÓDSZEREI

Az értékelési folyamat során a magas színvonalú független szakértelem igénybevétele minden érdekelt fél, közösség és érdekeltség körében alátámasztja az egyedi program szerepét, valamint előfeltétele annak, hogy megőrizhető legyen a finanszírozott tevékenységek kiválósága és jelentősége.

A Bizottság vagy a finanszírozó szerv a költségvetési rendelet 61. cikkével összhangban biztosítani fogja az értékelési folyamat pártatlanságát és az összeférhetetlenség elkerülését. Törekedni fog továbbá az értékelő bizottságok, valamint a szakértői csoportok és a tanácsadó csoportok összeállítása során a földrajzi sokféleségre.

Kivételes esetben, ha azt a rendelkezésre álló lehető legjobb szakértők igénybevételének követelménye és/vagy a kellően felkészült szakértők szűk köre indokolja, az értékelő bizottságot segítő vagy abban tagsággal rendelkező független szakértők értékelhetik azokat a konkrét pályázatokat, amelyek iránt kifejezik potenciális érdeklődésüket. Ebben az esetben a Bizottság vagy a finanszírozó szerv minden korrekciós intézkedést megtesz az értékelési eljárás integritása érdekében. Az értékelési eljárás irányítása ennek megfelelően fog történni, ideértve a különböző szakértők közötti együttműködést felőrlő szakaszt is. Az értékelő bizottság a finanszírozható pályázatok azonosításánál figyelembe fogja venni a sajátos körülményeket.

I. PILLÉR

TUDOMÁNYOS KIVÁLÓSÁG

A tudományos, gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődés – annak minden formájában – függ a következőktől: megfelelő számú és a megfelelő területeken működő kiváló kutatók; az áttörés keresése a megértés és az ismeretszerzés terén minden szinten; világszínvonalú létesítmények, ezen belül is a K+I célú fizikai infrastruktúrák és tudásinfrastruktúrák, valamint a tudás nyílt terjesztéséhez és megosztásához szükséges eszközök („nyílt tudomány”), módszerek és készségek.

A világszínvonalú innovációk megvalósításához hozzátartozik a nyílt és kiváló tudomány előrehaladása. A tudományos és technológiai paradigmaváltások a termelékenység-növekedés, a versenyképesség, a jólét, a fenntartható fejlődés és a társadalmi haladás meghatározó mozgatórugói lehetnek. Az ilyen paradigmaváltások az eddigiekben jellemzően a közszektor tudományos bázisából indultak ki, és csak azután fektették le egészen új iparágak és ágazatok, valamint átfogó, előremutató társadalmi változások alapjait.

A kutatás területén – különösen az egyetemeken, állami kutatóintézeteken és kutatási létesítményeken keresztül – megvalósuló közberuházások gyakran a hosszabb távú és kockázatosabb kutatásokra irányulnak, és kiegészítik a magánszektorbeli tevékenységeket. Emellett hozzájárulnak a magasan képzett emberi erőforrások, a know-how és a szakértelem létrejöttéhez, új tudományos eszközök és módszerek megteremtéséhez, valamint a legújabb ismeretek továbbítására szolgáló hálózatok létrehozásához.

Az európai tudomány és az európai bázisú kutatók akárcsak korábban, most is számos területen az élvonalban vannak. Ezt a helyzetet azonban nem tekinthetjük magától értetődőnek. A hagyományosan vetélytársat jelentő országokhoz – mint amilyen az Amerikai Egyesült Államok is – főként a világ újonnan iparosodó régióiból további gazdasági nagyhatalmak zárkóznak fel, köztük Kína és India, valamint más olyan országok, amelyek kormányai felismerik, hogy a kutatásba való beruházások sokrétűen és bőségesen megtérülnek.

1. EURÓPAI KUTATÁSI TANÁCS

1.1. Indokolás

Noha a világszerte megjelenő tudományos publikációk legnagyobb részét továbbra is az Unió jelenteti meg, az Unió a méretéhez viszonyítva aránylag kevés világszínvonalú kiválósági központtal rendelkezik, és sok területen nyújt átlagos vagy gyenge teljesítményt. Az Egyesült Államokkal és most már bizonyos mértékig Kínával összehasonlítva az Unió az „egyenletes kiválóság modelljét” követi, amelynek értelmében az erőforrások sok kutató és kutatóintézet között oszlanak meg. A legjobb kutatókat idevonzó feltételek megteremtésével Európa a tudományos tehetségekért folytatott világszintű versenyben is előnyre tenne szert.

A globális kutatási környezet drámai ütemben fejlődik, és az egyre kiterjedtebb tudományos munkát végző feltörekvő országok növekvő száma miatt – különös tekintettel Kínára – egyre inkább többpólusúvá válik. Ily módon, míg 2000-ben a világ K+I kiadásainak közel kétharmada az Uniónak és az Egyesült Államoknak volt tulajdonítható, addig 2013-ra az említett arány 50 % alá csökkent.

Az ERC rugalmas, hosszú távú finanszírozás nyújtásával támogatja a legjobb kutatókat, köztük a pályájuk elején lévő tehetséges kutatókat is, hogy elsősorban Európában végezzenek áttörést hozó, nagy kockázattal járó, egyúttal azonban nagy megtérülést ígérő kutatási tevékenységeket. Az ERC autonóm intézmény, amelyet egy független, a legjobb hírű és megfelelő szakértelemmel, valamint különböző háttérrel rendelkező kutatókból, mérnökökből és elméleti szakemberekből álló ERC Tudományos Tanács irányít. Az ERC a tehetségek és ötletek nagyobb kínálatából meríthet, mint bármelyik nemzeti rendszer, a kiválóságot oly módon erősítve, hogy a verseny a legjobb kutatók és a legjobb ötletek között dől el.

Az ERC által finanszírozott felderítő kutatás bizonyítottan jelentős közvetlen hatást fejt ki: ismereteink határainak kitolásával új és sok esetben nem várt tudományos és technológiai eredmények születhetnek, illetve új kutatási területek nyílhatnak meg. Ez pedig olyan gyökeresen új ötleteket hoz magával, amelyek serkentik az innovációt és a vállalkozói leleményességet, valamint megoldásokkal szolgálnak társadalmi kihívásokra. Az ERC a fentiekben túlmenően jelentős strukturális hatást is kifejt azáltal, hogy az egyes kutatók és tevékenységek közvetlen támogatásán túl ösztönzőleg hat az európai kutatási rendszer színvonalának emelkedésére. Az ERC által finanszírozott tevékenységek és kutatók ösztönző célokat tűznek ki az európai felderítő kutatás elé, világ szinten növelve annak ismertségét, valamint együttműködő partnerként és munkahelyként is fokozva Európa vonzerejét az élvonalbeli kutatók körében. Az ERC által finanszírozott kutatók intézmények általi fogadása jelentette presztízs versenyre sarkall az európai egyetemek és kutatószervezetek között, hogy a lehető legvonzóbb feltételeket kínálják az élvonalbeli kutatók számára, közvetett módon pedig segíthet abban, hogy felmérjék saját viszonylagos erősségeiket és gyengeségeiket, és reformokat vezessenek be.

Az ERC az összes európai kutatás viszonylag kis százalékát finanszírozza, de arányait tekintve mégis jelentős tudományos hatást ér el az általa finanszírozott kutatások eredményeként. Az ERC által támogatott kutatások átlagos impaktfaktora a világ első számú kutatóegyetemeinek szintjével vetekszik. Az ERC kutatási teljesítménye rendkívül magas a világ legnagyobb kutatásfinanszírozóihoz képest. Az ERC nagy számban finanszíroz felderítő kutatást sok olyan kutatási területen, ahol a legnagyobb idézettséget sikerült elérni, ideértve a rohamosan fejlődő területeket is. Jóllehet az ERC által nyújtott finanszírozás célkeresztjében a felderítő kutatás áll, neki köszönhetően jelentős számú szabadalom született.

Egyértelműen bizonyítható tehát, hogy pályázati felhívásai révén az ERC kiváló kutatókat vonz és finanszíroz, valamint hogy az ERC tevékenységei a feltörekvő területeken jelentős mértékben járulnak hozzá a világ legjelentősebb és legnagyobb hatást kifejtő kutatási eredményeihez, áttöréseket és komoly előrelépéseket érve el. Az ERC-támogatások kedvezményezettjeinek munkája emellett rendkívül interdiszciplináris, valamint e kedvezményezettek nemzetközi szintű együttműködést folytatnak, eredményeiket pedig az összes kutatási területen nyíltan közzéteszik, ideértve a társadalom- és bölcsészettudományokat és a művészeti kutatást is.

Bizonyítékok állnak rendelkezésre már arra is, hogy az ERC által nyújtott támogatások hosszú távú hatást gyakorolnak a szakmai pályafutásra, a magasan képzett elismert kutatók és doktori fokozattal rendelkezők képzésére, az európai kutatási rendszer világ szintű ismertségének és presztízsének növekedésére, valamint erőteljes példamutatás révén a nemzeti kutatási rendszerekre. Ez a hatás az Unió egyenletes kiválósági modelljét tekintve különösen hasznos, mivel az intézmény státusza alapján történő elismerést felválthatja annak státusza, hogy valaki ERC-finanszírozásban részesül, amely a kutatási minőség pontosabb mutatójaként szolgálhat. Ez lehetővé teszi ambiciózus egyének, intézmények, régiók és országok számára, hogy magukhoz ragadják a kezdeményezést, és azokat a kutatási profilokat fejlesszék, amelyek terén különösen erősek.

1.2. Beavatkozási területek

1.2.1. Felderítő kutatás

Az ERC által finanszírozott kutatás várhatóan – kiváló minőségű tudományos publikációk kíséretében – előrelépésekhez vezet a tudásunk határain, ezáltal jelentős potenciális társadalmi és gazdasági hatással járó kutatási eredményeket hoz magával; az ERC ennek szolgáltatában uniós, európai és világviszonylatban egyaránt egyértelmű és ösztönző célokat határoz meg a felderítő kutatás tekintetében. Azzal a céllal, hogy az Unió vonzóbb környezetet teremtsen a világ legjobb tudósai számára, az ERC mérhető javulás elérését tűzi ki célul a tekintetben, hogy növekedjen a világban leggyakrabban idézett publikációk felső 1 %-ába eső uniós publikációk aránya, emellett pedig a támogatását élvező – többek között Európán kívülről érkező – kiváló kutatók számának növelésére is törekszik.

Az ERC a finanszírozást a következő, jól meghatározott elvek szerint nyújtja. Az ERC-támogatások odaítélésének egyedüli feltétele a tudományos kiválóság. Az ERC az alulról építkezés elvét követi, és nem határoz meg előre prioritásokat.

Nagy vonalakban

- hosszú távú finanszírozás nyújtása olyan, a világ bármely országából származó kutatók kiváló ötleteinek, valamint kutatócsoportjaiknak a támogatására kortól, nemtől függetlenül, akik áttörést hozó, nagy kockázattal járó, egyúttal azonban nagy megtérülést ígérő kutatási tevékenységeket végeznek;
- a kiváló ötletekkel rendelkező pályakezdő, illetve karrierjük korai szakaszában lévő kutatók segítése abban, hogy maguk is független kutatásvezetővé válhassanak, és ehhez támogatás nyújtása abban a kritikus szakaszban, amikor saját kutatócsoportjukat vagy kutatási programjukat kívánják létrehozni vagy megszilárdítani;

- a tudományos világban áttörést ígérő, újszerű munkamódszerek, ezen belül a „nyílt tudomány” megközelítés támogatása, valamint a finanszírozott kutatásban rejlő kereskedelmi és társadalmi innovációs lehetőségek elősegítése;
- a tapasztalatok és a bevált gyakorlatok regionális és nemzeti kutatásfinanszírozó ügynökségekkel való megosztása, valamint a Horizont Európa más elemeivel, különösen az MSCA-val való kapcsolódások kialakítása a kiváló kutatók támogatásának elősegítése érdekében;
- az európai felderítő kutatás népszerűsítése, valamint az ERC programjai ismertségének javítása az európai és a nemzetközi kutatók körében.

1.3. Végrehajtás

1.3.1. Az ERC Tudományos Tanácsa

Az ERC Tudományos Tanácsa tudományos szempontból garantálja a tevékenységek színvonalát, és teljes jogkörrel rendelkezik a finanszírozandó kutatások típusára vonatkozó döntések meghozatalában.

A Horizont Európa végrehajtásával összefüggésben az ERC Tudományos Tanácsa a 9. cikkben meghatározott feladatainak ellátása érdekében a következők tevékenységeket fejt ki:

- a) a tudományos stratégia terén:
 - i. a tudományos lehetőségek és az európai tudományos igények figyelembevételével általános tudományos stratégiát dolgoz ki az ERC számára;
 - ii. a tudományos stratégiával összhangban kidolgozza a munkaprogramot és kialakítja az ERC támogatási programjainak összetételét;
 - iii. a tudományos stratégiával összhangban kidolgozza a szükséges nemzetközi együttműködési kezdeményezéseket, ideértve a tájékoztatási tevékenységeket is, amelyek által a világ más részein dolgozó legjobb kutatók számára láthatóbbá válik az ERC;
- b) a program végrehajtásának tudományos irányítása, nyomon követése és minőségellenőrzése terén:
 - i. a tudományos kiválóságon és a pályázatok teljesen átlátható, méltányos és pártatlan kezelésén alapuló világszínvonalú szakmai értékelési rendszert biztosít, e célból állást foglal a pályázati felhívások végrehajtásával és kezelésével, az értékelési kritériumokkal, a szakmai értékelési eljárásokkal – beleértve a szakértők kiválasztását és a szakmai értékelési és pályázatelbírálási módszereket is –, továbbá azon szükséges végrehajtási szabályokkal és iránymutatásokkal kapcsolatban, amelyek alapján az ERC Tudományos Tanácsa felügyelete alatt kiválasztják a finanszírozandó pályázatokat;
 - ii. javaslatot tesz, amely alapján az ERC által a felderítő kutatás területén megvalósított cselekvések esetében a szakértőket kinevezik;
 - iii. biztosítja, hogy az ERC támogatásainak a kiválóságot középpontba helyező, az önálló kezdeményezést ösztönző és a rugalmasságot az elszámoltathatósággal ötvöző egyszerű és átlátható eljárások alapján hajtsák végre, folyamatosan figyelemmel kísérve a műveletek és a végrehajtás színvonalát;
 - iv. felülvizsgálja és értékeli az ERC eredményeit, valamint az ERC által finanszírozott kutatások minőségét és hatásait, és ezek alapján korrekciós vagy jövőbeli cselekvésekre vonatkozó ajánlásokat fogalmaz meg;
 - v. állást foglal minden olyan ügyben, amely az ERC cselekvéseinek eredményét és hatásait, valamint a végrehajtott kutatás minőségét érinti;
- c) a kommunikáció és a terjesztés terén:
 - i. kommunikációs és tájékoztatási tevékenységek, többek között tudományos konferenciák révén erősíti az ERC globális arculatát és ismertségét annak érdekében, hogy a tudományos közösség, a legfontosabb érdekelt felek és a nagyközönség körében népszerűsítse az ERC tevékenységeit és eredményeit, valamint az ERC által finanszírozott projektek eredményeit;
 - ii. adott esetben konzultál a tudományos, a műszaki és az akadémiai élet közösségeivel, a regionális és nemzeti kutatásfinanszírozó szervekkel és más érdekelt felekkel;
 - iii. saját tevékenységeiről rendszeresen jelentést tesz a Bizottságnak.

Az ERC Tudományos Tanácsának tagjai az általuk végzett feladatokért tiszteletdíjban részesülnek, továbbá adott esetben utazási és ellátási költségtérítést kapnak.

Megbízásának időtartama alatt az ERC elnöke Brüsszelben tartózkodik, és főszabály szerint munkaidejének legalább 80%-át az ERC ügyeire fordítja. Az ERC elnöke a Bizottság felső vezetéséhez hasonló mértékű javadalmazásban részesül, továbbá a feladatai ellátásához szükséges ERC célzott végrehajtó struktúrát bocsátanak a rendelkezésére.

Az ERC Tudományos Tanácsának a tagjai közül három alelnököt választ, akik a képviseleti és a munkaszervezési feladatok ellátásában segítik az ERC elnökének munkáját. Ezek a személyek egyben az ERC elnökhelyettesi címét is viselhetik.

A három alelnök támogatást kap ahhoz, hogy a saját intézményében gondoskodjon a megfelelő helyi adminisztratív támogatásról.

1.3.2. Az ERC célzott végrehajtó struktúra

Az ERC célzott végrehajtó struktúra felel az adminisztratív végrehajtásnak és az egyedi program ezen összetevője teljesítésének minden vonatkozásáért, az ERC munkaprogramjában előírtaknak megfelelően. Feladata mindenekelőtt az, hogy az ERC Tudományos Tanácsa által megállapított stratégiának megfelelően végrehajtsa az értékelési eljárásokat, a szakmai értékelési és a kiválasztási folyamatokat, valamint biztosítsa a támogatások pénzügyi és tudományos irányítását. Az ERC célzott végrehajtó struktúra a 1.3.1. szakaszban meghatározott valamennyi feladata elvégzésében – többek között a tudományos stratégiájának kidolgozásában, a műveletek nyomon követésében, az ERC eredményeinek felülvizsgálatában és értékelésében, valamint tájékoztató és kommunikációs tevékenységeiben – támogatja az ERC Tudományos Tanácsot. Az ERC célzott végrehajtó struktúra hozzáférést fog biztosítani továbbá a birtokában levő szükséges adatokhoz és dokumentumokhoz, és tevékenységeiről tájékoztatja az ERC Tudományos Tanácsát.

Az ERC Tudományos Tanácsának vezetősége és az ERC célzott végrehajtó struktúra igazgatója a stratégiával és a működési ügyekkel kapcsolatos hatékony együttműködés céljából rendszeres jelleggel koordinációs üléseket tart.

Az ERC igazgatását a kifejezetten erre a célra felvett személyzet, köztük szükség szerint az uniós intézmények tisztviselői látják el, és ez a tevékenység kizárólag a hatékony igazgatáshoz szükséges stabilitás és folytonosság biztosításához elengedhetetlen tényleges igazgatási feladatok ellátására terjed ki.

1.3.3. A Bizottság szerepe

A 8., 9. és 10. cikkben meghatározott feladatainak ellátása érdekében és a költségvetés végrehajtásával kapcsolatos saját feladataival összefüggésben a Bizottság:

- biztosítja az ERC Tudományos Tanácsának a folytonosságát és megújulását, és támogatást biztosít az ERC Tudományos Tanácsának jövőbeli tagjainak kiválasztásáért felelős állandó kiválasztási bizottságnak;
- biztosítja az ERC célzott végrehajtó struktúra folytonosságát és a feladatoknak és a felelősségi köröknek a célzott végrehajtó struktúra hatáskörébe utalását, figyelembe véve az ERC Tudományos Tanácsának az álláspontját;
- biztosítja, hogy az ERC célzott végrehajtó struktúra az összes feladatát ellássa és eleget tegyen felelősségi köreinek;
- kinevezi az ERC célzott végrehajtó struktúra igazgatóját és vezetőségi tagjait, figyelembe véve az ERC Tudományos Tanácsának az álláspontját;
- az ERC Tudományos Tanácsa állásfoglalásainak figyelembevételével biztosítja a munkaprogram, a végrehajtás módszertanára vonatkozó állásfoglalások és a szükséges végrehajtási szabályok időben történő elfogadását, ideértve a pályázatok benyújtására vonatkozó, az ERC vonatkozó szabályokat és az ERC támogatásimegállapodás-mintáját is;
- rendszeresen és kellő időben tájékoztatja a programbizottságot, valamint konzultál vele az ERC tevékenységeinek végrehajtásáról;
- a Horizont Európa átfogó végrehajtásáért felelős szervként nyomon követi az ERC célzott végrehajtó struktúra munkáját és értékeli a teljesítményét.

2. MARIE SKŁODOWSKA-CURIE-AKCIÓK

2.1. Indokolás

Európának olyan magasan képzett és rugalmas humántőke-alapra van szüksége a K+I terén, amely könnyedén képes alkalmazkodni a jelenlegi és a jövőbeli kihívásokhoz, például az Európát érintő jelentős demográfiai változásokhoz, és ezekre fenntartható megoldásokat tud kínálni. A kiválóság érdekében a kutatóknak mobilisnak kell lenniük, több országot, ágazatot és tudományágat érintve kell együttműködniük és terjeszteniük az ismereteket, hogy az ismereteket és készségeket megfelelően ötvözve megoldásokat keressenek a társadalmi kihívásokra és támogassák az innovációt.

Európa a tudomány egyik vezető központja: több ezer egyetemén, kutatóközpontjaiban és vállalatainál mintegy 1,8 millió kutató dolgozik. Becslések szerint azonban az Uniónak 2027-ig legalább egymillió új kutatót kell képeznie és foglalkoztatnia annak érdekében, hogy elérje a K+I beruházások növelése tekintetében meghatározott célokat. Különösen sürgető az említett igény a tudományos ágazaton kívül (azaz az üzleti életben és a vállalkozások, ezen belül a kkv-k körében, a kormányzatban, a civil társadalmi szervezeteknél, a kulturális intézményeknél, a kórházaknál stb.), és a különböző ágazatok között együttműködésre van szükség az új kutatók megfelelő képzéséhez. Az Uniónak fokoznia kell arra irányuló törekvéseit, hogy több fiatal nő és férfi számára tegye vonzóvá a kutatási pályát, hogy inkluzívabbá váljon és elősegítse a munka és a magánélet jobb egyensúlyát, hogy Európába vonzzon harmadik országbeli kutatókat, megtartsa saját kutatóit és reintegrálja a kontinensen kívül dolgozó európai kutatókat. Ezen túlmenően tovább kell javítani a kutatók munkavégzési feltételeit az EKT-ben, hogy minél szélesebb körben valósuljon meg a kiválóság terjesztése. E tekintetben szorosabb kapcsolatokra van szükség, különösen az Európai Oktatási Térséggel, az ERFA-val és az ESZA+-szal.

Ezeket a kihívásokat rendszerszintű jellegük miatt, és mivel megoldásukhoz tagállamok közötti erőfeszítésre van szükség, a leghatékonyabban uniós szinten lehet kezelni.

Az MSCA a teljesen alulról építkező, kiváló kutatást helyezik a középpontba, és az alapkutatástól a piaci bevezetésen át az innovációs szolgáltatásokig minden K+I terület számára nyitva állnak. Idetartoznak az EUMSZ és az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés (Euratom) hatálya alá tartozó kutatási területek. Ha külön igény merül fel, és kiegészítő finanszírozási források válnak elérhetővé, az MSCA kapcsolódási pontokat kereshetnek meghatározott tevékenységekkel egyes sajátos kihívások, beleértve az azonosított küldetéseket, K+I intézménytípusok vagy földrajzi helyek vonatkozásában annak érdekében, hogy reagálni lehessen a készségek, a kutatóképzés, a karrierfejlesztés és a tudásmegosztás terén fennálló európai igények változásaira.

Az MSCA a legmegfelelőbb uniós szintű eszközök ahhoz, hogy Európába vonzzuk a harmadik országok kutatóit, ezért jelentősen hozzájárulnak a nemzetközi K+I együttműködéshez. A bizonyítékok azt mutatják, hogy az MSCA az egyéneknek és a szervezeteknek kínált előnyök és a rendszerszintű pozitív hatások mellett nagy hatást eredményező és áttörést jelentő kutatási eredményekhez vezetnek, miközben nagymértékben hozzájárulnak a társadalmi és stratégiai kihívások kezeléséhez. A humántőkébe való hosszú távú beruházások megtérülnek, amint azt azon Nobel-díjasok száma is jelzi, akik vagy MSCA ösztöndíjasok vagy -szakvezetők voltak.

A tudományos munkatársak, valamint a tudományos és nem tudományos ágazatok fogadó szervezetei közötti globális kutatási verseny, továbbá a magas szintű tudás megteremtése és országok, ágazatok és tudományterületek közötti megosztása révén az MSCA elsősorban a munkahelyteremtésre, a növekedésre és a beruházásra irányuló programban és az Unió kül- és biztonságpolitikára vonatkozó globális stratégiájában megfogalmazott célokhoz, valamint az ENSZ fenntartható fejlődési céljaihoz járulnak hozzá.

Az MSCA hozzájárulnak ahhoz, hogy a K+I területe hatékonyabban működjön, versenyképesebb legyen, és a globális szinten vonzó alternatívává váljon. Ezt a következőképpen valósítja meg: kiemelt figyelmet szentel a magasan képzett kutatók új generációjának és támogatja az európai és Európán kívüli feltörekvő tehetségeket többek között azáltal, hogy

- a) elősegíti a Horizont Európa más elemeibe, például az ERC- vagy EIT-tevékenységekbe való bekapcsolódásukat;
- b) előmozdítja az új ismeretek és ötletek európai politikákba, gazdaságba és társadalomba való beillesztését és alkalmazását, egyebek mellett hatékonyabb tudományos kommunikáció és a nyilvánosság tájékoztatását szolgáló intézkedések révén;

- c) megkönnyíti a kutatást végző szervezetek együttműködését, a publikáció során pedig a nyílt tudomány és a nyílt hozzáférésű adatok elvét követi;
- d) az EKT-re gyakorolt határozott strukturális hatás révén támogatja egy nyitott munkaerőpiac létrejöttét, és normákat állapít meg a minőségi képzés, a vonzó foglalkoztatási feltételek és a minden kutató számára nyitott, átlátható és érdemelvű munkaerő-felvétel tekintetében, összhangban a Kutatók Európai Chartájával és a kutatók felvételére vonatkozó magatartási kódexszel.

2.2. Beavatkozási területek

2.2.1. A kiválóság előmozdítása a kutatók határokon, ágazatokon és tudományterületeken átívelő mobilitásával

Az Uniónak továbbra is referenciapontként kell szolgálnia a kiváló kutatást illetően, és ily módon vonzónak kell maradnia a legígéretesebb – európai és nem európai – kutatók számára karrierjük minden szakaszában. Ehhez lehetővé kell tenni a kutatók és a kutatással kapcsolatban álló személyzet számára az országok, ágazatok és tudományterületek közötti együttműködést és átjárást, hogy ilyenformán kiváló minőségű képzésben részesüljenek és megfelelő lehetőségekhez jussanak karrierjük során. Ez elősegíti majd a tudományos és nem tudományos ágazatok közötti pályaváltást, és ösztönözní fogja a vállalkozói tevékenységet.

Nagy vonalakban

- Mobilitás Európán belül és kívül a legjobb és legígéretesebb kutatók számára, állampolgárságtól függetlenül, hogy kiváló kutatások elvégzésére nyíljon lehetőségük, fejleszthessék készségeiket és építhessék karrierjüket, valamint a tudományos életben és egyéb ágazatokban egyaránt bővíthessék kapcsolati hálójukat (a kutatási infrastruktúrákat is ideértve).

2.2.2. Új készségek fejlesztése kiváló kutatói képzések révén

Az Uniónak a készségek megfelelő kombinációjával rendelkező, erős, rugalmas és kreatív humánerőforrás-alapra van szüksége, hogy megfeleljen a jövőbeli munkaerőpiaci igényeknek, újításokkal álljon elő, az ismereteket és az ötleteket pedig olyan termékekkel és szolgáltatásokkal alakítsa, amelyek gazdasági és társadalmi haszonnal járnak. Ez a kutatók képzésével valószínűsíthető meg annak érdekében, hogy továbbfejlessék kutatási kulcskompetenciáikat, egyúttal pedig javítsák transzverzális készségeiket, például a kreatív, felelős, társadalom felé nyitott és vállalkozói gondolkodásmódot, valamint a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos tudatosságot. Mindez lehetővé teszi a számukra, hogy szembenézzenek a jelenlegi és jövőbeli globális kihívásokkal, és javítsák a szakmai előmenetellel kapcsolatos kilátásaikat és innovációs képességüket.

Nagy vonalakban

- Képzési programok a kutatók számára, amelyek sokrétű készségekkel ruházzák fel őket a jelenlegi és jövőbeli globális kihívások kezeléséhez.

2.2.3. A humán erőforrások és a készségfejlesztés megerősítése az EKT-ben

A kiválóság előmozdítása, a kutatást végző szervezetek közötti együttműködés növelése és a pozitív strukturáló hatás megteremtése érdekében az EKT egészében magas színvonalú képzési és mentorálási normákat, jó munkakörülményeket és hatékony karrierfejlesztést kell bevezetni a kutatók számára. Adott esetben, és ha azt egy tanulmány indokolja, a nagy vonalakban vázolt meglévő tevékenységek keretében támogatást kell nyújtani a kutatók származási országukba való – az Unión belül vagy az Unióba történő – visszatéréséhez. Mindez segíteni fogja a kutatási képzési programok és rendszerek korszerűsítését vagy bővítését, valamint világszinten növelni fogja az intézmények vonzerejét.

Nagy vonalakban

- Képzési programok a kiválóság előmozdítása és a bevált módszerek terjesztése érdekében az intézményeken, a kutatási infrastruktúrákon és a K+I rendszereken átívelő módon;
- Interdiszciplináris és transzdiszciplináris együttműködés az Unión belül és harmadik országokkal, valamint ismeretek előállítása és terjesztése az Unión belül és harmadik országokban.

2.2.4. A szinergikus hatás javítása és elősegítése

Tovább kell erősíteni a regionális, nemzeti vagy uniós szintű K+I rendszerek és programok közötti szinergiákat. Ez különösen a Horizont Európa más részeivel, például az EIT-vel és más uniós programokkal – nevezetesen az Erasmusszal és az ESZA+-szal – való szinergiák és az ezek közötti komplementaritások révén érhető el, többek között kiválósági pecsét segítségével.

Nagy vonalakban

- Képzési programok és hasonló kutatáskarrier-fejlesztési kezdeményezések egymást kiegészítő, regionális, nemzeti vagy uniós szintű köz- vagy magánfinanszírozási forrásokból.

2.2.5. Nyilvános tájékoztatás előmozdítása

Az MSCA által támogatott tevékenységek ismertségét és a kutatók nyilvános elismertségét uniós szinten és azon túl is növelni kell annak érdekében, hogy erősítsük az MSCA globális arculatát, jobban megértjük, milyen hatással van a kutatók munkája a polgárok mindennapi életére, és hogy ösztönözzük a fiatalokat arra, hogy kutatói karriert válasszanak. Ez úgy valósítható meg, hogy a munka során a nyílt tudomány elvét alkalmazzuk, ami pedig az ismeretek és a gyakorlatok hatékonyabb terjesztését, hasznosítását és népszerűsítését eredményezi. Mindebben az állampolgárok tudományos tevékenysége is fontos szerepet játszhat.

Nagy vonalakban

- A nyilvánosság tájékoztatását célzó kezdeményezések a kutatói pálya iránti érdeklődés élénkítése érdekében, különösen – és háttérükre való tekintet nélkül – a fiatalok körében;
- Promóciós tevékenységek az MSCA globális arculatának, láthatóságának és ismertségének javítására;
- Az ismeretek terjesztése és tudásklaszterek létrehozása projekteken átívelő együttműködés, a nemzeti kapcsolattartó pontok projektjei és egyéb hálózatépítő tevékenységek, például öregdiák-szolgáltatások révén.

3. KUTATÁSI INFRASTRUKTÚRÁK

3.1. Indokolás

A legkorszerűbb kutatási infrastruktúrák kulcsfontosságú szolgáltatásokat nyújtanak a K+I közösségek számára, ezáltal alapvető szerepet játszanak a tudás határainak kitolásában, továbbá megteremtik a globális kihívások leküzdését és az ipar versenyképességének javítását célzó K+I hozzájárulások alapját. A kutatási infrastruktúrák uniós szintű támogatása segít enyhíteni a széttagozott nemzeti és regionális kutatási infrastruktúrák és a tudományos kiválóságok elszigeteltségének jelenségét, megerősítve ezzel az EKT-t és javítva a tudományos közösségek közötti ismeretáramlást. A tudományos haladás egyre nagyobb mértékben függ a kutatási infrastruktúrák és az ipar együttműködésétől, amelynek keretében létrejönnek az új kulcsfontosságú alaptechnológiák és más új technológiák alapuló szükséges eszközök.

Az általános cél az Európában és Európán kívül működő összes kutató számára nyitott és hozzáférhető világszínvonalú, fenntartható kutatási infrastruktúrák megteremtése Európában, amelyek teljeskörűen kiaknázzák a kutatók képességeit a tudományos fejlődés és az innováció céljaira. A legfontosabb célkitűzés a K+I ökoszisztéma széttagoltságának csökkentése, az erőforrások megkettőzésének elkerülése, valamint a kutatási infrastruktúrák – köztük az ERFA-ból finanszírozottak – tervezésének, fejlesztésének, hozzáférhetőségének és felhasználásának hatékonyabb összehangolása. Létfontosságú támogatni azt, hogy minden európai kutató szabadon hozzáférjen a kutatási infrastruktúrákhoz, valamint azt, hogy többek között az európai nyílt tudományosadat-felhő (a továbbiakban: EOSC) révén jobban hozzáférhető legyenek a digitális kutatási erőforrások, e célból kifejezetten előmozdítva a nyílt tudomány és a nyílt adatkezelési gyakorlatok elterjedését.

Fontos továbbá a kutatási infrastruktúrák hosszú távú fenntarthatóságának javítása is, mivel jellemzően több évtizeden keresztül működnek, ezért tervet kell készíteniük arról, miként biztosítanak működésük folyamatos, kiegyensúlyozott támogatását.

Az Uniónak a tehetségeikért folytatott globális verseny gyors növekedésével is foglalkoznia kell: a nem uniós országok kutatói számára vonzóvá kell tennie azt a lehetőséget, hogy világszínvonalú európai kutatási infrastruktúráknál folytassanak munkát. Az európai ipar versenyképességének és innovációs képességeinek növelése szintén rendkívül fontos célkitűzés: támogatja a kutatási infrastruktúrák és felhasználók szempontjából kulcsfontosságú technológiákat és szolgáltatásokat, és így módon javítja az innovatív megoldások kidolgozásának feltételeit.

A múltbeli keretprogramok jelentősen hozzájárultak a nemzeti kutatási infrastruktúrák hatékonyabb és eredményesebb felhasználásához, valamint a Kutatási Infrastruktúrák Európai Stratégiai Fórumával (ESFRI) közösen kidolgoztak egy koherens és stratégiai megközelítést a páneurópai kutatási infrastruktúrákkal kapcsolatos szakpolitikai döntéshozatalhoz. Ez a stratégiai megközelítés egyértelmű előnyökkel jár, többek között az erőforrások megkettőzésének csökkentésével és egyúttal az erőforrások hatékonyabb felhasználásával, valamint a folyamatok és eljárások szabványosításával. A kutatási mobilitás fontos szerepet játszik a kutatási infrastruktúrák használatának előmozdításában, és ezért mérlegelni kell a nemzeti és európai mobilitási programokkal való szinergiákat.

Az Unió által finanszírozott tevékenységek a következők révén fognak hozzáadott értéket teremteni: a páneurópai jelentőségű és hatású új kutatási infrastruktúrák létrehozására irányuló erőfeszítések mellett az európai kutatási infrastruktúra meglévő elemeinek megszilárdítása és optimalizálása; a hasonló jellegű kutatási infrastruktúracsoportok közötti együttműködés biztosítása a felhasználói közösségeket érintő stratégiai problémák kezelése érdekében; az EOSC létrehozása hatékonyan skálázható és fenntartható környezetként az adatközpontú kutatás szolgálatában; a nemzeti és regionális kutatási és oktatási hálózatok összekapcsolása, nagy kapacitású hálózati infrastruktúra megerősítése és biztonságossá tétele nagy mennyiségű adathalmazokhoz és a digitális forrásokhoz való, határokon és tudományterületeken átívelő hozzáférés; az elosztott kutatási infrastruktúrák teljes európai lefedettségének előmozdítása többek között a kutatási adatok országok közötti összevetésének lehetővé tétele érdekében, például a társadalom- és bölcsészettudományok és a környezetvédelem területén; a kutatási infrastruktúrák interoperabilitásának előmozdítása; a tudásátadásnak, valamint a magasan képzett emberi erőforrások képzésének a javítása és megerősítése; a meglévő, világ színvonalú páneurópai kutatási infrastruktúrák igénybevétele ösztönzése a Horizont Európa program valamennyi területén, valamint adott esetben azok korszerűsítése; azon gátló tényezők kiküszöbölése, amelyek akadályozzák a legkiválóbb kutatócsoportokat abban, hogy hozzáférjenek a legjobb szolgáltatásokhoz az uniós kutatási infrastruktúra területén; a kutatási infrastruktúrák innovációs potenciáljának előmozdítása, a technológiafejlesztésre és a kooperatív innovációra, valamint a kutatási infrastruktúrák fokozott ágazati felhasználására összpontosítva.

Ezen túlmenően meg kell erősíteni az európai kutatási infrastruktúrák nemzetközi dimenzióját, és elő kell mozdítani a nemzetközi partnerekkel való szorosabb együttműködést és a nemzetközi részvételt az európai kutatási infrastruktúrákban, ami minden fél számára kölcsönös előnyökkel jár.

A tevékenységek különböző fenntartható fejlődési célokhoz járulnak hozzá, például a következőkhöz: 3. cél – Egészség és jóllét biztosítása; 7. cél – Megfizethető és tiszta energia; 9. cél – Ipar, innováció és infrastruktúra; 13. cél – Fellépés az éghajlatváltozás ellen.

3.2. Beavatkozási területek

3.2.1. Az európai kutatási infrastruktúrák helyzetének megszilárdítása és javítása

Az ESFRI által azonosított kutatási infrastruktúrák és más világ színvonalú, páneurópai jelentőségű kutatási infrastruktúrák létrehozása, működtetése és hosszú távú fenntarthatósága elengedhetetlen ahhoz, hogy az Unió vezető szerephez jusson a felderítő kutatásban, a kutatók képzésében és továbbképzésében, a tudományok létrehozásában és felhasználásában, illetve iparágainak versenyképessége tekintetében.

Az EOSC-nek a kutatási infrastruktúrák szolgáltatásainak hatékony és átfogó szállítási csatornájává kell válnia, és biztosítania kell az európai kutatási közösségek számára a tudomány által létrehozott nagy adathalmazok FAIR-elvek szerinti gyűjtésére, tárolására, feldolgozására (ilyenek például az analitika, a szimuláció és a vizualizációs szolgáltatások) és megosztására alkalmas új generációs adatszolgáltatásokat. Az EOSC-nek továbbá hozzáférést kell biztosítania az európai kutatók számára a kutatási infrastruktúrák által létrehozott és gyűjtött adatok többségéhez, valamint a – többek között az európai adatinfrastruktúra (EDI) ⁽¹⁾ részeként telepített – nagy teljesítményű számítástechnikai eszközökhöz (HPC) és exaszintű erőforrásokhoz.

A páneurópai kutatási és oktatási hálózat összekapcsolja és lehetővé teszi a kutatási infrastruktúrákhoz és a kutatási erőforrásokhoz való távoli hozzáférést azáltal, hogy uniós szintű összekapcsolhatóságot teremt az egyetemek, a kutatóintézetek és a K+I közösségek között, valamint világszerte nemzetközi kapcsolatokat biztosít más partnerhálózatokkal.

Nagy vonalakban

- Az európai kutatási infrastruktúrák életciklusa új kutatási infrastruktúrák kialakítása révén; az előkészítő és végrehajtási szakaszok, a strukturális alapokból támogatott kutatási infrastruktúrák esetében működésük korai szakasza, más finanszírozási forrásokkal kiegészülve, valamint a kutatási infrastruktúra ökoszisztémájának megszilárdítása és optimalizálása az ESFRI-mérőkövek és más páneurópai kutatási infrastruktúrák nyomán követésének egyszerűsítése, valamint a páneurópai kutatási infrastruktúrák szolgáltatási megállapodásainak, fejlődésének, összeolvadásának, páneurópai lefedettségének vagy visszavonásának megkönnyítése révén;

⁽¹⁾ Az európai adatinfrastruktúra megteremti az EOSC alapjait azáltal, hogy első rangú, HPC képességeket, nagy sebességű hálózati összekapcsoltságot és élvonalbeli adat- és szoftverszolgáltatásokat nyújt.

- Az EOSC, többek között: a hozzáférési csatorna skálázhatósága és fenntarthatósága; a tagállamokkal és a társult országokkal együttműködésben az európai, nemzeti, regionális és intézményi források hatékony egyesítése; a felhő műszaki és szakpolitikai fejlesztése, hogy megfeleljen az új kutatási igényeknek és követelményeknek (például érzékeny adatkészletek használata, beépített adatvédelem); az adatok interoperabilitása és a FAIR-elvek betartása; és széles körű felhasználói bázis;
- Az EOSC-t és az EDI-t támogató páneurópai kutatási és oktatási hálózat, valamint a HPC/adatszolgáltatások olyan felhőalapú környezetben való megvalósítása, amely képes óriási adathalmazokat és számítási folyamatokat kezelni.

3.2.2. A kutatási infrastruktúrák megnyitása, integrálása és összekapcsolása

A kutatási szintér javulni fog azáltal, hogy az Unió valamennyi európai kutató számára biztosítja a legfontosabb nemzetközi, nemzeti és regionális kutatási infrastruktúrákhoz való hozzáférést, és igény szerint integrálja szolgáltatásait a hozzáférési feltételek harmonizálása, a szolgáltatásnyújtás javítása és bővítése, valamint a csúcstechnológiát alkalmazó alkotóelemek és fejlett szolgáltatások innovációs cselekvések révén történő közös fejlesztési stratégiájának ösztönzése érdekében.

Nagy vonalakban

- Olyan hálózatok, amelyek a kutatók transznacionális hozzáféréseinek társfinanszírozása érdekében összefogják a kutatási infrastruktúrák nemzeti és nemzetközi finanszírozó partnereit;
- A kutatók hozzáféréseinek biztosításával, valamint a kutatásiinfrastruktúra-szolgáltatások harmonizációjával és javításával kapcsolatos globális kihívások kezelését előmozdító páneurópai, nemzeti és regionális kutatási infrastruktúrák hálózatai.

3.2.3. Az európai kutatási infrastruktúrák innovációs potenciálja, valamint innovációs és képzési célú tevékenységek

Az innovációnak mind magukon a kutatási infrastruktúrákon belül, mind az iparágakban történő ösztönzése érdekében az Unió elő fogja mozdítani az iparral folytatott kutatás-fejlesztési együttműködést, hogy ezáltal kibővítsé az uniós képességeket és az iparági kínálatot a csúcstechnológiát alkalmazó területeken, például a tudományos mérőműszerek ágazatában. Ezenfelül ösztönözni fogja a kutatási infrastruktúrák ipar általi felhasználását például kísérleti tesztelési eredményként vagy tudásközpontként. A kutatási infrastruktúrák fejlesztéséhez és hasznosításához azok vezetőinek, kutatóinak, mérnökeinek és technikusainak, csakúgy mint a felhasználóknak megfelelő készségekkel kell rendelkezniük. E célból az uniós támogatás a páneurópai érdekű kutatási infrastruktúrákat irányító és üzemeltető személyzet képzésére, a személyzet és a bevált gyakorlatok létesítmények közötti cseréjére, valamint a megfelelő humán erőforrásnak a kulcsterületeken való biztosítására, többek között az egyedi oktatási tananyag kidolgozására irányul majd. Az MSCA-val létrejövő szinergiák is ösztönzést kapnak.

Nagy vonalakban

- Kutatási infrastruktúrák integrált hálózatai egy közös technológiafejlesztési és megvalósítási stratégia/ütemterv kidolgozása és végrehajtása érdekében;
- Páneurópai érdekű kutatási infrastruktúrákat irányító és üzemeltető személyzet képzése.

3.2.4. Az európai kutatási infrastruktúra és a nemzetközi együttműködés megerősítése

Szükség van támogatásra, hogy a politikai döntéshozók, a finanszírozó szervek vagy az olyan tanácsadói csoportok, mint az ESFRI, hatékonyan működjenek együtt egy koherens, fenntartható és hosszú távú európai stratégia kidolgozásában és végrehajtásában a kutatási infrastruktúrákra vonatkozóan.

Hasonlóképpen a stratégiai nemzetközi együttműködés lehetővé tétele erősíteni fogja az európai kutatási infrastruktúrák nemzetközi szintű pozícióját, biztosítva globális hálózatépítési képességeiket, interoperabilitásukat és hatókörüket.

Nagy vonalakban

- A kutatási infrastruktúrák uniós szintű felmérése, nyomon követése és értékelése, valamint a szakpolitikai tanulmányok, kommunikációs és képzési tevékenységek, a kutatási infrastruktúrákat érintő nemzetközi stratégiai együttműködési cselekvések és az érintett politikai és tanácsadó testületek konkrét tevékenységeinek felmérése, nyomon követése és értékelése.

II. PILLÉR

GLOBÁLIS KIHÍVÁSOK ÉS EURÓPAI IPARI VERSENYKÉPESSÉG

Az Unió számos kihívással néz szembe, amelyek közül több globális jelentőségű. A problémák sokrétűek és igen összetettek, uniós szintű közös fellépést tesznek szükségessé, továbbá elegendő számú, megfelelően képzett, alkalmas emberi erőforrás, megfelelő pénzügyi erőforrás és arányos erőfeszítés szükséges ahhoz, hogy orvosolni lehessen őket. A problémamegoldásnak pontosan ez az a területe, ahol az Uniónak együtt kell működnie és olyan intelligens, rugalmas és összehangolt fellépésre van szükség, amely a polgáraink javát és jólétét szolgálja.

Nagyobb hatás érhető el, ha az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrendjében, valamint a fenntartható fejlődési célokban és a Párizsi Megállapodásban rögzített nemzetközi együttműködés részeként összehangoljuk intézkedéseinket a világ többi országával és régiójával. A kölcsönös előnyök figyelembevételével a partnerek világszerte felkérést kapnak arra, hogy a fenntartható fejlődést szolgáló K+I aktív résztvevőiként csatlakozzanak az Unió törekvéseihez.

A K+I a fenntartható és inkluzív növekedés és a technológiai és ipari versenyképesség kulcsfontosságú mozgatórugója. E minőségükben elősegítik a jelenlegi és a jövőben várható problémák megoldását, hogy a lehető leghamarabb visszafordíthassuk azt a napjainkban jellemző kedvezőtlen és veszélyes tendenciát, hogy a gazdasági fejlődéssel együtt jár a természeti erőforrások egyre növekvő felhasználása és a társadalmi problémák súlyosbodása. Így a K+I révén új üzleti lehetőségekké formálhatjuk ezeket a kihívásokat, gyors előnyökre váltva azokat a társadalom számára.

Ez az Uniónak a tudás, a technológiák és az iparágak felhasználójaként és létrehozójaként is a javára fog válni, ami jól szemlélteti, hogyan képes működni és fejlődni egy modern, iparosodott, fenntartható, befogadó, kreatív, rugalmas, nyitott és demokratikus társadalom és gazdaság. A jövőbeni fenntartható gazdaság egyre növekvő gazdasági, környezeti és társadalmi példái a következő területeken kapnak majd támogatást és ösztönzést: egészség és jólét mindenki számára; reziliens, kreatív és befogadó társadalmak; a polgári biztonság által megerősített társadalmak; rendelkezésre álló tiszta energia és mobilitás; digitalizált gazdaság és társadalom; transzdiszciplináris és kreatív ágazat; az űrtechnológiához kapcsolódó, tengeri vagy szárazföldi megoldások; jól működő biogazdaság, az élelmiszeripari és táplálkozási megoldásokat is beleértve; vagy a természeti erőforrások fenntartható hasznosítása, környezetvédelem, éghajlatvédelem és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás. A fenntartható gazdaság ezen elemei mind fokozzák a jólétet Európában és magasabb színvonalú munkahelyeket kínálnak. Kulcsfontosságú lesz az ipari átalakulás szerepe, valamint az innovatív uniós ipari értékláncok létrehozása.

Az új technológiák lényegében valamennyi szakpolitikai területet érintik. Az egyes önálló technológiák mindegyike társadalmi-gazdasági lehetőségek, hatékonyság- és minőségjavító, valamint a kormányzat működését javító lehetőségek, továbbá foglalkoztatási és oktatási következmények sajátos egyvelegét hozza magával, amely azonban esetleges biztonsági, adatvédelmi és etikai kockázatokat is magában foglalhat. A technológiával foglalkozó szakpolitikának ezért szerves részét kell, hogy képezze a különböző érdekek mérlegelése, valamint az ágazatok közötti együttműködés és a közös stratégiaalakítás.

A Horizont Európa e pillérébe tartozó K+I átfogó, nem szakosított integrált tevékenységklaszterekre tagolódik. Egyes ágazatok helyett a beruházások társadalmunk és gazdaságunk rendszerszintű, a fenntarthatóságot szem előtt tartó változásainak elérésére irányulnak. Ezek a változások csak akkor valósíthatók meg, ha minden magán- és közszereplő egyaránt részt vesz a K+I tervezésében és megalkotásában; összefogva a végfelhasználókat, tudósokat, technológiai szakértőket, gyártókat, innovátorokat, vállalkozásokat, oktatókat, döntéshozókat, polgárokat és civil társadalmi szervezeteket. Ezért a klaszterek egyike sem irányul kizárólag a szereplők egyetlen célcsoportjára, és valamennyi tevékenység végrehajtása elsősorban versenypályázat útján kiválasztott, K+I együttműködésen alapuló projektek keretében történik majd.

A globális kihívások kezelésén túlmenően a klaszterekben folyó tevékenységek során egy közös stratégia részeként, akár digitális, akár más jellegű, kulcsfontosságú alatechnológiákat és kialakulóban lévő technológiákat fognak fejleszteni és alkalmazni az Unió ipari és társadalmi vezető szerepének előmozdítására. E tevékenység adott esetben az Unió űrtechnológiai adataira és szolgáltatásaira is támaszkodni fog. Az uniós versenyjogi előírások sérelme nélkül a 8. szintig valamennyi technológiai érettségi szint a Horizont Európa ezen pillérébe fog tartozni.

A tevékenységek célja új tudásanyag, valamint technológiai és nem technológiai jellegű megoldások kidolgozása, a technológia laboratóriumból piacra jutásának elősegítése és – többek között – kísérleti és demonstrációs alkalmazások fejlesztése, a piac felvevőképességét stimuláló és a magánszektor kötelezettségvállalását erősítő intézkedések meghozatala, valamint az uniós szintű szabványosított előmozdító ösztönzők kialakítása lesz. A technológiai megvalósítás előfeltétele, hogy az európai kutatók és ágazatok kritikus tömege olyan világszínvonalú ökoszisztémákat hozzon létre, amelyek csúcstechnológiát alkalmazó – például tesztlésre szolgáló – infrastruktúrákat tartalmaznak. Maximalizálva lesznek a Horizont Európa más részeivel és az EIT-tel, továbbá a más programokkal való szinergiák.

A klaszterek a beágyazott tevékenységek széles skálája révén – ideértve a kommunikációt, a terjesztést és a hasznosítást, a szabványosítást, valamint a nem technológiai innováció és az innovatív szállítási mechanizmusok támogatását is – elő fogják segíteni a maguk nemében első innovációs megoldások gyors bevezetését az Unióban, ami lehetővé teszi az innovációbarát társadalmi, szabályozási és piaci viszonyok, például az innovációs megállapodások létrejöttét. Kialakításra kerülnek a K+I cselekvések révén megvalósuló innovatív megoldások csatornái, amelyek a köz- és magánbefektetők, valamint az egyéb kapcsolódó uniós, nemzeti és regionális programok céljait fogják szolgálni. E célból a Horizont Európa III. pillérével is szinergiák kialakítására kerül sor.

A fenntartható gazdasági növekedés megvalósításának egyik záloga a nemek közötti egyenlőség, ezért a globális kihívások mindegyike tekintetében figyelembe kell venni a nemi szempontot.

1. „EGÉSZSÉGÜGY” KLASZTER

1.1. Indokolás

A szociális jogok európai pillére szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy biztonságos és jó minőségű, megfizethető, megelőző és gyógyító egészségügyi ellátáshoz jusson. Ez alátámasztja az Uniónak az ENSZ fenntartható fejlődési céljai iránti elkötelezettségét, amelyek 2030-ig egyetemes egészségügyi ellátást biztosítanak mindenki és minden korosztály számára, kivétel nélkül, és véget vetnének a megelőzhető haláleseteknek.

Az egészséges népesség létfontosságú a stabil, fenntartható és befogadó társadalom szempontjából, az egészségügy javítása pedig kulcsszerepet játszik a szegénység csökkentésében, az idősödő európai társadalom szükségleteinek kezelésében, a társadalmi haladás és jólét előmozdításában és a gazdasági növekedés fokozásában. A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) szerint a várható élettartam 10 %-os növekedése a gazdasági növekedés évi 0,3–0,4 %-os javulásával jár együtt. Az Unióban a várható átlagos élettartam az életminőségben, a környezetben, az oktatásban, az egészségügyben és az ápolás-gondozásban bekövetkezett hatalmas javulásnak köszönhetően 12 évvel nőtt az Unió megalakulása óta. 2015-ben a születéskor várható átlagos élettartam 80,6 év volt az Unióban, szemben a világviszonylatban várható 71,4 évvel. Az elmúlt években ez az Unióban évente átlagosan 3 hónappal nőtt. Egyes csoportok, valamint az európai országok között társadalom- és nemspecifikus eltérések is megfigyelhetők a várható élettartamban.

Az egészség K+I jelentős szerepet játszik ebben, mint ahogy fontos szerepet tölt be az egészségügyi és ápolás-gondozási ágazat termelékenységének és színvonalának javításában is. Az Unió azonban továbbra is új és újonnan megjelenő vagy tartós kihívásokkal szembesül, amelyek veszélyeztetik polgárait és közegészségügyi rendszerét, egészségügyi és szociális védelmi rendszereinek fenntarthatóságát, valamint az egészségügyi és ápolás-gondozási ágazat versenyképességét. Az Unió legfontosabb egészségügyi kihívásai a következők: az egészségügyi és ápolási-gondozási ellátás hozzáférhetőségének és megfizethetőségének egyenlőtlensége; a hatékony egészségmegőrzés és betegségmegelőzés hiánya; a nem fertőző betegségek számának növekedése; a rákos megbetegedések növekvő száma; a pszichés betegségek számának növekedése; az antimikrobiális gyógyszerekkel szembeni rezisztencia terjedése és járványok megjelenése; fokozott környezetszennyezés; egészségi egyenlőtlenségek fennállása az országok között és az országokon belül, amelyek aránytalanul nagy mértékben érintik a hátrányos helyzetű vagy veszélyeztetett életszakaszban lévő polgárokat; az egészségügyi kockázatok – beleértve a szegénységgel összefüggő szempontokat is – felismerése, megértése, ellenőrzése, megelőzése és mérséklése a gyorsan változó társadalmi, városi és természeti környezetben; demográfiai változás, többek között az idősödéssel összefüggő problémák, valamint az európai egészségügyi ellátó rendszerek növekvő költségei; továbbá az európai egészségügyi és ápolási-gondozási ágazatot érő egyre növekvő nyomás, hogy az egészségügyi innováció fejlesztése terén és révén továbbra is versenyképes maradjon az új és feltörekvő globális szereplőkkel szemben. Mindemelllett a védőoltásokkal szembeni bizalmatlanság csökkentheti az átoltottságot a lakosság egyes csoportjai körében.

Ezek összetett, egymással összefüggő és globális jellegű egészségügyi kihívások, és ezért multidiszciplináris, szakmai és nem szakmai jellegű, ágazatközi és transznacionális együttműködést igényelnek. A K+I tevékenységek szoros kapcsolatokat alakítanak majd ki az alap-, a transzlációs, a klinikai, az epidemiológiai, az etikai, a környezeti és a társadalmi-gazdasági kutatások, valamint a szabályozástanok között. Foglalkozni fognak a kielégítetlen egészségügyi szükségletekkel, így például ritka vagy nehezen gyógyítható betegségekkel (beleértve a rákot, például a gyermekkori rákot és a tüdőrákot). Ezek a tevékenységek ki fogják aknázni a tudományos közösségek, a gyakorló szakemberek, a szabályozó szervek és az ipar kombinált készségeit, és elősegítik az egészségügyi szolgáltatókkal, a szociális szolgálatokkal, a betegekkel, a politikai döntéshozókkal és a polgárokkal való együttműködést a közfinanszírozás tökéltetésének fokozása, valamint annak érdekében, hogy biztosítsák az eredmények alkalmazását a klinikai gyakorlatban és az egészségügyi rendszerekben, figyelembe véve a tagállamoknak az egészségügyi rendszereik szervezése és finanszírozása tekintetében meglévő hatásköreit. Teljeskörűen kihasználják majd a felderítő genomikából és más omikákból, valamint a személyre szabott orvoslás megközelítéseinek fokozatos bevezetéséből származó előnyöket, mely utóbbi egy sor különféle nem fertőző betegség kezelése, valamint az egészségügyi és ápolási-gondozási terület digitalizációja szempontjából is jelentőséggel bír.

A K+I ösztönözni fogja az uniós és nemzetközi szintű stratégiai együttműködést annak érdekében, hogy összegyűjtsék a hatókör kiterjesztéséhez, a megvalósítás felgyorsításához és a méretgazdaságossághoz szükséges szakértelmet, kapacitásokat és erőforrásokat, valamint hogy kiaknázzák a szinergiákat, elkerüljék az erőfeszítések megkettőződését, továbbá megosszák a várható előnyöket és pénzügyi kockázatokat. A Horizont Európán belül elő kell mozdítani az egészségügyi K+I-t érintő szinergiákat, különösen az (EU) 2021/522 európai parlamenti és tanácsi határozattal ⁽²⁾ létrehozott EU az egészségért programmal.

A digitális egészségügyi megoldások sok lehetőséget kínálnak az ápolási-gondozási szolgálatok problémáinak megoldására, valamint az idősödő társadalmak körében felmerülő egyéb kihívások kezelésére. Teljes körűen ki kell aknázni az egészségügyi és ápolási-gondozási terület digitalizációjából adódó lehetőségeket anélkül, hogy a magánélet tisztetlenség tartásához és az adatvédelemhez való jogot veszélyeztetnénk. Korábban olyan digitális eszközök és olyan szoftverek kerültek már kifejlesztésre, amelyek betegségek – többek között krónikus betegségek – diagnosztizálására, kezelésére és a beteg általi önkezelés megkönnyítésére szolgálnak. Egyre gyakrabban használnak fel digitális technológiákat továbbá az orvosi képzésben és oktatásban is, valamint betegek és az egészségügy egyéb kliensei körében az egészségügyi információkhoz való hozzáférés, azok megosztása, illetve létrehozása céljából.

Az e klaszterhez kapcsolódó K+I tevékenységek révén azok résztvevői bővítik a tudásbázist, hasznosítják a meglévő tudást és technológiákat, megerősítik és létrehozzák a K+I-t, és kidolgozzák a hatékonyabb egészségfejlesztéshez, illetve a betegségek integrált megelőzéséhez, diagnosztizálásához, megfigyeléséhez, kezeléséhez, gyógyításához, valamint a rehabilitációhoz, valamint a tartós ápolás-gondozáshoz és palliatív ellátáshoz szükséges megoldásokat. A kutatási eredmények alapján cselekvésre vonatkozó ajánlások készülnek, amelyeket el fognak juttatni az érintett érdekelt felekhez. Az egészségügyi eredmények javulása növelni fogja a jóllétet és a várható élettartamot, az egészséges és aktív életet élők számát, az életminőséget és a termelékenységet, az egészségben eltöltött évek számát, valamint az egészségügyi és ápolási-gondozási rendszerek fenntarthatóságát. Az (EU) 2021/695 rendelet 18. és 159. cikkével, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájával összhangban kiemelt figyelmet kell szentelni az etikára, az emberi méltóság védelmére, a nemi és etnikai szempontokra, valamint a hátrányos vagy kiszolgáltatott helyzetű személyek szükségleteire.

A nagyobb egészségügyi kihívások kezelése alátámasztja majd az Uniónak az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrendje iránti elkötelezettségét, valamint az ENSZ más szervezetei és egyéb nemzetközi kezdeményezések tekintetében, így például a WHO globális stratégiái és intézkedési tervei irányában vállalt uniós kötelezettséget. Az ilyen kihívások kezelése hozzájárul továbbá az Unió politikai céljainak és stratégiáinak teljesítéséhez, különösen a szociális jogok európai pillérének, a digitális tartalmak egységes uniós piacának, a határokon átnyúló uniós egészségügyi ellátásnak és az antimikrobiális rezisztencia leküzdése érdekében kialakított egységes egészségügyi megközelítés szerinti európai cselekvési tervnek, valamint a vonatkozó uniós keretszabályoknak a végrehajtásához.

A tevékenységek konkrétan az alábbi fenntartható fejlődési célok eléréséhez járulnak közvetlenül hozzá: 3. cél – Egészség és jóllét biztosítása; 13. cél – Fellépés az éghajlatváltozás ellen.

1.2. Beavatkozási területek

1.2.1. Egészséges élet

A veszélyeztetett életszakaszokban (magzati korban, születéskor, kisgyermekkorban, gyermekkorban, serdülőkorban, terhesség alatt, valamint érett és késői felnőttkorban), a fogyatékossággal élőket vagy sérülteket is beleértve, különleges egészségügyi igényeink vannak, amelyekhez átfogóbb ismeretekre és személyre szabott megoldásokra van szükség, a nemi és etikai szempontokat is figyelembe véve. Az ilyen megoldások lehetővé teszik az egészség terén fennálló egyenlőtlenségek csökkentését és az egészségügyi eredmények javulását, hogy aktív életet élhessünk és egészségben öregedjünk meg, ideértve a születéstől fontos egészséges életmódot és az egész életen át tartó egészséges étkezést, amely csökkenti a mentális és fizikai betegségek kialakulásának kockázatát a későbbi életszakaszokban. A megelőzés és a kommunikáció során figyelembe veszik az egyes közönségcsoportok sajátosságait.

Nagy vonalakban

- A teljes élethosszt felölelő, a korai fejlődéssel és az öregedési folyamattal kapcsolatos jobb ismeretek;
- Születés előtt a magzat, majd az újszülött, a csecsemő és a gyermek, valamint az anya és az apa egészsége, továbbá a szülők, a család és a nevelők-oktatók szerepe;
- A serdülők egészségügyi szükségletei, a mentális egészséget befolyásoló tényezőket is beleértve;

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/522 rendelete (2021. március 24.) a 2021–2027-es időszakra szóló uniós egészségügyi cselekvési program (az „EU az egészségért program”) létrehozásáról és a 282/2014/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg) (HL L 107., 2021.3.26., 1. o.).

- A fogyatékoságok és sérülések egészségügyi következményei;
- A teljes élethosszt felölelő rehabilitáció tervezésére, megvalósítására és nyomon követésére szolgáló intézkedéseket célzó kutatás, különös tekintettel a fogyatékoságot okozó betegségek által érintett gyermekeket célzó korai egyedi rehabilitációs programokra;
- Egészségben megöregedés, független és aktív életvitel, az idősek és a fogyatékosággal élők társadalomban való részvételét is beleértve;
- Egészségügyi oktatás és egészségügyi jártasság, a digitális jártasságot is ideértve.

1.2.2. Egészséget meghatározó környezeti és társadalmi tényezők

A társadalmi, kulturális, gazdasági és fizikai környezet által a mindennapi életben és a munkahelyen fennálló egészségügyi és kockázati tényezők jobb megismerése, a digitalizáció, az emberi mobilitás (például a migráció és az utazás), a szennyezés, a táplálkozás, az éghajlatváltozás és más környezeti problémák egészségügyi hatásait is ideértve, hozzájárul majd az egészségügyi kockázatok és az egészséget fenyegető veszélyek azonosításához, megelőzéséhez és enyhítéséhez; a vegyi anyagoknak való kitettség és a környezetszennyezés miatti elhalálozás és betegségek csökkentéséhez; a biztonságos, környezetbarát, egészséges, rugalmas és fenntartható élet- és munkakörnyezetek támogatásához; az egészséges életmód és fogyasztói magatartás ösztönzéséhez; és egy igazságos, befogadó és megbízható társadalom kialakításához. Mindezt népességalapú kohorszvizsgálatok, humán biomonitoring és járványügyi vizsgálatok támasztják majd alá.

Nagy vonalakban

- A vegyi anyagok, a beltéri és kültéri szennyező anyagok és az éghajlatváltozással, a munkahellyel, az életmóddal vagy a környezettel összefüggő egyéb stresszhatások, valamint több stresszhatás kombinált veszélyeit, expozíciós és egészségügyi hatását értékelő technológiák és módszerek;
- Az emberek fizikai és mentális egészségét és jóllétét, valamint a köztük lévő interakciókat befolyásoló környezeti, foglalkozási, társadalmi-gazdasági, kulturális, genetikai és viselkedési tényezők, különös tekintettel a kiszolgáltatott helyzetben lévő és hátrányos helyzetű személyekre és adott esetben a kor- és nemspecifikus tényezőkre, ideértve az épületek, a termékek és szolgáltatások kialakítása által az egészségre gyakorolt hatást is;
- Kockázatértékelés, kockázatkezelés és kockázati kommunikáció, amelyeket adott esetben transzdiszciplináris megközelítések, valamint a tényeken alapuló döntéshozatal hatékonyabb eszközei támasztanak alá, az állatkísérletek kiváltását vagy alternatíváit is ideértve;
- Kapacitás és infrastruktúrák, amelyek a valamennyi egészségügyi tényezőre, köztük az emberi expozícióra is vonatkozó adatok biztonságos összegyűjtésére, megosztására, felhasználására, további felhasználására és egymáshoz kapcsolására, valamint annak biztosítására szolgálnak, hogy ezeket az adatokat összekapcsolják a környezeti paraméterekre, az életvitelre, az egészségi állapotra és a betegségekre vonatkozó uniós és nemzetközi szintű adatbázisokkal;
- Egészségfejlesztés és elsődleges megelőző intézkedések, a foglalkozással összefüggő szempontokat is ideértve.

1.2.3. Nem fertőző és ritka betegségek

A nem fertőző betegségek a rákkal és a ritka betegségekkel együtt jelentős egészségügyi és társadalmi kihívást jelentenek, és jobb ismereteket és betegségosztályozást, továbbá hatékonyabb megközelítéseket tesznek szükségessé (beleértve a „precíziós orvoslásnak” is nevezett személyre szabott orvoslást is) a megelőzés, a diagnosztika, a megfigyelés, a kezelés, a rehabilitáció és a gyógyítás terén, valamint szükségessé teszik még a multimorbiditással kapcsolatos megfelelőbb ismereteket.

Nagy vonalakban

- A nem fertőző betegségek, így többek között a szív- és érrendszeri megbetegedések kialakulásának hátterében álló mechanizmusok megismerése;
- Népességalapú longitudinális vizsgálatok az egészséges állapot és a megbetegedések paramétereinek megértése érdekében, valamint azzal a céllal, hogy a megelőző orvoslás fejlesztésének szolgálatában elősegítsék populációrétegek meghatározását;
- Korábbi és pontosabb diagnózist, valamint kellő időben végzett, a beteg igényeihez igazított kezelést lehetővé tevő diagnosztikus eszközök és módszerek, amelyeknek köszönhetően késleltethető vagy visszafordítható a beteg állapotának romlása;

- A WHO, az ENSZ és az Unió ajánlásainak megfelelő vagy azokon túlmutató megelőzési és szűrőprogramok;
- Integrált megoldások az önellenőrzéshez, az egészségmegőrzéshez, a betegségek megelőzéséhez, valamint a krónikus betegségek és a multimorbiditás kezeléséhez, a neurodegeneratív és a szív- és érrendszeri megbetegedéseket is ideértve;
- Kezelések, gyógykezelések vagy más terápiás beavatkozások, a farmakológiai és nem farmakológiai kezeléseket is beleértve;
- Palliatív ellátás;
- Nagy arányban kielégítetlen egészségügyi szükségletek területei, például ritka betegségek, beleértve a gyermekrák különböző fajtáit;
- A beavatkozások és megoldások összehasonlító hatékonyságtérkékelése, többek között valós körülmények között szerzett adatok alapján;
- Implementációkutatás az egészségügyi beavatkozások fokozására és az egészségügyi szakpolitikákba és rendszerekbe történő beépítésük támogatására;
- Kutatásfejlesztés és a ritka betegségekkel kapcsolatos tájékoztatás, valamint kezelésük és gyógyításuk javítása, ideértve a személyre szabott orvoslást is.

1.2.4. Fertőző betegségek, beleértve a szegénységgel összefüggő és elhanyagolt betegségeket is

A polgároknak a határokon átnyúló egészségügyi veszélyek elleni védelme jelentős kihívást jelent a közegészségügy számára, és uniós és globális szinten egyaránt hatékony nemzetközi együttműködést tesz szükségessé. Az együttműködés magában foglalja a megbetegedések megelőzését, korai felismerését, kutatását és az ezekre való felkészültséget, a fertőző betegségek, köztük a szegénységgel összefüggő és elhanyagolt betegségek kezelését és gyógyítását, valamint az egységes egészségügyi megközelítés szerinti európai cselekvési tervet követve az antimikrobiális rezisztencia kezelését.

Nagy vonalakban

- A fertőzésekkel kapcsolatos mechanizmusok megértése;
- A fertőző betegségek kialakulását vagy újbóli megjelenését, valamint terjedését okozó tényezők, az állatoktól emberre (zoonózis) vagy a környezet más részeiről (víz, talaj, növények, élelmiszerek) emberre történő áttérjedését is ideértve, továbbá az éghajlatváltozásnak és az ökoszisztémák változásainak hatása a fertőző betegségek dinamikájára;
- A fertőző betegségek, az egészségügyi ellátással összefüggő fertőzések és a környezettel kapcsolatos tényezők előrejelzése, korai és gyors felismerése, ellenőrzése és felügyelete;
- Az antimikrobiális rezisztencia elleni küzdelem, beleértve a járványügyi vizsgálatot, a megelőzést és a diagnosztikát, valamint új antimikrobiális szerek és vakcinák kifejlesztését;
- A fertőző betegségek elleni vakcinák, többek között platformalapú oltóanyag-fejlesztési technológiák, diagnosztika, kezelések és gyógykezelések, a komorbiditást és a társfertőzéseket is ideértve;
- Az alacsony átoltottság kezelése, a védőoltásokkal szembeni bizalmatlanság megértése és a védőoltások iránti bizalom megerősítése;
- Hatékony egészségügyi vészhelyzeti felkészültségi, reagálási és helyreállítási intézkedések és stratégiák, a közösségek bevonásával, valamint ezek összehangolása regionális, nemzeti és uniós szinten;
- Az orvosi beavatkozásoknak a klinikai gyakorlatban és az egészségügyi rendszerben való alkalmazását és használatát gátló tényezők;
- A fertőző betegségek határokon átvélő vonatkozásai és az alacsony és közepes jövedelmű országokban jellemző kihívások, például az AIDS, a tuberkolózis és a trópusi betegségek, így például a malária, többek között a migrációs áramlások és általában az emberek fokozott mobilitásának kihívásaival összefüggésben.

1.2.5. Eszközök, technológiák és digitális megoldások az egészségügyben és az ápolás-gondozásban, beleértve a személyre szabott orvoslást is

Az egészségügyi technológiák és eszközök létfontosságúak a közegészségügy szempontjából, és nagy mértékben hozzájárultak az emberek életminősége, egészsége és ellátása vonatkozásában elért jelentős eredményekhez. Ezért kulcsfontosságú stratégiai kihívás a megfelelő, megbízható, biztonságos, felhasználóbarát és költséghatékony egészségügyi és ápolás-gondozási eszközök és technológiák kialakítása, fejlesztése, megvalósítása, bevezetése és értékelése, a fogyatékossgal élők és az idősebb társadalom igényeit is szem előtt tartva. Idetartoznak az új bioanyagoktól kezdve a biotechnológiákig a kulcsfontosságú alaptchnológiák, csakúgy mint az egysejt-vizsgálat, az omikák, a rendszerbiológiai megközelítések, az MI és más digitális technológiák, amelyek jelentős előrelépést

jelentenek a meglévők technológiákhoz képest, valamint ösztönzik a minőségi munkahelyeket teremtő, versenyképes és fenntartható egészségügyi ágazat kialakulását. Az egészségüghöz kapcsolódó európai ágazat a kritikus gazdasági ágazatok egyike az Unióban, a bruttó hazai termék (GDP) 3 %-ának felel meg és 1,5 millió munkavállalót foglalkoztat. A megfelelő érdekelt feleket a lehető legkorábbi szakaszban be kell vonni, a nem technológiai dimenziót is figyelembe véve annak érdekében, hogy az újonnan létrejövő technológiák, módszerek és eszközök elfogadhatók legyenek. Ilyen érdekelt felek a polgárok, az informális egészségügyi szolgáltatók és a professzionális egészségügyi szolgáltatók.

Nagy vonalakban

- Eszközök és technológiák az egészségügy egészére kiterjedő alkalmazásokhoz és minden vonatkozó orvosi javallathoz, a funkcionális károsodást is ideértve;
- Integrált eszközök, technológiák, orvosi eszközök, orvosi képzés, biotechnológia, nanomedicina és fejlett terápiák (beleértve a sejt- és génterápiát), valamint digitális megoldások az emberi egészség és az ápolás-gondozás területén, ideértve az MI-t, valamint a mobil- és távegészségügyet is, adott esetben már korai szakaszban figyelembe véve a gyártás költséghatékonysági szempontjait a tömeggyártás szakaszának és az innovációs potenciálnak az optimalizálása érdekében, hogy az elkészült gyógyászati termék megfizethető legyen;
- Egészségügyi és ápolás-gondozási technológiák és eszközök tesztelése, széles körű bevezetése, optimalizációja és innovatív beszerzése valós körülmények között, a klinikai kísérleteket is ideértve, valamint implementációkat, ideértve a személyre szabott orvosláson alapuló diagnosztikát is;
- Innovatív folyamatok és szolgáltatások az egészségügyi és ápolás-gondozási eszközök és technológiák fejlesztéséhez, gyártásához és gyors megvalósításához;
- Az egészségügy és az ápolás-gondozás eszközeinek és technológiáinak biztonságossága, hatékonysága, költséghatékonysága, interoperabilitása és minősége, valamint etikai-jogi és társadalmi hatásuk, a társadalmi elfogadottságukkal kapcsolatos kérdéseket is ideértve;
- Az egészségügyi és ápolás-gondozási technológiákra és eszközökre vonatkozó szabályozástanok és szabványok;
- Az egészségügyi adatok kezelése, ideértve az adatok interoperabilitását, az adatintegrálást, az elemzési és vizualizációs módszereket és a döntéshozatali folyamatokat, amelyek az MI, az adatbányászat, a nagy adathalmazokkal kapcsolatos technológiák, a bioinformatika és a nagy teljesítményű számítástechnikai technológiák felhasználásával elősegítik a személyre szabott orvoslás, ezen belül a megelőzés megvalósítását és az egészségügyi életút optimalizálását.

1.2.6. Egészségügyi rendszerek

Az egészségügyi rendszerek az Unió szociális rendszereinek kulcsfontosságú eszközei, amelyek 2017-ben 24 millió munkavállalót alkalmaztak az egészségügyi és szociális ellátási ágazatban. A tagállamok egyik kiemelt célja az egészségügyi rendszerek biztonságosságának és védelmének, egyetemes hozzáférhetőségének, integrációjának, költséghatékonyságának, rugalmasságának, fenntarthatóságának és az időben nyújtott hatékony ellátás szempontjából vett megbízhatóságának biztosítása, valamint az egyenlőtlenségek csökkentése többek között az adatközpontú és digitális innováció adta lehetőségek felszabadítása révén, hogy nyílt hozzáférésű és biztonságos európai infrastruktúrára építve jobb egészségügyi, illetve személyközpontú ápolás-gondozási ellátást lehessen nyújtani. Az olyan új lehetőségek, mint az 5G hálózatok telepítése, a „digitális ikrek” fogalma és a dolgok internete elő fogják mozdítani az egészségügyi és ápolás-gondozási terület digitális átalakulását.

Nagy vonalakban

- A tudásbázis támogatása az egészségügyi rendszerek és szakpolitikák reformjának előkészítése céljából Európában és azon kívül egyaránt;
- Új egészségügyi és ápolás-gondozási modellek és megközelítések, beleértve a személyre szabott orvoslással kapcsolatos megközelítéseket, igazgatási és szervezeti szempontokat, és e modellek és megközelítések egyik országból vagy régióból egy másikba való átvihetősége vagy alkalmazása;
- Az egészségügyi technológiaértékelés javítása;
- Az egészségügyi egyenlőtlenségek javítása és a hatékony szakpolitikai válasz;
- Leendő egészségügyi dolgozók és a kapcsolódó igények, a digitális készségeket is ideértve;
- A kellő időben történő, kiszámítható, biztonságos és megbízható egészségügyi tájékoztatás javítása, valamint az egészségügyi adatok – ezen belül az elektronikus egészségügyi nyilvántartások – ilyen felhasználásának vagy további felhasználásának jobb biztosítása, kellő figyelmet fordítva az adatvédelemre, többek között a személyes életmódra vonatkozó, illetve egészségügyi információkkal való visszaélés lehetőségére, továbbá az adatok biztonságosságára, hozzáférhetőségére, interoperabilitására, a vonatkozó szabványokra, az adatok összehasonlíthatóságára és integritására;

- Az egészségügyi rendszerek rugalmassága a válságok hatásainak semlegesítése és a diszruptív innováció alkalmazása céljából;
- A polgárok és betegek felelősségvállalásának, az önellenőrzésnek és az egészségügyi és szociális ellátásban dolgozó egészségügyi szakemberekkel való interakciónak az ösztönzését szolgáló megoldások integráltabb ellátás és felhasználóközpontú megközelítés megvalósítása érdekében, az egyenlő hozzáférés szempontját is szem előtt tartva;
- Az egészségügyi rendszerrel kapcsolatos, a meglévő tudást és adatbázisokat felhasználó uniós és globális szintű kutatásból származó adatok, információk, ismeretek és bevált gyakorlatok.

2. „KULTÚRA, KREATIVITÁS ÉS BEFOGADÓ TÁRSADALOM” KLASZTER

2.1. Indokolás

Az Unió egyedülálló módon támogatja a gazdasági növekedés összekapcsolását a fenntartható fejlődési célokkal és a szociálpolitikákkal, amihez magas szintű társadalmi befogadás, valamint a demokráciát, az emberi jogokat, a nemek közötti egyenlőséget és a sokszínűséget felölelő közös értékek párosulnak. Ennek a folyamatosan fejlődő modellnek több kihívással is foglalkoznia kell többek között a globalizációból és a technológiai változásokból, valamint az egyre növekvő egyenlőtlenségekből fakadóan.

Az Uniónak elő kell mozdítania az inkluzív és fenntartható növekedés modelljét, miközben élvezzi a technológiai fejlődés előnyeit, növeli a demokratikus kormányzás innovációjába vetett bizalmat és támogatja annak népszerűsítését, bővíti az oktatást, felveszi a harcot az egyenlőtlenségek, a munkanélküliség, a marginalizálódás, a hátrányos megkülönböztetés és radikalizálódás ellen, garantálja az emberi jogokat, elősegíti a kulturális sokszínűséget és támogatja az európai kulturális örökséget, valamint előmozdítja a polgárok szerepvállalását a társadalmi innováció révén. A migráció kezelése és a bevándorlók integrációja továbbra is kiemelt kérdés marad. A K+I szerepe a társadalomtudományokban, a bölcsészeti- és művészettudományokban, valamint a kulturális és kreatív ágazatban alapvető fontosságú a kihívások kezelése és az Unió céljainak elérése érdekében. E klaszter minden beavatkozási területe figyelembe veszi a társadalom- és bölcsészettudományi szempontokat.

A kihívások mértéke, komplexitása, valamint intergenerációs és transznacionális jellege többszintű uniós fellépést indokol. Az ilyen kritikus társadalmi, politikai, kulturális és gazdasági kérdések csupán nemzeti szinten történő kezelése az erőforrások nem hatékony felhasználásának, szétaprózott megközelítések alkalmazásának, valamint az ismeretekre és a kapacitásra vonatkozó eltérő normáknak a veszélyével jár.

Az e klaszter részeként folytatott K+I tevékenységek összességében összhangban lesznek az Unió demokratikus változással, foglalkoztatással, növekedéssel és beruházással; jogérvényesüléssel és alapvető jogokkal; migrációval; mélyebb és méltányosabb gazdasági és monetáris unióval és digitális egységes piaccal összefüggő prioritásaival. Az Unió reagálni fog a római program kötelezettségvállalására, hogy megteremtse a „szociális Európát” és létrehozzon „egy, a kulturális örökségünket megőrző és a kultúrák sokféleségét előmozdító Uniót”. Támogatni fogja továbbá a szociális jogok európai pillérét és a biztonságos, rendezett és szabályos migrációra vonatkozó globális megállapodást. Ki kell aknázni az (EU) 2021/693 európai parlamenti és tanácsi rendelettel ⁽³⁾ létrehozott Jogérvényesülés programmal és az (EU) 2021/692 európai parlamenti és tanácsi rendelettel ⁽⁴⁾ létrehozott Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek programmal való szinergiákat, amelyek támogatják az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést, a bűncselekmények áldozatainak jogait, a nemek közötti egyenlőség, a megkülönböztetés tilalma és az adatvédelem terén, valamint az európai polgárság helyzetének előmozdítása érdekében folytatott tevékenységeket, továbbá a Kreatív Európa programmal és az (EU) 2021/694 európai parlamenti és tanácsi rendelettel ⁽⁵⁾ létrehozott Digitális Európa programmal, az Erasmus, az Erasmus+ és az ESZA+ programokkal való szinergiákat is.

A tevékenységek elsősorban közvetlenül az alábbi fenntartható fejlődési célok eléréséhez járulnak hozzá: 1. cél – A szegénység felszámolása; 3. cél – Egészség és jóllét biztosítása; 4. cél – Minőségi oktatás; 5. cél – Nemek közötti egyenlőség; 8. cél – Tisztességes munka és gazdasági növekedés; 9. cél – Ipar, innováció és infrastruktúra; 10. cél – Az egyenlőtlenségek csökkentése; 11. cél – Fenntartható városok és közösségek; 16. cél – Béke, igazság és erős intézmények.

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/693 rendelete (2021. április 28.) a Jogérvényesülés program létrehozásáról, valamint az 1382/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 156., 2021.5.5., 21. o.).

⁽⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/692 rendelete (2021. április 28.) a Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek program létrehozásáról, valamint az 1381/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet és a 390/2014/EU tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 156., 2021.5.5., 1. o.).

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/694 rendelete (2021. április 29.) a Digitális Európa program létrehozásáról és az (EU) 2015/2240 határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 166., 2021.5.11., 1. o.).

2.2. Beavatkozási területek

2.2.1. Demokrácia és kormányzás

A demokráciába és a hagyományos politikai intézményekbe vetett bizalom folyamatosan csökkenni látszik. A politikából való kiábrándultság egyre inkább az establishment-ellenes és populista pártok előretörésében és az újjáéledő nativizmusban ölt testet. Mindezt tovább súlyosbítják többek között a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek, a nagy mértékű migrációs áramlás és a biztonsági aggályok. Ahhoz, hogy a jelenlegi és jövőbeli kihívásokra reagálni tudjunk, újra kell gondolni, hogy miként kell a demokratikus intézményeknek minden szinten alkalmazkodniuk a nagyobb sokféleség, a globális gazdasági versenyt, a gyors műszaki haladást és a digitális átállást figyelembe véve, különös figyelmet szentelve a polgárok demokratikus diskurzusokkal, gyakorlatokkal és intézményekkel kapcsolatos tapasztalatainak.

Nagy vonalakban

- A demokráciák története, fejlődése és hatékonysága – különböző szinteken és különböző formákban; a demokratikus polgárság sarokkövéként az oktatási, kulturális és ifjúsáspolitikai szerepe;
- A társadalmi tőke és a kultúrához való hozzáférés szerepe a demokratikus párbeszéd a polgári szerepvállalás és a nyitott és bizalom alapuló társadalmak megerősítésében;
- Innovatív és felelősségteljes megközelítések a demokratikus kormányzás átláthatóságának, hozzáférhetőségének, reagálóképességének, elszámoltathatóságának, megbízhatóságának, rezilienciájának, hatékonyságának és legitimitásának támogatására az alapvető és emberi jogok, valamint a jogállamiság maradéktalan tiszteletben tartása mellett;
- Stratégiák a populizmus, a rasszizmus, a polarizáció, a korrupció, a szélsőséges, a radikalizálódás és a terrorizmus leküzdésére, valamint a polgárok bevonására, illetve jogérvényesítésük és elköteleződésük elősegítésére;
- A társadalmi, gazdasági és politikai inklúzió, valamint az interkulturális dinamika elemzése és fejlesztése Európában és azon túl;
- Az újságírói normák és a felhasználók által létrehozott tartalom szerepének jobb megismerése egy rendkívül összekapcsolt társadalomban, és a dezinformáció leküzdését segítő eszközök kifejlesztése;
- A multikulturális és a szellemi identitás szerepe a demokrácia, a polgárság és a politikai elköteleződés, továbbá az Unió alapvető értékei, úgymint tisztelet, tolerancia, nemek közötti egyenlőség, együttműködés és párbeszéd tekintetében;
- A közösségek, régiók és nemzetek identitásának és hovatartozásának megértését szolgáló kutatás támogatása;
- A műszaki és tudományos fejlődés hatása, a nagy adathalmazok, az online közösségi hálózatok és az MI demokráciára, magánéletre és szólásszabadságra gyakorolt hatását is ideértve;
- Deliberatív, közvetlen részvételi demokrácia és kormányzás, valamint aktív és befogadó polgárság, a digitális dimenziót is ideértve;
- A gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségek hatása a politikai részvételre és a demokratikus kormányzásra, valamint arra irányuló kutatás, hogy a politikai részvétel és a demokratikus kormányzás miként járulhat hozzá az egyenlőtlenségek visszafordításához és a megkülönböztetés minden formája, így többek között a nemi alapú megkülönböztetés elleni küzdelemhez és ezzel egy ellenállóképesebb demokráciához;
- A bűnözés, a dogmatizmus és a radikalizálódás emberi, társadalmi és politikai dimenziói, az ilyen cselekményeket elkövető vagy potenciálisan elkövető személyekkel, valamint az érintett vagy potenciálisan érintett személyekkel kapcsolatban;
- Küzdelem a dezinformáció, az álhírek és a gyűlöletbeszéd, valamint ezek közéletformáló hatása ellen;
- Az Unió mint a többoldalú kormányzás nemzetközi és regionális szereplője, ideértve a tudománydiplomáciára vonatkozó új megközelítéseket is;
- Az igazságszolgáltatási rendszerek hatékonysága és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés javítása az igazságszolgáltatás függetlensége, az igazságszolgáltatási elvek és az emberi jogok tiszteletben tartása alapján, tisztességes, hatékony és átlátható eljárási módszerekkel mind polgári, mind büntetőügyekben.

2.2.2. Kultúra, kulturális örökség és kreativitás

Az európai kulturális és a kreatív ágazat hidat épít a művészetek, a kultúra, a szellemi meggyőződések és tapasztalatok, valamint a kulturális örökség, a vállalatok és a technológia között. Emellett a kulturális és kreatív iparágak a növekedés mozgatórugójaként kulcsszerepet játszanak Európa újraiparosításában, és stratégiai helyzetüknek köszönhetően továbbgyűrűző hatást fejtenek ki más ipari ágazatok innovációjára, például az idegenforgalomban, a kiskereskedelem, a médiában, valamint a digitális technológiák területén és a mérnöki munkában. Kulturális örökségünk a kulturális és kreatív ágazatok szerves alkotóeleme, egyúttal pedig az életünk

része: jelentéssel bír a közösségek, a csoportok és a társadalmak számára, és a valahová tartozás érzését nyújtja. Híd társadalmaink múltja és jövője között. Ha Európában, valamint világszerte inkluzív társadalmakat kívánunk létrehozni, lényeges, hogy jobban megértsük kulturális örökségünket, valamint ennek az örökségnek a megítélését és értelmezését. A kulturális örökség egyúttal az európai, nemzeti, regionális és helyi közösségek mozgatórugója, és a kreatív és kulturális ágazatok erőteljes ösztönző forrása is. Kulturális örökségünk teljes potenciáljának elérése, megőrzése, védelme, helyreállítása, értelmezése és kiaknázása napjaink és a jövő nemzedékei számára egyaránt kulcsfontosságú kihívásokat tartogat. A tárgyi és szellemi kulturális örökség az egyik legfőbb forrása és inspiráló tényezője a művészeteknek, a hagyományos kézművességnek, valamint a kulturális, kreatív és vállalkozói ágazatoknak, amelyek a fenntartható gazdasági növekedés, a munkahelyteremtés és a külkereskedelem mozgatórugói. E tekintetben mind az innovációt, mind pedig a kulturális örökség időtállóságát figyelembe kell venni a helyi közösségekkel és az érdekelt felekkel folytatott együttműködés keretében. A kulturális örökség egyben a kulturális diplomácia eszközeként szolgálhat, és szerepet játszhat az identitásépítésben, valamint a kulturális és társadalmi kohézió megteremtésében.

Nagy vonalakban

- A kulturális örökséggel kapcsolatos, a legkorszerűbb technológiákkal és innovatív módszertanokkal felvértezett tanulmányok és tudományterületek, a digitális technológiákat is ideértve;
- A kulturális örökség elérése és megosztása innovatív minták és felhasználások, valamint a részvételen alapuló irányítási modellek révén;
- A kulturális örökség új technológiákon, például felhőalapú szolgáltatásokon keresztül hozzáférhetősége, ideértve többek között egy az európai kulturális örökségre vonatkozó együttműködési felületet, valamint a know-how és a készségek átadásának ösztönzését és megkönnyítését; ezt hatásvizsgálat fogja megelőzni;
- Fenntartható üzleti modellek a kulturális örökségi ágazat pénzügyi alapjainak megerősítéséhez;
- A kulturális örökség összekapcsolása a feltörekvő kreatív ágazatokkal, köztük az interaktív médiával, valamint a szociális innovációval;
- A kulturális örökség hozzájárulása a fenntartható fejlődéshez a kulturális élet megőrzésével, védelmével, fejlesztésével és megújításával; e folyamatban az Unió a kulturális örökségre és a fenntartható kulturális turizmusra építő innovációs laboratóriumként működik;
- A kulturális örökség és a nyelvek megőrzése, védelme, javítása, helyreállítása és fenntartható kezelése hagyományos készségek és mesterségek vagy csúcstechnológiák alkalmazásával, a digitális technológiákat is ideértve;
- A kulturális emlékek, hagyományok, viselkedési minták, felfogások, hiedelmek és értékek, a hovatartozásérzés és a kulturális identitások hatása; a kultúra és a kulturális örökség szerepe a multikulturális társadalmakban, valamint a kulturális befogadás és kirekesztés mintái.

2.2.3. Társadalmi és gazdasági átalakulások

Az európai társadalmak – különösen a globalizáció és a technológiai újítások következtében – átfogó társadalmi-gazdasági és kulturális átalakuláson mennek keresztül. Ezzel egyidejűleg az európai országok többségében nő a jövedelmi egyenlőtlenség ⁽⁹⁾. A fenntartható és inkluzív növekedés, a nemek közötti egyenlőség és a jólét elősegítése és az egyenlőtlenségek visszafordítása érdekében olyan előretekintő politikákra van szükség, amelyek növelik a termelékenységet (a mérésének fejlesztésében elért eredményeket is ideértve), csökkentik a társadalmi-területi egyenlőtlenségeket és erősítik a humántőkét, megértik a migrációval és az integrációval kapcsolatos kihívásokat és reagálnak azokra, valamint ösztönzik a nemzedékek közötti szolidaritást, a kultúrák közötti párbeszédet és a társadalmi mobilitást. Ahhoz, hogy jövőnk kiegyenlítettebb és virágzó legyen, hozzáférhető, inkluzív és jó minőségű oktatási és képzési rendszerekre van szükség.

⁽⁹⁾ OECD-jelentés: Understanding The Socio-Economic Divide in Europe (Az európai társadalmi-gazdasági megosztottság megértése), 2017. január 26.

Nagy vonalakban

- Beruházásokat és politikákat segítő tanácsadási tudásbázis, különösen az oktatás és képzés, a hozzáadott értéket képviselő készségek, a termelékenység, a társadalmi mobilitás, a növekedés, a szociális innováció és a munkahelyteremtés területén; az oktatás és képzés szerepe az egyenlőtlenségek felszámolásában és a társadalmi befogadás megalapozásában, az iskolai kudarc megelőzését is ideértve;
- Társadalmi fenntarthatóság a kizárólag a GDP-alapú mutatókon túl, különösen az új gazdasági és üzleti modellek és az új pénzügyi technológiák terén;
- Statisztikai és egyéb gazdasági eszközök a növekedés és az innováció jobb megismerése érdekében, a lassú termelékenységnövekedéssel vagy a strukturális gazdasági változásokkal összefüggésben;
- Új irányítási modellek az újonnan megjelenő gazdasági területeken és piaci intézményekben;
- Új foglalkozástípusok, a munka szerepe, továbbképzés, a munkaerőpiaci és jövedelmi tendenciák és változások a mai társadalmakban, valamint azok hatása a jövedelemelosztásra, a magánélet és a munka egyensúlyára, a munkakörnyezetekre, a megkülönböztetésmentességre (beleértve a nemek közötti egyenlőséget) és a társadalmi befogadásra;
- Az európai társadalmi kihívások és azok hatásainak alaposabb megértése;
- A társadalmi, technológiai és gazdasági átalakulás hatása az egészséges körülményeket nyújtó, biztonságos, megfizethető és fenntartható lakhatáshoz való hozzáférésre;
- Az adó- és ellátórendszer, valamint a társadalombiztosítási és szociális beruházási politikák, az egyenlőtlenségek méltányos és fenntartható módon való visszafordításának és a technológia, a demográfia és a sokféleség hatásainak kezelése céljából;
- Inkluzív és fenntartható fejlődési és növekedési modellek a városi, elővárosi és vidéki környezetekre vonatkozóan;
- Az emberi mobilitásnak és hatásainak megértése a társadalmi és gazdasági átalakulással összefüggésben mind globális, mind helyi szinten a migráció jobb irányítása, a különbözőségek tiszteletben tartása, a migránsok, köztük a menekültek hosszú távú integrációja, valamint a kapcsolódó szakpolitikai intézkedések hatásának biztosítása érdekében; a nemzetközi kötelezettségvállalások és az emberi jogok tiszteletben tartása, valamint a fejlesztési segéllyel és együttműködéssel kapcsolatos kérdések; a minőségi oktatáshoz, képzéshez, a munkaerőpiachoz, a kultúrához, a támogatási szolgáltatásokhoz és az aktív és befogadó polgársághoz való jobb, hatékonyabb hozzáférés, különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévők számára, a migránsokat is ideértve;
- A társadalmi kohézióra, a bevándorlásra, az integrációra, a demográfiai változásokra, az idősödésre, a fogyatékosokra, az oktatásra, valamint a szegénység és a társadalmi kirekesztés felszámolására vonatkozó európai modellek tekintetében fennálló kihívások kezelése;
- Fejlett stratégiák és innovatív módszerek a nemek közötti egyenlőségnek az összes társadalmi, gazdasági és kulturális területen való érvényesítésére, valamint a nemi alapú előítéletek kezelésére és a nemi alapú erőszak visszaszorítására;
- Oktatási és képzési rendszerek az Unió digitális átalakulásának előmozdítása és lehető leghatékonyabbá tétele érdekében, a globális összekapcsoltság és a technológiai újítások, különösen az online kockázatok, az etikai aggályok, a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek és a piacok radikális változásai tekintetében felmerülő kockázatok kezelése céljából;
- A közigazgatási szervek irányítási és igazgatási rendszereinek korszerűsítése a polgárok bevonása, illetve annak érdekében, hogy azok megfeleljenek a polgárok elvárásainak a szolgáltatásnyújtás, az átláthatóság, a hozzáférhetőség, a nyitottság, az elszámoltathatóság és a felhasználóközpontúság terén.

3. „A TÁRSADALMAT SZOLGÁLÓ POLGÁRI BIZTONSÁG” KLASZTER

3.1. Indokolás

Az európai együttműködés olyan korszakot teremtett kontinensünk történetében, amelyet példátlan jólét, stabilitás és béke jellemez. Európának ugyanakkor számos olyan kihívással kell szembenéznie, amelynek forrását a biztonságot érintő, tartósan fennálló fenyegetések mellett az jelenti, hogy társadalmaink egyre összetettebbé válnak, és világunk egyre inkább digitalizálódik. A terrortámadások és a radikalizálódás, valamint a kibertámadások és a hibrid fenyegetések súlyos biztonsági aggodalmakat vetnek fel, és különösen nagy terheket rónak a társadalmakra. Figyelmet kell fordítanunk azokra az újonnan jelentkező biztonsági fenyegetésekre is, amelyek a közeljövőben az új technológiákból erednek majd. Biztonságunk és jólétünk záloga az, hogy javítsuk azokat a képességeinket, amelyekkel megvédhetjük Európát az ilyen fenyegetésekkel szemben. Ez nem merülhet ki

abban, hogy alkalmazzuk a megfelelő technológiai eszközöket: ismernünk kell az embereket, történelmüket, kultúrájukat, szokásaikat és viselkedésüket, és etikai szempontok mentén kell érvényt szerezni a biztonság és a szabadság közötti egyensúlynak. Európának ezenfelül gondoskodnia kell arról, hogy ne függjön a biztonság szempontjából kritikus technológiák importjától, és ennek megfelelően elő kell mozdítania a biztonság terén áttörést hozó technológiák fejlesztését.

Az európai polgárokat, az állami intézményeket, az uniós szerveket és a gazdaságot meg kell védeni a terrorizmus és a szervezett bűnözés – így többek között a tűzfegyver-, a kábítószer- és az emberkereskedelem, valamint a kulturális javakkal történő illegális kereskedelem – jelentette folyamatos fenyegetésekkel szemben. Jobban meg kell értenünk a bűnözés és az erőszakos radikalizálódás emberi és társadalmi dimenzióit, hogy javíthassuk a biztonságra vonatkozó közpolitikánkat. Rendkívül fontos továbbá, hogy a jobb határigazgatás révén mind a tengeri, mind a szárazföldi határokon megerősítsük a védelmet és biztonságot. A kiberbűnözés egyre nagyobb méreteket ölt, a gazdaság és a társadalom digitalizációjával pedig a kapcsolódó kockázatok is egyre sokrétűbbé válnak. Európának további erőfeszítéseket kell tennie annak érdekében, hogy javítsa a kiberbiztonságot, az online adatvédelmet, a személyes adatok védelmét, emellett pedig fel kell lépnie a hamis és káros információk terjesztésével szemben, hogy megőrizze a demokratikus, társadalmi és gazdasági stabilitást. Ahhoz, hogy korlátok között tudjuk tartani az éghajlatváltozás miatt fokozódó szélsőséges időjárási események – így az árvizek, a viharok, az erdőtüzekhez vezető hőhullámok és aszályok és a talajromlás, valamint az egyéb természeti katasztrófák, például földrengések – életünkre és megélhetésünkre gyakorolt hatásait, ugyancsak további erőfeszítésekre van szükség. A természeti és ember okozta katasztrófák egyaránt veszélyeztethetik az olyan fontos társadalmi funkciókat és kritikus infrastruktúrákat, mint a hírközlés, az egészségügy, az élelmiszer- és ivóvízellátás, az energiaellátás, a közlekedés, a biztonság és a kormányzás.

A katasztrófákkal szembeni ellenállóképesség javítása céljából ezért kutatást kell végezni nem csak a műszaki területen, hanem az emberi tényezők területén is, ideértve adott esetben az alkalmazások tesztelését, a képzést, valamint a kibertudományt és a kibertudományok oktatását is. Több erőfeszítésre van szükség a biztonság területén végzett kutatások eredményeinek értékelése és azok piaci bevezetésének előmozdítása terén.

Ez a klaszter szinergiákra törekszik mindenekelőtt az olyan programokkal, mint a Belső Biztonsági Alap, az Integrált Határigazgatási Alap és a Digitális Európa program, valamint többek között információcseré- és konzultációs mechanizmusok útján javítani kívánja a kormányközi ügynökségek és szervezetek között a K+I területén folytatott együttműködést, például a „Védelem és biztonság” tevékenységi területen.

A biztonsági kutatás az Unió biztonsági fenyegetésekre adott szélesebb körű, átfogó válaszána része. Hozzájárul a képességfejlesztés folyamatához, biztosítva, hogy a jövőben rendelkezésre álljanak a szükséges technológiák, technikák és alkalmazások a politikai döntéshozók, a gyakorlati szakemberek és a civil társadalmi szervezetek által a képességek terén feltárt hiányosságok felszámolásához. A megelőző uniós keretprogramon keresztül történő kutatásfinanszírozás mára a biztonsági kutatásra szánt teljes közfinanszírozás körülbelül 50 %-át teszi ki. Az Unió maradéktalanul ki fogja használni az elérhető eszközöket, beleértve az (EU) 2021/696 európai parlamenti és tanácsi rendelettel⁽⁷⁾ létrehozott uniós űrprogramot (EGNOS és Galileo, Kopernikus, világűr-megfigyelés és állami műholdas kommunikáció). Bár az egyedi program keretében megvalósuló K+I tevékenységek kizárólag a polgári alkalmazásokra összpontosítanak, a szinergiák megerősítése érdekében törekedni fognak az Unió által finanszírozott védelmi kutatással való koordinációra, figyelemmel arra, hogy vannak olyan területek, amelyeket a kettős felhasználású technológiák jellemeznek. El kell kerülni a párhuzamos finanszírozást. A határokon átnyúló együttműködés hozzájárul egy egységes európai biztonsági piac kialakításához és az ipari teljesítmény javításához, amelyek megalapozzák az Unió autonómiáját. Kellő figyelmet kell fordítani arra, hogy az emberek hogyan értelmezik és érzékelik a biztonságot.

A biztonsági kutatás a római program azon kötelezettségvállalására reagál, hogy Európa „biztonságos és védett legyen”, ami hozzájárul egy valódi és hatékony biztonsági unióhoz.

A tevékenységek konkrétan az alábbi fenntartható fejlődési célok eléréséhez járulnak közvetlenül hozzá: 16. cél – Béke, igazság és erős intézmények.

⁽⁷⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/696 rendelete (2021. április 28.) az uniós űrprogram és az Európai Unió Űrprogramügynökségének a létrehozásáról, valamint a 912/2010/EU, az 1285/2013/EU és a 377/2014/EU rendelet és az 541/2014/EU határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 170., 2021.5.12., 69. o.).

3.1.1. A katasztrófákkal szemben ellenállóképes társadalmak

A katasztrófáknak számos oka lehet: beszélhetünk természeti vagy ember okozta katasztrófákról, ideértve a terrortámadásokat, az éghajlat-változás okozta és más szélsőséges (többek között a tengerszint emelkedése miatt bekövetkező) eseményeket. Az említett okok között szerepelnek többek között különösen az erdőtűzek, a hőhullámok, az árvizek, az aszályok, az elsivatagosodás, a földrengések, a szökőárak, a vulkánkitörések, a vízgazdálkodási válságok, az úridőjárás okozta események, az ipari és közlekedési katasztrófák, a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris (CBRN) katasztrófák, valamint az egymásra épülő kockázatokból eredő katasztrófák. A cél az, hogy megelőzzük és csökkentjük a halálesetek számát, az egészség- és környezetkárosító hatásokat, traumákat, valamint a katasztrófák okozta gazdasági és anyagi károkat, garantáljuk az élelmezésbiztonságot, a gyógyszerellátást és az orvosi ellátást, a vízbiztonságot, továbbá jobban megértjük és visszaszorítjuk a katasztrófa-kockázatokat, valamint megerősítjük a katasztrófák utáni helyreállítást. Mindez lefedi a válságkezelés teljes spektrumát: a megelőzéstől és képzéstől a válságkezelésig, a válság utáni stabilizációig és az ellenállóképeség növeléséig.

Nagy vonalakban

- Technológiák, képességek és irányítás a válság-, katasztrófa- és a katasztrófa utáni helyzetekben és a helyreállítás kezdeti szakaszában sürgősségi műveleteket végző elsődleges beavatkozók szolgálatában;
- A társadalom képessége arra, hogy hatékonyabban tudja megelőzni, kezelni és csökkenteni a katasztrófakockázatokat, mégpedig többek között természetes megoldások útján, az előrejelzési kapacitások javításával, a meglévő és új kockázatok és dominóhatások tekintetében a megelőzés, a felkészültség és a reagálás megerősítésével, hatásvizsgálattal, és az emberi tényezőnek a kockázatkezelésben és kockázatokkal kapcsolatos kommunikációs stratégiákban való jobb megértése útján;
- A katasztrófák utáni helyreállítással kapcsolatos ismeretek bővítése és a katasztrófák utáni hatékonyabb kockázatkezelésre irányuló kutatás révén eredményesebben támogatni a 2015–2030-as időszakra szóló sendai katasztrófakockázat-csökkentési keret „jobb újjáépítésre” vonatkozó filozófiáját.
- A berendezések és eljárások interoperabilitása a határokon átnyúló operatív együttműködés és egy integrált uniós piac előmozdítása érdekében;

3.1.2. Védelem és biztonság

Védelemben kell részesíteni a polgárokat a bűnözés, így többek között a terrorista tevékenységek és a hibrid fenyegetések jelentette biztonsági fenyegetésekkel szemben, amelyekre egyúttal reagálni is kell; védeni kell a polgárokat, a nyilvános tereket és a kritikus infrastruktúrát a fizikai támadásokkal (többek között a vegyi, biológiai, radiológiai, nukleáris és robbanóanyagokkal (CBRN-E) elkövetett támadásokkal) és a számítógépes támadásokkal szemben; küzdeni kell a terrorizmus és a radikalizálódás ellen, beleértve a terroristák ideológiáinak és meggyőződéseinek jobb megismerését és visszaszorítását; meg kell előzni a súlyos bűncselekményeket, ideértve a kiberbűnözést és a szervezett bűnözést (például a termékhamisítást és szerzői jog megsértését) is, és küzdeni kell azok ellen; segítséget kell nyújtani az áldozatoknak; követni kell a bűncselekményekhez kötődő pénzek mozgását; új igazságügyi szakértői képességeket kell kifejleszteni; támogatni kell az adatok bűnüldözési célú felhasználását és biztosítani kell a személyes adatok védelmét a bűnüldözési tevékenységekben; meg kell erősíteni a határvédelmi képességeket; támogatni kell a légi, szárazföldi és tengeri uniós határigazgatást a személyek és áruk áramlása érdekében; az említett összes biztonsági fenyegetés, valamint azok megelőzésének és visszaszorításának vonatkozásában mélyebben meg kell érteni az emberi tényezőt. Elengedhetetlen fenntartani a rugalmasságot az esetleges új és előre nem látott biztonsági kihívások gyors kezelése érdekében.

Nagy vonalakban

- Különösen a biztonsági erők digitális átalakulásának és interoperabilitásának összefüggésében innovatív megközelítések és technológiák a biztonsági személyzet (például a rendőrség, a tűzoltóság, az orvosi szolgálatok, a határ- és parti őrség, a vámhivatalok) számára, valamint az infrastruktúra-üzemeltetők, a civil társadalmi szervezetek és a közterület-kezelők számára;
- A határokon átnyúló bűnözés jelenségének elemzése, fejlett módszerek az adatok gyors, megbízható, szabványosított és a magánélet védelmét szem előtt tartó cseréjére és gyűjtésére, valamint a bevált gyakorlatok cseréje;
- A bűnözés és az erőszakos radikalizálódás humán és társadalmi-gazdasági dimenziói az ilyen magatartást (potenciálisan) tanúsító személyek és (potenciális) áldozataik vonatkozásában, ideértve a terrorista ideológiák és meggyőzések, továbbá a nemen, a szexuális irányultságon és a faji megkülönböztetésen alapuló bűnözés jobb megértését és visszaszorítását;

- A biztonsági szempontok elemzése az olyan új technológiák tekintetében, mint a DNS-szekvenálás, a genomszerkesztés, a nanoanyagok és a funkcionális anyagok, a mesterséges intelligencia, az autonóm rendszerek, a drónok, a robotika, a kvantuminformatika, a kriptovaluták, a 3D-nyomtatás, a testen hordható eszközök és a blokklánc; a polgárok, a hatóságok és az ipari szereplők körében a tudatosság növelése annak érdekében, hogy meg lehessen előzni új biztonsági kockázatok kialakulását és csökkenteni lehessen a meglévő, többek között az említett új technológiákból eredő kockázatokat;
- Jobb előrejelzési és elemzési képességek a biztonsági fenyegetésekkel kapcsolatos döntéshozatal és stratégiák tekintetében;
- A kritikus infrastruktúrák, valamint a közterületek védelme a fizikai, digitális és hibrid fenyegetésekkel szemben, ideértve az éghajlatváltozás hatásait is;
- A biztonsági kockázatokat rejtő dezinformáció és álhírek monitoringja és az ellenük folytatott küzdelem, ideértve a manipuláció forrásainak azonosításához szükséges képességek fejlesztését;
- Polgári alkalmazást célzó technológiai fejlesztések adott esetben a polgári védelem és a katonai erők interoperabilitásának megerősítésére;
- A berendezések és eljárások interoperabilitása a határokon átnyúló, a kormányközi és az ügynökségek közötti operatív együttműködés előmozdítása és egy integrált uniós piac megvalósítása érdekében;
- Eszközök és módszerek kialakítása egy ténylegesen integrált és hatékony határigazgatás, és ezen belül is a reagálási képesség megerősítése érdekében, valamint a külső határok mentén való mozgások nyomomonkövetését szolgáló kapacitások javítása céljából, hogy ezzel is eredményesebbé váljon a kockázatok feltárása, az incidensekre való reagálás és a bűnözés megelőzése;
- A csalárd tevékenységek felderítése a határátkelőhelyeken és a szállítási lánc egészében, ideértve a hamis és más módon manipulált dokumentumok azonosítását és az emberkereskedelem, valamint a tiltott áruk kereskedelmének felderítését is;
- A személyes adatok védelmének biztosítása a bűnüldözési tevékenységekben, különösen a gyors technológiai fejlődés fényében, ideértve az információ bizalmas jellegének és integritásának védelmét, valamint minden tranzakció nyomon követhetőségét és feldolgozását;
- A hamisított termékek azonosítását szolgáló technológiák fejlesztése az eredeti alkatrészek és áruk védelmének megerősítésére és a szállított termékek ellenőrzésére.

3.1.3. Kiberbiztonság

A rossz szándékú kibertevékenységek nemcsak gazdaságainkat, hanem egyenesen demokráciáinkat, szabadságunkat és értékeinket is veszélyeztetik. A kiberfenyegetések gyakran bűnügyi jellegűek, amelyeket a profitszerzés motivál, de lehetnek politikai vagy stratégiai indíttatásúak is. Jövőbeli biztonságunk, szabadságunk, demokráciánk és jólétünk függ attól, hogy javítani tudjuk-e azon képességünket, hogy megvédjük az Uniót a kiberfenyegetésekkel szemben. A digitális átalakulás megköveteli a kiberbiztonság jelentős mértékű javítását, hogy biztosított legyen annak a hatalmas mennyiségű eszköznek a védelme, amelyeket várhatóan csatlakoztatni fognak a dolgok internetéhez, valamint biztosított legyen a hálózati és információs rendszerek biztonságos működése, ideértve a villamosenergia-hálózatokat, az ivóvíz-ellátást, a személygépjármű- és közlekedési hálózatokat, kórházakat, pénzügyi rendszereket, közintézményeket, gyárakat és otthonokat. Európának fokoznia kell a kibertámadásokkal szembeni ellenálló képességét, és hatékony kibertámadás-elhárító rendszert kell létrehoznia, mindeközben pedig gondoskodnia kell az adatvédelem jobb érvényesüléséről és a polgárok szabadságának nagyobb fokú tiszteletben tartásáról. Az Uniónak érdeke a kiberbiztonságot elősegítő alapvető stratégiai kapacitások fejlesztése és fenntartása, hiszen csak így lehet garantálni a digitális egységes piac biztonságát, megvédeni a létfontosságú hálózatokat és információs rendszereket, valamint biztosítani a kulcsfontosságú kiberbiztonsági szolgáltatásokat. Az Uniónak képesnek kell lennie arra, hogy önállóan megvédje digitális eszközeit és versenyezni tudjon a globális kiberbiztonsági piacon.

Nagy vonalakban

- Technológiák a digitális értéklánc egészében (a biztonságos összetevőktől a kvantumrezisztens titkosításig, valamint az öngyógyító szoftverekig és hálózatokig);
- Technológiák, módszerek, szabványok és bevált gyakorlatok a kiberbiztonsági fenyegetések kezelésére, a jövőbeli igények előrejelzésére és egy versenyképes európai ipar fenntartására, ideértve az elektronikus azonosításra szolgáló eszközöket, a fenyegetések észlelését, a kiberhigiénit, valamint a képzési és oktatási forrásokat;
- Nyílt együttműködés egy Európai kiberbiztonsági kompetenciahálózat és kompetenciaközpont kialakítása érdekében.

4. „DIGITALIZÁCIÓ, IPAR ÉS VILÁGŰR” KLASZTER

4.1. Indokolás

Az ipar versenyképességének és az előttünk álló globális kihívások kezelésére szolgáló kapacitásoknak a biztosításához az Uniónak növelnie kell technológiai szuverenitását és meg kell erősítenie tudományos, technológiai és ipari kapacitásait azokon a kulcsfontosságú területeken, amelyek gazdaságunk, munkahelyeink és társadalmaink átalakulásának alapjául szolgálnak.

Az Unióban minden ötödik munkahelyet és a magánszektor K+F-beruházásainak kétharmadát az Unió ipara adja, amely egyúttal az uniós export 80 %-át biztosítja. Az innováció új hulláma, amely magában foglalja a fizikai és digitális technológiák összefonódását, hatalmas lehetőségeket teremt az Unió ipara számára, és javítani fogja az uniós polgárok életminőségét.

A digitalizálás igen jelentős ösztönző tényező. Mivel a digitalizálás minden ágazatban gyors ütemben zajlik, gazdaságunk erejének és társadalmunk fenntarthatóságának érdekében több kiemelt fontosságú területen – a megbízható MI-től az új generációs internetig, a nagy teljesítményű számítástechnikáig, a fotonikáig, a kvantumtechnológiáig, a robotikáig és a mikroelektronikáig vagy nanoelektronikáig és robotikáig – elengedhetetlenül válnak a beruházások. A digitális technológiákba való beruházások, valamint a technológiák előállítása és alkalmazása jelentős mértékben fellendítették az Unió gazdasági növekedését, amely a 2001 és 2011 közötti időszakban a GDP 30 %-os emelkedését mutatta. Ezzel összefüggésben a kkv-k továbbra is rendkívül fontos szerepet töltenek be az Unióban, mind a növekedés, mind a foglalkoztatás szempontjából. A digitalizáció kkv-k körében való térnyerése előmozdítja a versenyképességet és a fenntarthatóságot.

A kulcsfontosságú alaptechnológiák⁽⁸⁾ megkönnyítik a digitális világ és a fizikai világ összefonódását, ami központi szerepet játszik az innováció új globális hullámában. A kulcsfontosságú alaptechnológiákra irányuló kutatásba, a technológiák kifejlesztésébe, bemutatásába és bevezetésébe való beruházások, valamint a nyersanyagok és a fejlett anyagok területén a biztonságos, fenntartható és megfizethető kínálat megszüldéséhez az Unió stratégiai autonómiáját, emellett hozzá fog járulni az uniós ipar szén- és környezeti lábnyomának jelentős csökkentéséhez is.

Szükség esetén egyes jövőbeli és kialakulóban lévő technológiák kutatására is sor kerül.

A világűr stratégiai fontossága; az Unió GDP-jének mintegy 10 %-a az űrszolgáltatások igénybevételétől függ. Az Uniónak világszínvonalú az űriparra, amely hatékony műholdgyártó iparral és dinamikus downstream szolgáltatási ágazattal bír. Az űripar fontos nyomonkövetési, kommunikációs, navigációs és megfigyelési eszközöket biztosít, és számos üzleti lehetőséget nyit meg, különösen a digitális technológiákkal és más adatforrásokkal kombinálva. Az Uniónak élnie kell ezekkel a lehetőségekkel a Kopernikusz, az EGNOS és a Galileo űrprogramban rejlő potenciálok teljes körű kiaknázása, valamint az űrbéli és földi infrastruktúrák űrből érkező fenyegetésekkel szembeni védelme révén.

Az Uniónak egyedülálló lehetősége van arra, hogy globális vezető szerepet töltsön be és növelje részesedését a világciklokon, megmutatva, hogy a tudományos és technológiai kiválóság révén miként erősítheti egymást a digitális átalakulás, a kulcsfontosságú alap- és űrtechnológiák területén betöltött vezető szerep, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, körforgásos gazdaságra való átállás és a versenyképesség.

A digitalizált, körforgásos, alacsony szén-dioxid-kibocsátású és alacsony kibocsátású gazdaság megvalósítása érdekében uniós szintű fellépésre van szükség az értékláncok összetettsége, a technológiák rendszerszintű és multidiszciplináris jellege és magas fejlesztési költségeik, valamint a megoldandó problémák ágazatközi jellege miatt. Az Uniónak biztosítania kell, hogy minden ipari szereplő és a társadalom egésze egyaránt fejlett és tiszta technológiákhoz és digitális szolgáltatásokhoz jusson. A technológiafejlesztés önmagában nem elegendő. A végfelhasználók bevonásához és a szokások megváltoztatásához elengedhetetlenül fontos az is, hogy a társadalom ismerje és megértse ezeket a technológiákat és fejlesztéseket.

Az iparorientált infrastruktúrák, a kísérleti gyártósorokat is beleértve, segítenek az uniós vállalkozásoknak és különösen a kkv-knak abban, hogy ilyen technológiákat alkalmazzanak és javítsák saját innovációs teljesítményüket, és ezeket az infrastruktúrákat más uniós programok is előmozdíthatják.

Az ipar és a civil társadalom szilárd elkötelezettsége alapvető fontosságú a prioritások meghatározása és a K+I menetrendek kidolgozása, valamint a közfinanszírozás tökéltetésének a magán- és közberuházásokon keresztül növelése és az eredmények jobb felhasználása tekintetében. A társadalmi megértés és elfogadás – többek között a termékek, áruk és szolgáltatások tervezése tekintetében – a siker zálogai is, ahogyan egy új menetrend is fontos az iparhoz kapcsolódó készségek és szabványosítás tekintetében.

⁽⁸⁾ A jövő kulcsfontosságú alaptechnológiái közé tartoznak a fejlett anyagok, a nanotechnológia, a fotonika, a mikroelektronika, a nanoelektronika, az élettudományi technológiák, a korszerű gyártás és feldolgozás, a mesterséges intelligencia, a digitális biztonság és a hálózati összekapcsoltság.

A digitális technológiákkal és a kulcsfontosságú alap- és űrtechnológiákkal kapcsolatos tevékenységek összefogása, valamint a fenntartható nyersanyagellátás rendszerszintű megközelítést, valamint gyorsabb és átfogóbb digitális és ipari átalakulást tesz majd lehetővé. Biztosítani fogja, hogy az e területeken folytatott K+I beépül az Unió iparral, digitalizálással, környezetvédelemmel, energiával, éghajlattal, körforgásos gazdasággal, nyersanyagokkal, fejlett anyagokkal és világgúrral kapcsolatos szakpolitikáiba, valamint hozzájárul azok végrehajtásához.

Biztosítani kell a kiegészítő jelleget az uniós programok keretében és különösen a Digitális Európa program és az uniós űrprogram keretében végzett tevékenységekkel, ügyelve arra, hogy a programok elkülönüljenek egymástól és elkerülhetők legyenek az átfedések.

A tevékenységek konkrétan az alábbi fenntartható fejlődési célok eléréséhez járulnak közvetlenül hozzá: 8. cél – Tisztességes munka és gazdasági növekedés; 9. cél – Ipar, innováció és infrastruktúra; 12. cél – Felelős fogyasztás és termelés; 13. cél – Fellempés az éghajlatváltozás ellen.

4.2. Beavatkozási területek

4.2.1. Gyártási technológiák

A gyártóipar a foglalkoztatás és a jólét egyik fő mozgatórugója az Unióban: az Unió globális exportjának több mint háromnegyedét adja, és több mint 100 millió közvetlen és közvetett munkahelyet teremt. Az uniós gyártóipar legfontosabb kihívása az, hogy intelligensebb és személyre szabottabb, magas hozzáadott értékkel bíró, sokkal alacsonyabb energia- és anyagköltséggel előállított és kisebb szén- és környezeti lábnyommal rendelkező termékeket gyártva világszinten versenyképes maradjon. A kreatív és kulturális hatások, továbbá az, hogy a társadalom- és bölcsészettudományok hogyan tekintenek a technológia és az ember gyártásban való kapcsolatára, létfontosságú segítséget jelentenek majd a hozzáadott érték megteremtésében. Tanulmányozni kell a szakmai életre és a foglalkoztatásra gyakorolt hatásokat is.

Nagy vonalakban

- Olyan, áttörést jelentő technológiák, mint a biotechnológiai gyártás, az additív gyártás, az ipari, kollaboratív, rugalmas és intelligens robotika, a humánintegrált gyártási rendszerek, amelyeket az iparorientált infrastruktúrának uniós hálózata is előmozdít – ez a hálózat szolgáltatásokat nyújt a technológiai átalakulás felgyorsításához és a technológiáknak az uniós ipar általi igénybevételéhez;
- Áttörést hozó innovációk, amelyek különböző alaptermotechnológiákat alkalmaznak az értéklánc egészében. Ilyenek például a konvergáló technológiák, az MI, a digitális iker, az adatelemzés, a kontrolltechnológia, a szenzortechnológia, az ipari, kollaboratív és intelligens robotika, az emberközpontú rendszerek, a biotechnológiai termelés, a fejlett akkumulátor-, hidrogén- és üzemanyagcella-technológiák, ideértve a megújuló erőforrásokon alapuló hidrogént is, valamint a fejlett plazma- és lézertechnológiák;
- Az új technológiákhoz teljes mértékben igazodó készségek, munkahelyek és vállalkozások, az európai társadalmi értékekkel összhangban;
- Rugalmas, nagy pontosságú, a hibátlan működés elvén alapuló, alacsony szennyezőanyag- és alacsony hulladékkibocsátással járó, fenntartható és klímasemleges kognitív üzemek a körforgásos gazdaságra vonatkozó megközelítésnek megfelelően, továbbá intelligens, energiahatékony, az ügyfelek igényeit kielégítő gyártási rendszerek;
- Áttörést hozó újítások az építési területek feltérképezésére szolgáló technikákban, a helyszíni összeszerelés és az előre gyártott alkatrészek teljes mértékű automatizálása érdekében.

4.2.2. Kulcsfontosságú digitális technológiák, többek között kvantumtechnológiák

Egy versenyképes, polgárközpontú és szociális Unió számára elengedhetetlen a komoly tervezési és gyártási kapacitások fenntartása és autonóm módon történő fejlesztése a nélkülözhetetlen digitális technológiák – például a mikroelektronika és nanoelektronika, a mikrorendszerek, a fotonika, a szoftverek és a kiberfizikai rendszerek – területén, mint ahogyan szintén fontos lesz az integrálásuk és a fejlett anyagok integrálása ezen alkalmazási területek vonatkozásában.

Nagy vonalakban

- A teljesítmény, a funkcionalitás, az energia- és anyagfogyasztás és az integráció tekintetében a digitális átalakulás és a globális kihívások sajátos követelményeinek megfelelő mikroelektronika és nanoelektronika, ideértve a tervezési és feldolgozási koncepciókat, elemeket és gyártóberendezéseket;

- Hatékony és biztonságos érzékelő és átviteli technológiák és azok számítástechnikai egységekkel való kointegrációja az ipar és a dolgok internetének támogatása érdekében, a felhasználóbarát interaktív tárgyakhoz használt rugalmas és jól alkalmazkodó anyagokkal kapcsolatos innovatív megoldásokat is ideértve;
- A nanoelektronika kiegészítéseként vagy alternatívájaként használt technológiák, például integrált kvantum-informatika, -átvitel és -érzékelés, valamint neuromorf számítástechnika és spintronika;
- Számítógépes architektúrák, akcelerátorok és alacsony fogyasztású processzorok alkalmazások széles köréhez, beleértve a MI-alapú alkalmazások alapjául szolgáló neuromorf számítástechnikát, a peremhálózati megoldásokat, az ipar digitalizálását, a nagy adathalmazokat és a felhőalapú számítástechnikát, az intelligens energiát, valamint a hálózatba kapcsolt és automatizált mobilitást;
- A megbízható végrehajtás erős garanciáit biztosító olyan számítógépes hardverek megtervezése, amelyek beépített adatvédelmi és biztonsági védelmi intézkedéseket tartalmaznak a bemeneti és kimeneti adatok, a kvantum-informatika, valamint a feldolgozási utasítások és a megfelelő ember-gép interfészek tekintetében;
- Fotonikus technológiákon alapuló alapalkalmazások, a funkcionalitás, az integráció és a teljesítmény tekintetében áttörést hozó fejlesztésekkel;
- Rendszervezési technológiák és a mérési és szabályozási technikákra vonatkozó technológiák a fizikai világgal és emberekkel interakcióban álló megbízható alkalmazásokat szolgáló rugalmas, fejleszthető és teljes mértékben autonóm rendszerek támogatására, az ipar és biztonság szempontjából kritikus területeket is ideértve;
- Szoftvertchnológiák, amelyek a hosszabb élettartam révén javítják a szoftverek minőségét, kiberbiztonsági jellemzőit és megbízhatóságát, miközben növelik a fejlesztési termelékenységet; beépített MI és ellenálló-képesség a szoftverekben és azok architektúrájában;
- Kialakulóban lévő technológiák a digitális technológiák kiterjesztésére.

4.2.3 Kialakulóban lévő alaptechnológiák

Bebizonyosodott, hogy a kulcsfontosságú alaptechnológiák számos ágazatban és ágazatok között is képesek az innováció ösztönzésére^(*). Új alaptechnológiák kifejlesztésének elősegítése céljából, valamint az innováció táptalajaként transzformatív kutatási témákat kell meghatározni, és azokat támogatásban kell részesíteni a korai előkészítő szakasztól kezdve a kísérleti alkalmazásokban való demonstrációig. Ezenfelül a kialakulóban lévő, gyakran interdiszciplináris közösségeknek segítséget kell nyújtani abban, hogy kritikus tömeget érjenek el, és ennek köszönhetően szisztematikusan ígéretes technológiákat tudjanak kifejleszteni és kiérlelni. A cél az, hogy a kialakulóban lévő alaptechnológiák a kiérleltetés olyan szintjére jussanak, amely lehetővé teszi az ipari K+I menetrendekbe való beépítésüket.

Nagy vonalakban

- A kulcsfontosságú alaptechnológiák jövőbeli és kialakulóban lévő trendjeinek támogatása;
- A kialakulóban lévő azon közösségek támogatása, amelyek a kezdetektől fogva humánközpontú megközelítést alkalmaznak;
- A kialakulóban lévő új ipari technológiák áttörési potenciáljának és az emberekre, az iparra, a társadalomra és a környezetre gyakorolt hatásainak értékelése, érintkezési felületeket kialakítva az ipari menetrendekkel;
- Az ipari bázis kiszélesítése – világviszonylatban is – az áttörési potenciállal bíró technológiák és innováció befogadása előtt, ideértve a humán erőforrások fejlesztését is.

4.2.4 Fejlett anyagok

Az Unió globális vezető szerepet tölt be a fejlett anyagok és a hozzájuk kapcsolódó folyamatok terén, amelyek ipari bázisának 20 %-át teszik ki, és a nyersanyagok feldolgozása révén szinte az összes értéklánc forrásául szolgálnak. Annak érdekében, hogy fenntartsa versenyképességét és megfelelően a polgárok fenntartható, biztonságos és fejlett anyagok iránti igényeinek, az Uniónak új, így többek között bioalapú anyagokra és az erőforráshatékony innovatív építőanyagokra irányuló kutatásba kell beruháznia, és javítania kell az anyagok tartósságát és újrafeldolgozhatóságát, csökkentenie kell a szén- és környezeti lábnyomot és ösztönöznie kell az ágazatközi ipari innovációt azáltal, hogy valamennyi iparágban támogatja az új alkalmazásokat. A fejlett anyagok ezenkívül rendkívül nagy hatással bírnak a polgárok szükségleteinek vonatkozásában.

^(*) „Re-finding industry - defining innovation” – Az ipari technológiákkal foglalkozó magas szintű stratégiai munkacsoport jelentése, Brüsszel, 2018. április

Nagy vonalakban

- Anyagok (többek között polimerek, bio-, nano-, kétdimenziós, intelligens és multianyagok, ideértve a lignocellulózt is, kompozitok, fémek és ötvözetek) és fejlett anyagok (például kvantumanyagok, intelligens anyagok, fotonikus anyagok és szupravezető anyagok), amelyek új tulajdonságokkal és funkcionalitással rendelkeznek, valamint megfelelnek a szabályozási követelményeknek (miközben a gyártástól a felhasználásig vagy az élettartam végéig az életciklus egészében nem eredményeznek fokozott környezeti terhelést);
- Integrált anyagfeldolgozás és -előállítás, ügyfélorientált és etikai megközelítést követve, a prenormatív tevékenységeket és az életciklus-értékelést, a nyersanyagok beszerzését és kezelését, a tartósságot, az újrafelhasználhatóságot és az újrafeldolgozhatóságot, a biztonságot, az emberi egészség és a környezet tekintetében fennálló kockázatok értékelését és a kockázatkezelést is ideértve;
- A fejlett anyagok lehetséges alkalmazását megelőző tevékenységek, mint jellemzés (például a minőségbiztosításhoz), modellezés és szimuláció, kísérleti gyártás és továbbfejlesztés;
- A tagállamokkal egyetértésben meghatározott és rangsorolt, hálózatba kapcsolt és minden érdekelt számára hozzáférhető technológiai infrastruktúrák ⁽¹⁰⁾ uniós innovációs ökoszisztémája, amely szolgáltatásokat nyújt a technológiai átalakulás felgyorsításához és a technológiáknak az uniós ipar, és ezen belül is a kkv-k általi igénybevételéhez; ez az innovációs ökoszisztéma magában foglalja azokat a kulcsfontosságú technológiákat, amelyek az anyagokkal kapcsolatos innovációhoz szükségesek;
- Fejlett anyagokon alapuló, a felhasználót határozottan a középpontba helyező megoldások a kulturális örökség, a tervezés, az architektúra és az általános kreativitás számára, hozzáadott értéket nyújtva az ipari és kreatív ágazatok számára.

4.2.5. Mesterséges intelligencia és robotika

Napjaink egyik legnépszerűbb trendjét az intelligens és egymással összekapcsolt tárgyak és eszközök jelentik. Az MI fejlesztésével foglalkozó, valamint a robotika területén és egyéb területeken alkalmazásokat kínáló kutatók és innovátorok a jövőbeli gazdasági és termelékenységi növekedés kulcsfontosságú szereplői lesznek. A Horizont Európa más részeiben több ágazat, köztük az egészségügy, a gyártóipar, a hajóépítés, az építőipar, a szolgáltatóipar és a mezőgazdasági termelés egyaránt hasznosítani fogja és továbbfejleszti majd ezt a kulcsfontosságú alatechnológiát. Az MI-alapú fejlesztéseket az Unió egészében nyílt módon kell végezni, biztosítva az MI-alapú alkalmazások biztonságosságát, valamint társadalmi és környezeti megbízhatóságát, kezdetektől fogva figyelembe kell venniük az etikai szempontokat, értékelniük kell a kockázatokat, és vissza kell szorítaniuk a rosszhiszemű felhasználás és a nem szándékos megkülönböztetés, így például a nem, fajon vagy fogyatékonyságon alapuló megkülönböztetés lehetőségét. Az MI-t olyan jól koordinált kereten belül kell fejleszteni, amely tiszteltben tartja az uniós értékeket, az etikai elveket és az Európai Unió Alapjogi Chartáját. A Horizont Európát kiegészítik a Digitális Európa programban foglalt tevékenységek.

Nagy vonalakban

- A mesterséges intelligenciát használó alatechnológiák, például a megmagyarázható MI, az etikus MI, az ember irányította MI, a felügyelet nélküli gépi tanulás és adathatékonyság, valamint a fejlett, emberek és gépek, továbbá a gépek és gépek közötti interakciók;
- Biztonságos, intelligens, kollaboratív és hatékony robotika, valamint az összetett integrált és autonóm rendszerek;
- Személyközpontú MI-technológiák az MI-alapú megoldásokhoz;
- Az MI területén meglévő kutatási kompetenciák fejlesztése és hálózatépítés Európa-szerte, nyitott és kollaboratív szemléletet alkalmazva, továbbá a zárt vizsgálatok tekintetében meglévő kapacitások fejlesztése mellett;
- Az MI és a robotika kiaknázása a fogyatékkal élő személyek támogatása és a társadalom peremére szorult egyének inklúziója céljából;
- Nyílt MI-platformok technológiai, a szoftveralgoritmusokat, az adattárakat, a tényezőalapú rendszereket, a robotikát és az autonóm rendszerek platformjait is ideértve.

⁽¹⁰⁾ Olyan köz- vagy magánleltésmények, amelyek erőforrásokat és szolgáltatásokat biztosítanak elsősorban az európai ipar számára a kulcsfontosságú alatechnológiák és termékek teszteléséhez, validálásához és demonstrációjához. Az ilyen infrastruktúrák lehetnek egy vagy több helyszínrre telepítettek vagy virtuálisak, és azoknak bejegyzettnek kell lenniük valamely tagállamban vagy egy társult országban.

4.2.6. Új generációs internet

Az internet kulcsfontosságú alaptechnológiává vált valamennyi gazdasági ágazat és a társadalom digitális átalakulásában. Az Uniónak vezető szerepet kell vállalnia az új generációs internet embercentrikus ökoszisztéma felé történő irányításában, társadalmi és etikai értékeinkkel összhangban. Az új generációs internethez kapcsolódó technológiákba és szoftverekbe való beruházás javítani fogja az Unió ipari versenyképességét a globális gazdaságban. Az uniós szintű hasznosítás optimalizálása nagyfokú együttműködést igényel az érdekelték részéről. Fontolóra kell venni az új generációs internet szabályozására hivatott etikai normákat.

Nagy vonalakban

- Technológiák és rendszerek a megbízható és energiahatékony intelligens hálózati és szolgáltatási infrastruktúrákhoz (beleértve az 5G-n túlmutató konnektivitás, szoftverek által definiált infrastruktúrák, a dolgok internete, a rendszerek rendszerei, felhőalapú infrastruktúrák, új generációs optikai hálózatok, kvantumrendszerek, kognitív felhők és kvantuminternet, a műholdas kommunikáció integrációja), amelyek lehetőségeket kínálnak a valós idejű kapacitások, a virtualizáció és a decentralizált irányítás tekintetében (ultragyors és rugalmas rádió, peremhálózati megoldások, megosztott környezetek és ismeretek), hogy ezáltal tömeges szolgáltatástelepítésre alkalmas, méretezhető, hatékony és megbízható hálózati teljesítményt lehessen biztosítani;
- Új generációs internetes alkalmazások és szolgáltatások a fogyasztók, az ipar és a társadalom számára a bizalomra, a méltányosságra, az összekapcsoltságra, az adatok jobb felhasználói ellenőrzésére, az átlátható nyelvhasználatra, az új multimodális interakciós koncepciókra, valamint a tárgyakhoz, az információkhoz és a tartalomhoz való, inkluzív és nagy mértékben személyre szabott hozzáférésre építve, az immerszív és megbízható médiát, a közösségi médiát és a közösségi hálózatokon való kapcsolattartást, valamint a megosztott infrastruktúrákon keresztüli tranzakciókra és szolgáltatásokra vonatkozó üzleti modelleket is ideértve;
- Szoftveralapú köztesréteg, beleértve az elosztott főkönyvi technológiákat, így például a blokkláncokat, amelyek nagyfokú osztott környezetben működnek, elősegítik az adatok feltérképezését és a beépített adatvédelemmel rendelkező hibrid infrastruktúrák közötti adatátvitelt, és amelyek az adatok és ismeretek szabad áramlásán alapuló internetes alkalmazásokban és szolgáltatásokban támaszkodnak az MI-re, az adatelemzésre, -biztonságra és -ellenőrzésre.

4.2.7. Fejlett számítástechnika és nagy adathalmazok

A HPC és a nagy adathalmazok nélkülözhetetlenné váltak az új globális adatgazdaságban, ahol a nagy számítási teljesítmény a versenyelőny titka. A HPC-t és a nagy adathalmazokat ösztönözni kell az Unió egészében, mivel azok kulcsfontosságú támogatást jelentenek a politikai döntéshozatal, a tudományos vezető szerep, az innováció és az ipari versenyképesség, valamint a nemzeti szuverenitás fenntartása szempontjából, tiszteletben tartva az etikai kérdéseket. Ezeket a tevékenységeket kiegészítik a Digitális Európa programban foglalt tevékenységek.

Nagy vonalakban

- HPC: exaszintű és posztexaszintű alaptechnológiák és -rendszerek új generációja (például alacsony energiafelhasználású mikroprocesszorok, szoftverek, rendszerintegráció); algoritmusok, kódok és alkalmazások, valamint analitikai eszközök és tesztagyak; ipari kísérleti tesztagyak és szolgáltatások; világszínvonalú HPC-infrastruktúrához kapcsolódó K+I támogatása, lehetőleg az összes tagállam részvételével, az első hibrid HPC/kvantum-számítástechnikai infrastruktúrákat is ideértve, illetve közös uniós szolgáltatások tekintetében;
- Nagy adathalmazok: Extrém teljesítményű adatelemzés; beépített adatvédelem a személyes és bizalmas jellegű nagy adathalmazok elemzése során; a teljes adatplatformokhoz alkalmazott technológiák az ipari, személyes és nyílt hozzáférésű adatok újrafelhasználása érdekében; adatkezelés, interoperabilitás és összekapcsolási eszközök; adatkezelő alkalmazások a globális kihívásokhoz; módszerek az adattudomány számára;
- Az információs és kommunikációs technológiák (IKT) folyamatai szénlábnymódnak csökkentése, a hardvereket, az architektúrát, a kommunikációs protokollokat, a szoftvereket, érzékelőket, hálózatokat, tár- és adatközpontokat, valamint a szabványosított értékeléseket is ideértve.

4.2.8. Körforgásos iparágak

Európa a körforgásos gazdaságra való globális áttérés éllovasa. Európa iparának körforgásos rendszerre kell állania: az erőforrások, az anyagok és a termékek értékét sokkal tovább kell fenntartani, mint az napjainkban jellemző, akár új értékláncok megnyitása révén. E tekintetben rendkívül fontos a polgárok szerepvállalása.

Az elsődleges nyersanyagok továbbra is fontos szerepet fognak játszani a körforgásos gazdaságban, így figyelmet kell fordítani fenntartható beszerzésükre, használatukra és termelésükre. Biztonságos és fenntartható anyagciklusokról kell gondoskodni. Ezen túlmenően a teljesen új anyagokat, ideértve a bioalapú anyagokat is, a termékeket és a folyamatokat a körforgásosság koncepcióját szem előtt tartva kell kialakítani. A körforgásos ipar kiépítése több szempontból is előnyös lesz Európa számára: biztonságos, fenntartható és megfizethető nyersanyagellátást eredményez majd, amely cserébe védelmet fog nyújtani az iparnak az erőforrások szűkösségével és az ingadozó árakkal szemben. Emellett új üzleti lehetőségeket és innovatív, erőforrás- és energiahatékonyabb gyártási módszereket is teremt. Ösztönözni kell a kevésbé veszélyes anyagokra irányuló K+F-et.

A cél a megfizethető, áttörést hozó innovációk kifejlesztése, és a fejlett technológiák és folyamatok kombinációjának alkalmazása, hogy minden erőforrásból a maximális érték legyen kinyerhető.

Nagy vonalakban

- Ipari szimbiózis a gyárak közötti – számos ágazatot és városi közösséget érintő – erőforrásáramlással; az erőforrások szállítására, átalakítására, újrafelhasználására és tárolására szolgáló folyamatok és anyagok, amelyek kombinálják a melléktermékek, a hulladék, a szennyvíz és a szén-dioxid hasznosítását;
- Az anyag- és termékáramok hasznosítása és életciklus-alapú értékelése új alternatív alapanyagok felhasználása, erőforrás-gazdálkodás, anyagkövetés és -válogatás útján (ideértve a hitelesített vizsgálati módszereket és az emberi egészségre és a környezetre jelentett kockázatok értékelésére szolgáló eszközöket is);
- Környezettudatos szemlélettel megtervezett és kialakított, fokozott életciklus-teljesítményű, tartós, könnyen fejleszthető és javítható, bontható, újrahasználható és újrafeldolgozható termékek, szolgáltatások, és új üzleti modellek;
- Hatékony újrafeldolgozási ágazat, a másodlagos anyagokban rejlő lehetőségek és az anyagok biztonságos voltának maximalizálása (nem toxikus anyagciklusok), minőségi visszaminősítés és a kezelés után történő minőségi problémák minimalizálása;
- Az aggodalomra okot adó anyagok felszámolása, vagy alternatíva hiányában biztonságos kezelése a gyártás során és az életciklus végső szakaszaiban; biztonságos helyettesítő anyagok, biztonságos és költséghatékony gyártási technológiák;
- A nyersanyagok – többek között a kritikus nyersanyagok – fenntartható pótlása és helyettesítése a teljes értéklánc mentén.

4.2.9. Alacsony szén-dioxid-kibocsátású és tiszta iparágak

Az ipari ágazatok – az energaintenzív ágazatokat, így az acélipart is beleértve – több millió munkahelyet biztosítanak, versenyképességük pedig kulcsfontosságú társadalmaink jóléte szempontjából. A globális üvegházhatásúgáz-kibocsátás 20 %-áért ugyanakkor az ipari ágazatok felelnek, emellett nagy környezeti hatással bírnak (különösen a lég-, víz- és a talajszennyező anyagok vonatkozásában).

Az üvegházhatású gázok, szennyező anyagok, valamint az uniós energiaigény jelentős mértékű csökkentésére irányuló, áttörést hozó technológiák – gyakran a körforgásos gazdaság technológiáival ötvözve – erős ipari értéklánccokat eredményeznek, forradalmasítják a gyártási kapacitást, és javítják az ipar globális versenyképességét, és ezzel egyidejűleg az éghajlatpolitika és a környezeti minőség tekintetében kitűzött célok elérésében is kulcsfontosságú szerepet játszanak.

Nagy vonalakban

- Folyamattechnológiák, beleértve a fűtést és a hűtést, digitális eszközök, folyamat-automatizáció, a folyamattal-jeletménynek, valamint az erőforrás- és energiahatékonyságnak a nagyszabású demonstrációi; az üvegházhatású gázok és szennyező anyagok, így többek között a lebegő részecskék ipari kibocsátásának jelentős csökkentése vagy megszüntetése;
- Az ipar és a többi ágazat által kibocsátott CO₂ hasznosítása.
- A szénforrások fenntartható felhasználását elősegítő átalakító technológiák az erőforrás-hatékonyság növelése és a kibocsátás csökkentése érdekében, az ipar és az energiaágazat dekarbonizációs potenciállal bíró hibrid energiarendszereit is beleértve;

- A nem hagyományos energiaforrások villamosítása és használata az ipari üzemekben, valamint az ipari üzemek közötti energia- és erőforrás-csere (például ipari szimbiózis révén);
- Az életciklus során alacsony vagy nulla szén-dioxid-kibocsátással járó termelési folyamatokat igénylő ipari termékek.

4.2.10. Űrkutatás, többek között földmegfigyelés

Az Unió űrrendszerei és szolgáltatásai csökkentik a költségeket és javítják a hatékonyságot, megoldást kínálnak a társadalmi kihívásokra, növelik a társadalom ellenállóképességét, segítik az éghajlatváltozás nyomonkövetését és az éghajlatváltozással szembeni küzdelmet, továbbá hozzájárulnak a versenyképes és fenntartható gazdasághoz. Az Unió által nyújtott támogatás fontos szerepet tölt be ezen előnyök megvalósításában. A K+I tevékenységeknek elő kell mozdítaniuk az uniós űrprogram fejlesztését, amelynek a jövőben is a technológiai fejlesztés előterében kell állnia.

Az Unió támogatni fogja a világűr és a kulcsfontosságú alaptermotechnológiák (például a korszerű gyártás, a dolgok internete, nagy adathalmazok, fotonika, kvantumtechnológia, robotika és MI) közötti szinergiákat; elő fogja mozdítani a virágzó, vállalkozó szellemű és versenyképes upstream és downstream űragazatot, így az ipart és a kkv-kat is; lendületet fog adni az űrtechnológiák, űradatok és űrszolgáltatások más ágazatokban való alkalmazásának, valamint segíteni fog annak biztosításában, hogy az Unió a világűrbe jutás és a világűr stratégiai, biztonságos és védett használata tekintetében technológiai szempontból független legyen, továbbá elő fogja mozdítani a kapacitásépítési intézkedéseket. A tevékenységek végrehajtása általánosságban ütemterv alapján fog történni, mégpedig az Európai Űrügynökség (ESA) harmonizációs folyamatának és az érintett tagállami kezdeményezéseknek a figyelembevételével, és a végrehajtás az (EU) 2021/696 rendelettel összhangban az ESA és az Európai Unió Űrprogramügynökségének feladata lesz. Az e klaszter űrkutatásra vonatkozó része ugyanakkor támogatni fogja az alulról felfelé építkező pályázati felhívásokat, hogy lehetővé tegye új űripari technológiák megjelenését.

Szükség van új technológiák szélesebb körű kiépítésére, hasznosítására és frissítésére, valamint a szárazföldi, tengeri és légköri Föld-megfigyelés hiányterületein végzett folyamatos K+I-re (például ökoszisztémáink védelme, valamint óceánjainak és tengereink egészsége érdekében), amelynek során alapvető forrásként a Kopernikusz-programra és más releváns uniós programokra kell támaszkodni, együttműködést kell folytatni a Föld-megfigyelési rendszerek globális rendszerén (GEOSS) és annak európai alkotóelemén, az EuroGEO-n keresztül.

Nagy vonalakban

- Európai globális navigációs műholdrendszerek (EGNOS és Galileo): innovatív alkalmazások, globális alkalmazás a nemzetközi partnereket is beleértve, a szolgáltatások robusztusságát, hitelesítését és integritását javító megoldások, alapvető elemek, például lapkakészletek, vevők és antennák fejlesztése, az ellátási láncok költséghatékony és megfizethető eszközökkel való fenntarthatósága, új technológiák (például kvantumtechnológiák, optikai linkek, újraprogramozható hasznos adatok) a szolgáltatások fenntartható, a társadalmi kihívásokra hatást gyakorló hasznosítása érdekében; új generációs rendszerek fejlesztése az új – például a biztonság terén, vagy az önvezető autók alkalmazása terén jelentkező – kihívásokra;
- Az Unió Föld-megfigyelési programja (Kopernikusz): a teljes, ingyenes és nyílt hozzáférésű adatok előnyeinek kiaknázása, innovatív alkalmazások kifejlesztése, európai és globális alkalmazás, ideértve a nem űripari szereplőket és nemzetközi partnerségeket is, az alapvető szolgáltatások fenntartásához, javításához és kiterjesztéséhez szükséges kutatás, a világűrben nyert adatok asszimilációjára és kiaknázására irányuló kutatás, a szolgáltatások megbízhatósága és fejlesztése, az ellátási láncok, az érzékelők, a rendszerek és a küldetéskonceptiók (például nagy magasságú hordozók, drónok, könnyű műholdak) fenntarthatósága; kalibrálás és hitelesítés; a szolgáltatások tartós kiaknázása és a társadalmi kihívásokra gyakorolt hatásuk; föld-megfigyelési adattechnikák, nagy adathalmazok, számítástechnikai erőforrások és algoritmikus eszközök; új generációs rendszerek fejlesztése új kihívások, például az éghajlatváltozás, a sarki környezet és a biztonság terén; a Kopernikusz program termék- és szolgáltatási portfóliójának bővítése;
- Világűr-megfigyelés: fejlesztések, amelyek célja előmozdítani azt, hogy nagyszabású uniós kapacitás álljon rendelkezésre az űrkörnyezet, pl. az űridőjárás, a sugárzási veszélyek, az űrszemét és a Föld közelében lévő objektumok állapotának figyelemmel kísérésére és előrejelzésére; szenzortechnológiák és olyan új szolgáltatási koncepciók fejlesztése, illetve kidolgozása, mint az űrforgalom-irányítás és az űrforgalmi alkalmazások és szolgáltatások a kritikus fontosságú űr- és földi infrastruktúrák védelme érdekében;
- Biztonságos műholdas kommunikáció az uniós kormányzati szereplők számára: olyan megoldások, amelyek támogatják az Unió autonómiáját a kormányzati felhasználók számára, ideértve a kapcsolódó felhasználói berendezéseket és az űr- valamint földi infrastruktúra építészeti, technológiai és rendszermegoldásait;

- Műholdas kommunikáció a polgárok és a vállalkozások számára: költséghatékony, fejlett műholdas kommunikáció integrációja a földi hálózatokba az eszközök és felhasználók összekapcsolására a kis lefedettségű területeken, az 5G-alapú, mindenütt jelen lévő kapcsolat és a dolgok internete részeként, hozzájárulva az új generációs internetinfrastruktúrához; a földi szegmens és felhasználói berendezések továbbfejlesztése, szabványosítás és átjárhatóság, valamint a műholdon keresztüli kvantumkommunikáció előkészítése az Unió ipari vezető pozíciójának biztosítása érdekében;
- A szállítói lánc függetlensége és fenntarthatósága: nagyobb technológiai készenléti szintek a műholdak és a hordozórakéták vonatkozásában; kapcsolódó világűrbeli és földi szegmensek, valamint gyártó és tesztelő létesítmények, az ESA tevékenységeit kiegészítve; az Unió technológiai vezető szerepének és autonómiájának megőrzése, az ellátási lánc fenntarthatóságának javítása költséghatékony és megfizethető eszközökkel, az Unión kívüli kritikus űrtechnológiáktól való függőség csökkentése, valamint annak alapos ismerete, hogy az űrtechnológiák megoldásai miként használhatók fel más ipari ágazatokban, valamint más iparágak megoldásai az űrtechnológiában;
- Űrrendszerek: a keringési pályán történő ellenőrző és demonstrációs szolgáltatások, a könnyű műholdakra vonatkozó megosztott szolgáltatásokat is ideértve; űripari demonstrációs eszközök olyan területeken, mint a hibrid, intelligens vagy konfigurálható műholdak, a keringési pályán történő szervizelés, gyártás és összeszerelés; diverzifikált forrásokat használó energiaellátás; új ipari folyamatok és gyártási eszközök; földi rendszerek; áttörést hozó innovációk és technológiatranszfer olyan területeken, mint az újrafeldolgozás, a környezetbarát űrágazat, a világűr erőforrásainak fenntartható és békés kihasználása, a mesterséges intelligencia, a robotika, a digitalizálás, a költséghatékonyság és a miniaturizálás;
- A világűrbe jutás: innovatív technológiák az európai indítórendszer műszaki kompatibilitásának és gazdasági hatékonyságának növelésére, szem előtt tartva az Unió műholdjainak indítását: alacsony költségű gyártási folyamatok, a hordozórakéták ismételt felhasználhatóságát lehetővé tévő technológiák, koncepciók a költségcsökkentésre; koncepciók jövőbeli rakétaindító földi szegmensekre és a meglévő földi infrastruktúra kiigazítására (például digitalizálás, fejlett adatkezelés); innovatív űrszállítási szolgáltatások/koncepciók, ideértve a könnyű műholdak indítórendszereit (például mikro-hordozórakéták), az ESA tevékenységeit kiegészítve;
- Űrtudomány: tudományos és felderítő missziók révén rendelkezésre álló tudományos adatok hasznosítása, az innovatív eszközök nemzetközi és interdiszciplináris környezetben történő fejlesztésével kombinálva; hozzájárulás az uniós űrprogram fejlesztéséhez szükséges tudományos előfutár-missziókhoz.

5. „ÉGHAJLAT, ENERGIA ÉS MOBILITÁS” KLASZTER

5.1. Indokolás

Az éghajlattal, az energiával és a mobilitással kapcsolatos K+I metszete rendkívül integrált és hatékony módon fogja kezelni az egyik legfontosabb globális kihívást környezetünk, gazdaságunk és életmódunk fenntarthatóságával és jövőjével kapcsolatban.

A Párizsi Megállapodás célkitűzéseinek teljesítése érdekében az Uniónak klímasemleges, erőforrás-hatékony és reziliens gazdaságokra és társadalmakra kell áttérnie. Mindez gyökeres változásokkal fog járni a technológia, a folyamatok, a termékek és szolgáltatások terén csakúgy, mint a vállalkozások és a fogyasztók magatartásában. Az energiapiac átalakulására a technológia, az infrastruktúra, a piac, valamint a szakpolitikai és a szabályozási keretek, köztük új irányítási formák közötti kölcsönhatás révén kerül sor. A globális hőmérséklet-emelkedés 1,5 °C-ra való korlátozására irányuló törekvés érdekében tett további erőfeszítések gyors előrelépést tesznek szükségessé az energiaágazat, a közlekedési ágazat, az építőipar, az ipar és a mezőgazdaság dekarbonizációja terén. Új lendületet kell adni az új generációs technológiai áttörések gyorsabb ütemű fejlesztésének, valamint a költséghatékony innovatív technológiák és megoldások demonstrálásának és alkalmazásának, felhasználva a digitális, bio- és űrtechnológiák, valamint a kulcsfontosságú alaptermotechnológiák és a fejlett anyagok kínálta lehetőségeket is. Mindezt a dekarbonizációt, az erőforrás-hatékonyságot, az eredményesebb visszanyerést, újrahasznosítást és újrafelhasználást, a légszennyezés csökkentését, a nyersanyagokhoz való hozzáférést és a körforgásos gazdaságot magában foglaló integrált megközelítés hivatott megvalósítani a Horizont Európa keretén belül.

A haladás ezekben az ágazatokban – mint ahogy az Unió iparának több területén, így például az energetikai infrastruktúrákban, a közlekedési ágazatban, a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban, a turizmusban, az építőiparban, az ipari folyamatokban és termékfelhasználási területeken, valamint a hulladékgazdálkodásban és a hulladék-újrafeldolgozásban ⁽¹⁾ – folyamatos erőfeszítéseket tesz szükségessé az éghajlatváltozás mechanizmusainak és dinamikájának, valamint a kapcsolódó gazdasági és társadalmi hatásoknak a jobb megértése érdekében, hasznosítva a regionális és nemzeti tevékenységekkel, az egyéb típusú uniós tevékenységekkel és a nemzetközi együttműködéssel való, többek között az Innovációs küldetésen keresztül sinergiákat.

A korábbi évtizedekben jelentős előrelépések történtek az éghajlatkutatás, különösen a megfigyelések, az adattasszimuláció és az éghajlat-modellezés terén. Az éghajlati rendszer összetettsége, valamint a Párizsi Megállapodás, a fenntartható fejlődési célok és az uniós politikák végrehajtásának támogatása iránti igény miatt azonban fokozott erőfeszítésre van szükség az ismeretek terén továbbra is fennálló hiányosságok pótlására, a klímatudomány idő- és térbeli granularitásának további javítására, és ezzel párhuzamosan gondoskodni kell a polgárokkal és a más érdekelt felekkel való megfelelő interakcióról.

Az Unió az energiaunióra vonatkozó stratégiájában kötelező érvényű célokat, jogalkotási aktusokat és K+I tevékenységeket magában foglaló, átfogó politikai keretet hozott létre a megújuló és alternatív ⁽²⁾ energiaforrásokon alapuló hatékony energiatermelési rendszerek fejlesztése és alkalmazása érdekében.

A közlekedés, ideértve a járműveket is, biztosítja a személyek és áruk mobilitását, amely nélkülözhetetlen az integrált európai egységes piac működéséhez, a területi kohézióhoz, valamint a nyitott és befogadó társadalom kialakításához. Ugyanakkor a közlekedés komoly hatásokat gyakorolhat az emberi egészségre, az utak telítettségére, a földekre, vízminőségre, az éghajlatra, a levegő minőségére, a zajszintre, valamint a biztonságra, ezáltal pedig számos korai haláleset okozója, valamint a társadalmi-gazdasági költségek növekedését eredményezi. Az áruk iránti kereslet és a mobilitás iránti igény a jövőben is nőni fog. Ezért az innovációnak ki kell szolgálnia ezt a fokozott keresletet, és ezt olyan tisztább és hatékonyabb mobilitási és közlekedési rendszerekkel kell tennie, amelyek egyben biztonságosak, intelligensek, csendesek, megbízhatóak, hozzáférhetőek, inkluzívak és megfizethetők, zökkenőmentes, integrált, háztól házig végzett szolgáltatást kínálva mindenki számára.

Mind a közlekedési, mind az energiaágazat fontos szerepet tölt be Európa versenyképessége és növekedése szempontjából. Az Unió globális szinten vezető helyen áll a járművek, repülőgépek és hajók tervezésében és gyártásában, így a közlekedési és a szállítási ágazat rendkívül fontos szerepet tölt be az uniós gazdaságban és annak vonatkozásában. Az ágazat mintegy 1,2 millió magán- és állami vállalkozást ölel fel Európa-szerte, és ez az összetett hálózat körülbelül 10,5 millió embert foglalkoztat. Az ágazat az Unió nemzetközi kereskedelme szempontjából is döntő jelentőséggel bír: 2016-ban a teljes uniós export 17,2 %-a kapcsolódott a közlekedéshez. Ezzel egyidejűleg az Unió már most több mint 2 millió munkavállalót foglalkoztat a megújuló energiaforrások és az energiahatékonyság területén, az innovatív tisztaenergia-technológiák szabadalmaztatását tekintve pedig világvizonylatban a második helyen áll.

A közlekedési és az energiaágazat problémái túlmutatnak a kibocsátáscsökkentés szükségességén. Eredményes megoldásokra van szükség a felhasználói magatartás és a mobilitási minták változásaival, a globalizációval, a fokozódó nemzetközi versennyel és az idősödő, urbanizáltabb és egyre sokszínűbb népességgel összefüggésben. Ugyanakkor a digitális és a világűrbe telepített technológiák egyre növekvő térnyerése, az automatizált járművek, az MI, a robotika, az új piaci szereplők, a forradalmi üzleti modellek, valamint a rendszerek sokrétű veszélyekkel (így többek között kiberfenyegetésekkel) szembeni rezilienciája iránti igény mind-mind lényegi átalakulást eredményeznek, újabb kihívások elé állítva az európai közlekedési és energiaágazat versenyképességét, egyúttal azonban újabb lehetőségeket is teremtve ezen ágazatok számára.

A városok működési képessége a jövőben a technológiától függ majd, élhetőségük pedig a mobilitás, az energia- és erőforrás-hatékonyság, a területi tervezés és a tér kihasználásáért folytatott verseny szempontjai mentén alakul majd. A fejlesztések nyomás alá helyezik a meglévő szociális modellek és a társadalmi részvétel fenntarthatóságát, az inklúzió és a hozzáférhetőség egyes vonatkozásait cságy, mint a megfizethetőséget.

A megújuló energiaforrásokon alapuló és energiahatékony technológiák alkalmazásának (többek között közbenső hordozók, például az áram gázzá és hidrogénné alakítása révén), és az európai gazdaság dekarbonizációját szolgáló más, nem technológiai jellegű megoldások megvalósításának felgyorsítását ösztönző új módszerek megtalálásához az innováció iránti fokozott keresletre is szükség van. Ezt ösztönözheti a polgárok fokozott szerepvállalása, a zöld közbeszerzés, valamint a társadalmi-gazdasági innováció és az állami szektor innovációja, ami a technológia által vezérelt innovációnál szélesebb körű megközelítésmódokat eredményez majd. Emellett az olyan társadalmi-gazdasági kutatás, amely többek között a felhasználói igényekre és mintákra, az előrejelzési tevékenységekre, a környezetvédelmi, szabályozási, gazdasági, társadalmi, kulturális és magatartási szempontokra, az üzleti esettanulmányokra és modellekre, valamint a szabványosítási célú előkészítő kutatásra és az innovációk piaci alkalmazására

⁽¹⁾ Az üvegházhatásúgáz-kibocsátás más ágazatokban való jelentős mértékű csökkentésével általánosságban a Horizont Európa II. pillérének más részei foglalkoznak.

⁽²⁾ Az „alternatív energiaforrás” kifejezés nem foglalja magában a nukleáris energiaforrásokból előállított energiát.

egyaránt kiterjed, szintén elősegíti olyan intézkedések meghozatalát, amelyek ösztönzik a szabályozási, finanszírozási és társadalmi innovációt, készségeket, valamint a piaci szereplők, a fogyasztók és a polgárok bevonását és szerepvállalását. A nemzeti és európai K+I tevékenységek jobb koordinációjának, egymást kiegészítő jellegének és szinergiájának a tagállamok, az iparágak és a kutatóintézetek közötti információcseré és együttműködés javítása révén történő előmozdítása olyan eredményekre épül majd, mint például a SET-terv, illetve a stratégiai közlekedési kutatási és innovációs programterv keretében elért eredmények. Gondoskodni kell a klaszter és az unió kibocsátáskereskedelmi rendszer innovációs alapja egymást kiegészítő jellegéről.

E klaszter tevékenységei különösen az energiaunió céljainak, a Párizsi Megállapodásban vállalt kötelezettségnek, valamint azoknak a céloknak a megvalósításához járulnak hozzá, amelyeket a digitális tartalmak egységes uniós piaca, a munkahelyteremtésre, a növekedésre és a beruházásra irányuló program, az Unió globális szerepének megerősítése, az Unió új iparpolitikai stratégiája, az uniós biogazdasági stratégiai cselekvési terv, a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv, az európai akkumulátoripari összefogás kezdeményezése, a nyersanyag-politikai kezdeményezés, a biztonsági unió és a városfejlesztési menetrend, az Unió közös agrárpolitikája, valamint a zaj- és légszennyezés csökkentésére vonatkozó uniós jogi rendelkezések részeként megfogalmazott.

A tevékenységek közvetlenül különösen az alábbi fenntartható fejlődési célok eléréséhez járulnak hozzá: 6. cél – Tiszta víz és megfelelő csatornázás; 7. cél – Megfizethető és tiszta energia; 9. cél – Ipar, innováció és infrastruktúra; 11. cél – Fenntartható városok és közösségek; 12. cél – Felelős fogyasztás és termelés; 13. cél – Fellépés az éghajlatváltozás ellen.

5.2. Beavatkozási területek

5.2.1. Éghajlatkutatás és az éghajlattal kapcsolatos megoldások

A Párizsi Megállapodás hatékony végrehajtásának tudományos alapokon kell nyugodnia, amihez folyamatosan bővíteni kell az éghajlati-földtani rendszerrel kapcsolatos ismereteinket, valamint az éghajlatváltozás mérséklésére és az ahhoz való alkalmazkodásra rendelkezésre álló lehetőségeket, olyan módon, hogy szisztematikus és átfogó kép alakuljon ki az Unió gazdaságát és társadalmát érintő kihívásokról és az éghajlati szempontból felelősen vállalható lehetőségekről. Ennek alapján a magatartási, szabályozási, gazdasági-társadalmi és kormányzási szempontokra figyelemmel fejleszteni kell a tudományos alapú megoldásokat annak érdekében, hogy társadalmunk költséghatékony módon váljon klímasemleges, az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens és erőforrás-hatékony társadalommá.

Nagy vonalakban

- Tudásbázis a Föld éghajlati rendszerének és élővilágának jelenlegi működéséről és jövőbeli alakulásáról, valamint a kapcsolódó hatásokról, kockázatokról és éghajlati szempontból felelősen vállalható lehetőségekről; az éghajlatváltozás hatásainak enyhítését és az azokhoz való alkalmazkodást célzó különböző megoldások hatékonysága;
- Integrált éghajlatsemleges útvonalak, enyhítő intézkedések és politikák, amelyek a gazdaság valamennyi ágazatára kiterjednek és összeegyeztethetők a Föld-rendszerre vonatkozó elemzésekkel, a Párizsi Megállapodással és az Egyesült Nemzetek fenntartható fejlődési céljaival;
- Éghajlat-modellek, az éghajlattal kapcsolatos előrejelzések és technikák, amelyek célja, hogy a vállalkozások, hatóságok és polgárok számára javítsák az előrejelzési kapacitásokat és a klímaszolgáltatásokat, ideértve a levegőtisztaság javítására vonatkozó, több területet érintő szempontokat is;
- Alkalmazkodási útvonalak és támogató politikák az Unió (helyi, regionális vagy nemzeti szintű) sérülékeny ökoszisztémái, városi területei, kritikus fontosságú gazdasági ágazatai és infrastruktúrája számára, a továbbfejlesztett kockázatelemzési eszközöket is ideértve; vízkörforgás, és az éghajlatváltozás hatásaihoz, például az árvizekhez és a vízhiányhoz való alkalmazkodás.

5.2.2. Energiaellátás

Az Unió célja, hogy világviszonylatban vezető szerepet töltsön be a megfizethető, biztonságos és fenntartható energiatechnológiák terén, ami által javul a versenyképessége a globális értékláncokban és erősödik a pozíciója a növekvő piacokon. Az Uniót jellemző különböző éghajlati, földrajzi, környezeti és társadalmi-gazdasági körülmények, valamint az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia, az energiabiztonság és a nyersanyagokhoz való hozzáférés biztosításának szükségessége széles körű – többek között nem technikai jellegű megoldásokat is magában foglaló – energetikai portfóliót igényel. Ami a megújulóenergia-technológiákat illeti,

tovább kell csökkenteni a költségeket, növelni kell a teljesítményt, javítani kell az energiarendszerbe való integrációt, és áttörést jelentő technológiákat kell kifejleszteni, kihasználva többek között a fototonika terén elért eredményeket, és fel kell térképezni a hibrid megoldások lehetőségét (például a sótalánítás terén). Ami a fosszilis tüzelőanyagokat illeti, ezek felhasználását dekarbonizálni kell az éghajlatváltozással kapcsolatos célkitűzések eléréséhez.

Nagy vonalakban

- Megújulóenergia-technológiák és energiatakarékos technológiák, valamint az energiatermelésre, fűtésre és hűtésre, a közlekedésben használt fenntartható üzemanyagokra és közbeső hordozókra vonatkozó megoldások (különböző nagyságrendekre és fejlesztési szakaszokra vonatkozóan), az Unióban és világszerte egyaránt a földrajzi és gazdasági-társadalmi viszonyokhoz és piacokhoz igazítva;
- Forradalmi megújulóenergia-technológiák mind a meglévő, mind pedig az új alkalmazásokhoz és az áttörést jelentő megoldásokhoz, valamint ezek környezeti, gazdasági és társadalmi hatása;
- Technológiák és megoldások a fosszilis tüzelőanyagokon, valamint a bioalapú és a hulladék energetikai hasznosításán alapuló, energiatermelésre, hűtésre, fűtésre vagy bioüzemanyag előállítására használt alkalmazásokból származó üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére, többek között a szén-dioxid-leválasztás, -hasznosítás és -tárolás révén; tanulmányok a társadalmi-gazdasági és ökológiai megvalósíthatóságról.

5.2.3. Energiarendszerek és -hálózatok

A változatos forrásokon alapuló villamosenergia-termelés várható növekedése és az elektromos fűtés, hűtés és közlekedés irányába történő elmozdulás új megközelítéseket tesz szükségessé az energiahálózatok kezelését illetően. A cél – a dekarbonizáció mellett – az energia megfizethetőségének, az energiabiztonságnak, az éghajlatváltozás hatásaival szembeni rezilienciának és az ellátás stabilitásának a biztosítása az innovatív hálózati infrastruktúra-technológiákba való beruházások, a továbbításra alkalmas áram – például megújuló energiaforrásokból történő – termelésének megnövelt rugalmassága és az innovatív rendszerirányítás révén, valamint a szabályozási és szociális innovációt és készségeket erősítő fellépések elősegítésével, továbbá a piaci szereplők, a fogyasztók és a közösségek bevonásával és tudatos szerepvállalásával. A különböző formákban megvalósuló energiátárolás kulcsfontosságú szerepet fog játszani a szolgáltatások hálózatoknak történő biztosításában, ezen túlmenően pedig a hálózati kapacitások, valamint a rendszerrugalmasság javításában és megerősítésében. A különböző hálózatok (például villamosenergia-hálózatok, fűtő- és hűtőhálózatok, gázhálózatok, üzemanyagotöltő infrastruktúra, hidrogéninfrastruktúra, valamint távközlési hálózatok) és szereplők (például ipari létesítmények, hálózatüzemeltetők, adatközpontok, önálló energiatermelők, fogyasztók és megújuló energián alapuló közösségek) közötti szinergiák kiaknázása, valamint a felhasználóoldali válaszadás, továbbá európai és nemzetközi szabványok kidolgozása és integrálása kulcsfontosságú lesz a megfelelő infrastruktúrák intelligens és integrált működtetésének lehetővé tétele szempontjából.

Nagy vonalakban

- Hálózati technológiák és eszközök a megújuló energiaforrások, tárolási megoldások és új terhelések – például az elektromos közlekedés és a hőszivattyúk – integrálására, valamint az ipari folyamatok villamosítása;
- Az éghajlatváltozás által az energiabiztonságra gyakorolt régiófüggő hatás multidiszciplináris megközelítései, a meglévő technológiák kiigazítását is beleértve, valamint az új energiaellátási paradigma felé történő átmenet;
- Az energiahálózatra vonatkozó páneurópai megközelítések a megbízható energiaellátásra, -átvitelre és -elosztásra vonatkozóan;
- Integrált megközelítések a megújulóenergia-előállítás és a helyi szintű fogyasztás új szolgáltatások és közösségi kezdeményezések alapján történő összehangolására – a szigeteket és a távoli régiókat is beleértve;
- Termelési és hálózati rugalmasság, interoperabilitás és szinergiák a különböző energiaforrások, hálózatok, infrastruktúrák és szereplők között, kiaknázva többek között sajátos technológiákat;
- Technológiák, szolgáltatások és megoldások, amelyeknek köszönhetően a fogyasztók aktív piaci szereplővé válhatnak.

5.2.4. Az energetikai átállás által érintett épületek és ipari létesítmények

Az épületek és az ipari létesítmények egyre aktívabb szerepet játszanak az energiarendszerrel való kölcsönhatásuk során. Éppen ezért kritikus fontosságúak a megújuló energiaforrásokon és a nagyobb energiahatékonyságon alapuló karbonsemleges társadalmi berendezkedésre való áttérés szempontjából.

Az épületek lényeges szerepet töltenek be a polgárok életminőségében. A különböző technológiák, készülékek és rendszerek integrálása, valamint a különféle energiafelhasználások, épületek, valamint lakóik és felhasználóik összekapcsolása igen jelentős potenciált rejt az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése, az energiatermelés, az energiamegtakarítás és -tárolás, a rendszerrugalmasság, valamint a hatékonyság növelése szempontjából.

Az ipar és különösen az energiaigényes ágazatok tovább javíthatnák az energiahatékonyságot, és csökkenthetnék energiafogyasztásukat, továbbá elősegíthetnék a megújuló energiaforrások integrációját. Az ipari létesítményeknek az energiarendszerben betöltött szerepe változóban van, mégpedig a közvetlen vagy közvetett villamosításon – amely a termelési folyamatokhoz szükséges anyagok (például a hidrogén) egyik forrását is jelenti – alapuló kibocsátáscsökkentés szükségessége miatt. Azok az ipari és feldolgozóipari komplexumok, amelyekben több különböző folyamat zajlik egymás közelében, optimalizálhatják az energiaáramok és más erőforrások (például nyersanyagok) folyamatok közötti cseréjét.

Nagy vonalakban

- Az ágazatok jobb összekapcsolása: folyamatok, rendszerek és üzleti modellek az ipari létesítmény vagy ipari klaszterek és az energia-, valamint az energiaszállítási rendszer üzemeltetője közötti villamos- és hőenergiaáramlás rugalmasságának és hatékonyságának támogatására;
- Eszközök és infrastruktúra a termelőüzemek folyamatirányításához az energiaáramlás és a nyersanyagok optimalizálására az energiarendszerrel való kölcsönhatásban;
- Releváns folyamatok, tervezés és anyagok, az alacsony és zero kibocsátású ipari folyamatokat is beleértve;
- Rugalmasság és villamosenergia-, alapanyag- és hőhatékonyság az ipari létesítményekben és az energiarendszerben;
- Eredményesebb vagy új folyamatok, tervezés és anyagok az energia (ideértve a hőenergiát és a hűtést is) hatékony használata, termelése vagy tárolása céljából a „Digitalizáció, ipar és világűr” klaszter hatálya alá nem tartozó ágazatokban;
- Az átalakulóban lévő, magas szénfelhasználású, illetve szén-dioxid kibocsátású területek fellendítését szolgáló stratégiák és alacsony kibocsátású technológiák;
- Intelligens épületek és nagy méretű mobilitási csomópontok (például kikötők, repülőterek, logisztikai központok) a szélesebb energiahálózatok és innovatív mobilitási megoldások aktív elemeként;
- Épületek életciklusának tervezése, épületek építése, üzemeltetése – ideértve a fűtést és hűtést is – és bontása, figyelembe véve a körforgásosságot, az energetikai és környezeti teljesítményt, valamint a beltéri környezeti minőséget, az energia- és erőforrás-hatékonyság, a lakók jóléte és az egészségükre gyakorolt hatások, az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia, a szénlábnyom és az újrahasznosítás tekintetében; új fejlett anyagok fejlesztése és optimalizálása az épületek életcikluson keresztül nyújtott energetikai és környezeti teljesítményének fokozása céljából;
- Új üzleti modellek, megközelítések és szolgáltatások felújítási finanszírozásra, az építőipari készségek javítására, valamint az épületek lakóinak és más piaci szereplőknek a bevonására; az energiaszegénység kezelése és prenormatív tevékenységek;
- Az épületek energiateljesítményének monitorozását és ellenőrzését szolgáló technológiák az épületek energiafogyasztásának és energiatermelésének, valamint ezeknek az energiarendszer egészével való kölcsönhatásának optimalizálása céljából;
- Az épületek jobb energiahatékonyságához szükséges eszközök és intelligens készülékek;
- A meglévő épületek felújítási folyamata a közel nulla energiaigényű épületek kialakítása és az innovatív technológiák érdekében, a társadalmi szempontokat is beleértve, mint például a polgárok szerepének erősítése, valamint a fogyasztói tudatosság és szerepvállalás.

5.2.5. Községek és városok

Becslések szerint 2050-re az Unió népességének több mint 80 %-a városi térségekben él majd. Ezek a városi térségek használják majd fel a rendelkezésre álló erőforrások jelentős részét (az energiafogyasztást is ideértve), és különösen érzékenyek lesznek a kedvezőtlen meteorológiai változásokra, amelyeket már most és a jövőben egyre tovább súlyosbítanak a természeti katasztrófák és az éghajlatváltozás. Az egyik legnagyobb kihívás az, hogy holisztikus szemléletet követve jelentős mértékben növeljük az európai közösségek és városok átfogó energia- és erőforrás-hatékonyságát, valamint az éghajlatváltozással szembeni rezilienciáját az épületállományra, az

energiarendszerekre, a mobilitásra, az éghajlatváltozás hatásainak enyhítésére és a migrációra, valamint a víz-, talaj- és levegőminőségre, a hulladékra és a zajra koncentrálni, figyelemmel Európa kulturális örökségére, a fenntartható turizmusra, a társadalom- és bölcsészettudományi, valamint művészeti szempontokra és az életstílusra. Fel kell tárni és ki kell aknázni az ERFA által finanszírozott városfejlesztési politikával és intézkedésekkel való szinergiákat.

Nagy vonalakban

- Városi/központi energiaellátási/mobilitási rendszerek a klímasemleges, pozitív energiamérlegű körzetek, valamint a nulla kibocsátású mobilitás és logisztika 2050-ig való megvalósítása felé, az integrált uniós megoldások globális versenyképességének fokozása érdekében;
- Rendszerszintű várostervezés, városi infrastruktúrárendszerek és szolgáltatások, beleértve a kölcsönös kapcsolódási pontokat és az átjárhatóságot, a szabványosítást, a természet alapú megoldásokat, valamint a digitális technológiák és az űralapú szolgáltatások és adatok használatát, figyelembe véve az előre jelzett éghajlatváltozás hatásait és az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia beépítését, továbbá a levegő- és vízminőségre gyakorolt hatást;
- A polgárok életminősége; biztonságos, rugalmas, hozzáférhető és megfizethető energia és multimodális mobilitás; társadalmi innováció a városokban és polgári szerepvállalás; a városok körforgásos és regeneráló kapacitása; metabolizmus; a környezeti lábnyom és a szennyezés csökkentése;
- Globális városkutatói menetrend; az éghajlatváltozás mérséklésére, az ahhoz való alkalmazkodásra és a reziliencia fokozására irányuló stratégiák, területrendezés és más releváns tervezési folyamatok.

5.2.6. Ipari versenyképesség a közlekedési ágazatban

A tiszta technológiák, a hálózati összekapcsoltság és az automatizálás felé való elmozdulás csak akkor lehetséges, ha mielőbb sor kerül olyan repülőgépek, járművek és hajók tervezésére és gyártására, amelyek ötvözik a különböző technológiákat és felhasználják a kifejlesztett áttörést jelentő technológiákat és koncepciókat, felgyorsítva azok piaci bevezetését és értékesíthetőségét. A kényelem, a hatékonyság és a megfizethetőség javítása, és egyúttal az életciklusnak a környezetre, az emberi egészségre és az energiafelhasználásra gyakorolt hatásának minimalizálása továbbra is kiemelkedő jelentőségű cél marad. A mobilitás iránti megnövekedett igényre és a gyorsan változó technológiai rendszerekre tekintettel az innovatív, nagy teljesítményű közlekedési infrastruktúra alapvető fontosságú valamennyi közlekedési mód megfelelő működéséhez. Többek között a magas színvonalú mobilitási szolgáltatások biztosítása és az energetika környezeti, gazdasági és társadalmi hatásainak minimalizálása érdekében kiemelt figyelmet érdemel az infrastruktúra és a repülőgépek, járművek és hajók fejlesztésének integrált megközelítése.

Nagy vonalakban

- Repülőgépek, járművek és hajók tervezése, fejlesztése, bemutatása, gyártása, üzemeltetése, szabványosítása, tanúsítással való ellátása és a vonatkozó szabályozás és integráció során a fizikai és a digitális szempontok összeolvadása (a digitális tervezés és a digitális gyártás integrációját is ideértve);
- Koncepciók és tervek repülőgépek, járművek és hajók vonatkozásában, ideértve azok pótalkatrészeit, valamint a szoftver- és technológiafrissítést, illetve a szoftvermegoldásokat; továbbfejlesztett anyagok és szerkezetek alkalmazása, az anyagok újrafeldolgozása és újrafelhasználata; hatékonyság, energiatárolás és -visszanyerés, a fogyasztók igényeit szem előtt tartó biztonsági és védelmi funkciók, amelyek kisebb éghajlati, környezeti és egészségügyi hatással járnak, ideértve a zajt és a levegőminőséget is;
- Fedélzeti technológiák és alrendszerek – az automatizált funkciókat is ideértve – minden közlekedési módra vonatkozóan, figyelembe véve az infrastruktúra releváns interfészigényeit és a vonatkozó kutatást; a közlekedési módok közötti technológiai szinergiák; multimodális szállítási rendszerek; biztonsági és balesetmegelőző rendszerek és a kiberbiztonság fokozása; az információtechnológia és a mesterséges intelligencia terén elért eredmények kiaknázása, ember-gép interfész kifejlesztése;
- Infrastruktúrák kiépítésére, üzemeltetésére és karbantartására alkalmazott új anyagok, technikák és módszerek, amelyek megbízható hálózati rendelkezésre állást, intermodális interfészeket és multimodális interoperabilitást, munkahelyi biztonságot és teljes életciklust felölelő megközelítést biztosítanak;
- Azon nehézségek leküzdése, amelyek az infrastruktúrák fizikai és digitális tervezésének és fejlesztésének összevonásakor keletkeznek, az infrastruktúra karbantartása, rehabilitációja és a közlekedés integrációjának, interoperabilitásának és intermodalitásának javítása, reziliencia a szélsőséges időjárási viszonyokkal szemben, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást is beleértve.

5.2.7. Tiszta, biztonságos és hozzáférhető közlekedés és mobilitás

Annak érdekében, hogy elérje a levegőminőséggel, éghajlattal és energiafelhasználással kapcsolatos céljait, ideértve a 2050-ig megvalósítandó, nulla kibocsátást és a zajcsökkentést is, az Uniónak át kell gondolnia a teljes mobilitási rendszert, a felhasználók igényeire és szokásaira, a járművekre, az üzemanyagokra és az infrastruktúrára és az új mobilitási megoldásokra is kiterve. Ehhez szükség van alacsony kibocsátású alternatív energiaforrások bevezetésére és a nulla kibocsátású repülőgépek, járművek és hajók piaci elterjedésére is. Az üvegházhatásúgáz-kibocsátás hatásai mellett a közlekedés jelentősen hozzájárul a rossz levegőminőséghez és a zajterheléshez Európa-szerte, és kedvezőtlenül befolyásolja a polgárok egészségét és az ökoszisztémákat. A villamosítás terén, valamint az üzemanyagcellák autókban, buszokban és könnyűgépjárművekben való használata terén elért – a megfelelő szabványok kidolgozásától kísért – haladásra építve elengedhetetlen a K+I felgyorsítása az innovatív, alacsony kibocsátású megoldások felgyorsítása iránt más úthasználók (pl. távolsági autóbuszok, nehéz tehergépjárművek és teherautók), valamint más ágazatok, például a légi közlekedés, a vasúti közlekedés, tengeri és belvízi közlekedés tekintetében. A közlekedés biztonsága tekintetében folytatott kutatás célja, hogy az ismeretek bővítése, a tudatosság növelése és technológiák, termékszolgáltatások, valamint – a biztonságot, a hatékonyságot, a felhasználóbarát alkalmazásokat és az éghajlatváltozással szembeni küzdelmet egyaránt előtérbe helyező – termékszolgáltatások révén minden közlekedési eszköz és a közlekedési rendszer egésze tekintetében csökkenjen a baleseti ráta, valamint a halálos kimenetelű és a személyi sérüléssel járó balesetek száma.

Nagy vonalakban

- Az összes közlekedési mód – többek között új akkumulátorok, üzemanyagcellák és hibrid technológiák révén történő – villamosítása a repülőgépek, a járművek és a hajók erőátviteli és segédrendszerei, gyorsöltés vagy tankolás, töltőinfrastrukturákkal ellátott, energiatárolást segítő, felhasználóbarát, és könnyen elérhető interfészek, amelyek biztosítják az interoperabilitást és a zökkenőmentes szolgáltatásnyújtást; versenyképes, biztonságos, nagy teljesítményű és fenntartható akkumulátorok kifejlesztése és alkalmazása az alacsony és nulla kibocsátású járművek számára, figyelemmel az életciklus különböző szakaszaiban való használat körülményeire;
- Új és alternatív üzemanyagok használata, ideértve a fejlett bioüzemanyagokat és az új, biztonságos és intelligens repülőgépeket, járműveket és hajókat a meglévő és jövőbeli mobilitási mintákra tekintettel, a környezetre és a közegészségre minimális hatást gyakorló infrastruktúrák támogatása; alkotóelemek és rendszerek a környezetbarát megoldások céljára (például fejlett adatgyűjtési rendszerek) technológiák és felhasználóközpontú megoldások az interoperabilitás és a zökkenőmentes szolgáltatásnyújtás érdekében;
- Biztonságos, hozzáférhető, inkluzív és megfizethető mobilitás, a mobilitás által a társadalmi kohézióra, a környezetre és az emberi egészségre gyakorolt káros hatások csökkentésével és a kedvező hatások fokozásával, ideértve a kevésbé szennyező közlekedési módokra való áttérését és a megosztási rendszereket; a polgárok életminősége, városi szociális innováció; a közúti balesetek és sérülések száma csökkentésének, valamint ezek kiküszöbölésének célja;
- Az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens mobilitási rendszerek – az infrastruktúrát és a logisztikát is beleértve –, amelyek célja, hogy jobb konnektivitást biztosítsanak a személyek és az áruk számára, rövid és hosszú szállítási szakaszokon egyaránt;
- Az új mobilitási minták és az általuk a közlekedésre és a polgárokra gyakorolt hatások rendszerszintű elemzése.

5.2.8. Intelligens mobilitás

Az intelligens mobilitás hatékonyá, biztonságossá és rugalmassá teszi a háztól házig tartó mobilitást és annak minden elemét, különösen a digitális technológiák, a fejlett műholdas navigáció (EGNOS és Galileo) és a mesterséges intelligencia alkalmazása révén. Az új technológiák segíteni fognak a közlekedési infrastruktúra és hálózatok használatának és hatékonyságának optimalizálásban, javítani fogják a multimodalitást és az összekapcsoltság szintjét, továbbá hatékonyabb áruszállítást és logisztikai ellátóláncot eredményeznek, ami erősíteni fogja az Unió versenyképességét. Az új technológiák emellett hozzá fognak járulni a megbízhatóság növeléséhez, a közlekedésszervezés optimalizálásához, és innovatív közlekedési megoldásokat és szolgáltatásokat tesznek majd lehetővé, és ezáltal csökkentik a torlódások számát és a negatív környezeti hatásokat, a polgárok és a vállalkozások számára jobb mobilitási és logisztikai szolgáltatásokat kínálnak, javítva a hozzáférhetőséget és a társadalmi befogadást. Az összekapcsolt és automatizált mobilitás, valamint a kapcsolódó kiszolgáló infrastruktúra valamennyi közlekedési mód esetében javítani fogja a hatékonyságot és a biztonságot.

Nagy vonalakban

- Digitális hálózatrányítás és közlekedésszervezés: fejlett döntéstámogató rendszerek; új generációs közlekedésszervezés (a multimodális hálózatot és a közlekedésszervezést is ideértve); hozzájárulás az utasok és a teherárúk zökkenőmentes, multimodális és összekapcsolt mobilitásához; a nagy adathalmazok felhasználása és annak korlátai; innovatív műholdas helymeghatározás és navigáció (EGNOS és Galileo) alkalmazása;
- Egységes európai égbolt: fedélzeti és földi megoldások az automatizáció, az összekapcsoltság, a biztonság, az interoperabilitás, a teljesítmény, a kibocsátáscsökkentés és a szolgáltatásnyújtás egyformán magasabb szintjének biztosítására;
- A nagy kapacitású, csendes, interoperábilis és automatizált vasúti rendszer megvalósítását szolgáló vasúti technológiák és műveletek;
- A biztonságosabb és hatékonyabb vízi műveleteket szolgáló intelligens hajózási megoldások;
- Az innovatív mobilitási megoldások aktív elemeiként működő, nagy méretű mobilitási csomópontok (például vasútállomások, kikötők, repülőterek és logisztikai központok);
- A vízi közlekedéshez kapcsolódó technológiák és műveletek a biztonságos és automatizált, a vízi közlekedés által kínált lehetőségeket kihasználó közlekedési rendszerek szolgálatában;
- Összekapcsolt, együttműködő, interoperábilis és automatizált mobilitási rendszerek és szolgáltatások, a technológiai megoldásokat és a nem technológiai szempontokat (például a felhasználói magatartás és a mobilitási minták változásait) is ideértve.

5.2.9. Energiatárolás

Az energiarendszer nagy mennyiségű, intelligens, koncentrált és decentralizált tárolási (vegyi, elektrokémiai, elektromos, mechanikai és termikus lehetőségeket, valamint az új forradalmi technológiákat is magában foglaló) megoldásai növelni fogják a hatékonyságot, a rugalmasságot, a technológiai függetlenséget és a hozzáférést, valamint az ellátás biztonságát. Az alacsony kibocsátású, dekarbonizált közlekedés és szállítás jobb teljesítményű, olcsóbb, könnyebb, jelentős mértékben újrafeldolgozható és újrahasznosítható, a környezetre csekély hatást gyakorló akkumulátorokkal működő villamos vagy más, alternatív üzemanyaggal működő járművek egyre nagyobb mértékű használatát, továbbá az alternatív vagy megújuló üzemanyagok, mint például a hidrogén – többek között a megújuló energiaforrásokon alapuló hidrogén – helyi szintű biztosítását teszi szükségessé, valamint a helyszínen történő tárolást lehetővé tevő innovatív megoldásokat. A fenntartható és költséghatékony, nagyléptékű energiatarolási megoldási lehetőségek rendkívül fontosak ahhoz, hogy a termelés minden ágazatában és az infrastruktúrában, egészen a végfelhasználói alkalmazásokig lehetőség nyíljon az energiarendszer optimalizálására és kiegyensúlyozására. Figyelmet kell fordítani az energiatarolás kockázataira és más nem kívánt hatásokra.

Nagy vonalakban

- Technológiák, a folyékony és gáz halmazállapotú megújuló üzemanyagokat és az azokhoz kapcsolódó értékláncokat, valamint a forradalmi technológiákat is ideértve, akár napi, akár szezonális energiatarolási igényekhez igazodva, beleértve a környezetre és az éghajlatra gyakorolt hatásukat;
- Intelligens, fenntartható és tartós akkumulátorok és az uniós értéklánc, ideértve a fejlett anyagok használatával járó megoldásokat, tervezés, technológiák az energiahatékony, nagyléptékű akkumulátorcella-gyártáshoz, újrahasználati és újrafeldolgozási módszerek, valamint alacsony hőmérséklet melletti hatékony működés és szabványosítási szükségletek;
- Hidrogén, mindenekelőtt alacsony szén-dioxid-kibocsátású és megújuló energiaforrásokból származó hidrogén, a hidrogéncellákat is ideértve, és az uniós értéklánc a tervezéstől a végfelhasználásig a különböző alkalmazási területeken keresztül.

6. „ÉLELMISZEREK, BIOGAZDASÁG, TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK, MEZŐGAZDASÁG ÉS KÖRNYEZET” KLASZTER

6.1. Indokolás

Az emberi tevékenység egyre jobban megterheli a talajt, a tengereket és óceánokat, a vizet, a levegőt, a biológiai sokféleséget és más természeti erőforrásokat. A bolygó növekvő népességének élelmezése közvetlenül függ a természeti rendszerek és erőforrások egészségétől. A működő és virágzó ökoszisztéma a benne rejlő értékeken túlmenően minden forrásfelhasználás alapja. Ugyanakkor az emberiség növekvő természetierőforrás-igénye, amelyhez éghajlatváltozás is társul, olyan környezeti nyomást hoz létre, amely messze túlmutat a fenntartható

szinteken – az ökoszisztémákat és az ökoszisztémák azon képességét is érinti, hogy az emberek jóléte érdekében szolgáltatásokat nyújtsanak. A körforgásos gazdaság, a fenntartható biogazdaság-⁽¹³⁾ és a kék gazdaság⁽¹⁴⁾ koncepciója lehetőséget nyújt a környezeti, társadalmi és gazdasági célok közötti egyensúly megteremtésére és az emberi tevékenységek fenntartható pályára állítására.

A fenntartható fejlődéssel kapcsolatos célok teljesítéséhez, a biztonságos és egészséges élelmiszerek előállításának és fogyasztásának a garantálásához, a mezőgazdaság, az akvakultúra, a halászat és erdészet területén a fenntartható gyakorlatok támogatásához, a tiszta vízhez, talajhoz és levegőhöz való hozzáférés mindenki számára történő biztosításához, a tengerek, óceánok és szárazföldi vizek megtisztításához, a bolygó létfontosságú természeti rendszereinek és a környezetnek a megőrzéséhez és helyreállításához ki kell használnunk a K+I-ben rejlő lehetőségeket. Nincsenek azonban alapos ismereteink a fenntarthatóságra való áttérés lehetőségeiről, valamint az ellenálló akadályok leküzdésének módszereiről. A fenntartható fogyasztásra és termelésre való átálláshoz és a bolygó egészségének helyreállításához beruházásra van szükség a kutatás és a technológiák, új, magas színvonalú termékek és szolgáltatások, új üzleti modellek, valamint a társadalmi, területi és környezeti innováció területén. Ezáltal új lehetőségek nyílnak a fenntartható, reziliens és felelős európai biogazdaság előtt, ami ösztönzőleg hat az erőforrás-hatékonyagra, a termelékenységre és a versenyképességre, segíti új és környezetbarát munkahelyek teremtését és a növekedést, továbbá ösztönzi a társadalmi befogadást.

Európa számára elengedhetetlen, hogy hatékonyabban és fenntartható módon használja fel természeti erőforrásait.

A tevékenységek tudásbázist fognak kialakítani és megoldást nyújtanak a következőkre: a szárazföldi, szárazföldi vízi és tengeri természeti erőforrások védelme, fenntartható kezelése és használata, valamint a szárazföldi és vízi rendszerek szénnyelőként játszott szerepének erősítése; a biológiai sokféleség védelme, az ökoszisztéma-szolgáltatások biztonságának szavatolása, valamint az élelmezés- és táplálkozásbiztonság garantálása biztonságos, egészséges és tápláló étrend biztosításával; a fosszilisenergia-alapú lineáris gazdaságról az erőforrás-hatékony, reziliens, alacsony kibocsátású, karbonszegény körforgásos gazdaságra való átállás felgyorsítása, valamint a fenntartható biogazdaság és a kék gazdaság kialakításának támogatása; továbbá ellenállóképes és élénk vidéki, hegyvidéki, part menti és városi térségek kialakítása.

Ezek a tevékenységek hozzájárulnak majd a biológiai sokféleség megőrzéséhez és megerősítéséhez, valamint garantálják az olyan ökoszisztéma-szolgáltatások hosszú távú biztosítását, mint például az éghajlatváltozás mérséklése, az ahhoz való alkalmazkodás és a szénmegkötés (a szárazföldön, szárazföldi vízen és a tengerben). Segítenek csökkenteni az elsődleges (szárazföldi és vízi) termelésből, a veszélyes anyagok felhasználásából, a feldolgozásból, a fogyasztásból és egyéb emberi tevékenységekből fakadó üvegházhatásúgáz- és egyéb kibocsátást, hulladékmennyiséget és szennyezést. Ösztönözni fogják a beruházásokat, támogatják a körforgásos gazdaság, a fenntartható biogazdaság és a kék gazdaság felé való elmozdulást, miközben védik a környezet egészségét és integritását.

Emellett a tevékenységek erősítik majd a K+I részvételen alapuló megközelítést, így a többszereplős megközelítést is, továbbá helyi, regionális, nemzeti és európai szinten tudás- és innovációs rendszereket alakítanak ki. A polgárok innovációval kapcsolatos szerepvállalásával és bizalmával megvalósuló társadalmi innováció alapvető jelentőségű lesz az új irányítási, termelési és fogyasztási minták és készségek ösztönzése szempontjából.

Mivel ezek a kihívások összetettek, egymással összefüggnek és globális természetűek, a tevékenységek végzése rendszerszintű megközelítést követ majd, amelynek során a tagállamok és nemzetközi partnerek együttműködnek más finanszírozási forrásokkal és más szakpolitikai kezdeményezésekkel. Ez nagy környezeti adatforrások – mint például a Kopernikusz, az EGNOS és Galileo, az INSPIRE, az EOSC, a GEOSS, a CEOS és az EMODnet – felhasználó-központú hasznosításával jár majd.

⁽¹³⁾ A biogazdaság magában foglalja mindazon ágazatokat és rendszereket, amelyek biológiai erőforrásokra (állatok, növények, mikroorganizmusok és az ezekből származó biomassa, beleértve a szerves hulladékot is) támaszkodnak, valamint azok funkcióit és elveit. Magában foglalja és összekapcsolja a következőket: földi és tengeri ökoszisztémák, valamint az általuk nyújtott szolgáltatások; minden olyan elsődleges termelési ágazat, amely biológiai erőforrásokat használ és állít elő (mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat és akvakultúra); valamint minden olyan gazdasági és ipari ágazat, amely biológiai erőforrásokat és folyamatokat használ élelmiszer, takarmány, biotermékek, energia és szolgáltatások előállítására. Nem tartoznak bele a biomedicinák és az egészségügyi célú biotechnológiák.

⁽¹⁴⁾ A „fenntartható kék gazdaság” „az egységes piacon végzett minden olyan ágazati és ágazatokon átívelő gazdasági tevékenység, amely az óceánokkal, tengerekkel, partvidékekkel és belvizekkel kapcsolatos, kiterjed az Unió legkülső régióira és tengeri kijáratát nem rendelkező országaira, magában foglalja a feltörekvő ágazatokat és a nem piaci árukat és szolgáltatásokat, és összhangban áll az Unió környezetvédelmi jogszabályaival”.

Az e klaszterbe tartozó K+I tevékenységek különösen a következők céljainak megvalósításához járulnak hozzá: a környezetvédelmi cselekvési program, a közös agrárpolitika, a közös halászati politika, az élelmiszerjogi jogszabályok, a tengerpolitika, a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv, az uniós biogazdasági stratégia és cselekvési terv, a biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégia, a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó éghajlat- és energiapolitikai keret és a karbonsemlegességre vonatkozó, 2050-ig szóló hosszú távú uniós jövőkép⁽¹⁵⁾, az Északi-sarkvidékkel kapcsolatos uniós politika, valamint a légszennyezés csökkentésére irányuló uniós jogi rendelkezések. Az általános külső tanácsadói források igénybevételén túlmenően egyedi konzultációkra fogják felkérni a mezőgazdasági kutatások állandó bizottságát.

A tevékenységek közvetlenül különösen az alábbi fenntartható fejlődési célok eléréséhez járulnak hozzá: 2. cél – Az éhezés megszüntetése; 3. cél – Egészség és jóllét biztosítása; 6. cél – Tiszta víz és megfelelő higiénés körülmények; 8. cél – Tisztességes munka és gazdasági növekedés; 9. cél – Ipar, innováció és infrastruktúra; 11. cél – Fenntartható városok és közösségek; 12. cél – Felelős fogyasztás és termelés; 13. cél – Fellépés az éghajlatváltozás ellen; 14. cél – Víz alatti élet; 15. cél – Szárazföldi élet.

6.2. Beavatkozási területek

6.2.1. Környezeti megfigyelés

A környezet megfigyelésére rendelkezésre álló kapacitás⁽¹⁶⁾ – az ürbe telepített, a helyszíni (légi, tengeri, szárazföldi) és a polgári megfigyelőkapacitást is beleértve – képezi az élelmiszerek és természeti erőforrások fenntartható használatára és nyomon követésére, a biomonitoringra és a környezeti monitoringra irányuló K+I alapját. Az alacsonyabb költséggel járó, ugyanakkor jobb időbeli és térbeli lefedettség és mintavételi időszakok, továbbá a nagy adathalmazokhoz való hozzáférés és a többféle forrásból származó adatok integrálása új módokat kínál a Föld-rendszer megfigyelésére, megértésére és az előrejelzésre. Kutatásra és innovációra van szükség az adatok minőségének javítását és az elérhetőségük és felhasználásuk megkönnyítését szolgáló módszerek kidolgozásához.

Nagy vonalakban

- A környezeti adatok és információk felhasználó-központú és a nyílt hozzáférésű adatokra is építő, rendszerszintű megközelítése komplex modellező és előrejelző rendszerek céljából, a meglévő és új adatok kiaknázásából és hasznosításából fakadó üzleti lehetőségek;
- A környezeti megfigyelés tekintetében a termék- és szolgáltatási portfólió továbbfejlesztése;
- A biológiai sokféleség helyzete, az ökoszisztéma védelme, az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, élelmiszerbiztonság, mezőgazdaság és erdészet, földhasználat és a földhasználat megváltoztatása, város- és előváros-fejlesztés, a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás, a tengeri és óceáni erőforrások megőrzése és az azokkal való gazdálkodás, tengerhajózási biztonság, hosszú távú környezeti tendenciák, az évszakok váltakozásában, a környezeti levegőben mutatók és légköri változások, valamint más releváns területek;
- Az EuroGEO kezdeményezés révén nyújtandó felhasználó-központú alkalmazások – a felfuttatásukat is beleértve –, amelyek segítik az európai természeti erőforrásoknak és ökoszisztéma-szolgáltatásoknak, valamint ezek értékláncainak a megőrzését és irányítását, a nyersanyagok feltárását is beleértve;
- A Föld-megfigyelési rendszereik globális rendszerére irányuló GEO- (Föld-megfigyelési csoport) kezdeményezés megvalósítása.

6.2.2. Biológiai sokféleség és természeti erőforrások

A társadalmi problémák kezeléséhez, a fenntarthatóság javításához és a „Jólét bolygónk felélése nélkül” című, a 2050-ig tartó időszakra szóló, a hetedik környezetvédelmi cselekvési programban meghatározott uniós célkitűzés eléréséhez jobban meg kell érteni és meg kell őrizni a biológiai sokféleséget és az ökoszisztémákat, sokrétű szolgáltatásaikat (az éghajlatváltozás elleni küzdelem és hatásainak mérséklése összefüggésében) és a

⁽¹⁵⁾ „Tiszta bolygót mindenkinek: Európai hosszú távú stratégiai jövőkép egy virágzó, modern, versenyképes és klímasemleges gazdaságról” című, 2018 november 28-i bizottsági közlemény.

⁽¹⁶⁾ A többiek között az uniós űrprogram Kopernikusz komponensén és más releváns európai programokon, valamint a GEO-kezdeményezésen keresztül elérhető környezeti megfigyelés az e klaszteren belüli más tevékenységi területekhez és a Horizont Európa más releváns részeihez tartozó K+I-t is támogatja.

bolygó „tűrőképességét”, és hatékonyabban kell gazdálkodni ezekkel, továbbá a természet erejének és összetettségének kihasználását szolgáló megoldásokra van szükség. A felfelé irányuló lehetséges hatásokat megfelelően figyelembe kell venni végig az értékláncok mentén. E terület célkitűzéseinek eléréséhez elengedhetetlen a nemzetközi együttműködés és a nemzetközi törekvésekhez és kezdeményezésekhez – mint például a biológiai sokféleséggel és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó kormányközi tudománypolitikai platformhoz – való hozzájárulás. Jobban meg kell értenünk a tengeri, társadalmi és természeti rendszerekben a fenntarthatóságra való áttérés irányítását, a helyi szinttől a globális szintig bezárólag.

Nagy vonalakban

- A biológiai sokféleség, a szárazföldi, édesvízi és tengeri ökoszisztémák, a természeti tőke, valamint az ökoszisztéma-szolgáltatások állapota és értéke, az agrár-ökoszisztémákat és a mikrobiómát is beleértve;
- A biológiai sokféleség, az ökoszisztémák és az ökoszisztéma-szolgáltatások közötti kapcsolatoknak és ezeknek a változások mozgatórugóival való ok-okozati összefüggéseinek holisztikus és rendszerszintű megközelítése egy társadalmi és ökológiai kereten belül, a különböző szinteken és különböző gazdasági tevékenységek esetében, beleértve a társadalmi-gazdasági szempontokat és a fenntarthatóságra való áttérés folyamatainak irányítását;
- A biológiai sokféleséggel, az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal és a jó életminőséggel kapcsolatos trendek és integrált forgatókönyvek modellezése különböző szinteken és távlatokban; az élőhelyek és ökoszisztémák mint szénelnyelők által nyújtott lehetséges hozzájárulás különféle éghajlatváltozási forgatókönyvek esetén; a természeti erőforrások és szolgáltatások használata terén felmerülő lehetséges összeférhetlenségek;
- A vegyületek és új szennyező anyagok ökotoxikológiája, kölcsönhatásaik, együttes hatásaikat is beleértve, továbbá környezeti viselkedésük, valamint a változó éghajlati viszonyok mellett módosult biokémiai körforgások, károsodott területek helyreállítása;
- A biológiai sokféleség és az ökoszisztéma-szolgáltatások érvényesítése a döntéshozatali keretrendszerekben, valamint a kormányok és a vállalkozások számviteli rendszerében, továbbá az ökológiai, gazdasági és társadalmi előnyök számszerűsítése;
- Adaptálható és többfunkciós, a természetből kiinduló megoldások, amelyek az éghajlatváltozással, a természeti katasztrófákkal, a biológiai sokféleség csökkenésével, az ökoszisztémák károsodásával, a környezetszennyezéssel, a társadalmi befogadással és a polgárok egészségével és jóllétével összefüggő, városi, városkörnyéki, part menti és hegyvidéki területeken tapasztalható problémákkal foglalkoznak;
- Többszereplős, élő laboratórium jellegű megközelítés, amely bevonja a hatóságokat, az érdekelt feleket, a vállalkozásokat és a civil társadalmat a természeti tőke megőrzését, helyreállítását és fenntartható használatát célzó rendszerszintű megoldások, a fenntarthatóságra való áttérés irányítása, valamint a gazdasági tevékenységekben – az értékláncok mentén végig, különböző környezeti, gazdasági és társadalmi körülmények között – a fenntartható gazdálkodást szolgáló opciók kooperatív tervezésébe és megvalósításába.

6.2.3. Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és vidéki térségek

A reziliens és fenntartható mezőgazdaság és erdőgazdálkodás gazdasági, környezeti és társadalmi előnyökkel jár, emellett az élelmezésbiztonság folyamatos fenntartásának elengedhetetlen feltétele. Támogatja a dinamikus értékláncokat, gazdálkodik a földdel és a természeti erőforrásokkal, valamint olyan létfontosságú közjavakban játszik szerepet, mint például a szénmegkötés, a biológiai sokféleség megőrzése, a beporzás és a közegészségügy. Az agrár- és erdészeti ökoszisztémák sokrétű funkcióinak támogatásához integrált és az adott helyhez kötődő megközelítésre van szükség, amely figyelembe veszi az elsődleges termelés változó körülményeit, különösen az éghajlatváltozást és a környezetet, az erőforrások meglétét, a demográfiát és a fogyasztási mintákat. A fogyasztói bizalom erősítése érdekében javítani kell a mezőgazdasági termékek minőségét és biztonságosságát, valamint ugyancsak gondoskodni kell a növényegészségügyről, az állategészségügyről és -jóllétről. A mezőgazdaság és az erdészeti tevékenységek területi, társadalmi-gazdasági és kulturális dimenziójával is foglalkozni kell, és mobilizálni kell a vidéki és a part menti térségekben rejlő potenciált is.

Nagy vonalakban

- A fenntartható, reziliens és produktív mezőgazdaságot és erdőgazdálkodást szolgáló módszerek, technológiák és eszközök, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást is beleértve;
- A természeti erőforrásokkal (például talaj, víz, tápanyagok és biológiai sokféleség, a genetikai erőforrásokat is beleértve) való fenntartható gazdálkodás és azok hatékony felhasználása a mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás területén; a nem megújuló erőforrások alternatívái és a körforgásos gazdaság elveinek alkalmazása, többek között a hulladék- és melléktermék-újrahasználat és -feldolgozás révén;

- Az elsődleges ágazatban folytatott tevékenységek éghajlati és környezeti hatása; a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban mint szénelnyelőkben és az üvegházhatásúgáz-kibocsátást csökkentő területekben rejlő potenciál, a negatív kibocsátásra vonatkozó megközelítéseket is beleértve; az elsődleges termelésnek az éghajlatváltozáshoz történő alkalmazkodásra való képességének növelése;
- A növénykárosítók és -betegségek elleni küzdelemre vonatkozó integrált elgondolások; a fertőző és a zoonotikus állatbetegségek megfékezése és az állatjóllét; prevenciós stratégiák, a vitatott növényvédő szerek, antibiotikumok és más anyagok ellenőrzése, diagnosztizálása és használatának alternatívái, többek között a rezisztencia elleni küzdelem érdekében;
- Antimikrobiális rezisztencia, valamint a biológiai és agrokémiai kockázatokból – a peszticideket is beleértve – és a szennyező vegyi anyagokból fakadó veszélyek a növények, az állatok, az ökoszisztémák és a közegészségügy közötti kapcsolatok kezelésével, globális egészségszemlélet („One-Health” és „Global-Health”) mellett;
- A mezőgazdasági és erdőgazdálkodási rendszereken belül ökoszisztéma-szolgáltatások igénybevétele és teljesítése ökológiai megközelítés alkalmazásával, valamint a gazdaságoktól a tájak szintjéig természet alapú megoldások tesztelése a környezetbarát gazdálkodás előmozdítása érdekében; az ökológiai gazdálkodás támogatása;
- Mezőgazdasági és erdészeti rendszerek a mezőgazdasági üzemtől a táj szintjéig; ökoszisztéma-szolgáltatások igénybevétele és teljesítése az elsődleges termelésben, például az agroökológia révén, illetve az erdőknek az áradások és a talajerózió megelőzésében betöltött szerepének megerősítése által;
- Innovációk a gazdálkodásban a mezőgazdaság, az akvakultúra és az erdőgazdálkodás közötti kapcsolódási pontokon, valamint a városi és városkörnyéki térségekben;
- A fenntartható erdőgazdálkodást és az erdőkből származó biomassa fenntartható felhasználását szolgáló új módszerek, technológiák és eszközök;
- Az étkezési, takarmányozási célú és ökoszisztéma-szolgáltatásokat szolgáló uniós növényifelhérje-termesztés támogatása;
- Földhasználat, vidékfejlesztés és területi kapcsolatok; a vidéki térségek társadalmi, kulturális, gazdasági és környezeti eszközeinek felhasználása új szolgáltatásokhoz, üzleti modellekhez, értékláncokhoz és közjavakhoz;
- Digitális innovációk a gazdálkodásban, az erdőgazdálkodásban, az értékláncok mentén és a vidéki térségekben az adatok felhasználása és az infrastruktúra, a technológiák (például a mesterséges intelligencia, a robotika, a precíziós gazdálkodás vagy a távérzékelés) és irányítási modellek fejlesztése révén;
- Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási ismeretek és innovációs rendszerek, valamint ezek különböző szintű összekapcsolása; tanácsadás, a készségek gyarapítása, részvételpontú megközelítések és információ-megosztás;
- A fenntartható mezőgazdaságot szolgáló nemzetközi partnerségek ösztönzése az élelmezés- és táplálkozás-biztonság érdekében.

6.2.4. Tengerek, óceánok és szárazföldi vizek

A tengerek – különösen a félig zárt európai tengerek –, óceánok, szárazföldi vizek és a tágabb part menti területek természeti tőkéje és ökoszisztéma-szolgáltatásai jelentős gazdasági-társadalmi és jóléti előnyöket nyújtanak. Ez a potenciál az emberi és természeti ártalomkeltők – köztük a szennyezés, a túlhalászás, az éghajlatváltozás, a tengerszint emelkedése, egyéb vízhasználat és a szélsőséges időjárási események – miatt veszélyben van. Annak érdekében, hogy a tengerek és óceánok ne érjenek el egy olyan pontot, ahonnan már nincs visszaút, továbbá a szárazföldi vizek megfelelő állapotának visszaállítása érdekében jobban meg kell ismernünk és értenünk a problémákat, hogy jobb és felelősebb politikai irányítási keretben védjük, állítsuk helyre és fenntartható módon kezeljük a tengeri, szárazföldi és part menti ökoszisztémákat és megelőzzük a szennyezést. Ez magában foglalja az arra irányuló kutatást is, hogy fenntartható módon ki lehessen aknázni egyrészt a tengerekben, az óceánokban és a szárazföldi vizekben rejlő jelentős, eddig kihasználatlan gazdasági potenciált annak érdekében, hogy több biztonságos élelmiszert, bioalapú összetevőt és nyersanyagot lehessen előállítani anélkül, hogy növekedne a tengerekre, óceánokra és szárazföldi vizekre nehezedő nyomás, másrészt pedig az akvakultúra valamennyi formájában rejlő lehetőségeket annak érdekében, hogy enyhíteni lehessen a szárazföldi, édesvízi és óceáni erőforrásokra nehezedő nyomást. Az Unió határain túlmutató (beleértve az Atlanti-óceán, a Földközi-tenger, a Balti-tenger, az Északi-tenger, a Fekete-tenger, a Karib-tenger és az Indiai-óceán területét) partnerségi megközelítésekre van szükség, többek között tengermedencékre vonatkozó és makroregionális stratégiákra; valamint hozzá kell járulni a nemzetközi óceánpolitikai irányítás keretében tett kötelezettségvállalásokhoz, az ENSZ fenntartható fejlesztéssel összefüggő óceánkutatás évtizedéhez hasonló kezdeményezésekhez, valamint a nemzeti joghatóságon kívül eső területek tengeri biológiai sokféleségének megőrzésével összefüggő kötelezettségvállalásokhoz.

Nagy vonalakban

- A fenntartható halászat és akvakultúra valamennyi formája, az élelmezésbiztonsági és élelmiszer-önrendelkezési szempontból jobb és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóbb alternatív fehérjeforrásokat is beleértve; nyomonkövetési és gazdálkodási eszközök;
- A tengeri és szárazföldi vízi ökoszisztémák, köztük a korallzátonyok rezilienciájának fokozása és ezáltal a tengerek, óceánok és folyóvizek egészségének biztosítása, a természeti folyamatok és az emberi tevékenység – mint például a szennyezőanyagok és a tengeri hulladék (a műanyagokat is beleértve), az eutrofizáció, az idegenhonos inváziós fajok, a tengerfenék fizikai sérülése, a túlzott kiaknázás, beleértve a túlhalászatot is, a víz alatti zajszennyezés, a savasodás, a tengerek, óceánok és folyóvizek felmelegedése, a tengerszint megemelkedése – folytán a környezetre nehezedő nyomás hatásai elleni küzdelem és e hatások enyhítése, figyelembe véve a szárazföld, a szárazföldi vizek és a tenger közötti kölcsönhatásokat és e jelenségek kumulatív hatását, valamint a körforgásos megközelítés, továbbá az óceánok és az ember közötti kölcsönhatások jobb megértésének támogatása;
- Globális és regionális szintű irányítás, amelynek célja a tengerek, óceánok és a szárazföldi vizek erőforrásai megóvásának és fenntartható hasznosításának biztosítása;
- A digitális óceánt szolgáló technológiák (tengerfenék, vízoszlop és vízfelszín), amelyek összekötik a szolgáltatásokat és a közösségeket a szárazföldi, a légkörrel, az éghajlattal, az úrral és az időjárással kapcsolatos tevékenységek területén, és amelynek támogatása az európai nyílt tudományosadat-felhő részét képező kék felhőn keresztül történik;
- Nyomonkövetési, kockázatalapú értékelést lehetővé tevő és előrejelzési kapacitások, például a tengerszint-emelkedéssel és más természeti veszélyekkel – köztük viharokkal, áradásokkal és cunamikkal –, valamint az emberi tevékenységek kumulatív hatásával kapcsolatban;
- A vízkörforgás és a vízháztartások, továbbá a hidromorfológia különböző szinteken történő jobb megértése, valamint a víz rendelkezésre állásával és a víz iránti kereslettel, az árvizekkel és aszályokkal, a vízszennyezéssel és a víztartalékokra, valamint a vízi környezetre nyomást gyakorló egyéb problémákkal kapcsolatos nyomonkövetési és előrejelző képességek fejlesztése. A digitális technológiák kiaknázása a víztartalék ellenőrzésének és kezelésének javítása céljából;
- Innovatív megoldások, többek között a társadalmi irányítás, gazdasági eszközök és finanszírozási modellek kidolgozása a vízhasználati konfliktusok megoldását segítő intelligens vízelosztás, a vízben rejlő értékek kiaknázását is beleértve, a vízszennyező anyagoknak, köztük a műanyagoknak, a mikroműanyagoknak és egyéb új szennyező anyagoknak lehetőleg azok forrásától kezdődő ellenőrzése, a víztartalékokra nyomást gyakorló egyéb problémák kezelése, víz-újrafelhasználás, valamint a vízőkoszisztémák védelme, illetve jó ökológiai állapotának helyreállítása céljából;
- Fenntartható kék értékláncok, ideértve az édesvíztartalékok fenntartható használatát is, a tengeri területek sokrétű felhasználása, valamint a tengerekben és óceánokban rejlő megújuló energiával – köztük a mikro- és makroalgák fenntartható használatával – foglalkozó ágazat növekedése;
- A szárazföldi vizekkel és a parti tengervizekkel való fenntartható gazdálkodás integrált megközelítése, amely hozzájárul a környezetvédelemhez és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz;
- A tengeri, part menti és szárazföldi vízi ökoszisztémák dinamikáján, a biológiai sokféleségen és a sokrétű ökoszisztéma-szolgáltatásokon alapuló, természetből kiinduló megoldások, amelyek lehetővé teszik a tengeri – különösen a félig zárt európai tengerekben rejlő – és óceáni, valamint szárazföldi vízi erőforrások fenntartható felhasználásának rendszerszintű megközelítését, hozzájárulnak a környezetvédelemhez és a helyreállításhoz, a tengerparti területek kezeléséhez és az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodáshoz;
- Kék innováció, beleértve a kék és digitális gazdaságokat a tengerparti területeken, a tengerparti városokban és kikötőkben, a part menti területek rezilienciájának erősítése és a polgárok számára kínált előnyök fokozása érdekében;
- Jobb megértése annak, hogy milyen szerepet töltenek be a tengerek és az óceánok az éghajlatváltozás hatásainak enyhítése és az azokhoz való alkalmazkodás terén.

6.2.5. Élelmiszerrendszerek

A népességnövekedés, a táplálkozás alakulása, az erőforráshiány és a túlhalászás, a környeztkárosodás, az éghajlatváltozás és a migráció együttes hatása olyan, korábban nem látott problémákat okoz, amelyek szükségessé teszik az élelmiszerrendszer átalakítását (FOOD 2030) ⁽¹⁷⁾. A jelenlegi élelmiszer-termelés és -fogyasztás nagyrészt fenntarthatatlan, ugyanakkor szembe kell néznünk a nem megfelelő táplálkozás kettős terhével is, amit egyfelől az alultápláltság, másfelől az elhízás, valamint a kiegyensúlyozatlan táplálkozás más formái és egyéb

⁽¹⁷⁾ Európai kutatás és innováció az élelmezés- és táplálkozásbiztonságért című bizottsági szolgálati munkadokumentum (SWD(2016) 319 final);

anyagcserezavarok jellemeznek. A jövőbeli élelmiszerrendszereknek javítaniuk kell az élelmezésbiztonságot és elegendő, biztonságos, egészséges és jó minőségű élelmiszert kell biztosítaniuk mindenki számára, aminek alapját az erőforrás-felhasználás hatékonysága, a fenntarthatóság (az üvegházhatásúgáz-kibocsátás, a szennyezés, a víz- és energiafogyasztás és a hulladéktermelés csökkentését is beleértve), az átláthatóság, a szárazföld, a szárazföldi vizek és a tenger összekapcsolása, az élelmiszer-pazarlás csökkentése, a szárazföldi vizekből, tengerekből és óceánokból származó élelmiszerek termelésének fokozása, valamint a teljes „élelmiszer-értéklánc” – a termelőktől a fogyasztókig és vissza – átfogó szemlélete képezi, biztosítva az ellenálló képességet. Ennek együtt kell járnia a jövő élelmiszer-biztonsági rendszerének kidolgozásával, valamint olyan eszközök, technológiák és digitális megoldások megtervezésével, kifejlesztésével és alkalmazásával, amelyek jelentős előnyöket nyújtanak a fogyasztóknak és javítják az élelmiszer-értéklánc versenyképességét és fenntarthatóságát. Emellett – a kulturális és társadalmi szokásokat figyelembe véve – ösztönözni kell az emberek szokásainak megváltozását az élelmiszer-fogyasztási és -termelési minták terén, és be kell vonni az elsődleges termelőket, az ipart (a kkv-kat is), a kiskereskedőket, az élelmiszerekkel kapcsolatos szolgáltatásokat nyújtó ágazatokat, a fogyasztókat és a közszolgálatokat is.

Nagy vonalakban

- Tényekre alapozó, fenntartható és egészséges táplálkozás az emberek egész életén át tartó jólléte érdekében, beleértve a táplálkozási mintákat, az élelmiszerek tápértékének javítását, valamint a táplálkozás által az egészségre és a jóllétre gyakorolt hatás jobb megértését;
- Személyre szabott táplálkozás különösen a veszélyeztetett csoportok részére, a táplálkozással és a nem fertőző betegségekkel összefüggő kockázatok mérséklésére;
- Fogyasztói szokások, a fogyasztók életvitele és motivációi, az élelmiszerek társadalmi és kulturális vonatkozásait is beleértve, a szociális innováció és a társadalmi szerepvállalás ösztönzése a jobb egészségügyi és környezeti fenntarthatóság érdekében a teljes élelmiszer-értéklánc mentén, a kiskereskedelmi mintákat is beleértve;
- Korszerű élelmiszer-biztonsági és -eredetiségigazolási rendszerek, a nyomonkövethetőséget is beleértve, amelyek javítják az élelmiszer-minőséget és növelik a fogyasztóknak az élelmiszerrendszer iránti bizalmát;
- Az éghajlatváltozás hatásait enyhítő és azokhoz alkalmazkodó élelmiszerrendszer, ezen belül a mikrobiomában, az élelmiszernövények sokféleségében, valamint az állati fehérjék alternatíváiban rejlő lehetőségek feltárása és az említettek használata;
- Környezeti szempontból fenntartható, körforgásos, erőforrás-hatékony és ellenálló szárazföldi és tengeri élelmiszerrendszerek, amelyek biztonságos ivóvizet és a tengerügyi kérdésekre megoldásokat biztosítanak, valamint nulla élelmiszeripari hulladékkal járnak a teljes élelmiszerrendszer mentén, mégpedig az élelmiszerek és a biomassza újrahasznosítása, az élelmiszeripari hulladék újrafeldolgozása, az élelmiszer új csomagolása és az adott piacra szabott és helyi élelmiszerek iránti kereslet révén;
- A helyi érdekű innovációt és a közösségek támogatását célzó új megközelítések, egyebek mellett digitális eszközök és élelmiszerrendszerek, amelyek az ágazat (többek között a kkv-k és a mezőgazdasági kistermelők), a helyi hatóságok, a kutatók és a társadalom közötti partneriségeken keresztül ösztönzik a tisztességes kereskedelmet és árképzést a teljes értéklánc mentén, valamint a befogadást és a fenntarthatóságot.

6.2.6. Bioalapú innovációs rendszerek az uniós biogazdaságban

A biogazdasági innováció megteremti a fosszilisenergia-alapú gazdaságról való átállás alapját. A bioalapú innováció a biogazdaság egészének jelentős szegmense és előfeltétele, amely felöleli a szárazföldről és a tengerből származó biomassza fenntartható beszerzését, ipari feldolgozását és bioalapú anyagokká és termékekkel való átalakítását. Minden szempontból a fenntarthatóság jellemzi: ökológiai, társadalmi, gazdasági és kulturális vonatkozásaiban egyaránt. Emellett kihasználja az élő erőforrásokban, az élettudományokban, a digitális transzformációban és a biotechnológiákban rejlő potenciált arra a célra, hogy új felfedezéseket, termékeket, szolgáltatásokat és eljárásokat hozzon létre. A bioalapú innováció – a (bio-)eljárásokat és technológiákat is beleértve – új gazdasági tevékenységeket hívhat életre és munkahelyeket teremthet a régiókban és városokban, hozzájárulhat a vidéki és part menti gazdaságok és közösségek fellendítéséhez, és erősítheti a biogazdaság körköröségét.

Nagy vonalakban

- Fenntartható biomassza-beszerzési és -előállítási, valamint logisztikai rendszerek, amelyek középpontjában a nagy értékű alkalmazások és felhasználások, a társadalmi és környezeti fenntarthatóság, az éghajlatra és a biológiai sokféleségre gyakorolt hatás, a körforgásos jelleg és az erőforrás- (többek között a víz-) felhasználás átfogó hatékonysága áll;
- Élettudományok és e tudományoknak a digitális technológiákkal való konvergenciája a biológiai erőforrások megértése, kutatása és fenntartható módon történő hasznosítása érdekében;

- Bioalapú értékláncok, anyagok – az új tulajdonságokkal és funkciókkal rendelkező és jobb fenntarthatóságú (például mérsékeltebb üvegházhatásúgáz-kibocsátású) biológiai ihletésű anyagokat, vegyületeket, termékeket, szolgáltatásokat és eljárásokat is beleértve, amelyek ösztönzik korszerű, különféle biomasszákat hasznosító (kis- és nagyüzemi) biofinomítók kifejlesztését; a nem fenntartható termékek jelenlegi termelésének azoknál jobban teljesítő bioalapú megoldásokkal való felváltása innovatív piaci alkalmazások céljából;
- Biotechnológia – az ágazatokat átfogó, élvonalbeli biotechnológiát is beleértve –, versenyképes, fenntartható és új ipari folyamatokban, környezetvédelmi szolgáltatásokban és fogyasztási cikkekben történő alkalmazásra ⁽¹⁸⁾;
- A bioalapú gazdaságon belül a bioalapú ágazat – technológiai, rendszerszemléletű, szociális innováció és innovációs üzleti modell révén megvalósított – körkörösége, amelynek célja a biológiai erőforrás-egységenként létrehozott érték radikális növelése, a szóban forgó erőforrások értékének hosszabb ideig való benntartása a gazdaságban, a természeti tőke megőrzése és megerősítése, a hulladék mennyiségének és a környezetszennyezésnek a csökkentését szolgáló környezeti tervezés, illetve a fenntartható biomassza lépcsőzetes felhasználása elvének meg támogatása a K+I, valamint a hulladékhierarchia figyelembevételén keresztül;
- Biogazdasággal kapcsolatos inkluzív minták az értékteremtésben részt vevő különböző szereplőkkel, amelyek maximalizálják a társadalmi hatást és a lakosság szélesebb körű szerepvállalását;
- A biogazdaság határainak, mérőszámainak és mutatóinak, valamint annak az egészséges környezettel való szinergiáinak és kompromisszumainak, továbbá az élelmiszer- és egyéb célú alkalmazások közötti kompromisszumainak a jobb megértése.

6.2.7. Körforgásos rendszerek

A körforgásos termelési és fogyasztási rendszerek az európai gazdaság és a globális környezet számára az erőforrások használatának és az azoktól való függőségnek a csökkentése, az üvegházhatásúgáz-kibocsátások és egyéb negatív környezeti hatások csökkentése és a vállalkozások versenyképességének növelése révén, az európai polgárok számára pedig új munkahelyek teremtése, illetve a környezetre és éghajlatra nehezedő nyomás csökkentése révén lesznek előnyösek. Az ipari átalakításon túl az alacsony kibocsátású, erőforrás-hatékony, a veszélyes anyagok használatát kerülő, bioalapú és körforgásos gazdaságra való átálláshoz egy tágabb értelemben vett „rendszerátalakítás” is szükséges, amely rendszerszemléletű öko-innovatív megoldásokat, új üzleti modelleket, piacokat és beruházásokat, kiszolgáló infrastruktúrát, szociális innovációt, megváltozott fogyasztási szokásokat és olyan irányítási modelleket is igényel, amelyek az értéklánc mentén mindvégig ösztönzik a többszereplős együttműködést annak biztosítása érdekében, hogy a rendszer tervezett változtatása nyomán jobb gazdasági, környezeti és társadalmi eredmények szülessenek ⁽¹⁹⁾. A nemzetközi együttműködés megnyitása, például az erőforrásokkal foglalkozó nemzetközi szakértői testülethez hasonló nemzetközi kezdeményezések révén, fontos lesz az összehasonlíthatóság, a tudás előállítása és megosztása, valamint az erőfeszítések közötti átfedések elkerülése érdekében. Figyelmet kell fordítani az e területen szerzett új tudás és technológia társadalmi összefüggéseire, valamint társadalmi fogadtatására és elfogadottságára.

Nagy vonalakban

- Rendszerszintű átállás az erőforrás-hatékony, bioalapú és körforgásos gazdaságra, új paradigmákkal a fogyasztói interakció terén, az erőforrás-hatékonyt és a környezeti teljesítményt célzó új üzleti modellek; a teljes életciklus alatt az erőforrás-hatékonyt és a veszélyes anyagok kivonását, illetve helyettesítését ösztönző termékek és szolgáltatások; a megosztást, az újrafelhasználást, a javítást, az újragyártást, az újrafeldolgozást és a komposztálást szolgáló rendszerek; az ilyen átállást szolgáló gazdasági, társadalmi, magatartási, szabályozási és pénzügyi feltételek és ösztönzők;
- A körforgásos gazdaság és az életciklus teljesítményének mérésére és a társadalmi felelősségvállalás előmozdítására szolgáló, rendszerszerű megközelítésen alapuló mérőszámok és mutatók; olyan irányítási rendszerek, amelyek felgyorsítják a körkörös gazdaság és a biogazdaság bővülését és az erőforrás-hatékonyt javulását, miközben piacot teremtenek a másodlagos anyagok számára; többszereplős és értékláncokon átnyúló együttműködés; eszközök a körforgásos gazdaságba és a biogazdaságba történő beruházáshoz;
- Városok, városkörnyéki területek és régiók fenntartható és rehabilitáción alapuló fejlesztése, a körforgásos gazdaság átalakításának természetből kiinduló megoldásokkal, technológiai, digitális, szociális, kulturális és területi irányítási innovációkkal való párosítása;

⁽¹⁸⁾ Az egészségügyi célú biotechnológiai alkalmazásokkal e pillér egészségügyi klasztere foglalkozik.

⁽¹⁹⁾ A körforgásos rendszerek beavatkozási területéhez tartozó tevékenységek kiegészítik a digitális, ipar és világűr klaszterben az „Alacsony szén-dioxid-kibocsátású és tiszta ipar” területhez tartozó tevékenységeket.

- Ökoinnováció az egyre nagyobb aggodalomra okot adó veszélyes anyagok és vegyi anyagok által okozott környezetszennyezés, illetve az ezeknek való kitettség megelőzéséért és helyreállításáért; ezzel egyidejűleg a vegyi anyagok, a termékek és a hulladék közötti kapcsolat, valamint az elsődleges- és másodlagosnyersanyag-termelést szolgáló fenntartató megoldások vizsgálata;
- A vízkészletek körforgásos felhasználása, beleértve a vízigény csökkentését, a vízvesztés megelőzését, a víz újrafelhasználását, a szennyvíz újrafeldolgozását és valorizálását; innovatív megoldások a víz, az élelmiszer és az energia közötti összefüggésekben felmerülő problémákra a mezőgazdasági és az energetikai célú vízhasználat hatásainak kezelésével és szinergiákon alapuló megoldások lehetővé tételével;
- A geológiai erőforrásokat (energia, víz, nyersanyagok) és a környezeti feltételeket (természeti veszélyek, antropogén hatások) integráló, fenntartható felszín alatti környezetgazdálkodás az összes releváns klasztert érintően, elősegítve ezzel a páneurópai geológiai tudás körforgásos gazdasághoz való pozitív hozzájárulását, valamint előmozdítva azt, hogy összehangolt, tudományosan megalapozott választéshozzáféréseket tegyünk a Párizsi Megállapodásnak és több fenntartható fejlődési célnak a teljesítése érdekében;
- Az ivóvízhez, az öntözővízhez és a csatornázáshoz, többek között sómentesített vízhez való hozzáférés megkönnyítését szolgáló megoldások és infrastruktúrák kifejlesztése, illetve javítása a víz hatékonyabb, körforgásos és energiakímélőbb és kevesebb szén-dioxid-kibocsátással járó felhasználása érdekében.

7. A KÖZÖS KUTATÓKÖZPONT NEM NUKLEÁRIS KÖZVETLEN CSELEKVÉSEI

7.1. Indokolás

A magas színvonalú és megbízható tudományos adatok alapvető fontosságúak a jó közpolitikákhoz. Az uniós jogszabályokra vonatkozó új kezdeményezések és javaslatok esetében átlátható, átfogó és kiegyensúlyozott adatok szükségesek, míg a szakpolitikák végrehajtásánál a szóban forgó politikák hatását és az elért haladását mérő és nyomon követő adatokra van szükség.

A Közös Kutatóközpont hozzáadott értékkel járul hozzá az uniós politikákhoz, mivel kutatásai kiválóak, több tudományágat felölelnek, és nemzeti, magán- és más külső érdekektől függetlenek. A Kutatóközpont az uniós politika valamennyi területét kiszolgálja, és megadja a politikai döntéshozók számára az egyre összetettebb társadalmi problémák kezeléséhez szükséges ágazatközi támogatást. A Közös Kutatóközpont külön érdekektől való függetlensége, amihez tudományos-technikai referenciaszerepe társul, lehetővé teszi, hogy elősegítse a konszenzusépítést egyfelől az érdekelt felek és más szereplők, így például a polgárok, másfelől pedig a politikai döntéshozók között. Annak köszönhetően, hogy a Közös Kutatóközpont gyorsan tud reagálni a szakpolitikai igényekre, tevékenységei kiegészítik a hosszú távú szakpolitikai célok támogatására irányuló közvetett intézkedéseket.

A Közös Kutatóközpont saját kutatásokat végez, és az ismeretek, információk, adatok és a szükséges kompetenciák stratégiai kezelője annak érdekében, hogy magas színvonalú, releváns adatokkal szolgáljon az intelligensebb politikák kidolgozásához. Ennek elérése érdekében a Közös Kutatóközpont világszerte a legjobb szervezetekkel és nemzetközi, nemzeti és regionális szakértőkkel és érdekeltekkel dolgozik együtt. Kutatásai hozzájárulnak a Horizont Európa átfogó céljaihoz és prioritásaihoz, független tudományos ismeretekkel, tanácsadással és technikai segítségnyújtással szolgálnak az uniós szakpolitikákhoz a szakpolitikai ciklus egésze folyamán, továbbá az európai szakpolitikai prioritásokat állítják a középpontba – egy olyan Európát támogatva, amely biztonságos és védett, virágzó és fenntartható, szociális, és világviszonylatban erősebb.

7.2. Beavatkozási területek

7.2.1. A tudásbázis erősítése a politikai döntéshozatal számára

A tudás és az adatok mennyisége exponenciálisan növekszik. Elemezni és szűrni kell őket, ahhoz, hogy a politikai döntéshozók értelmezni tudják és fel tudják használni azokat. Szükség van átfogó tudományos módszerekre és elemző eszközökre is, amelyeket valamennyi bizottsági szolgálat használ – különösen annak érdekében, hogy előrejelezzék a közelgő társadalmi kihívásokat és támogassák a jobb szabályozást. Mindez magában foglal innovatív folyamatokat is – amelyek bevonják az érdekelt feleket és a polgárokat a politikai döntéshozatal kérdéseibe –, továbbá több, a hatások és a végrehajtás értékelésére szolgáló eszközt.

Nagy vonalakban

- Modellezés, mikrogazdasági értékelés, kockázatértékelési módszerek, minőségbiztosítási eszközök a mérésekhez, ellenőrzési rendszerek, mutatók és eredménytáblák tervezése, érzékenységi elemzés és ellenőrzés, életciklus-elemzés, adat- és szövegbányászat, (nagy) adathalmazok elemzése és ilyen adathalmazokra vonatkozó alkalmazások, tervezői gondolkodásmód, a kilátások vizsgálata, előrejelzésre és előzetes ütemezésre vonatkozó tanulmányok, magatartáskutatás, valamint az érdekeltek és a polgárok részvétele;

- Tudás- és kompetenciaközpontok;
- Gyakorlati közösségek és tudásmegosztó platformok;
- Adatkezelés, az adatok megosztása és koherenciája;
- Uniós és nemzeti K+I politikák elemzése, az EKT-t is beleértve.

7.2.2. Globális kihívások

A Közös Kutatóközpont hozzájárul a hét globális kihívásokkal összefüggő klaszter által érintett egyedi uniós politikákhoz és kötelezettségvállalásokhoz, nevezetesen az Uniónak a fenntartható fejlődési célok iránti kötelezettségvállalásához.

Nagy vonalakban

1. Egészségügy

- A közegészségügy és az egészségügyi rendszerek – többek között orvostechikai eszközök és egészségügyi technológiaértékelések, adatbázisok és digitalizálás – fejlesztésére irányuló tudományos és technikai szakpolitikai támogatás, az interoperabilitás felgyorsítását is beleértve;
- Módszerek a vegyi és szennyező anyagokhoz társuló potenciális egészségügyi és környezeti kockázatok biztonságossági értékeléséhez;
- Állatkísérletek Alternatíváinak Európai Referencialaboratóriuma;
- Minőségbiztosítási eszközök, mint például az egészségügyi biomarkerekkel kapcsolatos tanúsított referenci anyagok;
- Új egészségügyi kérdésekkel és egészségügyi veszélyekkel kapcsolatos kutatás.

2. Kultúra, kreativitás és befogadó társadalom

- Az esélyegyenlőséggel, a szegénységgel és a kirekesztéssel, a társadalmi mobilitással, a kulturális sokszínűséggel és a készségekkel kapcsolatos kutatások; migráció, a társadalmi, demográfiai és technológiai átalakulás által a gazdaságra és a társadalomra gyakorolt hatás értékelése;
- A jó kormányzásra és a demokráciára vonatkozó kutatás;
- A kulturális örökség megőrzésének, védelmének és kezelésének támogatása;
- A migrációval és a demográfiával foglalkozó tudásközpont.

3. A társadalmat szolgáló polgári biztonság

- A katasztrófakockázat-kezeléssel foglalkozó tudásközpont;
- Biztonságpolitikák támogatása a kritikus infrastruktúrák és közterületek védelme, a CBRN-E anyagok és a hibrid fenyegetések, a határvédelem és az okmánybiztonság területén, valamint információ- és hírszerzés a terrorizmus elleni küzdelem céljára;
- Technológiák a vegyi, biológiai, radiológiai, nukleáris és robbanóanyagok felderítésére, biometrikus rendszerek és információgyűjtési technikák;
- Az Unió globális biztonsági pozíciójának támogatása; az Unió biztonsági ágazata versenyképességének és innovativitásának értékelése; biztonsági-védelmi szinergiák kiaknázása;
- A megerősített kiberbiztonsági képességekkel, a kibertámadásokkal szembeni ellenálló képességgel és a kiberelejtéssel kapcsolatos kutatás.

4. Digitalizáció, ipar és világűr

- A digitalizálás velejárói, középpontban az új és kialakulóban lévő ikt-technológiákkal, mint például a gépi tanulás és a mesterségesintelligencia-alapú számítástechnika, a megosztott könyvelés, a dolgok internete és a HPC;
- Digitalizáció az egyes ágazatokban, mint például energia, közlekedés, építés, szolgáltatóipar, egészségügy és ápolás-gondozás, valamint kormányzat;
- Ipari metrológia és minőségbiztosítási eszközök az intelligens gyártáshoz;
- A kulcsfontosságú alaptermő technológiákra irányuló kutatás;
- A körforgásos gazdaságot támogató elérhető legjobb technikákkal és környezetgazdálkodási gyakorlatokkal, az ipari folyamatok, a vegyi anyag-kezelés, a hulladékgazdálkodás, a víz újrahasznosítása, a nyersanyagok, a kritikus nyersanyagok technológiai-gazdasági elemzésével és életciklus-értékelésével, valamint a hasznosított anyagokra érvényes minőségi kritériumokkal kapcsolatos kutatás;

- A nyersanyagellátás biztonságának elemzése, a kritikus nyersanyagokat is beleértve, a nyersanyag-információs rendszer elsődleges és másodlagos erőforrásokra vonatkozó információinak és adatainak naprakészé tételevel kapcsolatban;
- A Kopernikusz program intézkedéseinek végrehajtása;
- Az Unió Globális Navigációs Rendszer Programjainak alkalmazásaihoz nyújtott technikai és tudományos támogatás.

5. Éghajlat, energia és mobilitás

- Az uniós éghajlat-, energia- és közlekedéspolitikáinak végrehajtásának, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérésnek és a 2050-ig tartó időszakban a gazdaság dekarbonizációját célzó stratégiák megvalósításának támogatása; a dekarbonizáció értékelése valamennyi ágazatban, a mezőgazdaságot és a földhasználatot, a földhasználat változását és az erdőgazdálkodást is beleértve;
- A veszélyeztetett ökoszisztémákban és a kritikus gazdasági ágazatokban és infrastruktúrában fennálló kockázatok értékelése, középpontban az alkalmazkodási stratégiákkal;
- Az energiaunió kutatási és innovációs dimenziójának elemzése; az Unió versenyképességének értékelése a globális tisztaenergia-piacon;
- Az intelligens energetikai technológiák és az ágazatok összekapcsolásával kapcsolatos megoldások alkalmazási potenciáljának értékelése a zökkenőmentes és költséghatékony energetikai áttérés lehetővé tétele céljából;
- A megújuló energiaforrások és a tiszta energiatermelési technológiák alkalmazásának értékelése;
- Az épületek, intelligens és fenntartható városok, valamint az iparágak energiafelhasználásának elemzése;
- Az energiatárolás technikai és társadalmi-gazdasági elemzése, különös tekintettel az ágazatok összekapcsolására és az akkumulátorokra;
- Az Unió energiaellátási biztonságának – az energiainfrastruktúrát is beleértve – és energiapiacainak elemzése;
- Az energetikai áttérés támogatása – a Polgármesterek Szövetségét, a „Tiszta energia az EU szigeteinek” című kezdeményezést, az érzékeny régiókat és Afrikát is beleértve;
- Az együttműködő, összekapcsolt és automatizált mobilitás kiépítését szolgáló integrált elemzés;
- Az elektromos meghajtású járművek, többek között az új generációs akkumulátortechnológiák kifejlesztését és alkalmazását szolgáló integrált elemzés;
- A gépjárművek szén-dioxid- és légszennyezőanyag-kibocsátásaira vonatkozó harmonizált vizsgálati eljárások és piacfelügyelet, innovatív technológiák értékelése;
- Intelligens közlekedési, közlekedésirányítási rendszerek és a forgalmi torlódásra vonatkozó mutatók értékelése;
- Alternatív üzemanyagok és a kapcsolódó infrastrukturális igények elemzése.

6. Élelmiszerek, biogazdaság, természeti erőforrások, mezőgazdaság és környezet

- A földterületek, a talaj, az erdők, a levegő, a víz, a tengeri erőforrások, a nyersanyagok és a biológiai sokféleség kutatása a természeti tőke hatékony megőrzésének, helyreállításának és fenntartható felhasználásának támogatása érdekében, beleértve Afrikában az erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodást is;
- A globális élelmiszer- és táplálkozásbiztonsági tudásközpont;
- Az éghajlatváltozás, valamint az éghajlatváltozás enyhítésére és az ahhoz való alkalmazkodásra irányuló lehetséges intézkedések értékelése a mezőgazdasági és halászati politikákhoz, az élelmiszerbiztonságot is beleértve;
- A mezőgazdasági erőforrások nyomon követése és előrejelzése az Unióban, a bővítési és a szomszédos országokban;
- A fenntartható és gazdaságilag prosperáló akvakultúrát és halászatot, valamint a kék növekedést és a kék gazdaságot szolgáló kutatás;
- Az élelmiszer-biztonsági politikák végrehajtására szolgáló validált módszerek, laboratóriumi jártassági vizsgálatok és új analitikai eszközök;
- A takarmány-adalékanyagokkal, a géntechnológiával módosított szervezetekkel és az élelmiszerrel érintkező anyagokkal foglalkozó európai referencialaboratórium;
- Az élelmiszercsalással és az élelmiszerek minőségével foglalkozó tudásközpont;
- Biogazdasági tudásközpont.

7.2.3. Innováció, gazdasági fejlődés és versenyképesség

A Közös Kutatóközpont elősegíti a tudásalapú innovációt és technológiatranszfert. Támogatja a belső piac működését és az Unió gazdasági kormányzását. Hozzájárul a szociálisabb és fenntarthatóbb Európa megteremtését célzó politikák kidolgozásához és nyomon követéséhez. Támogatja az Unió külső dimenzióját és nemzetközi céljait, és elősegíti a jó kormányzás megvalósítását. A jól működő, erős gazdasági kormányzással és méltányos szociális rendszerrel rendelkező belső piac ösztönzi a tudásalapú innovációt és a versenyképességet.

Nagy vonalakban

- Gazdasági, kereskedelmi, pénzügyi és fiskális elemzés;
- Jogalkotást megelőző kutatás és vizsgálat a harmonizálás és szabványosítás érdekében;
- Tanúsított referenciaanyagok készítése;
- Piacfelüyleleti tevékenységek;
- A szellemi tulajdonjogok kezelése;
- Együtműködés előmozdítása a technológiatranszfer területén.

7.2.4. Tudományos kiválóság

A Közös Kutatóközpont világszerte támogatja a magas szintű és kikezdhethetetlen kutatást és az élvonalbeli kutatóintézetek közötti kiterjedt együttműködést. Kutatásokat végez új, feltörekvő tudomány- és technológiai területeken, és előmozdítja a nyílt tudományt és a nyílt hozzáférésű adatokat, valamint a tudástranszfert.

Nagy vonalakban

- Feltáró kutatási programok;
- Célzott együttműködési és csereprogramok kutatóintézetekkel és tudósokkal;
- Hozzáférés a Közös Kutatóközpont kutatási infrastruktúrájához;
- Tudósok és nemzeti szakértők képzése;
- Nyílt tudomány és nyílt hozzáférésű adatok.

7.2.5. Területfejlesztés és támogatás a tagállamok és régiók számára

A Közös Kutatóközpont hozzájárul a regionális és várospolitikákhoz, az innovációvezérelt területfejlesztésre helyezve a hangsúlyt és a régiók közötti egyenlőtlenségek csökkentését célozva. A Közös Kutatóközpont továbbá technikai segítséget nyújt a tagállamoknak és harmadik országoknak, valamint támogatja európai jogszabályok és fellépések végrehajtását.

Nagy vonalakban

- Regionális és várospolitikák végrehajtása, intelligens szakosodási stratégiák, az átalakulóban lévő régiók gazdasági átalakulásával kapcsolatos stratégiák, valamint integrált városfejlesztési stratégiák és kapcsolódó adatok;
- A helyi és regionális szereplők kapacitásának építése makroregionális stratégiák végrehajtásához;
- A területi politikákkal foglalkozó tudásközpont;
- „Igény szerinti” tanácsadás és személyre szabott támogatás a tagállamoknak, régióknak és városoknak többek között a „Science4Policy” platformok virtuális hálózatán keresztül.

III. PILLÉR

INNOVATÍV EURÓPA

Az innováció valamennyi formája alapvető eszköz az Unió számára ahhoz, hogy továbbra is jólétet biztosítson a polgárai számára, és leküzdje a jövő kihívásait. Az innovációhoz rendszerszintű, szektorokat átfogó, többoldalú megközelítésre van szükség. Európa gazdasági fejlődése, szociális jóléte és életminősége azon múlik, mennyire képes javítani a termelékenységét és a növekedést, ami viszont nagymértékben függ az innovációs képességétől. Az innováció kulcsfontosságú az Unió előtt álló legfőbb kihívások megoldásában is. Az innovációnak felelősségteljesnek, etikusnak és fenntarthatónak kell lennie.

Ahogy korábban is, az innováció a Horizont Európa keretprogramnak is központi eleme. A tudástranszfer felgyorsítására való törekvés és új ötletek, termékek és eljárások felkutatása határozza meg a Horizont Európa program célkitűzéseit és végrehajtási módjait a stratégiai tervezéstől a pályázati felhívásokig, valamint meghatározó elem minden támogatott projekt kezdetétől a végéig, legyen szó alapkutatásról vagy ipari, illetve technológiai ütemtervekről és küldetésekről.

Mindemellett az innovációt egyedi intézkedésekkel kell támogatni, tekintettel arra, hogy az Uniónak jelentősen meg kell erősítenie az európai innovációt ösztönző feltételeket és környezetet, hogy a releváns ötleteket az innovációs ökoszisztéma szereplői gyorsan meg tudják osztani egymás között, és hogy az új ötleteket és technológiákat gyorsan át lehessen váltani olyan termékekké és szolgáltatásokká, amelyeket az EU-nak biztosítania kell.

Az elmúlt évtizedekben nagyobb és globális új piacok jöttek létre az egészségügyi ellátás, a média, a szórakoztatás, a kommunikáció és a kiskereskedelem területén az IKT, a biotechnológia, a zöld technológia az internet és a platformgazdaság terén történt, áttörést hozó innovációk nyomán. Az innovációs folyamat későbbi szakaszában ezeket a piacteremtő innovációkat, amelyek az uniós gazdaság egészére hatással vannak, gyorsan növekvő és gyakran új vállalatok vezetnek be. Ezek a vállalatok azonban ritkán indulnak vagy futnak fel az Unióban.

Az áttörést hozó innováció új, globális hulláma érkezik, amely olyan fokozottabban „deep tech” technológiákon alapszik majd, mint például a blokklánc, a mesterséges intelligencia, a genomika/omikák és a robotika, valamint olyan egyéb technológiákon, amelyek származhatnak egyéni innovátoroktól, de polgárok közösségeitől is. Közös bennük, hogy különböző tudományterületek, technológiai megoldások és gazdasági ágazatok találkozásánál öltönek formát, termékek, eljárások, szolgáltatások és üzleti modellek radikálisan új kombinációit kínálják, és megvan bennük a potenciál arra, hogy világszerte új piacokat teremtsenek. Más kritikus ágazatokra – például a gyártásra, a pénzügyi szolgáltatásokra, a közlekedésre vagy az energiaágazatra – is hatással lesznek.

Európának meg kell lovalognia ezt a hullámot. Európa jó helyzetben van, mivel az új hullám olyan „deep tech” technológiákat alkalmazó területeken érkezik, amelyekbe Európa már jelentős mértékben beruházott, mint például a kulcsfontosságú alatechnológiák. Európa ezért valamelyest versenyelőnyre tett szert – többek között a humán erőforrások tekintetében – a tudomány és az ismeretek terén, és építhet az állami és a magánszféra szoros együttműködésére (például az egészségügyi ellátásban vagy az energiaiparban).

Annak érdekében, hogy Európa élen járjon az áttörést hozó innovációnak ebben az új hullámában, a következő mögöttes problémákat kell megoldani:

- A kockázatfinanszírozás növelése a finanszírozási hiány leküzdése érdekében: az európai innovátorok alacsony kockázatfinanszírozási kínálattól szenvednek. A magán kockázati tőke kulcsfontosságú ahhoz, hogy az áttörést hozó innovációk világszinten vezető vállalatokká váljanak, de Európában erre az Egyesült Államokban és Ázsiában e célra fordított összegnek csupán kevesebb mint a negyedét költik. Európának át kell hidalnia a „halál völgyének” nevezett időszakot, vagyis hogy az állami támogatás és a magánbefektetés közötti szakadék miatt az innovációk nem érik el a piacot, különösen a magas kockázatú, áttörést hozó innovációk tekintetében, amelyek hosszú távú befektetéseket igényelnek;
- A kutatási eredményekhez való hozzáférés megkönnyítése, a tudomány innovációra váltásának javítása és az ötletek, technológiák és tehetség átadásának felgyorsítása a kutatás szintjéről a startupok és az iparág számára;
- Az innováció valamennyi formájának további támogatása, beleértve a felhasználó- és fogyasztóközpontú szolgálatást és az inkluzív szociális innovációt;
- A vállalkozások szerkezetátalakításának felgyorsítása: az új technológiák beemelése és felfuttatása terén az európai ipar elmarad a többitől: a fiatal és nagy méretű, kutatás-fejlesztéssel foglalkozó vállalatok 77 %-a az Egyesült Államokban vagy Ázsiában van, és csupán 16 %-a európai illetőségű;
- Az európai környezet megerősítése és egyszerűsítése a K+I finanszírozása és támogatása érdekében: a finanszírozási források sokfélesége összetett környezetet jelent az innovátoroknak. Az uniós beavatkozás során együtt kell működni és egyeztetni kell más, európai, nemzeti és regionális szintű, valamint állami és magánszektorbeli kezdeményezésekkel a támogató kapacitás nagyobb fokú megerősítése és összehangolása, a párhuzamos tevékenységek elkerülése, valamint annak érdekében, hogy olyan környezetet lehessen teremteni minden európai innovátor számára, amelyben könnyű eligazodni;
- Az innovációs ökoszisztéma széttagoltságának a megszüntetése; bár Európa egyre több csomópontnak ad otthont, ezek egymáshoz való kapcsolódása nem megfelelő; a nemzetközi növekedési potenciállal rendelkező vállalatoknak meg kell küzdeniük a különböző nyelvi, más-más üzleti kultúrával és eltérő előírásokkal rendelkező nemzeti piacok széttagozottságával; az Uniónak ki kell vennie a részét a nemzeti és a regionális ökoszisztémák közötti hatékony együttműködés támogatásából annak érdekében, hogy a vállalatok,

különösen pedig a kkv-k Európa-szerte hozzáférjenek a legjobb ismeretekhez, szakértelemhez, infrastruktúrákhoz és szolgáltatásokhoz; az Uniónak – többek között szabályozás révén – támogatnia kell az ökoszisztémák közötti együttműködést annak érdekében, hogy javuljon a különböző technológiák és gyakorlati megoldások közötti interoperabilitás.

Az áttörést hozó innováció új, világszintű hullámának kezelése az innovátoroknak nyújtott uniós támogatás területén gyors, egyszerű, zökkenőmentes és testre szabott megközelítésmódot igényel. Az áttörést hozó innovációk kidolgozására és alkalmazására és a felfutóban lévő innovatív vállalkozásokra vonatkozó politikának nyitottnak kell lennie a kockázatvállalásra, figyelembe kell vennie az említett kihívásokat, és többletértéket kell adnia az egyes tagállamok vagy régiók által végrehajtott, kapcsolódó innovációs tevékenységekhez.

A Horizont Európa „Innovatív Európa” pillérének kialakítása azt a célt szolgálja, hogy – más uniós szakpolitikákkal és különösen az InvestEU programmal együttműködésben – ilyen kézzelfogható eredményeket tudjon felmutatni. A korábbi keretprogramok, különösen az Európai Innovációs Tanács (EIC) 2018–2020 közötti időszakra vonatkozóan elindított kísérleti projektjének tevékenységei által összefogott és összehangolt –, például a FET-eket és a gyorsított innovációt, valamint a kkv-eszközt, továbbá a magán- és vállalati finanszírozást (például FP7-RSFF, Horizont 2020 InnovFin) célzó – tevékenységek tanulságaira és tapasztalataira épít.

Az említett tapasztalatok alapján ez a pillér rendelkezik az EIC létrehozásáról, amely elsősorban az áttörést hozó és diszruptív technológiákat és innovációt, ezen belül is célzottan a piacteremtő innovációt fogja ösztönözni, de az innováció minden formáját, így a fokozatos innovációt is támogatja majd, különösen az uniós és globális szinten gyors növekedési potenciált magukban rejtő kkv-k és köztük a startupok, valamint kivételes esetben a kis méretű, közepes piaci tőkeértékű vállalatok keretében megvalósuló innovációt. Az EIC a következő intézkedéseket és tevékenységeket fogja megtenni és elvégezni:

- Jövőbeli és kialakulóban lévő, áttörést hozó innovációk fejlesztésének támogatása, a „deep tech” innovációt és a nem technológiai innovációt is beleértve;
- A piacteremtő innovációk fejlesztésének, bevezetésének és felfuttatásának terén tapasztalható finanszírozási rés áthidalása;
- A magántőke és -beruházások mozgósítása;
- Az uniós innovációs támogatás hatásának és láthatóságának növelése.

Ennek a pillérnek rendelkeznie kell továbbá az EIT égisze alatt, különösen annak a KIC révén kifejlesztett tevékenységekről is. Ezenfelül rendszerszerű szinergiákat kell biztosítani az EIC és az EIT között. Az EIC részét képező innovatív vállalatokat tovább lehet irányítani az EIC-hez, összefogva a tervezett, még nem hitelképes innovációkat, míg az EIC által finanszírozott, nagy potenciállal rendelkező olyan innovatív vállalatok számára, amelyek még nem vesznek részt valamelyik KIC-ben, felajánlható az e további támogatáshoz való hozzáférés.

Míg az EIC és a KIC közvetlenül támogathatják az EU egészében az innovációt, tovább kell fejleszteni és meg kell erősíteni az európai innováció ösztönzését és kibontakozását elősegítő általános környezetet: az alapkutatás eredményei a piacteremtő innovációk táptalaja. Európai szinten, közösen kell törekedni arra, hogy az innováció Unió-szerte, vetületétől és formájától függetlenül támogatást élvezzen többek között – amikor csak lehetséges – kölcsönösen kiegészítő jellegű uniós, nemzeti és regionális szakpolitikák (többek között az ERFA-val való hatékony szinergiák és intelligens szakosodási stratégiák) és források révén. Ezért ez a pillér a következőket is tartalmazza: megújított és megerősített egyeztetési és együttműködési mechanizmusok a tagállamokkal és a társult országokkal, valamint magánkezdemenyezésekkel is az uniós innovációs ökoszisztéma valamennyi szereplőjének támogatására, a regionális és helyi szintet is beleértve;

Ezenfelül ez a pillér – az európai K+I-vel kapcsolatos kockázatfinanszírozási kapacitás bővítésére irányuló további erőfeszítés részeként – szorosan kapcsolódik majd az InvestEU programhoz. A Horizont 2020 InnovFin, valamint az európai stratégiai beruházási alap keretében szerzett tapasztalatokra és elért sikerekre építve az InvestEU program bővíti a kockázatfinanszírozáshoz jutás lehetőségeit a hitelképes szervezetek, valamint a beruházók számára.

1. EURÓPAI INNOVÁCIÓS TANÁCS

1.1. Beavatkozási területek

Az EIC-nek a következő elvek alapján kell működnie: egyértelmű uniós hozzáadott érték, autonómia, kockázatvállalási képesség, hatékonyság, eredményesség, átláthatóság és elszámoltathatóság. Az EIC egyablakos ügyintézési pontként szolgál majd az innovátorok valamennyi típusa számára, ideértve az egyéneket, az egyetemeket, a kutatószervezeteket és a vállalatokat (kkv-k, köztük a startupok, valamint kivételes esetekben a kis méretű, közepes piaci tőkeértékű vállalatok). Az EIC – a támogatási rendszereitől függően – támogatást fog nyújtani egyedi kedvezményezetteknek és több tudományágat felölelő konzorciumoknak is.

Az EIC céljai a következők:

- mindennemű magas kockázatú innováció azonosítása, kifejlesztése és bevezetése, beleértve a fokozatos innovációt is, de kiemelt hangsúlyt helyezve az új piacok létrehozására potenciállal rendelkező áttörést hozó, diszruptív és deep tech innovációkra;
- az innovatív vállalatok, elsősorban a kkv-k és köztük is a startupok, illetve kivételes esetben az innovatív kis méretű, közepes piaci tőkeértékű vállalatok – uniós és nemzetközi szinten, az ötlettől a piaci bevezetésig terjedő folyamat során történő – gyors felfuttatásának támogatása.

Az EIC adott esetben hozzájárul a Horizont Európa más részei, mindenekelőtt a „Globális kihívások és európai ipari versenyképesség” megnevezésű II. pillér alapján támogatott tevékenységekhez is.

Az EIC végrehajtása elsősorban két egymást kiegészítő cselekvéstípussal történik: a technológiai fejlesztés korai szakaszában az Úttörő kutatásokat támogató programmal, az innovációval és a piaci bevezetéssel kapcsolatos tevékenységek esetében pedig az Akcelerátor programmal, mely utóbbi magában foglalja a tömegkereskedelmi hasznosítás fázisát megelőző szakaszokat és a vállalati növekedést is. Azzal, hogy egyablakos ügyintézés és egyetlen támogatási folyamatot kínál a startupok, a kkv-k, illetve kivételes esetben a kis méretű, közepes piaci tőkeértékű vállalatok által végrehajtott magas kockázatú innovációk számára, az Akcelerátor program két támogatástípust nyújt majd: nagyjából részleges finanszírozást (a vissza nem térítendő támogatások és a részesedésszerzés ötvöztetésével), valamint vissza nem térítendő támogatást, amely később opcionálisan tőketámogatással egészíthető ki. Emellett az InvestEU program keretében nyújtott hitelekhez és garanciákhoz való hozzáféréshez is utat nyit.

Ez a két, egymást kiegészítő cselekvéstípus bizonyos közös jellemzőkkel rendelkezik. Mindkét cselekvés:

- olyan, magas kockázatú innovációkat támogat, ahol a kockázatokat – legyenek azok pénzügyi, technológiai/tudományos, piaci és/vagy szabályozási jellegűek – nem tudja a piac egyedül viselni, illetve amelyek támogatása még nem oldható meg az InvestEU program alá tartozó pénzügyi eszközökkel,
- elsősorban a magas kockázatú, áttörést hozó innovációkat és/vagy deep tech innovációkat helyezi a középpontba, egyúttal azonban az innovációnak az új piacok létrehozására potenciállal rendelkező vagy a globális kihívások megoldásához hozzájáruló más formáit, köztük a fokozatos innovációt is támogatja,
- általában alulról felfelé építkezik, nyitott a valamennyi tudományterületről, bármilyen ágazatbeli technológiák és alkalmazások felől érkező innovációra, ugyanakkor célzott támogatást tesz lehetővé a gazdasági vagy társadalmi hatásukat tekintve potenciálisan stratégiai jelentőségű, kialakulóban lévő, áttörést hozó, új piacokat létrehozó és/vagy deep tech technológiák számára. A Bizottság szolgálatai ezt a potenciális stratégiai hatást a független külső szakértőknek, az EIC-programirányítóknak és adott esetben az EIC tanácsadói testületének ajánlásai alapján fogják értékelni,
- azokat az innovációkat ösztönzi, amelyek különböző (például a fizikai és a digitális területeket kombináló) tudományos és technológiai területeket, illetve több ágazatot érintenek,
- az innovátorokat, az eljárások és adminisztratív követelmények egyszerűsítését, a pályázatok értékelése során az interjúk használatát, és a gyors döntéshozatal biztosítását állítja a középpontba,

- végrehajtására az európai innovációs ökoszisztéma jelentős előmozdítása érdekében kerül sor,
- irányítása proaktívan, részcélokkal vagy más előre meghatározott kritériumok szerint történik, amelyek segítségével fel lehet mérni az eredményeket, és amelyekkel szükség esetén, alapos – esetlegesen független külső szakértők közreműködésével végzett – értékelést követően a projektek iránya kiigazítható, a projektek átütemezhetők vagy lezárhatók.

A pénzügyi támogatás mellett az innovátorok az EIC üzleti tanácsadási szolgáltatásait is igénybe vehetik. Ennek keretében az EIC coaching-, mentorálási és technikai segítségnyújtási szolgáltatásokat nyújt, valamint összekapcsolja az innovátorokat más innovátorokkal, ipari partnerekkel és befektetőkkel. Az innovátorok emellett könnyebben hozzájutnak a szakértelemhez, a létesítményekhez (többek között innovációs központokhoz ⁽²⁰⁾ és nyílt innovációs tesztagyakhoz) és könnyebben elérhetnek az Unió által támogatott – egyebek mellett az EIT által mindenekelőtt a KIC keretében végrehajtott – tevékenységekben részt vevő partnereket. A Bizottság gondoskodni fog az EIT, az EIC és az InvestEU program közötti zavartalan folytonosságról, hogy ezek tevékenységei kiegészítsék egymást és szinergiák valósuljanak meg.

Az európai innovációs ökoszisztéma megerősítésének lehetővé tétele érdekében különleges figyelmet kap az egyéni vagy hálózatra kapcsolt tagállami, illetve régióközi kezdeményezésekkel való megfelelő és hatékony kiegészítő jelleg – többek között európai partnerségek formájában történő – biztosítása.

1.1.1. Úttörő kutatásokat támogató program

Az Úttörő kutatásokat támogató program olyan magas kockázatú, élvonalbeli, új, illetve deep tech technológiákat alkalmazó területeket feltáró projektekhez nyújt vissza nem térítendő támogatást, amelyekből esetlegesen forradalmian innovatív, a jövőt célzó technológiák alakulhatnak ki és új piaci lehetőségek jöhetnek létre. A Úttörő kutatásokat támogató program ezeket egy egyedi kritériumrendszerrel rendelkező egységes modellbe rendezi. Az Úttörő kutatásokat támogató program a hetedik keretprogram és a Horizont 2020 – többek között a Horizont 2020 FET-Innovation Launchpad programja és a Horizont 2020 kkv-támogató eszköz 1. szakasza – keretében támogatott FET rendszerének tapasztalataira épít.

Átfogó célja, hogy ösztönözze az áttörést jelentő ötletekből származó, potenciálisan piacteremtő innovációt és biztosítsa, hogy az ötletek eljussanak a demonstrációs szakaszba, illetve hogy ezek alapján olyan üzleti modellek és stratégiák jöjjenek létre, amelyeket az Akcelátor program és más, piaci bevezetésre irányuló megoldások szélesebb körben támogathatnak. Ennek érdekében az Úttörő kutatásokat támogató program a tudományos és technológiai K+F legkorábbi szakaszait támogatja, többek között a technológia validálásához szükséges koncepció-igazolást és prototípusok elkészítését.

Hogy teljes mértékben nyitott lehessen a széles területet felölelő kutatásokra, valamint a véletlenszerű és váratlan ötletekre, koncepciókra és felfedezésekre, az Úttörő kutatásokat támogató program végrehajtása túlnyomórészt folyamatos és tárgyalásos, határidős, alulról felfelé irányuló nyitott pályázati felhívások révén történik majd. Többnyire alulról építkező jellegét megtartva az Úttörő kutatásokat támogató program ezenkívül versenyre ösztönző kihívásokat fog biztosítani olyan fő stratégiai célkitűzések megfogalmazása céljából ⁽²¹⁾, amelyek a deep tech technológiákon alapuló megoldásokat és forradalmi gondolkodást igényelnek. E kihívások témái a munkaprogramokban kerülnek meghatározásra. A kiválasztott projektek tematikus vagy célorientált portfóliókba csoportosítása lehetővé teszi, hogy az egyes erőfeszítések esetében kritikus tömeg jöjjön létre, valamint hogy strukturálni lehessen az új multidiszciplináris kutatói közösségeket.

A kiválasztott projektek ezen portfólióit tovább kell fejleszteni és erősíteni kell, az innovátoraikkal kialakított, de a szélesebb K+I közösséggel is megosztott elképzelésnek megfelelően. Az Úttörő kutatásokat támogató program átmeneti tevékenységeinek alkalmazása révén segíteni lehet a kutatókat és az innovátorokat a kereskedelmi fejlesztéshez vezető út kialakításában – ilyenek például a demonstrációs tevékenységek és a lehetséges üzleti esettanulmányokat értékelő megvalósíthatósági tanulmányok –, továbbá támogatni lehet a spin-offok és startupok létrehozását. Az átmeneti tevékenységek közé tartozhatnak olyan kiegészítő támogatások is, amelyek célja kiegészíteni, illetve bővíteni a korábbi és a folyamatban lévő cselekvések hatókörét, új partnereket bevonni, elősegíteni az együttműködést a portfólión belül és multidiszciplináris közösségeket kialakítani.

Az Úttörő kutatásokat támogató program az innovátorok valamennyi típusa számára nyitva áll, az egyénektől kezdve egészen az egyetemekig, kutatószervezetekig és vállalatokig – különös tekintettel a startupokra és a kkv-kra –, és a több tudományágat felölelő konzorciumokat helyezi középpontba. Egyetlen kedvezményezettel zajló projektek esetében közepes piaci tőkeértékű vállalatok és nagyobb vállalatok részvétele nem engedélyezett. Az

⁽²⁰⁾ Az innovációs központ a készségek széles tárházát magában foglaló gyűjtőfogalom. Érthető alatta aktív partner, közösség, tudásközpont, segítő vagy összekötő létesítmény, amely hozzáférést biztosít az olyan digitális és kapcsolódó alatechnológiákra vonatkozó legújabb ismeretekhez és szakértelemhez, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a vállalkozások a termelés, a szolgáltatások és az üzleti folyamatok tekintetében versenyképesebbé váljanak.

⁽²¹⁾ A releváns témák a Horizont Európa stratégiai tervezése keretében kerülhetnek meghatározásra.

Úttörő kutatásokat támogató program végrehajtása főként kutatási együttműködésen keresztül és a Horizont Európa más részeivel, különösen az ERC-vel, az MSCA-val, a III. pillér „Európai innovációs ökoszisztéma” részével és KIC tevékenységeivel szoros együttműködésben történik, és célja az esetlegesen áttörést hozó forradalmi új ötletek és koncepciók azonosítása.

1.1.2. Az Akcelerator program

A magas kockázatú ⁽²²⁾, ezért nem hitelképes és a befektetések számára nem vonzó, áttörést hozó és piacteremtő innovációk esetében elérhető magán- és vállalati finanszírozás továbbra is szűkös a K+I tevékenységek késői fázisa és a piaci bevezetés között. Ahhoz, hogy a magas kockázatú innovációk – többek között az Európa jövőbeli növekedése szempontjából kulcsfontosságú, áttörést hozó és deep tech innovációk – minden típusa átvészeldesse a „halál völgyének” nevezett időszakot, radikálisan új megközelítést kell kialakítani a közsférából érkező támogatásokra vonatkozóan. Ahol a piac nem kínál életképes pénzügyi megoldásokat, a közsférából érkező támogatásnak egyedi kockázatmegosztási mechanizmusról kell rendelkeznie, amely a potenciális áttörést hozó, piacteremtő innovációk kezdeti kockázatának nagyobb részét – akár egészét – viseli annak érdekében, hogy ezen innovációk magánbefektetők számára is vonzóak legyenek a második fázisban, amikor a projektek előrehaladnak és a kockázat mérséklődik, egészen addig, amíg az innovatív projektet végrehajtó vállalkozás hitelképpessé nem válik.

Ezért az Akcelerator program az olyan kkv-k, köztük startupok, és kivételes esetben kis méretű, közepes piaci tőkeértékű vállalatok számára nyújt pénzügyi támogatást, amelyek arra törekednek, hogy kifejlesszék, valamint az uniós és a világpiacra bevezessék áttörést hozó innovációjukat, és gyors növekedést érjenek el. Ebből a célból az Akcelerator program a Horizont 2020 kkv-támogató eszköze 2. és 3. szakaszának, valamint a Horizont 2020 InnovFinnek a tapasztalataira épít, különösen a nem támogatási jellegű alkotóelemek beépítésével és a nagyobb és hosszabb lélegzetvételű beruházások támogatásának lehetőségével.

Az Akcelerator program EIC-vegyesfinanszírozás, valamint vissza nem térítendő és tőketámogatás formájában nyújt támogatást. Az EIC-vegyesfinanszírozás a következőket ötvözi:

- vissza nem térítendő támogatás vagy visszatérítendő előleg ⁽²³⁾ az innovációs tevékenységek költségeinek fedezésére,
- beruházástámogatás tőkerészesedés ⁽²⁴⁾ vagy más visszafizetendő formában (például hitelek, garanciák), hogy az innovációs tevékenységek piaci bevezetéséhez – többek között a vállalkozások felfuttatásához – szükséges hiányzó finanszírozást úgy lehessen pótolni, hogy a magánbefektetések ne szoruljanak ki a piacról, és a belső piaci verseny se torzuljon. Ha egy projekt az első kiválasztásától (átvilágítás) hitelképesnek minősül, vagy ha a kockázat szintjét megfelelő mértékben csökkentették, az EIC a kiválasztott/támogatott vállalkozást az InvestEU programhoz irányítja, hogy a program által nyújtott hitelfinanszírozást (például hiteleket vagy garanciákat) és tőkefinanszírozást kaphasson.

A vegyesfinanszírozású támogatás odaítélése egylépcsős eljárásban, egyetlen határozattal történik, amelynek keretében a támogatott innovátort egyetlen átfogó kötelezettségvállalás formájában biztosítják arról, hogy az innováció különböző szakaszaiban pénzügyi forrásokban részesül egészen a piaci bevezetésig, a tömegkereskedelmi hasznosítás fázisát megelőzően is. Az odaítélt támogatás finanszírozásának végrehajtása során részcélokat kell meghatározni, és a végrehajtást értékelni kell. A finanszírozás kombinációját és volumenét a céghez, annak méretéhez és fejlődési fázisához, a technológia vagy innováció jellegéhez és az innovációs ciklus hosszához igazítják. A Akcelerator program egészen addig fedezi a pénzügyi igényeket, amíg azt alternatív beruházási források fel nem váltják.

Az Akcelerator programja emellett vissza nem térítendő támogatást is nyújt majd a fokozatos innovációtól az áttörést hozó és diszruptív innovációig egy sor különböző típusú innováció megvalósításához azon kkv-knak, köztük startupoknak is, amelyek a későbbiekben növekedni kívánnak.

⁽²²⁾ Ez általában a tudományos/technológiai, az irányítási/pénzügyi, a piaci/gazdasági és a szabályozási kockázatok kombinációját jelenti, azonban más, előre nem látható kockázatokat is figyelembe lehet venni.

⁽²³⁾ Az átlagosnál alacsonyabbnak ítélt kockázatok esetén a vissza nem térítendő támogatások alternatívájaként biztosított visszatérítendő előleget egy közösen elfogadott ütemterv alapján kell visszafizetni az Uniónak, később pedig kamatmentes hitel formáját ölti. Ha a kedvezményezett nem képes visszafizetni a visszatérítendő előleget, de tevékenységét tudja folytatni, az előleget tőkévé kell alakítani. Csőd esetén a visszatérítendő előleg vissza nem térítendő támogatásnak tekintendő.

⁽²⁴⁾ A Unió főszabályként legfeljebb a szavazati jogok kisebbségi részesedését szerzi meg. Kivételes esetekben az Unió – az európai érdekek létfontosságú területeken, például a kiberbiztonság területén való védelme érdekében – egy blokkoló kisebbség felvásárlását is biztosíthatja.

E támogatáshoz a vegyesfinanszírozáshoz is használt, folyamatosan nyitott és alulról felfelé irányuló pályázati felhívást fogja alkalmazni. Egy startup vagy kkv a Horizont Európa időtartama alatt csak egyszer kaphat kizárólag vissza nem térítendő támogatás formájában megvalósuló, legfeljebb 2,5 millió EUR összegű támogatást. A pályázatokban részletes tájékoztatást kell adni a pályázó felfutásra irányuló kapacitásairól.

A kizárólag vissza nem térítendő támogatás formájában megvalósuló támogatást elnyert projektek számára az Akcelerátor program a későbbiekben a kedvezményezettek kérésére az EIC különleges célú gazdasági egységén keresztül, ez utóbbi átvilágítási eredményeinek függvényében finanszírozási támogatást (pl. csak tőketámogatást) nyújthat.

Ha a kiválasztott projektek K+I tevékenységei vissza nem térítendő támogatási elemet tartalmazó támogatást kapnak, ezeket a tevékenységeket végre lehet hajtani köz- vagy magánszférabeli kutatószervezetekkel együttműködésben – például vállalkozási szerződések alapján – annak biztosítása érdekében, hogy a kedvezményezett optimális mértékű technikai és üzleti szakismerethez jusson. Ennek köszönhetően a kedvezményezett fejlődését az Európában felhalmozott tudás és szakértelem, valamint az európai ökoszisztémák fogják erősen megalapozni.

A különböző kockázatok, például pénzügyi, tudományos/technológiai, piaci, irányítási, szabályozási, mérséklésével várhatóan növekszik majd a visszatérítendő/ölelő-komponens viszonylagos jelentősége.

Bár egyes kiválasztott innovációs és piaci bevezetési cselekvések kezdeti kockázatát az Unió egyedül is viselheti, a cél ezek kockázatmentesítése, továbbá már a kezdetektől és a cselekvés teljes végrehajtásának ideje alatt az alternatív forrásokból, sőt helyettesítő befektetőktől származó társberuházások ösztönzése. Ha ez megvalósul, a társberuházási célkitűzéseket és az ütemtervet egyeztetni kell a társberuházóval/társberuházókkal és a kedvezményezettekkel/támogatott vállalatokkal.

Az Akcelerátor program főként folyamatosan nyitott és alulról felfelé építkező, határidős pályázati felhívás keretében fog működni, és kkv-kat, többek között startupokat, és kivételes esetben kis méretű, közepes piaci tőkeértékű vállalatokat fog célozni, köztük olyan fiatal és női innovátorokat, akik e vállalkozásokat irányítják, illetve azokban kulcsszerepet töltenek be. Ezt a nyitott és alulról felfelé építkező pályázati felhívást – az Akcelerátor program elsősorban alulról építkező jellegét megtartva – célzott támogatás egészítheti ki olyan kialakulóban lévő, áttörést hozó, piacteremtő és/vagy deep tech innovációk számára, amelyek gazdasági vagy társadalmi hatásukat tekintve potenciálisan stratégiai jelentőséggel bírnak. E célzott támogatások témái a munkaprogramokban kerülnek meghatározásra. A befektetők, köztük az állami innovációs ügynökségek is nyújthatnak be pályázatot, de a támogatást közvetlenül az a vállalkozás kapja majd, amelyek az e pályázók célkeresztjében álló innovációs projekteket végrehajtják.

Az Akcelerátor program lehetővé teszi az Úttörő kutatásokat támogató program által támogatott projektekből, valamint az uniós keretprogramok egyéb pilléreiből⁽²⁵⁾ származó innovációk átvételét is azok piacra jutásának támogatása céljából. A Horizont Európa más pilléreiben és az előző keretprogramokban támogatott projektek azonosítása megfelelő módszertanok, például az innovációs radar alapján történik.

Emellett a felfuttatás érdekében és az (EU) 2021/695 rendelet 48. cikke (6) bekezdésével összhangban – előzetes felmérést követően – a nemzeti vagy regionális programok sikeres pályázatait is részt vehetnek az Akcelerátor program értékelési szakaszában az alábbi kumulatív és egymásra következő feltételek mellett:

- a) a Bizottság a tagállamokkal szoros együttműködésben alaposan feltérképezi a jogosult nemzeti vagy regionális programokat, hogy felmérje az ilyen rendszer iránti igényeket; e feltérképezés eredményét közzéteszi a résztvevők számára elérhető portálon, és azokat rendszeresen frissíti.
- b) e feltérképezés alapján kísérleti program indul a Horizont Európa első munkaprogramja keretében; e kísérleti programban a következő feltételeknek kell teljesülniük:
 - i. a Bizottságnak a Horizont Európa munkaprogramjában szereplő kritériumok alapján tanúsítania kell a nemzeti vagy regionális értékelési eljárásokat,

⁽²⁵⁾ Például az ERC koncepcióigazolásra irányuló programja, a „Globális kihívások és európai ipari versenyképesség” pillér keretében támogatott projektek, valamint az EIT KIC-eiből kinövő startupok. A pályázatok a Horizont 2020 tevékenységeiből is származhatnak, különösen a Horizont 2020 kkv-kat támogató 2. szakaszában kiválasztott projektekből és a tagállamok által finanszírozott kiválósági pecséttel rendelkező projektekből, valamint (fennálló és jövőbeli) európai partnerségekből.

- ii. a Bizottságnak gondoskodnia kell arról, hogy e pályázatokat az értékeléskor ugyanúgy kezeljék, mint az EIC Akcelerátor programja keretében benyújtottakat; ennek keretében mindenekelőtt minden támogatásra jogosult pályázatnak meg kell felelnie egy kiválasztási teszten, amely minden pályázat esetében szigorúan azonos bánásmódot alkalmaz, és amely egy személyes interjúból áll, amelynek bíráló bizottságát független külső szakértők alkotják.

1.1.3. További EIC-tevékenységek

A fentiek felül az EIC az alábbi tevékenységeket is végezni fogja:

- EIC üzleti gyorsítósolgáltatások nyújtása az Úttörő kutatásokat támogató program és az Akcelerátor program alá tartozó tevékenységek és cselekvések esetében. Ezek a szolgáltatások minden kiválasztott startup és kkv, illetve kivételes esetben kis méretű, közepes piaci tőkeértékű vállalat számára különösen ajánlottak, de a szolgáltatások használata nem kötelezőek. A cél a finanszírozott innovátorok EIC-közösségének – a finanszírozott kiválósági pecséttel rendelkezőket is beleértve – összekötése a befektetőkkel, a partnerekkel és a közbeszervezőkkel. Az EIC egy sor coaching és mentorálási szolgáltatást fog nyújtani cselekvéseihez kapcsolódóan. Hozzáférést biztosít az innovátorok számára a lehetséges partnerek – köztük az ipari partnerek – nemzetközi hálózataihoz, mégpedig valamely értéklánc kiegészítése vagy a piaci lehetőségek fejlesztése céljából, továbbá annak érdekében, hogy befektetőket találjanak és egyéb magán- vagy vállalati finanszírozáshoz jussanak. A tevékenységek közé tartoznak a rendezvények – például közvetítői rendezvények, befektetőkereső események –, de az egymáshoz illő platformok fejlesztése, illetve a meglévő platformok használata is, az InvestEU program által támogatott pénzügyi közvetítőkkel és az Európai Beruházási Bank csoporttal szoros együttműködésben. Ezek a tevékenységek a szakértői csereprogramokat is ösztönzik, mivel ezek tanulási forrást jelentenek az innovációs ökoszisztémában, mégpedig kiaknázva az EIC-testület tagjai és az EIC-kutatók szaktudását,
- EIC kutatói ösztöndíj („EIC Fellowship”) az Unió vezető innovátorainak elismerésére. Az EIC kutatói ösztöndíjat a Bizottság a magas szintű tanácsadó testület javaslatára ítéli oda innovátoroknak, amivel az innováció nagyköveteinek ismeri el őket,
- EIC-kihívások („EIC Challenges”), ösztönző pénzdíjak formájában, amelyek célja új megoldások kifejlesztése a globális kihívásokra válaszul, új szereplők bevonása és új közösségek kialakítása. Az EIC egyéb díjai közé tartozik az „iCapital”, az éghajlatváltozás területét érintő innovációk díja, a szociális innovációt ösztönző pénzdíj és a női innovátorok számára adott díj ⁽²⁶⁾. E díjak kialakítása az EIC mellett kapcsolódni fog a Horizont Európa más részeihez – például a küldetésekhez – és más releváns finanszírozó szervekhez is. A kiegészítő támogatást nyújtani képes szervezetekkel (vállalkozásokkal, egyetemekkel, kutatószervezetekkel, vállalkozásgyorsítókkal, jótékonyági szervezetekkel és alapítványokkal) való együttműködés lehetőségeit is fel kell tárni;
- EIC innovációs beszerzés a prototípusok beszerzéséhez vagy első megvásárlást támogató program kidolgozásához a piacra jutás előtt álló innovatív technológiák nemzeti, regionális vagy helyi közigazgatási intézmények általi tesztelésének és megvásárlásának megkönnyítése érdekében, ahol lehetséges, kollektív módon.

1.2. Végrehajtás

Az innovátorközpontú megközelítés és az új típusú tevékenységek tükrözése érdekében az EIC megvalósítása során speciális irányítási struktúra bevezetésére van szükség.

1.2.1. Az EIC-testület

Az EIC-testület segíti a Bizottságot az EIC megvalósításában. Az EIC-testület az EIC munkaprogramjaival kapcsolatos tanácsadás mellett a projektek kiválasztásának folyamata, valamint a tevékenységek irányítása és utánkövetése tekintetében is aktív tanácsadó szerepet tölt be. Kommunikációs funkciója is van: tagjai nagyköveti szerepet töltenek be Unió-szerte az innováció ösztönzése terén. A kommunikációs csatornák közé tartozik a kiemelt innovációs rendezvényeken való részvétel, a közösségi médiában való jelenlét, az innovátorok EIC-közösségének létrehozása, a legfontosabb médiumokkal való kapcsolattartás mindenekelőtt az innováció témakörében, közös rendezvények megszervezése inkubátorokkal és vállalkozásgyorsító központokkal.

⁽²⁶⁾ A zavartalan folytonosság érdekében az EIC díjai átveszik a Horizont 2020 program keretében odaítélt díjak gondozását. Emellett az EIC-testület tanácsot ad az új ösztönző pénzdíjak és elismerések kialakításához és végrehajtásához.

Az EIC-testület tanácsot ad a Bizottságnak az innovációs trendekkel, illetve az Unió innovációs ökoszisztémájának erősítéséhez és előmozdításához szükséges kezdeményezésekkel kapcsolatban, a lehetséges szabályozási akadályokat is beleértve. Az EIC-testület tanácsadási tevékenysége során azonosítja az innováció kialakulóban lévő új területeit, amelyeket valószínűsíthetően figyelembe kell venni a „Globális kihívások és az európai ipar versenyképessége” pillér és a küldetések keretében végrehajtandó tevékenységeknél. Az EIC-testület ily módon és a megfelelő programbizottsági formációval együttműködve várhatóan hozzá fog járulni a Horizont Európa átfogó koherenciájához.

Az EIC-testület ajánlása alapján a Bizottság:

- a pályázati felhívást megelőzően részletes tájékoztatást nyújt a lehetséges jelentkezőknek, többek között a következőkről:
 - i. az egyes támogatási programok követelményei;
 - ii. a pénzügyi támogatás javasolt formái (vegyesfinanszírozás, vissza nem térítendő támogatás, tőketámogatás, hitel és garancia) nyújtásának és végrehajtásának módja;
 - iii. a különböző célcsoportok és sajátos igényeik EIC-programok szerinti egyértelmű megkülönböztetése;
 - iv. az innovációs célkitűzések meghatározása a termék, a folyamat, a piaci értékesítés és a szolgáltatások tekintetében;
- az EIC-programok végrehajtását nyomon követő megbízható rendszert alakít ki a szakpolitikai tanulságok gyors levonásának biztosítása és az innovációs minták meghatározása céljából. E célból kiválasztja és alkalmazza azokat a mutatókat, amelyekkel mérhetők a termék, a folyamat, a piaci értékesítés és a szolgáltatások tekintetében várt, illetve megvalósuló innovációs eredmények;
- a párhuzamosságok elkerülése érdekében gondoskodik az EIC és az EIT közötti komplementaritásról és együttműködésről;
- részletes információkat terjeszt azokról a meglévő eszközökről, amelyek segítségével magas kockázatú projektekhez megnyerhető a kockázatitőke-befektetők támogatása.

1.2.2. EIC-programirányítók

A Bizottság – a szükséges szaktudás biztosításával – proaktív megközelítést követ a magas kockázatú projektek irányításában.

A Bizottság átmenetileg több EIT-programirányítót nevez ki, hogy üzleti és technológiaalapú szemlélettel és gyakorlati útmutatással segítsék munkáját. E kinevezésekről tájékoztatni kell a programbizottságot.

A programirányítók különböző területekről érkeznek, többek között vállalatoktól, egyetemektől, nemzeti laboratóriumokból és kutatóközpontokból. Alapos szaktudással rendelkeznek, amelyet személyes tapasztalataik során és a területen eltöltött évek alatt szereztek. Olyan elismert vezetőkről van szó, akik vagy multidiszciplináris kutatócsoportot irányítottak, vagy nagy intézményi programokat vezettek, és tisztában vannak azzal, milyen fontos, hogy elképzeléseiket fáradhatatlanul, kreatívan, széles körben terjesszék. Végezetül felelősségtudatot igénylő, fontos költségvetések felügyelete terén is tapasztalatokkal rendelkeznek.

A programirányítók várhatóan növelik az EIC-finanszírozás hatását azáltal, hogy ösztönzik az „aktív irányítás” kultúráját, aminek keretében a komoly technológiai tudást gyakorlati megközelítésekkel ötvözik, és ennek részeként olyan szemléletalapú költségvetéseket, menetrendeket és részcélokat dolgoznak ki a portfólió és a projektek szintjén, amelyeket az EIC alatt futó projekteknek be kell tartaniuk ahhoz, hogy folyamatos finanszírozást kapjanak.

A programirányítók felügyelik az Úttörő kutatásokat támogató program és az Akcelerator program keretében közzétett pályázati felhívások végrehajtását és a projektek konzisztens stratégiai portfóliója érdekében egyértelmű és méltányos kritériumok alapján véleményezik a pályázatokat a szakértői értékelő bizottságok számára, amivel várhatóan jelentősen hozzájárulnak a társadalmi vagy gazdasági szempontból potenciálisan piacteremtő innovációk megszületéséhez.

A programirányítók feladata az Úttörő kutatásokat támogató programhoz tartozó portfóliók ösztönzése azáltal, hogy közös elképzelést és közös stratégiai megközelítést alakítanak ki a kedvezményezettekkel az erőfeszítések kritikus tömegének elérése érdekében. Ennek részét képezi az új, nemrég kialakult kutatási területek előmozdítása, valamint az új közösségek felépítése és strukturálása az élvonalbeli, áttörést hozó ötletek eredeti és érett, piacteremtő innovációkká való átalakítása céljából. A programirányítók átmeneti tevékenységeket is végeznek, ennek keretében releváns kiegészítő tevékenységekkel és partnerekkel fejlesztik a portfóliót, és szorosan figyelemmel kísérik a potenciális spin-offokat és startupokat.

A nagyobb rugalmasság lehetővé tétele érdekében a programirányítók az Úttörő kutatásokat támogató programhoz és az Akcelerátor programhoz tartozó projekteket minden egyes részecélt vagy előre meghatározott kritériumot illetően, vagy a projekt kidolgozásának folyamatát követő, megfelelő időközönként felülvizsgálják annak felmérése érdekében, hogy a projektirányításra vonatkozó, meghatározott módszerek és eljárások szerint indokolt-e azok folytatása, irányának kiigazítása vagy lezárása. Adott esetben e felmérésekbe független külső szakértőket is be lehet vonni. A Bizottság a személyzeti szabályzatával összhangban biztosítja, hogy a programirányítók feladatainak ellátása során ne merüljön fel összeférhetetlenség vagy a titoktartási kötelezettség megsértése.

Tekintettel arra, hogy a cselekvések magas kockázatúak, jelentős számú projekt várhatóan nem jut el a befejezésig. Az e projektek megszüntetése miatt visszavont költségvetéseket más EIC-tevékenységek támogatására kell felhasználni, és erről időben tájékoztatni kell a programbizottságot.

1.2.3. Az EIC-vegyesfinanszírozás végrehajtása

A Bizottság irányítja az Akcelerátor programhoz tartozó projektek valamennyi operatív elemét, többek között a vissza nem térítendő támogatásokat, illetve más nem visszafizetendő támogatási formákat.

Az EIC-vegyesfinanszírozás végrehajtásának céljaira a Bizottság létrehoz egy különleges célú gazdasági egységet. A Bizottság törekszik más köz- és magánbefektetők részvételének biztosítására. Amennyiben az induló szakaszban erre nincs mód, az uniós hozzájárulás multiplikátorhatásának növelése érdekében az EIC különleges célú gazdasági egység létrehozására úgy kerül sor, hogy az vonzerővel rendelkezzen más köz- vagy magánbefektetők számára.

Az EIC különleges célú gazdasági egység befektetési stratégiáját a Bizottság hagyja jóvá. Az EIC különleges célú gazdasági egység kilépési stratégiát határoz meg és hajt végre egyrészt a tulajdoni részesedéssel kapcsolatban, aminek keretében adott esetben lehetőség van javasolni egy befektetési művelet (egy részének) átirányítását az InvestEU keretében finanszírozott végrehajtó partnerekhez, másrészt az olyan műveletekkel kapcsolatban, amelyek esetében a kockázatok megfelelően alacsony szintre csökkentek ahhoz, hogy teljesüljenek a költségvetési rendelet 209. cikkének (2) bekezdésében szereplő kritériumok. A Bizottság erről megfelelően tájékoztatja a programbizottságot.

Az EIC különleges célú gazdasági egység átvilágítást végez, és tárgyalást folytat minden egyes befektetés technikai feltételeiről, mégpedig az addicionalitás elvének tiszteletben tartása és a befektetést befogadók és egyéb felek más tevékenységeivel való összeférhetetlenség elkerülése mellett. Az EIC különleges célú gazdasági egység proaktívan használja fel a köz- vagy magánbefektetéseket az Akcelerátor program egyedi műveleteiben.

2. EURÓPAI INNOVÁCIÓS ÖKOSZISZTÉMÁK

2.1. Indokolás

Ahhoz, hogy a kutatók, a vállalkozók, az ipar és az egész társadalom bevonásával zajló innovációban rejlő potenciált teljes mértékben kihasználja, az Uniónak a tagállamokkal együtt olyan környezet kialakítását kell támogatnia, amelyben az innováció minden szinten ki tud teljesedni. Ennek keretében hozzá kell járulnia egy hatékony, uniós szintű innovációs ökoszisztéma létrehozásához, ösztönöznie kell az együttműködést, a hálózatba szerveződést és az elképzelések, valamint a tudás megosztását, a szervezeteken belül nyílt innovációs folyamatokat kell kidolgoznia, elő kell mozdítania a finanszírozást és a képességeket a nemzeti, regionális és helyi innovációs ökoszisztémáknál, mégpedig annak érdekében, hogy az innovációk minden típusát támogatni tudja, hogy Uniós-zerterve valamennyi innovátort el tudja érni, és hogy ezeknek megfelelő támogatást tudjon biztosítani.

Az Uniónak és a tagállamoknak olyan ökoszisztémák kialakítását is célul kell kitűzniük, amelyek a magánvállalkozásokban megvalósuló innováción túl a szociális innovációt és a közszférabeli innovációt is támogatják. A kormányzati szektornak valóban innovatívnak kell lennie és meg kell újulnia annak érdekében, hogy támogatni tudja a szabályozás és a kormányzás területén végrehajtandó mindazon változtatásokat, amelyek az innovációk, többek között az új technológiák széles körben történő bevezetésének, valamint a nyilvánosságnak a hatékonyabb és eredményesebb szolgáltatásnyújtás iránti egyre növekvő igényének a támogatásához szükségesek. A szociális innovációk kritikus fontosságúak társadalmaink jólétének fokozása szempontjából.

E célkitűzések teljesítése érdekében olyan tevékenységek végrehajtására kerül majd sor, amelyek kiegészítik a következőket, és azokkal szinergiákat hoznak létre: az EIC cselekvéstípusai és az EIT tevékenységei, a Horizont Európa egyéb pillérei keretében végzett tevékenységek, valamint a tagállamok és a társult országok, vagy akár a magánkezdemenyyezések által végrehajtott tevékenységek.

2.2. Beavatkozási területek

Első lépésként a Bizottság megszervezi a tagállamok és társult országok innovációs politikáért és programokért felelős hatóságainak és szerveinek EIC-n belüli fórumát, amelynek célja az Unió innovációs ökoszisztémájának fejlesztésével kapcsolatos egyeztetés és párbeszéd előmozdítása. E fórumhoz csatlakozik az EIC-testület és az EIT igazgatótanácsa is. Az EIC-fórumon belül a Bizottság:

- megvitatja az innovációbarát szabályozás kialakítását, amelyet az innovációs elv ⁽²⁷⁾ folyamatos alkalmazásával és a közbeszerzésben követendő innovatív megközelítés kidolgozásával lehet elérni; ez utóbbi magában foglalja az innovációkra irányuló közbeszerzések eszközének kifejlesztését és bővítését az innováció ösztönzése érdekében. A közszférabeli innovációt vizsgáló megfigyelőközpont a megújított szakpolitika-támogató eszköz mellett továbbra is támogatja a belső kormányzati innovációs törekvéseket,
- előmozdítja a K+I programoknak azokkal az uniós törekvésekkel való összehangolását, amelyek a tőkemozgások és beruházások nyílt piacának konszolidálására irányulnak – ilyen például az innovációt szolgáló fő keretfeltételeknek a tőkepiaci unió keretében történő kidolgozása,
- fokozza a nemzeti és a regionális innovációs programok és a Horizont Európa keretében – nevezetesen az EIC és az EIT által – végzett innovációs tevékenységek közötti koordinációt, hogy a programokkal és végrehajtásukkal kapcsolatos adatok megosztása, erőforrások és szakismeret biztosítása, a technológiai és innovációs trendek elemzése és nyomon követése, valamint az érintett innovátori közösségek összekapcsolása révén ösztönözze az operatív szinergiákat és kiküszöbölje az átfedéseket,
- meghatározza az Unióban megvalósuló innovációra vonatkozó közös kommunikációs stratégiát. Ennek célja az Unió legtehetségesebb innovátorainak és vállalkozóinak – különösen a fiataloknak, a kkv-knak és a startupoknak – az ösztönzése szerte az Unióban. Hangsúlyozza azt az uniós hozzáadott értéket, amelyet a technikai, nem technikai és szociális innovátorok hozhatnak létre az uniós polgárok számára azzal, hogy ötletüket vagy elképzelésüket prosperáló vállalkozássá fejlesztik (társadalmi érték/hatás, munkahelyek és növekedés, társadalmi progresszió).

Az Unió a Horizont Európa – többek között az EIC és az EIT – egyéb tevékenységeivel, valamint a regionális intelligens szakosodási stratégiákkal szinergiában:

- előmozdítja és társfinanszírozza a nemzeti, regionális és helyi innovációs közpolitikákért és programokért felelős hatóságok által irányított közös innovációs programokat, amelyekhez az innovációt és innovátorokat támogató magánvállalatok is csatlakozhatnak. Az ilyen keresletvezérelt közös programok irányulhatnak többek között a korai szakaszban nyújtott támogatásra és a megvalósíthatósági tanulmányok támogatására, a tudományos világ és a vállalkozói szféra közötti együttműködésre, a csúcstechnológiát képviselő kkv-k kutatási együttműködésen alapuló projektjeihez nyújtott támogatásra, a technológia- és tudástranszferre, a kkv-k nemzetköziesítésére, piacelemzésre és -fejlesztésre, az egyszerű technológiát használó kkv-k digitalizálására, a nyílt innovációs infrastruktúrák – például kísérleti gyártósorok, demonstrációs projektek, közösségi alkotóterek (maker spaces) és tesztlabok – kialakításának és összekapcsolásának támogatására, piacközei innovációs tevékenységeket vagy piaci bevezetést szolgáló pénzügyi eszközökre és szociális innovációra. E programokban közös közbeszerzési kezdeményezések is szerepelhetnek, amelyeken keresztül az innovációk a közszférában kerülhetnek hasznosításra, különösen egy új politika kidolgozásának alátámasztására. Ez rendkívül hatékonyan ösztönözheti az innovációt a közszolgáltat területein, és piaci lehetőségeket nyújthat európai innovátoroknak,
- mentorálási, coaching, technikai segítségnyújtási és az innovátorokhoz közeli egyéb szolgáltatásokkal kapcsolatos közös programokat is támogat, amelyeket olyan hálózatok hajtanak végre, mint például a nemzeti kapcsolattartó pontok, az Enterprise Europe Network, a klaszterek, olyan páneurópai platformok, mint a Startup Europe, köz- és magánszférabeli helyi és regionális innovációs szereplők, mindenképp inkubátorházak és innovációs központok, amelyeket az innovátorok egymás közötti partnerségeinek kialakítása érdekében jobban össze lehet kapcsolni. Támogatás az innovációt szolgáló humán készségek fejlesztéséhez is adható, például szakképzési intézmények hálózatainak, szoros együttműködésben az EIT-vel és a KIC-cel,
- javítja az innováció támogatásával kapcsolatos adatok minőségét és fejleszti az ezzel kapcsolatos tudást, beleértve a támogatási rendszerek feltérképezését, az adatmegosztó platformok létrehozását, az összehasonlító teljesítményértékelést és a támogatási rendszerek értékelését.

⁽²⁷⁾ A Bizottság közleménye (2018. május 15.) – Megújított európai kutatási és innovációs menetrend – Esély Európának a jövője alakítására és a Tanács következtetései (2016. május 27.) – A kutatást és innovációt elősegítő szabályozása.

Az Unió az általános európai innovációs helyzet és innovációmenedzsment-kapacitás további nyomon követéséhez és segítéséhez szükséges tevékenységeket is elindít.

Az ökoszisztémát támogató tevékenységeket a Bizottság hajtja végre egy végrehajtó ügynökség támogatásával, amely az értékelési folyamatért felel.

„A RÉSZVÉTEL SZÉLESÍTÉSE ÉS AZ EKT MEGERŐSÍTÉSE” RÉSZ

Az egyedi program e része a részvétel szélesítését és az EKT megerősítését támogató konkrét intézkedéseket hajt végre. Célja az együttműködésen alapuló kapcsolatok megerősítése Európa-szerte, az európai K+I hálózatok megnyitása, a részvétel szélesítésében érintett országok kutatásirányítási kapacitásainak javításához való hozzájárulás, a nemzeti szakpolitikai reformok támogatása, valamint az Unióban élő tehetségekben rejlő potenciál célzott intézkedések útján történő kibontakoztatása.

Az Uniónak korábban is voltak világszínvonalú tudományos és technológiai eredményei, ennek ellenére K+I potenciálja nincs teljesen kihasználva. Bár sok eredményt ért el az EKT kialakítása terén – az EKT menetrendjét és az EKT-e vonatkozó nemzeti cselekvési terveket is beleértve –, Európa K+I színtere még mindig széttöredezett, és valamennyi tagállam K+I rendszere szűk keresztmetszettel küzd, ami szakpolitikai reformot igényel. Egyes területeken az előrehaladás túlságosan lassú ahhoz, hogy az ágazat lépést tartson az egyre dinamikusabb K+I ökoszisztémával.

Európában a K+I beruházások szintje még mindig messze elmarad a GDP szakpolitikai célkitűzésként meghatározott 3 %-ától, és továbbra is kevésbé nő, mint fő versenytársainknál, azaz az Egyesült Államokban, Japánban, Kínában és Dél-Koreában.

Eközben Európában egyre nagyobb az egyenlőtlenség a K+I-ben élen járó és a kutatás és innováció terén lemaradó országok és régiók között. Változásra van szükség – például a K+I európai szereplői közötti kapcsolatok számának és minőségének növelése útján –, ha Európa egésze kamatoztatni szeretné a kontinens teljes területéről származó kiválóságot, maximalizálni szeretné az állami és magánberuházások értékét és a termelékenységre, a gazdasági növekedésre, a munkahelyteremtésre és a jólétre gyakorolt hatását. A kutatás és innováció tekintetében továbbá strukturális szakpolitikai reformokra van szükség, valamint jobb nemzeti, regionális és intézményi együttműködésre a magas szintű tudás előállítása és terjesztése terén.

Ezenfelül a K+I-t egyesek távoli, elitista dolognak tartják, aminek nincs egyértelmű haszna a polgárok számára; olyan hozzáállást elhintve ezzel, ami hátráltatja az innovatív megoldások létrejöttét és alkalmazását, és szkepticizmust keltve a tényadatokon alapuló közpolitikák irányában. Ehhez egyfelől a tudósok, a kutatók, az innovátorok, a vállalkozók, a polgárok és a politikai döntéshozók közötti szorosabb kapcsolatokra, másfelől pedig szilárdabb alapokon álló megközelítésre van szükség maguknak a tudományos adatoknak a változó társadalomban való együttes hasznosításával kapcsolatban.

Az Uniónak most magasabbra kell tennie a mércét K+I rendszerének minősége és hatása tekintetében, amihez az Unió K+I keretprogramja és a nemzeti és regionális programok által jobban támogatott, az Uniót és a társult országokat felölölő újjáélesztett EKT szükséges. Konkrétan, az EUMSZ 181. cikkének (2) bekezdése szerint, egy sor jól integrált, mégis testre szabott uniós intézkedésre van szükség, amelyekhez nemzeti szintű reformok és teljesítményjavulás társul (amihez hozzájárulhatnak az Európai Regionális Fejlesztési Alap keretében támogatott intelligens szakosodási stratégiák és a szakpolitika-támogató eszköz), másfelől pedig érdemi intézményi változásokra a kutatásfinanszírozásban és a teljesítő szervezeteknél, köztük az egyetemeken, ami rendkívüli tudáselőállítást eredményez. A törekvések uniós szintű egyesítésével a szinergiák Európa egészében kihasználhatók, és elérhető az ahhoz szükséges nagyságrend, hogy a nemzeti szakpolitikai reformokhoz nyújtott támogatás hatékonyabbá és hatásosabbá váljon.

Az e rész alapján támogatott tevékenységek konkrétan az EKT szakpolitikai prioritásaival foglalkoznak, ugyanakkor általánosságban a Horizont Európa minden részének alapját képezik. Tevékenységek határozhatók meg továbbá az EKT-n belüli agyáramlásnak a kutatók és az innovátorok mobilitása révén történő előmozdítására is – teljes mértékben figyelembe véve a jelenlegi egyensúlyhiányokat –, valamint az elméleti szakemberek, tudósok, kutatók és innovátorok hálózatainak annak céljából történő létrehozására és fejlesztésére, hogy a birtokukban lévő (szellemi) javakat mind az EKT rendelkezésére bocsássák, támogatva a területspecifikus tudományos ütemtervek kidolgozását is.

A cél egy olyan Unió, ahol a tudás és a magasan képzett munkaerő szabadon áramlik, a kutatási eredményeket gyorsan és hatékonyan megosztják, a kutatók vonzó karrierlehetőségekkel élhetnek és biztosított a nemek közötti egyenlőség, ahol a tagállamok és a társult országok – a nemzeti tervek összehangolása, közös programok meghatározása és végrehajtása mellett – közös stratégiai kutatási menetrendeket dolgoznak ki, és ahol a tájékozott polgárok megértik a K+I eredményeit és bíznak azokban, és ezen eredmények az egész társadalom hasznára válnak.

Ez a rész de facto az összes fenntartható fejlődési cél megvalósítását szolgálja, de közvetlenül a következőkét: 4. cél – Minőségi oktatás; 5. cél – Nemek közötti egyenlőség; 9. cél – Ipar, innováció és infrastruktúra; 17. cél – Partnerség a célokért.

1. A RÉSZVÉTEL SZÉLESÍTÉSE ÉS A KIVÁLÓSÁG TERJESZTÉSE

A K+I teljesítmény terén az Unióban fennálló egyenlőtlenségeknek és különbségeknek a tudás és a szakértelem megosztásával történő csökkentése segíteni fogja a részvétel szélesítésében érintett országokat és az Unió legkülső régióit abban, hogy versenyképes pozícióba kerüljenek a globális értékláncokban, az Uniót pedig abban, hogy valamennyi tagállam K+I potenciálját teljeskörűen kiaknázhassa.

Ebből következően – például a projektkonzorciumok nyitottságának és sokféleségének előmozdítása révén történő – további fellépésre van szükség a zárt együttműködések trendje ellen, amely nagy számú ígéretes intézményt és személyt zárhat ki – az újonnan érkezőket is beleértve –, és az Unió tehetségpotenciáljának azáltal történő kiaknázása érdekében is, hogy Unió-szerte a lehető legnagyobb mértékben kihasználják és megosztják a K+I eredményeit.

A nagy vonalakban meghatározott tevékenységi területeken belül az előirányzatok megkönnyítik majd a tevékenységek sajátos igényeihez igazodó konkrét kutatási elemek támogatását.

Nagy vonalakban

- Együttműködés a támogatható országokban új kiválósági központok létrehozása, illetve a meglévők korszerűsítése érdekében – a vezető tudományos intézmények és partnerintézmények közötti partnerségekre építve;
- Ikerintézményi kapcsolatok, amelyek célja a támogatható országok egyetemeinek vagy kutatószervezeteinek valamely meghatározott területen történő jelentős megerősítése azáltal, hogy összekötik őket más tagállambeli vagy társult országbeli, nemzetközi szinten vezető kutatóintézetekkel;
- ERC-professzúrák annak érdekében, hogy támogassák a támogatható országok egyetemeit és kutatószervezeteit a kiváló minőségű emberi erőforrások bevonásában és megtartásában egy kiváló kutató és kutatásvezető (ERC-professzor) irányítása alatt, továbbá hogy strukturális változtatásokat hajtsanak végre a kiválóság fenntartható módon történő elérése érdekében;
- Európai együttműködés a tudomány és a technológia területén (COST) a támogatható országok bevonásával kapcsolatos nagyratörő feltételek mellett, valamint egyéb intézkedések annak érdekében, hogy magas tudományos színvonalú és relevanciájú tevékenységek révén biztosítsuk a tudományos hálózatépítést, a kapacitásépítést és a szakmai előmenetel támogatását a célországokból érkező fiatal és tapasztalt kutatók számára. A COST teljes költségvetésének 80 %-át az e beavatkozási terület célkitűzéseinek teljesen megfelelő cselekvésekre kell fordítani, beleértve az új tevékenységek és szolgáltatások finanszírozását is;
- A K+I területén gyengén teljesítő országok jogalanyaitól érkező pályázatok minőségének javítását célzó tevékenységek, például a pályázatok benyújtását megelőző ellenőrzés és szakmai tanácsadás, továbbá a nemzeti kapcsolattartó pontok tevékenységének előmozdítása a nemzetközi hálózatépítés támogatása érdekében, valamint az (EU) 2021/695 rendelet 24. cikkének (2) bekezdése szerinti tevékenységek és az említettrendelet 51. cikkének (2) bekezdése szerinti, kutatási eredményeken alapuló partnerkeresési szolgáltatások;
- Tevékenységek határozhatók meg abból a célból, hogy a kutatók és innovátorok mobilitásán keresztül elő lehessen mozdítani az agyáramlást, azaz a bármely életkorú, bármely szinten tevékenykedő kutatók EKT-n belüli áramlását (például olyan támogatások segítségével, amelyek állampolgárságtól függetlenül lehetővé teszik a kutatók számára új ismeretek megszerzését és átadását, illetve amelyek célja a K+I-re irányuló munka lehetővé tétele a részvétel szélesítésében érintett országokban), valamint a meglévő (és esetleg a közös irányítású) kutatási infrastruktúrák jobb kihasználását a célországokban. Tevékenységek határozhatók meg továbbá a kiválósági kezdeményezések támogatására is.

Ez a beavatkozási terület a Horizont Európa következő egyedi célkitűzéseit támogatja: az Unióban élő tehetségek teljes körű részvétele a támogatásban részesülő tevékenységekben; a kiválóság terjesztése és összekapcsolása az egész Unióban; a magas színvonalú tudás létrejöttének erősítése; az ágazatokat és tudományterületeket átfogó, határokon átnyúló együttműködés fokozása.

2. AZ EURÓPAI K+I RENDSZER MEGREFORMÁLÁSA ÉS JAVÍTÁSA

A nemzeti szintű szakpolitikai reformok kölcsönösen megerősítésre és kiegészítésre kerülnek az uniós szintű szakpolitikai kezdeményezések kidolgozása, kutatás, hálózatépítés, partnerségek létrehozása, koordináció, adatgyűjtés, nyomon követés és értékelés révén.

Nagy vonalakban

- A K+I politika ténybeli alapjának erősítése a nemzeti és regionális K+I ökoszisztémák különböző dimenzióinak és komponenseinek – köztük a mozgatórugók, a hatások és a kapcsolódó szakpolitikák – mélyebb megértése céljából;

- Előrejelzési tevékenységek, amelyek célja a közeli jövőben várható igények és trendek felmérése proaktív módon, a nemzeti ügynökségekkel és a jövőorientált érdekelt felekkel és a polgárokkal együttműködve és együttműködésben tervezve, részvételi alapon, az előrejelzési módszertan terén elért korábbi eredményekre alapozva, az eredményeket a politika szempontjából relevánsabbá téve, kiaknázva ugyanakkor a Horizont Európa keretein belül és a programon túl is fennálló szinergiákat;
- Támogatás az EKT-re vagy az EKT-vel kapcsolatos szakpolitikákra vonatkozó tevékenységet folytató vagy az EKT támogatása céljából koordinációs és támogató intézkedéseket végrehajtó politikai döntéshozók, finanszírozó szervek, kutatószervezetek (az egyetemeket is beleértve) vagy tanácsadói csoportok számára annak biztosítása céljából, hogy hatékonyan működjenek együtt a fenntartható, koherens és hosszú távú EKT kidolgozásában és végrehajtásában. Ez a támogatás alulról felfelé építkező, versenyalapú koordinációs és támogatási tevékenységek formáját öltheti a tagállamok, társult országok és civil társadalmi szervezetek, például alapítványok K+I programjai közötti, e szereplők saját prioritási területein megvalósított programszintű együttműködés támogatása céljából, egyértelmű hangsúlyt helyezve a transznacionális közös tevékenységek, többek között pályázati felhívások végrehajtására. A támogatás feltétele lesz, hogy a részt vevő programokban egyértelmű kötelezettséget vállaljanak az erőforrások egyesítésére, valamint annak biztosítására, hogy a tevékenységek és szakpolitikák kölcsönösen kiegészítsék a Horizont Európa és más vonatkozó európai partnerségi kezdeményezések alá tartozó tevékenységeket és szakpolitikákat;
- A nyílt tudomány felé való átmenet meggyorsítása a nyílt tudományra vonatkozó politikák és gyakorlatok ⁽²⁸⁾ – a FAIR-elveket is beleértve – fejlesztésének és átvételének tagállamok, régiók, intézmények és kutatók szintjén oly módon történő nyomon követésével, elemzésével és támogatásával, ami lehetővé teszi az uniós szintű szinergiák és koherencia maximalizálását;
- A nemzeti K+I politika reformjának támogatása, többek között a szakpolitika-támogató eszköz ⁽²⁹⁾ egy sor megerősített szolgáltatásán (azaz szakmai értékeléseken, egyedi támogató tevékenységeken, kölcsönös tanulási gyakorlatokon és a tudásközponton) keresztül a tagállamok és a társult országok részére – az Európai Regionális Fejlesztési Alappal, a Strukturálisreform-támogató Szolgálattal és a reformösztönző eszközzel szinergiában működve;
- Vonzó szakmai előmeneteli környezet, a modern tudásalapú gazdaságban szükséges készségek és kompetenciák biztosítása a kutatóknak ⁽³⁰⁾. Az EKT és az Európai Felsőoktatási Térség összekapcsolása az egyetemek és más K+I szervezetek korszerűsítésének támogatása révén, a tevékenységek nemzeti szinten történő ösztönzésére vonatkozó mechanizmusok elismerésén és jutalmazásán, valamint a nyílt tudomány gyakorlatainak elfogadását, a felelősségteljes K+I-t, a vállalkozói készséget (és az innovációs ökoszisztémákhoz való kapcsolódást), a transzdiszciplinaritást, a polgárok szerepvállalását, a nemzetközi és ágazatok közötti mobilitást, a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó terveket, a sokszínűsége és a befogadásra irányuló stratégiákat és az intézményi változásokra vonatkozó átfogó megközelítéseket előmozdító ösztönzőkön keresztül. Ebben az összefüggésben az Erasmus+ (2014–2020) keretében indított, az európai egyetemekkel kapcsolatos kísérleti tevékenységeket követő intézkedésként a Horizont Európa adott esetben szinergikus módon – azok K+I dimenziójához nyújtott támogatás révén – kiegészíti majd az Erasmus program által az európai egyetemeknek nyújtott támogatást. Ez hozzájárul majd az oktatás, a K+I területére irányuló új, közös és integrált, hosszú távú és fenntartható stratégiák tudományágakon és ágazatokon átnyúló megközelítések alapján történő kidolgozásához, így módon elősegítve a tudásháromszög megvalósítását és ezáltal a gazdasági növekedés fellendítését, ugyanakkor elkerülve a KIC-cel való párhuzamosságokat;
- Az állampolgárok tudományos tevékenysége, amelyek az iskolarendszerű, az iskolarendszeren kívüli és az informális tudományos oktatás minden formáját támogatják, biztosítva ezzel a polgároknak – koruktól, háttérüktől, illetve képességeiktől függetlenül – a K+I menetrend keretei és politikája kooperatív megtervezésében, valamint a tudományos tartalom és az innováció transzdiszciplináris tevékenységeken keresztül történő kooperatív létrehozásában való hatékonyabb és felelősségteljesebb részvételét;

⁽²⁸⁾ A vizsgálандó szakpolitikák és gyakorlatok a kutatási eredmények közösen megállapított formában és megosztott infrastruktúrán (például az EOSC-n) keresztül, a lehető legrövidebb időn belül és a lehető legszélesebb körben történő megosztásától kezdve az állampolgárok tudományos tevékenységén keresztül egészen a kutatás értékelésére és a kutatók jutalmazására vonatkozó új, tágabb megközelítések és mutatók kidolgozásáig és alkalmazásáig terjednek.

⁽²⁹⁾ A Horizont 2020 keretében indított szakpolitika-támogató eszköz. A szakpolitika-támogató eszköz keresletvezérelt alapon működik; önkéntes alapon kínál magas szintű szaktudást és testre szabott tanácsadást a nemzeti hatóságoknak. Szolgáltatásain keresztül már eddig is hozzájárult a szakpolitika változásához különböző országokban, például Lengyelországban, Bulgáriában, Moldovában és Ukrajnában, és a bevált gyakorlatok cseréje nyomán a szakpolitikai változások előmozdításához olyan területeken, mint például a kutatás-fejlesztéshez nyújtott adókedvezmények, a nyílt tudomány, az állami kutatószervezetek teljesítményalapú finanszírozása és a nemzeti K+I programok kölcsönös átjárhatósága.

⁽³⁰⁾ Idetartozik különösen az Európai kutatói charta, a kutatók felvételére vonatkozó magatartási kódex, az EURAXESS és a RESAVER nyugdíjalap.

- A nemek közötti egyenlőség és a sokféleség egyéb formáinak támogatása és nyomon követése a tudományos életpályákon és a döntéshozatalban – a tanácsadó testületeket is beleértve –, valamint a nemi dimenzió integrálása a kutatási és innovációs tartalmakba;
 - Etika és feddhetetlenség egy olyan koherens uniós keret továbbfejlesztése érdekében, amely megfelel a legmagasabb etikai normáknak és a kutatás integritására vonatkozó európai magatartási kódexnek, az Európai kutatói chartának és a kutatók felvételére vonatkozó magatartási kódexnek, biztosítva e területeken a képzési lehetőségeket;
 - A nemzetközi együttműködés nem uniós országokkal, régiókkal és nemzetközi fórumokkal folytatott két- és többoldalú, valamint biregionális szakpolitikai párbeszédén keresztül történő támogatása megkönnyíti az egymástól való tanulást és a prioritások meghatározását, előmozdítja a kölcsönös hozzáférést és nyomon követi az együttműködés hatását;
 - Más szakpolitikákhoz nyújtott tudományos hozzájárulás annak biztosítására irányuló tanácsadó és ellenőrző struktúrák és eljárások létrehozásán és fenntartásán keresztül, hogy az uniós politikai döntéshozatal a rendelkezésre álló legjobb tudományos adatokon és magas szintű tudományos szakvéleményeken alapuljon;
 - Az Unió K+I programjának végrehajtása, a Horizont Európa és a korábbi keretprogramok nyomon követésével, értékelésével, tervezésével és hatásvizsgálatával kapcsolatos tényadatok gyűjtését és elemzését is beleértve;
 - A Bizottság gondoskodni fog a nemzeti kapcsolattartó pontok támogatásáról többek között a következők révén: a pályázati felhívásokat megelőző rendszeres találkozók, képzés, coaching, a célzott támogatási struktúrák erősítése és az e struktúrák közötti transznacionális együttműködés megkönnyítése (például a nemzeti kapcsolattartó pontok korábbi keretprogramokban szereplő tevékenységeire építve); a Bizottság a tagállamok képviselőivel közösen kidolgozza az e támogatási struktúrák működésére vonatkozó minimumszabályokat, beleértve azok szerepét, felépítését és módozatait, a Bizottság által a pályázati felhívások előtt továbbítandó információkat, valamint az összeférhetlenségek elkerülését;
 - A K+I eredmények, adatok és ismeretek terjesztése és hasznosítása, például a kedvezményezetteknek nyújtott célzott támogatáson keresztül; szinergiák ösztönzése más uniós programokkal; célzott kommunikációs tevékenységek az uniós finanszírozású K+I tágabb hatásának és relevanciájának tudatosítása érdekében, valamint tudományos kommunikáció.
-

II. MELLÉKLET

A PROGRAMBIZOTTSÁG FORMÁCIÓI

A programbizottság formációinak felsorolása e határozat 14. cikke (2) bekezdésének megfelelően:

1. Stratégiai formáció: Az egyedi program végrehajtásának stratégiai áttekintése és az egyes munkaprogramjai közötti koherencia, a küldetéseket is beleértve
2. ERC
3. MSCA
4. Kutatási infrastruktúrák
5. Egészségügy
6. Kultúra, kreativitás és befogadó társadalom
7. A társadalmat szolgáló polgári biztonság
8. Digitalizáció, ipar és világűr
9. Éghajlat, energia és mobilitás
10. Élelmiszerek, biogazdaság, természeti erőforrások, mezőgazdaság és környezet
11. Az EIC és az európai innovációs ökoszisztémák
12. A részvétel szélesítése és az EKT megerősítése

Lehetőség van ad hoc találkozók tartására a klasztereken belül és/vagy a programbizottság különböző formációival és/vagy a horizontális, illetve több területet érintő kérdésekkel – például az úrpolitikával és a mobilitással – összefüggő jogszabályok által létrehozott más bizottságokkal.

III. MELLÉKLET

E határozat 14. Cikke (7) bekezdésével összhangban a bizottság által nyújtandó információk

1. Az egyes projektekre vonatkozó, az egyes pályázatok teljes életútjának figyelemmel kísérését lehetővé tevő információk, amelyek különösen az alábbiakra terjednek ki:
 - a benyújtott pályázatok,
 - minden egyes pályázat értékelésének eredményei,
 - támogatási megállapodások,
 - lezárt projektek, az (EU) 2021/695 rendelet 32. cikke (2) és (3) bekezdésének, valamint 48. cikke (12) bekezdésének megfelelően,
 - befejezett projektek.
 2. Az egyes pályázati felhívások eredményeire és a projektek végrehajtására vonatkozó információk, amelyek különösen az alábbiakra terjednek ki:
 - az egyes felhívások eredménye,
 - a pályázatok értékelési pontszámai és az ezen pontszámoktól való eltérések a ranglistán, a konkrét szakpolitikai célkitűzések megvalósításához való hozzájárulásuk alapján, beleértve azt is, hogy az (EU) 2021/695 rendelet 29. cikke (2) bekezdésének megfelelően a pályázat egységes projektportfóliót tartalmaz-e,
 - a pályázatok tekintetében kért módosítások, az (EU) 2021/695 rendelet 29. cikke (2) bekezdésének megfelelően,
 - a támogatási megállapodásokról folytatott tárgyalások eredménye,
 - a projektek végrehajtása, beleértve a kifizetésekkel kapcsolatos adatokat és a projektek eredményeit,
 - a független szakértők által végzett értékelés alapján el nem utasított, a Bizottság által azonban az (EU) 2021/695 rendelet 48. cikke (8) bekezdésének megfelelően elutasított pályázatok.
 3. A program végrehajtására vonatkozó információk, beleértve a Horizont Európa, az egyedi program, az egyes egyedi célkitűzések és a kapcsolódó témák, továbbá a Közös Kutatóközpont szintjén releváns információkat – az (EU) 2021/695 rendelet V. mellékletében meghatározott hatásútvonalak mentén végzett éves ellenőrzés részeként –, valamint más releváns uniós programokkal fennálló sinergiákkal kapcsolatos információk.
 4. A Horizont Európa költségvetésének végrehajtására vonatkozó információk, beleértve a COST-ra, az összes európai partnerséggel – a KIC-et is ideértve – kapcsolatos kötelezettségvállalásokra és kifizetésekre vonatkozó információkat is, valamint az Unió és valamennyi társult ország közötti pénzügyi egyenlegre vonatkozó információk.
-

II

(Nem jogalkotási aktusok)

RENDELETEK

A TANÁCS (Euratom) 2021/765 RENDELETE

(2021. május 10.)

az Európai Atomenergiaközösségnek a Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogramot kiegészítő, a 2021–2025 közötti időszakra vonatkozó kutatási és képzési programjának létrehozásáról, valamint az (Euratom) 2018/1563 rendelet hatályon kívül helyezéséről

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 7. cikke első bekezdésére,

tekintettel az Európai Bizottság javaslatára,

a Tudományos és Műszaki Bizottsággal folytatott konzultációt követően,

mivel:

- (1) Az Európai Atomenergia-közösség (a továbbiakban: a Közösség) egyik célja, hogy – többek között a tagállamokban folytatott nukleáris kutatás előmozdítása és elősegítése, valamint annak egy közösségi kutatási és képzési program végrehajtásával történő kiegészítése révén – hozzájáruljon az életszínvonal emeléséhez a tagállamokban.
- (2) A nukleáris kutatás a nukleáris biztonság, védetség és a sugárvédelem javításával hozzájárulhat a társadalmi jóléthez, a gazdasági jóléthez és a környezeti fenntarthatósághoz. A sugárvédelemről folytatott kutatás javulást hozott a gyógyászati technológiák terén, amelynek előnyeit sok polgár élvezi, és az említett kutatás más területeken – így például az iparban, a mezőgazdaságban, a környezetvédelemben és a biztonság terén – is javulást hozhat.
- (3) Teljes mértékben tiszteltetben tartva a tagállamoknak az energiaszerkezetükre vonatkozó döntéshozatalhoz való jogát, az e rendelettel létrehozott program kutatási eredményei potenciálisan hozzájárulhatnak a klímasemleges energiarendszer biztonságos, hatékony és megbízható módon történő megvalósításához.
- (4) A nukleáris kutatás közösségi szintű folyamatosságának biztosítása érdekében meg kell határozni a Közösség kutatási és képzési programját a 2021. január 1-jétől 2025. december 31-ig tartó időszakra (a továbbiakban: az Euratom-program). Az Euratom-programnak folytatnia kell a korábbi programok kulcsfontosságú kutatási tevékenységeit, egyúttal új egyedi célkitűzéseket kell bevezetnie, és ugyanazt a végrehajtási módot kell alkalmaznia.
- (5) A 2014–2018-as Euratom kutatási és képzési program időközi értékeléséről szóló bizottsági jelentés tartalmaz egy sor irányelvet az Euratom-program számára. Ezek közé tartoznak a következők: a nukleáris biztonságra, biztosítékokra, védetségre, a hulladékkezelésre, a sugárvédelemre és a magfúzió fejlesztésére összpontosító nukleáris kutatás támogatásának folytatása; a nukleáris területen az európai közös programok szervezésének és irányításának további javítása a kedvezményezettekkel együtt; az Euratom oktatási és képzési intézkedéseinek folytatása és megerősítése a nukleáris biztonság, védetség és a sugárvédelem valamennyi szempontját alátámasztó releváns kompetenciák fejlesztése érdekében; az Euratom-programok és az uniós keretprogram egyéb tematikus területei közötti szinergiák további kiaknázása; valamint az Euratom-program közvetlen és közvetett intézkedései közötti szinergiák további kiaknázása.

- (6) Az Euratom-program koncepciója és kialakítása azt az igényt tükrözi, hogy kritikus tömegű támogatott tevékenység jöjjön létre. Ezt az atommaghasadás energetikai és egyéb célokra történő biztonságos felhasználására összpontosító, korlátozott számú egyedi célkitűzés megállapításával, a szükséges szakértelem fenntartásával és fejlesztésével, a fúziós energia előmozdításával, valamint az Unió és a tagállamok nukleáris biztonságra, biztosítékokra és védettségre vonatkozó szakpolitikáinak támogatásával kell elérni.
- (7) Az Euratom-program kulcsfontosságú részét képezi az Unió arra irányuló erőfeszítéseinek, hogy továbbfejlessze technológiai vezető szerepét, és előmozdítsa a kiválóságot a nukleáris kutatás és innováció terén, így különösen biztosítsa a nukleáris területen a biztonság, a védettség, a biztosítékok, a sugárvédelem, a kiégett fűtőelemek, a radioaktív hulladékok kezelése és a leszerelés legmagasabb szintű normáit, a program e rendeletben meghatározott célkitűzéseivel összhangban.
- (8) Mivel minden tagállam felhasznál radioaktív anyagokat – például orvosi célokra –, illetve rendelkezik nukleáris létesítményekkel, fontos biztosítani a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok felelősségteljes és biztonságos kezelését, amint azt a 2011/70/Euratom tanácsi irányelv⁽¹⁾ előírja, annak elkerülése érdekében, hogy indokolatlan terhek háruljanak a jövő nemzedékeire. Az Euratom-programnak továbbra is javítania és támogatnia kell a technológiákkal és kompetenciákkal kapcsolatos kutatást és fejlesztést a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelése terén.
- (9) E rendelet összefüggésében a fúziós energiára irányuló kutatás végrehajtására azon európai magfúziós menetrenddel összhangban kerül sor, amely felvázolja egy villamosenergia-termelő fúziós erőmű alapjának biztosításához szükséges kutatást és fejlesztéseket, valamint a 2007/198/Euratom tanácsi határozattal⁽²⁾ összhangban. Rövid és középtávon kulcsfontosságú lépés az ITER felépítésének befejezése és kezdeti működtetése, továbbá egy erőteljes fúziós kutatási programnak kell kiegészítenie az ITER-rel kapcsolatos európai tevékenységeket a jövőbeli ITER-műveletek és a DEMO demonstrációs reaktorra irányuló felkészülés támogatása érdekében.
- (10) A nukleáris kutatás támogatása révén az Euratom-programnak hozzá kell járulnia az (EU) 2021/695 európai parlamenti és tanácsi rendelettel⁽³⁾ létrehozott Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogram (a továbbiakban: Horizont Európa) célkitűzéseinek megvalósításához, valamint elő kell segítenie az Európa 2030 stratégia végrehajtását és az európai kutatási térség megerősítését.
- (11) Az Euratom-programnak szinergiákra kell törekednie a Horizont Európával és más uniós programokkal a kialakításuktól és a stratégiai tervezéstől kezdve, a projektek kiválasztásán, az eredmények kezelésén, kommunikációján, terjesztésén és hasznosításán keresztül a nyomon követésig, az ellenőrzésig és az irányításig terjedően.
- (12) Az Euratom-program intézkedéseinek arányosnak kell lenniük, elkerülve a magánfinanszírozás megkettőződését vagy kiszorítását, és egyértelmű európai hozzáadott értékkel kell rendelkezniük. Ez biztosítani fogja az összhangot az Euratom-program intézkedései és az uniós állami támogatási szabályok között, elkerülve a verseny indokolatlan torzulásait a belső piacon.
- (13) Noha mindegyik tagállam maga választhat, hogy használ-e nukleáris energiát vagy sem, azt is el kell ismerni, hogy a nukleáris energia különböző szerepet játszik a különböző tagállamokban. Az Euratom-program a kutatási tevékenységein keresztül hozzá fog járulni egy széles körű vita ösztönzéséhez is valamennyi releváns érdekelt fél között a nukleáris energiában rejlő lehetőségekre és kockázatokra vonatkozóan.
- (14) Az oktatási és képzési szükségletek kezelése céljából az Euratom-programnak pénzügyi hozzájárulásokon keresztül támogatást kell kínálnia annak érdekében, hogy a nukleáris területen dolgozó kutatók más területek kutatóival egyenlő feltételekkel részesülhessenek a Marie Skłodowska-Curie-cselekvések (MSCA) előnyeiből.

⁽¹⁾ A Tanács 2011/70/Euratom irányelve (2011. július 19.) a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok felelősségteljes és biztonságos kezelését szolgáló közösségi keret létrehozásáról (HL L 199., 2011.8.2., 48. o.).

⁽²⁾ A Tanács határozata (2007. március 27.) a Fúzióenergia-fejlesztési és ITER Európai Közös Vállalkozás létrehozásáról és részére kedvezmények nyújtásáról (HL L 90., 2007.3.30., 58. o.).

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/695 rendelete (2021. április 28.) a Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogram létrehozásáról, részvételi és terjesztési szabályainak megállapításáról, valamint az 1290/2013/EU és az 1291/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 170, 2021.5.12., 1. o.).

- (15) Ez a rendelet pénzügyi keretösszeget állapít meg az Euratom-program teljes időtartamára, amely az éves költségvetési eljárás során a költségvetési fegyelemről, a költségvetési ügyekben való együttműködésről és a hatékony és eredményes pénzgazdálkodásról, valamint az új saját forrásokról és az új saját források bevezetésére irányuló ütemtervről szóló, az Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa és az Európai Bizottság közötti, 2020. december 16-i intézményközi megállapodás ⁽⁴⁾ 18. pontja értelmében az elsődleges referenciaösszeget jelenti az Európai Parlament és a Tanács számára.
- (16) Az Euratom-programra az (EU, Euratom) 2018/1046 európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽⁵⁾ (a továbbiakban: a költségvetési rendelet) alkalmazandó. A költségvetési rendelet megállapítja az uniós költségvetés végrehajtására – többek között a vissza nem térítendő támogatásokra, a pénzdíjakra, a közbeszerzésre, a közvetett irányításra, a pénzügyi eszközökre, a költségvetési biztosítékokra, a pénzügyi támogatásra és a külső szakértők költségeinek megtérítésére – vonatkozó szabályokat. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 322. cikke alapján elfogadott szabályok egy, az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszert is magukban foglalnak.
- (17) Az e rendelet keretében elérhető finanszírozási típusokat és a végrehajtási módszereket annak alapján kell megválasztani, hogy alkalmasak-e az intézkedések egyedi célkitűzéseinek megvalósítására és az eredmények biztosítására, figyelembe véve különösen a kontrollok költségeit, az adminisztratív terhet és a meg nem felelés várható kockázatát. Vissza nem térítendő támogatások esetében ide kell, hogy tartozzon az egyösszegű átalányok, a százalékos átalányok és az egységköltségek alkalmazásának megfontolása is.
- (18) Különös figyelmet kell fordítani a kis- és középvállalkozások (kkv-k) és általában a magánszektor megfelelő részvételének biztosítására. Az értékelési és a nyomonkövetési intézkedések részeként el kell végezni a kkv-k részvételének mennyiségi és minőségi értékeléseit.
- (19) A Euratom-program keretében kialakított tevékenységeknek az Európai Unióról szóló szerződés 2. és 3. cikkével, valamint az EUMSZ 8. cikkével összhangban a kutatás és az innováció területén a nemek közötti egyenlőtlenségek felszámolását, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség előmozdítását kell célozniuk. A nemi dimenziót integrálni kell a kutatásba és innovációba, és a kutatási ciklus valamennyi szakaszában figyelemmel kell kísérni.
- (20) A tudomány és a társadalom közötti kapcsolat elmélyítése és a tudományba vetett közbizalom megerősítése céljából az Euratom-programnak kedveznie kell a polgárok és a civil társadalom tájékozott részvételének a kutatási és innovációs ügyekben, a tudományos oktatás előmozdításával, a tudományos ismeretek hozzáférhetőbbé tételével, olyan felelősségteljes kutatási és innovációs menetrendek kidolgozásával, amelyek megfelelnek a polgárok és a civil társadalom aggodalmainak és elvárásainak, valamint a polgárok és a civil társadalom részvételének elősegítésével az Euratom-program keretében folytatott tevékenységekben.
- (21) Az Euratom-program hatálya alá tartozó intézkedéseknek tiszteletben kell tartaniuk az alapvető jogokat, és szem előtt kell tartaniuk a különösen az Európai Unió Alapjogi Chartája által elismert alapelveket.
- (22) Fontos az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés (a továbbiakban: az Euratom-szerződés) II. címének 2. fejezetével összhangban továbbra is elősegíteni a résztvevők által kifejlesztett szellemi tulajdon hasznosítását, megvédve ugyanakkor a többi résztvevő és a Közösség legitim érdekeit.
- (23) Az Euratom-finanszírozás lehető legnagyobb hatásának biztosítása érdekében, a Közösség adott esetben fontolóra vehet köz- vagy magánszférabeli partnerekkel való európai partnerségeket, feltéve, hogy a kívánt hatást eredményesebben lehet elérni partnerségben, mint egyedül a Közösség által, az Euratom-program más támogatási formáival való összehasonlításban. Ezen rendeletnek biztosítania kell, hogy az ilyen partnerségek az európai partnerségek egyértelmű életciklus-alapú szemléletével rendelkezzenek, valamint átlátható kiválasztási és döntéshozatali eljárást kövessenek az (EU) 2021/695 rendelet III. mellékletével összhangban.

⁽⁴⁾ HL L 433. I, 2020.12.22., 28. o.

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU, Euratom) 2018/1046 rendelete (2018. július 18.) az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról, az 1296/2013/EU, az 1301/2013/EU, az 1303/2013/EU, az 1304/2013/EU, az 1309/2013/EU, az 1316/2013/EU, a 223/2014/EU és a 283/2014/EU rendelet és az 541/2014/EU határozat módosításáról, valamint a 966/2012/EU, Euratom rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 193., 2018.7.30., 1. o.).

- (24) Lehetséges kell, hogy legyen az Euratom-program célkitűzéseinek megvalósítása az EUMSZ-en alapuló programok keretében nyújtott pénzügyi eszközök és költségvetési garanciák révén is, feltéve, hogy az intézkedések megfelelnek az ilyen programok célkitűzéseinek és szabályainak.
- (25) A lehető leghatékonyabb végrehajtás biztosítása, valamint a kedvezményezettek számára koherens, átfogó és átlátható keret megvalósítása érdekében az Euratom-programban való részvételre és a kutatási eredmények terjesztésére – bizonyos kiigazításokkal vagy kivételekkel – az (EU) 2021/695 rendelet releváns szabályai kell, hogy vonatkozzanak. Az Euratom-programra az említett rendeletben meghatározott releváns fogalommeghatározásokat és fő intézkedéstípusokat kell alkalmazni.
- (26) Az (EU) 1291/2013 európai parlamenti és tanácsi rendelettel ⁽⁶⁾ létrehozott Horizont 2020 alapján létrehozott és a Bizottság által kezelt résztvevői garanciaalap fontos védőmechanizmusnak bizonyult, amely enyhíti a kötelezettségeiket nem teljesítő résztvevők részéről esedékes és vissza nem fizetett összegekkel kapcsolatos kockázatokat. Ezért folytatni kell ezen védőmechanizmust. Az (EU) 2021/695 rendelet alapján létrehozott kölcsönös biztosítási mechanizmusnak ki kell terjednie az e rendelet szerinti intézkedésekre is.
- (27) A Közös Kutatóközpontnak (a továbbiakban: JRC) a teljes szakpolitikai ciklus során továbbra is független, ügyfélközpontú tudományos adatokat és technikai támogatást kell nyújtania adott esetben az Uniónak és a tagállamoknak. A JRC közvetlen intézkedéseit rugalmas, hatékony és átlátható módon kell végrehajtani, figyelembe véve a JRC felhasználóinak releváns szükségleteit és az uniós szakpolitikák szükségleteit, különösen a nukleáris biztonság, biztosítékok és védetség területén, valamint biztosítva az Unió pénzügyi érdekeinek védelmét. A JRC szerepéről szóló, 1994. április 26-i tanácsi következtetések szerint a JRC-nek továbbra is további erőforrásokat kell generálnia az uniós szakpolitikákra irányuló versenyképes tevékenységek révén, illetve harmadik felek nevében. Amennyiben a releváns munkaprogram úgy rendelkezik, a JRC részt kell, hogy vehessen közvetett intézkedésekben.
- (28) A költségvetési rendelettel, a 883/2013/EU, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelettel ⁽⁷⁾, valamint a 2988/95/EK, Euratom ⁽⁸⁾, a 2185/96/Euratom, EK ⁽⁹⁾ és az (EU) 2017/1939 tanácsi rendelettel ⁽¹⁰⁾ összhangban az Unió pénzügyi érdekeit arányos intézkedések útján kell védeni, ideértve a szabálytalanságok, többek között a csalás megelőzésére, feltárására, korrekciójára és kivizsgálására, az elveszített, jogalap nélkül kifizetett vagy szabálytalanul felhasznált források visszafizetésére, valamint adott esetben a közigazgatási szankciók kiszabására vonatkozó intézkedéseket. Így különösen az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) a 2185/96/Euratom, EK és a 883/2013/EU, Euratom rendelettel összhangban hatáskörrel rendelkezik arra, hogy igazgatási vizsgálatokat – többek között helyszíni ellenőrzéseket és vizsgálatokat – végezzen annak megállapítása céljából, hogy történt-e csalás, korrupció vagy bármilyen más jogellenes tevékenység, amely sérti az Unió pénzügyi érdekeit.

Az Európai Ügyészség az (EU) 2017/1939 rendelettel összhangban hatáskörrel rendelkezik arra, hogy nyomozást és vádhatósági eljárást folytasson az (EU) 2017/1371 európai parlamenti és tanácsi irányelv ⁽¹¹⁾ értelmében vett, az Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények esetében. A költségvetési rendelettel összhangban minden olyan személynek vagy szervezetnek, aki, illetve amely uniós forrásokban részesül, maradéktalanul együtt kell működnie az Unió pénzügyi érdekeinek védelme céljából, biztosítania kell a Bizottság, az OLAF, a Számvevőszék, valamint – az (EU) 2017/1939 rendelet szerinti megerősített együttműködésben részt vevő tagállamok esetében – az Európai Ügyészség számára a szükséges jogokat és hozzáférést, továbbá gondoskodnia kell arról, hogy az uniós források felhasználásában részt vevő harmadik felek ezekkel egyenértékű jogokat biztosítsanak.

⁽⁶⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1291/2013/EU rendelete (2013. december 11.) a „Horizont 2020” kutatási és innovációs keretprogram (2014–2020) létrehozásáról és az 1982/2006/EK határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2013.12.20., 104. o.).

⁽⁷⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 883/2013/EU, Euratom rendelete (2013. szeptember 11.) az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) által lefolytatott vizsgálatokról, valamint az 1073/1999/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és az 1074/1999/Euratom tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 248., 2013.9.18., 1. o.).

⁽⁸⁾ A Tanács 2988/95/EK, Euratom rendelete (1995. december 18.) az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről (HL L 312., 1995.12.23., 1. o.).

⁽⁹⁾ A Tanács 2185/96/Euratom, EK rendelete (1996. november 11.) az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek csalással és egyéb szabálytalanságokkal szembeni védelmében a Bizottság által végzett helyszíni ellenőrzésekről és vizsgálatokról (HL L 292., 1996.11.15., 2. o.).

⁽¹⁰⁾ A Tanács (EU) 2017/1939 rendelete (2017. október 12.) az Európai Ügyészség létrehozására vonatkozó megerősített együttműködés bevezetéséről (HL L 283., 2017.10.31., 1. o.).

⁽¹¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1371 irányelve (2017. július 5.) az Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről (HL L 198., 2017.7.28., 29. o.).

- (29) Harmadik országok a vonatkozó jogi eszközeik alapján vehetnek részt. E rendeletnek konkrét rendelkezést kell tartalmaznia, amely előírja a harmadik országok számára, hogy biztosítsák az illetékes engedélyezésre jogosult tisztviselő, az OLAF és a Számvevőszék számára a hatáskörük teljes körű gyakorlásához szükséges jogokat és hozzáférést.
- (30) Az Euratom-program szerinti intézkedések egységes feltételek mellett történő végrehajtása, nyomon követése és értékelése érdekében a Bizottságra végrehajtási hatásköröket kell ruházni. Ezen végrehajtási hatásköröket a 182/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek ⁽¹²⁾ megfelelően kell gyakorolni.
- (31) A jogalkotás minőségének javításáról szóló, 2016. április 13-i intézményközi megállapodás ⁽¹³⁾ (22) és (23) bekezdése alapján az Euratom-programot egyedi monitoringkövetelményekkel összhangban gyűjtött információk alapján értékelni kell, elkerülve ugyanakkor a különösen a tagállamokra nehezedő adminisztratív terhet és a túlszabályozást. Adott esetben az említett követelményeknek mérhető mutatókat is magukban kell foglalniuk, amelyek alapján értékelhetők az Euratom-program gyakorlatban kifejtett hatásai.
- (32) A JRC-nak a 96/282/Euratom bizottsági határozattal ⁽¹⁴⁾ létrehozott Igazgatótanácsával konzultációra került sor a JRC közvetlen intézkedéseinek tudományos és technológiai tartalmáról.
- (33) Az Európai Parlamenttel önkéntes alapon konzultációra került sor, és az Európai Parlament véleményt ⁽¹⁵⁾ nyilvánított. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal önkéntes alapon szintén konzultációra került sor, és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményt ⁽¹⁶⁾ nyilvánított.
- (34) A jogbiztonság érdekében az (Euratom) 2018/1563 tanácsi rendeletet ⁽¹⁷⁾ hatályon kívül kell helyezni.
- (35) Annak biztosítása céljából, hogy a releváns szakpolitikai területen folyamatos maradjon a támogatások nyújtása, valamint hogy a végrehajtás a 2021–2027-re szóló többéves pénzügyi keret kezdő időpontjától megkezdődhessen, ennek a rendeletnek sürgősen hatályba kell lépnie, és azt visszaható hatállyal, 2021. január 1-jétől kell alkalmazni,

ELFOGADTA EZT A RENDELETET:

1. FEJEZET

Általános rendelkezések

1. cikk

Tárgy

Ez a rendelet létrehozza az Európai Atomenergia-közösség kutatási és képzési programját a 2021. január 1-jétől 2025. december 31-ig terjedő időszakra (a továbbiakban: az Euratom-program), és megállapítja a Horizont Európát kiegészítő Euratom-program keretébe tartozó közvetett intézkedésekre vonatkozó részvételi és terjesztési szabályokat.

Ez a rendelet megállapítja az Euratom-program célkitűzéseit, a 2021–2025 közötti időszakra szóló költségvetést, a finanszírozás formáit és az ilyen finanszírozás nyújtására vonatkozó szabályokat.

⁽¹²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 182/2011/EU rendelete (2011. február 16.) a Bizottság végrehajtási hatásköreinek gyakorlására vonatkozó tagállami ellenőrzési mechanizmusok szabályainak és általános elveinek megállapításáról (HL L 55., 2011.2.28., 13. o.).

⁽¹³⁾ HL L 123., 2016.5.12., 1. o.

⁽¹⁴⁾ A Bizottság 96/282/Euratom határozata (1996. április 10.) a Közös Kutatóközpont átszervezéséről (HL L 107., 1996.4.30., 12. o.).

⁽¹⁵⁾ 2019. január 16-i vélemény (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

⁽¹⁶⁾ 2018. december 12-i vélemény (HL C 110., 2019.3.22. 132. o.).

⁽¹⁷⁾ A Tanács (Euratom) 2018/1563 rendelete (2018. október 15.) az Európai Atomenergia-közösségnek a „Horizont 2020” kutatási és innovációs keretprogramot kiegészítő kutatási és képzési programjáról (2019–2020) és az 1314/2013/Euratom rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 262., 2018.10.19., 1. o.).

2. cikk

Fogalommeghatározások

Ezen rendelet alkalmazásában az (EU) 2021/695 rendelet releváns fogalommeghatározásai alkalmazandók. Az említett fogalommeghatározásokban szereplő, az Unióra, illetve a Horizont Európára történő hivatkozásokat az Európai Atomenergia-közösségre (a továbbiakban: a Közösség), illetve az Euratom-programra történő hivatkozásként kell értelmezni. E rendelet alkalmazásában azonban a „munkaprogram” az Euratom-program végrehajtására vonatkozóan a Bizottság által e rendelet 16. cikkével összhangban elfogadott dokumentumot jelenti.

Az (EU) 2021/695 rendeletre történő, e rendeletben szereplő valamennyi hivatkozás a rendelet 2021. május 12-én hatályos változatára vonatkozik.

3. cikk

A program célkitűzései

(1) Az Euratom-program általános célkitűzése nukleáris kutatási és képzési tevékenységek folytatása, hangsúlyt helyezve a nukleáris biztonság, védettség és a sugárvédelem folyamatos javítására, valamint a Horizont Európa célkitűzései megvalósításának kiegészítése, többek között az energetikai átállás terén.

(2) Az Euratom-program egyedi célkitűzései a következők:

- a) javítani és támogatni a nukleáris biztonságot, védettséget, biztosítékokat, a sugárvédelmet, a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos kezelését és leszerelését, beleértve a nukleáris energia és az ionizáló sugárzás nem energetikai alkalmazásainak biztonságos és megbízható felhasználását;
- b) fenntartani és továbbfejleszteni a szakértelmet és a kompetenciát a nukleáris területen a Közösségen belül;
- c) előmozdítani a fúziós energia – mint a villamosenergia-termelés potenciális jövőbeli energiaforrása – fejlesztését, és hozzájárulni az európai magfúziós menetrend végrehajtásához;
- d) támogatni az Uniónak és a tagállamoknak a nukleáris biztonság, biztosítékok és védettség folyamatos javítására vonatkozó szakpolitikáját.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben felsorolt célkitűzéseket az I. melléklettel összhangban kell végrehajtani. Az említett célkitűzések végrehajtása kellően indokolt esetben magába foglalhatja a felmerülő lehetőségekre, válságokra vagy fenyegetésekre való reagálást is.

4. cikk

Költségvetés

(1) Az Euratom-programnak a 2021. január 1. és 2025. december 31. közötti időszakra vonatkozó végrehajtását szolgáló pénzügyi keretösszeg folyó áron 1 382 000 000 EUR.

(2) Az (1) bekezdésben említett összeg indikatív felosztása a következő:

- a) 583 273 000 EUR közvetett intézkedésekre a magfúziós kutatás és fejlesztés terén;
- b) 266 399 000 EUR közvetett intézkedésekre az atommaghasadás, a nukleáris biztonság és a sugárvédelem terén;
- c) 532 328 000 EUR a Közös Kutatóközpont (JRC) által végzett közvetlen intézkedésekre.

A Bizottság nem térhet el az e bekezdés c) pontjában említett összegtől.

(3) Az (1) bekezdésben említett összeg felhasználható az Euratom-program irányításához és végrehajtásához, valamint a célkitűzései megvalósításának értékeléséhez szükséges előkészítő, nyomonkövetési, kontroll-, ellenőrzési, értékelési és egyéb tevékenységekre vonatkozó költségek – köztük valamennyi igazgatási kiadás – fedezésére is. A közvetett intézkedésekkel kapcsolatos igazgatási kiadások nem haladhatják meg az Euratom-programnak a (2) bekezdés a) és b) pontjában említett közvetett intézkedéseire elkülönített összeg 6 %-át. Emellett az (1) bekezdésben említett összeg fedezheti a következőket is:

- a) tanulmányokkal, szakértői ülésekkel, tájkoztatási és kommunikációs intézkedésekkel kapcsolatos kiadások, amennyiben azok összefüggnek az Euratom-program célkitűzéseivel;

b) az információk feldolgozására és cseréjére összpontosító információs technológiai hálózatokkal kapcsolatos kiadások, beleértve az intézményi információs technológiai eszközöket, valamint az Euratom-program irányításával összefüggésben szükséges egyéb technikai és igazgatási segítségnyújtást.

(4) Ha a 2025. december 31-ig be nem fejezett intézkedések irányításának lehetővé tételéhez szükséges, előirányzatok állíthatók be a 2025 utáni költségvetésbe a (3) bekezdésben meghatározott kiadások fedezésére.

(5) Az egy pénzügyi évnél hosszabb időn átívelő intézkedésekre vonatkozó költségvetési kötelezettségvállalások több évre esedékes éves részletekre bonthatók.

(6) A költségvetési rendelet sérelme nélkül, az első munkaprogramban foglalt projektekből eredő intézkedésekre vonatkozó kiadások 2021. január 1-jétől számolhatók el.

(7) A tagállamok részére megosztott irányítás keretében allokált források – az érintett tagállam kérésére – az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízümpolitika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: a 2021–2027-es közös rendelkezésekről szóló rendelet) releváns rendelkezéseiben meghatározott feltételek mellett átcsoportosíthatók az Euratom-programra. A Bizottság az említett forrásokat a költségvetési rendelet 62. cikke (1) bekezdése első albekezdésének a) pontjával összhangban közvetlenül vagy az említett albekezdés c) pontjával összhangban közvetve hajtja végre. Az említett forrásokat az érintett tagállam javára kell felhasználni.

5. cikk

Az Euratom-programhoz társult harmadik országok

(1) Az Euratom-program nyitva áll a következő harmadik országok társulása előtt:

- a) csatlakozó országok, tagjelölt országok és potenciális tagjelöltek, az említett országok közösségi programokban való részvételének a vonatkozó keretmegállapodásokban és társulási tanácsi határozatokban vagy hasonló megállapodásokban meghatározott általános alapelveivel és általános feltételeivel, valamint a Közösség és az említett országok közötti megállapodásokban megállapított egyedi feltételekkel összhangban;
- b) az európai szomszédságpolitikában részt vevő országok, az említett országok közösségi programokban való részvételének a vonatkozó keretmegállapodásokban és társulási tanácsi határozatokban vagy hasonló megállapodásokban meghatározott általános alapelveivel és általános feltételeivel, valamint a Közösség és az említett országok közötti megállapodásokban megállapított egyedi feltételekkel összhangban;
- c) harmadik országok és területek, amelyek megfelelnek a következő kritériumok mindegyikének:
 - i. megfelelő tudományos, technológiai és innovációs kapacitás;
 - ii. elkötelezettség a szabályokon alapuló, demokratikus intézmények által támogatott nyitott piacgazdaság iránt, beleértve a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok tisztességes és méltányos kezelését is;
 - iii. a polgárok gazdasági és társadalmi jólétét javító szakpolitikák aktív előmozdítása.

(2) Az első bekezdés c) pontja szerinti harmadik országok Euratom-programhoz való társulásának összhangban kell állnia a harmadik országnak valamely közösségi vagy uniós programban való részvételére vonatkozó egyedi megállapodásban megállapított feltételekkel, feltéve, hogy a megállapodás:

- a) méltányos egyensúlyt biztosít a közösségi vagy uniós programokban részt vevő harmadik ország hozzájárulásai és az őt illető előnyök tekintetében;
- b) megállapítja a közösségi vagy uniós programokban való részvétel feltételeit, beleértve az egyes programokhoz való pénzügyi hozzájárulások kiszámítását és a programok igazgatási költségeit;

- c) nem ruház a harmadik országra döntéshozatali jogkört az Euratom-program tekintetében;
- d) garantálja az Uniónak a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás biztosításához és az Unió pénzügyi érdekeinek védelméhez való jogait.

Az e bekezdés első albekezdésének b) pontjában említett hozzájárulások a költségvetési rendelet 21. cikkének (5) bekezdésével összhangban címzett bevételeket képeznek.

(3) Az egyes harmadik országok Euratom-programhoz való társulása hatókörének figyelembe kell vennie az Unióban a gazdasági növekedés innováció útján történő előmozdításának célkitűzését. Ennek megfelelően – a csatlakozó országok, a tagjelölt országok és a potenciális tagjelöltek kivételével – az Euratom-program egyes részei kizárhatók egy konkrét országra vonatkozó társulási megállapodásból.

(4) A társulási megállapodásnak adott esetben rendelkeznie kell az Unióban letelepedett jogalanyoknak a társult országok egyenértékű programjaiban az említett programokban megállapított feltételekkel összhangban, kölcsönösségi alapon történő részvételéről.

(5) A pénzügyi hozzájárulás szintjét meghatározó feltételeknek adott esetben biztosítaniuk kell a társult országban letelepedett jogalanyok által az Euratom-programban való részvétel révén kapott összeghez képest jelentkező bármely jelentős egyensúlyhiány automatikus korrekcióját, figyelembe véve az Euratom-program irányítása, végrehajtása és működtetése kapcsán felmerülő költségeket is.

6. cikk

A finanszírozás végrehajtása és formái

(1) Az Euratom-programot a költségvetési rendelettel összhangban közvetlen irányítás útján kell végrehajtani, vagy a költségvetési rendelet 62. cikke (1) bekezdése első albekezdésének c) pontjában említett, finanszírozó szervek általi közvetett irányítással.

(2) Az Euratom-program keretében a költségvetési rendeletben megállapított bármely formában nyújtható finanszírozás, vissza nem térítendő támogatások képezik azonban az Euratom-program keretében a közvetett intézkedésekre vonatkozó fő támogatási formát. Az Euratom-program keretében pénzdíjak, közbeszerzés és vegyes finanszírozási műveletek keretében pénzügyi eszközök révén is nyújtható finanszírozás.

(3) Az Euratom-program keretében alkalmazandó fő intézkedéstípusokat az (EU) 2021/695 rendelet 2. cikke határozza meg és definiálja, így például a következőket: kutatási és innovációs intézkedések, innovációs intézkedések, innovációs és piaci bevezetésre irányuló intézkedések, képzési és mobilitási intézkedések, program-társfinanszírozási intézkedések, a kereskedelmi hasznosítást megelőző beszerzésekre irányuló intézkedések, az innovatív megoldásokra irányuló közbeszerzést célzó intézkedések, koordinációs és támogatási intézkedések, ösztönző pénzdíjak és az elismerést kifejező pénzdíjak.

Az Euratom-program valamennyi célkitűzése tekintetében rugalmasan alkalmazandók az e cikk (2) bekezdésben említett finanszírozási formák, alkalmazásukról pedig az adott célkitűzések szükségletei és jellemzői alapján kell dönten.

(4) Az Euratom-program a JRC által végzett közvetlen intézkedéseket is támogat.

7. cikk

Európai partnerségek

- (1) Az Euratom-program egyes részei végrehajthatók európai partnerségeken keresztül.
- (2) A Közösség európai partnerségekben való részvétele a következő formák bármelyikét öltheti:

- a) a Bizottság és köz- vagy magánszférabeli partnerek közötti olyan egyetértési megállapodás vagy szerződéses megállapodások alapján létrejött partnerségekben való részvétel, amelyek meghatározzák az európai partnerség célkitűzéseit, a pénzügyi vagy természetbeni hozzájárulásaikra vonatkozó, valamennyi érintett oldal részéről tett kötelezettségvállalásokat, a fő teljesítmény- és hatásmutatókat, a biztosítandó eredményeket és a jelentéstételi szabályokat; ezek tartalmazzák a partnerek és az Euratom-program által végrehajtott kiegészítő kutatási és innovációs tevékenységek azonosítását is (közös programozású európai partnerségek);
- b) kutatási és innovációs tevékenységek valamely programjában való részvétel és az ahhoz való pénzügyi hozzájárulás, meghatározva a célkitűzéseket, a fő teljesítmény- és hatásmutatókat és a biztosítandó eredményeket, a partnereknek a pénzügyi vagy természetbeni hozzájárulásaikra vonatkozó kötelezettségvállalása és a releváns tevékenységeiknek az Euratom-program társfinanszírozási intézkedésének alkalmazásával történő integrációja alapján (társfinanszírozott európai partnerségek).
- (3) Az európai partnerségek:
- a) azokat olyan esetekben hozzák létre, amikor az Euratom-program célkitűzéseit – az Euratom-program szerinti más támogatási formákkal összehasonlítva – hatékonyabban valósítanák meg, mint egyedül a Közösség által; az Euratom-program költségvetésének megfelelő arányát kell allokálni az említett részre;
- b) megfelelnek a következő elveknek: uniós hozzáadott érték, átláthatóság és nyitottság, Európán belül és Európa javára kifejtett hatás, megfelelő léptékű, erős multiplikátorhatás, valamennyi érintett fél hosszú távú kötelezettségvállalásai, a végrehajtás rugalmassága, az uniós, helyi, regionális, nemzeti és adott esetben nemzetközi kezdeményezésekkel vagy egyéb európai partnerségekkel való koherencia, koordináció és kiegészítő jelleg;
- c) egyértelmű, életciklus-alapú megközelítést alkalmaznak, korlátozott időszakra vonatkoznak, és tartalmazzák az Euratom-programból nyújtott finanszírozás fokozatos kivezetésére vonatkozó feltételeket.
- (4) Az Európai partnerségek kiválasztására, végrehajtására, nyomon követésére, értékelésére és fokozatos kivezetésére vonatkozó rendelkezéseket és kritériumokat az (EU) 2021/695 rendelet III. melléklete tartalmazza.

8. cikk

Nyílt tudomány

A nyílt tudományra vonatkozó, az (EU) 2021/695 rendeletben meghatározott rendelkezések alkalmazandók az Euratom-programra.

9. cikk

Támogatható intézkedések, valamint a részvételre és a kutatási eredmények terjesztésére vonatkozó szabályok

- (1) Csak a 3. cikkben említett célkitűzéseket végrehajtó intézkedések jogosultak finanszírozásra.
- (2) Figyelemmel e cikk (3) és (4) bekezdésére, az (EU) 2021/695 rendeletnek a részvételi és terjesztési szabályokról szóló II. címét kell alkalmazni az Euratom-program keretében támogatott intézkedésekre is. Az (EU) 2021/695 rendeletben szereplő, az Unióra, illetve a Horizont Európára történő hivatkozásokat – adott esetben – a Közösségre, illetve az Euratom-programra történő hivatkozásokként kell értelmezni. Az (EU) 2021/695 rendeletben szereplő, a „biztonsági szabályokra” történő hivatkozásokat úgy kell értelmezni, hogy azok magukban foglalják a tagállamoknak az Euratom-szerződés 24. cikke értelmében vett védelmi érdekeit.
- (3) Az (EU) 2021/695 rendelet 40. cikkének (4) bekezdésétől eltérve, az eredmények feletti tulajdonjog átruházásának vagy az eredményekre vonatkozó kizárólagos használati jog adásának kifogásolására vonatkozó jog kiterjedhet a nem kizárólagos használati jog adására is.
- (4) Az (EU) 2021/695 rendelet 41. cikkének (9) bekezdésétől eltérve, azon kedvezményezettnek, amely közösségi finanszírozásban részesült, jogdíjmentesen hozzáférést kell biztosítania az eredményeihez a közösségi intézmények, a finanszírozó szervek vagy a 2007/198/Euratom határozattal létrehozott Fúzióenergia-fejlesztési és ITER Európai Közös Vállalkozás (Fusion for Energy) (a továbbiakban: a Fusion for Energy Közös Vállalkozás) számára a közösségi szakpolitikák és programok kidolgozása, végrehajtása és nyomon követése, vagy a harmadik országokkal és nemzetközi szervezetekkel folytatott nemzetközi együttműködés alapján fennálló kötelezettségek teljesítése céljából. Az ilyen hozzáférési jogoknak magukban kell foglalniuk azon jogot, hogy harmadik felek részére engedélyezzék az eredmények közbeszerzésekben való felhasználását, és a hozzáférési jogok továbbadásának jogát. A hozzáférési jogoknak nem kereskedelmi célú és nem a piaci versenyben való részvételt szolgáló felhasználásra kell korlátozódniuk.

(5) Az (EU) 2021/695 rendelet alapján létrehozott kölcsönös biztosítási mechanizmus fedezi az azon összegek visszafizetésének elmaradásával kapcsolatos kockázatot, amelyeket a kedvezményezetteknek meg kellene fizetniük a Bizottságnak vagy az e rendelet szerinti finanszírozó szervezetnek.

10. cikk

Kumulatív, alternatív és kombinált finanszírozás

(1) Az Euratom-programot a Horizont Európával és más uniós programokkal szinergiában kell végrehajtani.

(2) Az Euratom-program célkitűzéseinek megvalósítása, valamint az Euratom-program és a Horizont Európa közös kihívásainak kezelése érdekében az Euratom-programban vagy a Horizont Európát végrehajtó programokban vagy mindkettőben meghatározott célkitűzések mentén végzett tevékenységek részesülhetnek – a 9. cikkre figyelemmel – a közösségi pénzügyi hozzájárulásból. Így különösen az Euratom-program a Marie Skłodowska-Curie-cselekvéseknek (MSCA) nyújthat pénzügyi hozzájárulást a nukleáris kutatás számára releváns tevékenységek támogatása érdekében.

(3) Egy másik uniós programból hozzájárulásban részesült intézkedés az Euratom-program keretében is kaphat hozzájárulást, feltéve, hogy a hozzájárulások nem ugyanazon költségeket fedezik. A releváns program szabályai alkalmazandók az intézkedéshez nyújtott vonatkozó hozzájárulásra. A kumulatív finanszírozás összege nem haladhatja meg az intézkedés teljes elszámolható költségét. A különböző programokból származó támogatás a támogatási feltételeket meghatározó dokumentumoknak megfelelően arányosan is kiszámítható.

(4) Az intézkedések támogatásban részesülhetnek az Európai Regionális Fejlesztési Alapból vagy az Európai Szociális Alap Pluszból, a 2021–2027-es közös rendelkezésekről szóló rendelet releváns rendelkezéseivel összhangban, amennyiben az Euratom-program keretében kiválósági pecsétet ítéltek oda számukra annak köszönhetően, hogy megfelelnek a következő kumulatív feltételeknek:

- a) értékelésükre az Euratom-program keretében meghirdetett pályázati felhívás alapján került sor;
- b) megfelelnek az említett pályázati felhívás minőségi minimumkövetelményeinek;
- c) az említett pályázati felhívás keretében költségvetési korlátok miatt nem részesülhetnek finanszírozásban.

II. FEJEZET

Programozás, nyomon követés, értékelés és kontroll

11. cikk

Munkaprogramok

(1) Az Euratom-program közvetett intézkedéseit a költségvetési rendelet 110. cikkében említett munkaprogramok által kell végrehajtani. A munkaprogramok adott esetben meghatározzák a vegyes finanszírozási műveletekre fenntartott teljes összeget. A Bizottság végrehajtási jogi aktusok útján fogad el munkaprogramokat. Az említett végrehajtási jogi aktusokat a 16. cikk (4) bekezdésében említett vizsgálóbizottsági eljárásnak megfelelően kell elfogadni.

(2) A költségvetési rendelet 110. cikkében foglalt követelményeken túl a munkaprogramoknak adott esetben tartalmazniuk kell a következőket:

- a) az egyes intézkedésekre alokált összegek megjelölése és egy indikatív végrehajtási menetrend;
- b) a vissza nem térítendő támogatások vonatkozásában a prioritások, a kiválasztási és odaítélési kritériumok, a különböző odaítélési kritériumok relatív súlyozása és a teljes elszámolható költség finanszírozásának maximális mértéke;
- c) a kedvezményezetteknek vonatkozó bármely további kötelezettség az (EU) 2021/695 rendelet 39. és 41. cikkével összhangban;
- d) egy többéves megközelítés és a következő végrehajtási évekre vonatkozó stratégiai iránymutatások.

(3) A Bizottság többéves munkaprogramot készít a JRC által végzett közvetlen intézkedésekre vonatkozóan, a 96/282/Euratom határozattal összhangban.

12. cikk

Nyomon követés és jelentéstétel

(1) A Bizottság folyamatosan nyomon követi az Euratom-program irányítását és végrehajtását. Az átláthatóság fokozása érdekében ezen adatokat hozzáférhető módon, nyilvánosan elérhetővé kell tenni a Bizottság honlapján ezen adatok legutóbbi frissítésével összhangban.

A II. mellékletben hatásútvonalanként meghatározva találhatók a 3. cikkben megállapított célkitűzések megvalósítása terén az Euratom-program által elért haladásról szóló évi jelentéstételhez szükséges mutatók.

(2) Az Euratom-program által a célkitűzéseinek megvalósítása terén elért haladás hatékony értékelésének biztosítására, a Bizottság végrehajtási jogi aktusokat fogad el a nyomonkövetési és értékelési keret végrehajtására vonatkozóan, különösen viszonyítási értékeknek és célértékeknek a II. melléklettel összhangban történő meghatározásával. Ezen végrehajtási jogi aktusokat a 16. cikk (3) bekezdése szerinti tanácsadó-bizottsági eljárással összhangban kell elfogadni.

(3) A teljesítményjelentési rendszernek biztosítania kell, hogy az Euratom-program végrehajtásának és eredményeinek nyomon követésére vonatkozó adatokat hatékonyan, eredményesen és időben összegyűjtsék, anélkül, hogy ez növelné a kedvezményezettekre háruló adminisztratív terheket. Ennek érdekében a közösségi források címzettjei és adott esetben a tagállamok számára arányos jelentéstételi követelményeket kell megállapítani.

13. cikk

Tájékoztatás, kommunikáció, közzététel, valamint terjesztés és hasznosítás

(1) Az Euratom-program keretében nyújtott finanszírozás címzettjeinek fel kell tüntetniük e pénzeszközök eredetét, és különösen az intézkedéseknek és azok eredményeinek a népszerűsítése során biztosítaniuk kell a közösségi támogatás láthatóságát azáltal, hogy következetes, hatékony és arányos célzott tájékoztatást nyújtanak többféle célközönségnek, köztük a médiának és a nyilvánosságnak.

(2) A Bizottság tájékoztatási és kommunikációs tevékenységeket végez az Euratom-programhoz, az Euratom-program szerinti intézkedésekhez és az elért eredményekhez kapcsolódóan. Emellett kellő időben részletes tájékoztatást nyújt a tagállamok és a kedvezményezettek számára. Kutatási eredményeken, elemzéseken és a hálózatok hasonlóságán alapuló partnerkeresési szolgáltatásokat kell biztosítani az érdekelt szervezetek számára együttműködési projektekre vonatkozó konzorciumok kialakítása érdekében, különös figyelmet fordítva hálózatépítési lehetőségek azonosítására a kutatás és innováció terén gyengén teljesítő tagállamok jogalanyai számára. Az ilyen elemzések alapján célzott partnerkeresési rendezvények szervezhetők a konkrét pályázati felhívásoktól függően.

(3) A Bizottság az Euratom-programból származó kutatási és innovációs eredmények és ismeretek elérhetőségének és elterjedésének növelése céljából egy terjesztési és hasznosítási stratégiát is megállapít, hogy felgyorsítsa a piaci bevezetésre irányuló hasznosítást és fokozza az Euratom-program hatását.

(4) Az Euratom-programhoz allokált pénzügyi forrásoknak hozzá kell járulniuk a Közösség politikai prioritásaira vonatkozó intézményi kommunikációhoz, valamint tájékoztatási, kommunikációs, népszerűsítési, terjesztési és hasznosítási tevékenységekhez is, amennyiben azok kapcsolódnak a 3. cikkben említett célkitűzésekhez.

14. cikk

Értékelés

(1) Az Euratom-program értékeléseit megfelelő időben kell elvégezni, hogy azok felhasználhatók legyenek az Euratom-programra, annak utódjára és a kutatás és innováció számára releváns egyéb kezdeményezésekre vonatkozó döntéshozatali eljárásban.

(2) Az Euratom-program időközi értékelését átlátható eljárás alapján kiválasztott független szakértők segítségével kell elvégezni, mielőtt elegendő információ áll rendelkezésre az Euratom-program végrehajtásáról, de legkésőbb három évvel az Euratom-program végrehajtásának kezdetét követően. Annak tartalmaznia kell a korábbi Euratom kutatási és képzési programok hosszú távú hatásának értékelését, és adott esetben alapját kell képeznie az Euratom-program végrehajtását érintő kiigazításnak vagy az Euratom-program felülvizsgálatának. Értékelnie kell az Euratom-program hatékonyságát, eredményességét, relevanciáját, koherenciáját és a Közösség számára biztosított hozzáadott értéket.

(3) Az Euratom-program végrehajtásának végén, de legkésőbb négy évvel az 1. cikkben meghatározott időszak végét követően a Bizottság elvégzi az Euratom-program végső értékelését. Annak tartalmaznia kell a korábbi Euratom kutatási és képzési programok hosszú távú hatásának értékelését is.

(4) A Bizottság az értékelések megállapításait saját észrevételeinek kíséretében közlésezi, és közli az Európai Parlamenttel, a Tanáccsal, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal és a Régiók Bizottságával.

15. cikk

Ellenőrzések

(1) Az Euratom-program kontrollrendszerének megfelelő egyensúlyt kell biztosítani a bizalom és a kontroll között, figyelembe véve a kontrollok minden szinten – különösen a kedvezményezettek számára – felmerülő igazgatási és egyéb költségeit. Az ellenőrzési szabályoknak egyértelműnek, következetesnek és koherensnek kell lenniük az Euratom-program egészében.

(2) A különböző uniós programokból nyújtott közös finanszírozásban részesülő intézkedéseket csak egyszer kell ellenőrizni, lefedve valamennyi érintett programot és az azokra vonatkozó szabályokat.

(3) Emellett a Bizottság vagy a releváns finanszírozó szerv támaszkodhat kedvezményezetti szinten végrehajtott kombinált rendszer-felülvizsgálatokra is. Ezen kombinált felülvizsgálatok bizonyos típusú kedvezményezettek számára opcionálisak, és olyan rendszer- és folyamatellenőrzésből állnak, amelyet az ügyletek ellenőrzése egészít ki. Az ügyletek ilyen ellenőrzéseit egy hozzáértő, független, a számviteli dokumentumokat a 2006/43/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek ⁽¹⁸⁾ megfelelően jogszabályban előírt könyvvizsgálatnak alávetni jogosult könyvvizsgáló végzi el. A rendszer- és folyamatellenőrzéseket a Bizottság vagy a releváns finanszírozó szerv felhasználhatja a kiadásokkal való hatékony és eredményes gazdálkodásra vonatkozó bizonyosság általános szintjének meghatározásához, valamint az utólagos ellenőrzések és a pénzügyi kimutatásokra vonatkozó igazolások szintjének újragondolása céljából.

(4) A költségvetési rendelet 127. cikkével összhangban a Bizottság vagy a finanszírozó szerv támaszkodhat a közösségi hozzájárulások felhasználására vonatkozóan más – többek között az uniós intézmények vagy szervezetek által felhatalmazottaktól eltérő – független és hozzáértő személyek vagy szervezetek által végzett ellenőrzésekre is.

(5) Ellenőrzéseket legkésőbb az egyenleg kifizetése után két évvel lehet végezni.

(6) A Bizottság ellenőrzésre vonatkozó iránymutatásokat tesz közzé abból a célból, hogy biztosítsa az Euratom-program teljes időtartama alatt az ellenőrzési eljárások és szabályok megbízható és egységes alkalmazását és értelmezését.

16. cikk

Bizottsági eljárás

(1) A Bizottságot egy bizottság segíti. Ez a bizottság a 182/2011/EU rendelet értelmében vett bizottságnak minősül.

(2) A bizottság két különböző konfigurációban ül össze, az egyik az Euratom-program maghasadással összefüggő vonatkozásaival, a másik a magfúzióval összefüggő vonatkozásaival foglalkozik.

⁽¹⁸⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2006/43/EK irányelve (2006. május 17.) az éves és összevont (konszolidált) éves beszámoló jog szerinti könyvvizsgálatáról, a 78/660/EGK és a 83/349/EGK tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 84/253/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 157., 2006.6.9., 87. o.).

Az Euratom-program végrehajtásának elősegítése céljából a Bizottság – a Bizottság elfogadott iránymutatásaival összhangban – megtéríti a bizottság minden egyes, a napirendben meghatározott ülése esetében tagállamonként egy képviselő, illetve – olyan napirendi pontok esetében, amikor valamely tagállamnak speciális szakértelemre van szüksége – tagállamonként egy szakértő vagy tanácsadó költségeit.

(3) Az e bekezdésre történő hivatkozáskor a 182/2011/EU rendelet 4. cikkét kell alkalmazni.

(4) Az e bekezdésre történő hivatkozáskor a 182/2011/EU rendelet 5. cikkét kell alkalmazni.

(5) Amennyiben a bizottság véleményét írásbeli eljárás keretében kell beszerezni, az említett eljárást eredmény nélkül zárják le, amennyiben a véleménynyilvánításra megállapított határidőn belül a bizottság elnöke úgy határoz, vagy a bizottsági tagok egyszerű többsége ezt kéri.

(6) A Bizottság rendszeresen tájékoztatja a bizottságot az Euratom-program végrehajtásának átfogó haladásáról, és kellő időben tájékoztatást ad a bizottság számára az Euratom-program keretében javasolt vagy finanszírozott valamennyi intézkedésről.

17. cikk

Az Unió pénzügyi érdekeinek védelme

Amennyiben egy harmadik ország nemzetközi megállapodás alapján elfogadott határozat vagy bármely más jogi eszköz alapján részt vesz az Euratom-programban, a harmadik országnak biztosítania kell az illetékes engedélyezésre jogosult tisztviselő, az OLAF és a Számvevőszék számára a hatáskörük teljes körű gyakorlásához szükséges jogokat és hozzáférést. Az OLAF esetében az ilyen jogok közé tartozik a 883/2013/EU, Euratom rendeletben meghatározottak szerinti vizsgálatok – többek között helyszíni ellenőrzések és vizsgálatok – lefolytatásához való jog is.

III. FEJEZET

Átmeneti és záró rendelkezések

18. cikk

Hatályon kívül helyezés

Az (Euratom) 2018/1563 rendelet hatályát veszti.

19. cikk

Átmeneti rendelkezések

(1) Ez a rendelet nem érinti az (Euratom) 2018/1563 rendelet alapján megkezdett intézkedések folytatását vagy módosítását, amely rendelet továbbra is alkalmazandó az említett intézkedésekre azok lezárásáig.

(2) Amennyiben szükséges, az (Euratom) 2018/1563 rendelettel létrehozott bizottság fennmaradó feladatait az e rendelet 16. cikkében említett bizottság végzi el.

(3) Az Euratom-programra szánt pénzügyi keretösszeg az Euratom-program és az (Euratom) 2018/1563 rendelet alapján elfogadott intézkedések közötti átmenet biztosításához szükséges technikai és igazgatási segítségnyújtási kiadásokat is fedezheti.

20. cikk

Hatálybalépés

Ez a rendelet az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetésének napján lép hatályba.

Ezt a rendeletet 2021. január 1-jétől kell alkalmazni.

Ez a rendelet teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban.

Kelt Brüsszelben, 2021. május 10-én.

*a Tanács részéről
az elnök*

J. BORRELL FONTELLES

I. MELLÉKLET

TEVÉKENYSÉGEK

A 3. cikk (2) bekezdésében említett egyedi célkitűzéseket az Euratom-program egésze során, az e mellékletben nagy vonalakban ismertetett tevékenységek szerint kell megvalósítani. Az említett egyedi célkitűzések végrehajtásával az Euratom-program támogatja a tagállamokat az Euratom-jogszabályok ⁽¹⁾ végrehajtásában, továbbá megerősíti a tagállamok és a magánszektor kutatási erőfeszítéseit. Az említett egyedi célkitűzéseknek hozzá kell járulniuk a nukleáris területen betöltött technológiai vezető szerep fenntartásához és továbbfejlesztéséhez.

A 3. cikk (2) bekezdésében említett egyedi célkitűzések megvalósítása érdekében az Euratom-program több területet érintő tevékenységeket fog támogatni, amelyek biztosítják a kutatási erőfeszítések szinergiáját a közös kihívások megoldása terén. A Horizont Európával megfelelő kapcsolatokat és interfészeket, így például közös pályázati felhívásokat fognak biztosítani. A kapcsolódó kutatási és innovációs tevékenységek a 2021–2027-es közös rendelkezésekről szóló rendelet szerinti alapok által nyújtott pénzügyi támogatásban is részesülhetnek, amennyiben összhangban állnak ezen alapok célkitűzéseivel és rendelkezéseivel.

Az e mellékletben felsorolt tevékenységek közé tartozik a békés célú nukleáris kutatás és innováció terén folytatott, közös célokon és kölcsönös bizalmon alapuló nemzetközi együttműködés, amelynek célja, hogy egyértelmű és jelentős előnyöket biztosítson az Unió, polgárai és környezete számára. Ez magába foglalja a multilaterális kereteken keresztül folytatott nemzetközi együttműködést. A IV. generációs technológiával foglalkozó nemzetközi fórum (GIF) vonatkozásában az Euratom hivatalosan elismert végrehajtó szerveként ⁽²⁾ eljáró JRC továbbra is elő fogja segíteni és össze fogja hangolni az Európai Atomenergia-közösség hozzájárulását és részvételét a GIF kutatási és képzési tevékenységeiben. A GIF tevékenységeihez az Euratom-program hatályán belül történő hozzájárulás a IV. generációs rendszerekre jellemző biztonságra, sugárvédelemre, nukleáris biztosítékokra és nonprolifrációs kutatási és képzési tevékenységekre összpontosít.

A JRC-ra bízott bármely új tevékenységet a JRC kormányzótanácsa elemzi, hogy ellenőrizze annak összhangját a tagállamokban folytatott meglévő tevékenységekkel, és hogy elkerüljék az átfedéseket az Unión belüli nukleáris kutatás és fejlesztés terén.

A munkaprogramok prioritásait a Bizottságnak kell meghatároznia a közjogi hatóságoktól, a nukleáris kutatásban érdekelt felektől és a nukleáris tevékenységekben érdekelt felek bármely releváns szervezetétől vagy fórumától kapott inputok alapján.

A következő területeken végzett kutatás és képzés támogatható az Euratom-programból:

- a) a következők javítása és támogatása: nukleáris biztonság, védetség, biztosítékok, sugárvédelem, a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos kezelése és leszerelése, beleértve a nukleáris energia megbízható és biztonságos felhasználását és az ionizáló sugárzás nem energetikai alkalmazásainak megbízható és biztonságos felhasználását ⁽³⁾:
 - i. nukleáris biztonság: a Közösségben működő reaktorrendszereknek és nukleáris üzemanyagciklusoknak, vagy – amilyen mértékben a nukleáris biztonsággal kapcsolatos széles körű szakértelemnek a Közösségben történő fenntartása érdekében szükséges – a jövőben esetlegesen alkalmazásra kerülő reaktortípusoknak és ezek teljes nukleáris üzemanyagciklusainak, így például a particionálásnak és a transzmutációnak a biztonsága;
 - ii. a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos kezelése: a közepes aktivitású, a nagy aktivitású és a hosszú élettartamú radioaktív hulladékok és kiégett fűtőelemek kezelése és különösen az ezekkel kapcsolatos végleges elhelyezést megelőző tevékenységek és ezek végleges elhelyezése, valamint egyéb olyan radioaktív hulladékok és típusok kezelése és különösen az ezekkel kapcsolatos végleges elhelyezést megelőző tevékenységek és

⁽¹⁾ Különösen a Tanács 2006/117/Euratom irányelve (2006. november 20.) a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek szállításának felügyeletéről és ellenőrzéséről (HL L 337., 2006.12.5., 21. o.); a Tanács 2009/71/Euratom irányelve (2009. június 25.) a nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági közösségi keretrendszerének létrehozásáról (HL L 172., 2009.7.2., 18. o.); a Tanács 2011/70/Euratom irányelve; a Tanács 2013/51/Euratom irányelve (2013. október 22.) a lakosság egészségének az emberi fogyasztásra szánt vízben található radioaktív anyagokkal szembeni védelmére vonatkozó követelmények meghatározásáról (HL L 296., 2013.11.7., 12. o.); a Tanács 2013/59/Euratom irányelve (2013. december 5.) az ionizáló sugárzás miatti sugárterhelésből származó veszélyekkel szembeni védelmet szolgáló alapvető biztonsági előírások megállapításáról, valamint a 89/618/Euratom, a 90/641/Euratom, a 96/29/Euratom, a 97/43/Euratom és a 2003/122/Euratom irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 13., 2014.1.17., 1. o.); valamint a Tanács (Euratom) 2016/52 rendelete (2016. január 15.) a nukleáris balesetet vagy egyéb radiológiai veszélyhelyzetet követően az élelmiszerek és a takarmányok radioaktív szennyezettsége maximális megengedett szintjeinek megállapításáról, valamint a 3954/87/Euratom rendelet, a 944/89/Euratom bizottsági rendelet és a 770/90/Euratom bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 13., 2016.1.20., 2. o.).

⁽²⁾ A IV. generációs technológiájú nukleárisenergia-rendszerek kutatását és fejlesztését célzó nemzetközi együttműködésről szóló keretmegállapodás III. cikkének (2) bekezdésével összhangban.

⁽³⁾ A nukleáris védetség, biztosítékok és nonprolifráció kivételével, e tevékenységek közvetlen és közvetett intézkedések révén is végrehajthatók.

ezek végleges elhelyezése, amelyek esetében iparilag kiforrott eljárások jelenleg nem léteznek vagy javításra szorulhatnak; a radioaktív hulladékok mennyiségének minimalizálása és e hulladék radiotoxicitásának csökkentése; a radioaktív hulladékok és kiégett fűtőelemek kezelésével kapcsolatos tudás és kompetenciák kezelése és átadása a generációk között és a tagállami programok körében;

iii. leszerelés: a nukleáris létesítmények leszereléséhez és környezetvédelmi rehabilitációjához szükséges technológiák fejlesztését és értékelését támogató kutatás; a leszereléssel kapcsolatos legjobb gyakorlatok és ismeretek megosztásának támogatása;

iv. a nukleáris tudomány és az ionizáló sugárzás alkalmazásai, sugárvédelem, veszélyhelyzeti felkészültség:

- a nukleáris tudomány és az ionizáló sugárzási technológiák alkalmazásai a gyógyászati, ipari és egyéb kutatási területeken,
- az ipari, gyógyászati vagy környezeti kitettségéből eredő csekély sugárdózisok hatásai és kockázatai,
- veszélyhelyzeti felkészültség a sugárterheléssel járó balesetekre, valamint a radioökológiával kapcsolatos kutatás,
- védett és biztonságos radioizotóp-ellátás és –felhasználás,
- a sugárzó anyagok környezetben való terjedésének modelljei, valamint az adatcsere, a riasztási rendszerek és a mérési technikákkal kapcsolatos együttműködés támogatása ⁽⁴⁾ (közvetlen intézkedésekkel végrehajtandó);

v. nukleáris védetség, biztosítékok és nonprolifерáció (közvetlen intézkedésekkel végrehajtandó):

- a közösségi és a nemzetközi biztosítékok támogatására és megerősítésére szolgáló módszerek és technológia,
- az Euratom biztosítéki rendszerére vonatkozó operatív támogatás és képzés,
- technikai támogatás az atomsorompó-szerződés végrehajtásához a nukleáris biztosítékok területén, beleértve az uniós exportellenőrzési rendszer megerősítésének támogatását,
- a nukleáris és radiológiai biztonság és védetség fokozását célzó kutatás és támogatás a globális CBRN (vegyi, biológiai, radiológiai, nukleáris) keret és a kapcsolódó uniós stratégiák összefüggésében,
- a szabályozási ellenőrzés hatókörén kívül eső nukleáris és radioaktív anyagok felderítésére, valamint az ilyen anyagokat érintő események megelőzésére és kezelésére szolgáló módszerek és technológia, beleértve a nukleáris kriminalisztikát is,
- a nukleáris védetséggel kapcsolatos kapacitásépítés támogatása az Európai Nukleáris Védetség Képzési Központ segítségével;

b) a szakértelem és kompetencia fenntartása és továbbfejlesztése a nukleáris területen a Közösségen belül:

- i. oktatás, képzés és mobilitás, beleértve az olyan oktatási és képzési programokat, mint a Marie Skłodowska-Curie-cselekvések;
- ii. a nukleáris tudományhoz és technológiához – különösen a nukleáris biztonsághoz, védetséghez, biztosítékokhoz és a sugárvédelemhez – kapcsolódó innováció, tudásmenedzsment, terjesztés és hasznosítás előmozdítása;
- iii. a kutatás területéről az ipar felé irányuló technológiatranszfer támogatása;
- iv. egy versenyképes európai fúzióenergia-ipari kapacitás előkészítésének és fejlesztésének támogatása;
- v. az európai és nemzetközi kutatási infrastruktúrák, köztük a JRC infrastruktúrái biztosításának, rendelkezésre állásának és az azokhoz való megfelelő hozzáférés támogatása ⁽⁵⁾;

⁽⁴⁾ Az Euratom-Szerződés 35., 36. és 38. cikke; a Tanács 87/600/Euratom határozata (1987. december 14.) a radiológiai veszélyhelyzet esetén történő gyors információcserére vonatkozó közösségi szabályozásról (HL L 371., 1987.12.30., 76. o.).

⁽⁵⁾ A JRC infrastruktúráira vonatkozó folytatólagos beruházási terv alapján.

- vi. a nukleáris tudománynak mint a szabványosítás támogatása alapjának előmozdítása érdekében a közvetlen intézkedések a nukleáris biztonsággal, biztosítékokkal és védettséggel, valamint egyéb alkalmazásokkal, így például a nukleáris medicinával kapcsolatos legkorszerűbb referencia-adatokat, anyagokat és méréseket fogják biztosítani;
- c) a fúziós energia fejlesztésének előmozdítása és az európai magfúziós menetrend végrehajtásához való hozzájárulás:
- egy magfúziós kutatással foglalkozó társfinanszírozott európai partnerség fogja végrehajtani a magfúzió alapuló villamosenergia-termelés céljának e század második felére történő elérésre irányuló menetrendet. Ez többek között a következőket foglalhatja magában:
- i. a meglévő és jövőbeli fúziós létesítmények kihasználása, beleértve adott esetben a fúziós kutatási infrastruktúrára irányuló működési támogatások allokációját;
 - ii. a jövőbeli fúziós erőművek előkészítése valamennyi releváns szempont, köztük az anyagok, a technológiák és a tervek fejlesztésével;
 - iii. célzott oktatási és képzési program végrehajtása a b) pont i. alpontja szerinti tevékenységeken túlmenően;
 - iv. a Fusion for Energy Közös Vállalkozással közös tevékenységek koordinálása;
 - v. együttműködés az ITER Szervezetével;
 - vi. tudományos együttműködés az Euratom által kötött nemzetközi megállapodások keretében;
- a magfúziós kutatással foglalkozó társfinanszírozott európai partnerség végrehajtása a tagállamok vagy az Euratom-programhoz társult harmadik országok által létrehozott vagy kijelölt jogalanyok részére odaítélt vissza nem térítendő támogatás révén fog történni. A vissza nem térítendő támogatás magában foglalhat a Közösségtől származó természetbeni erőforrásokat vagy a Bizottság munkatársainak kirendelését;
- d) az Unió és a tagállamok nukleáris biztonságra, biztosítékokra és védettségre vonatkozó szakpolitikájának támogatása:
- a közvetlen intézkedések független tudományos és műszaki adatok és szakértelem biztosításával fogják támogatni a nukleáris biztonságra, biztosítékokra és védettségre vonatkozó szakpolitikát, valamint a releváns jogszabályok végrehajtását.
-

II. MELLÉKLET

KULCSFONTOSSÁGÚ HATÁSÚTVONAL-MUTATÓK

Hatásútvonalak és kapcsolódó kulcsfontosságú hatásútvonal-mutatók mentén kell strukturálni az Euratom-programnak a 3. cikk (2) bekezdésében említett egyedi célkitűzéseire irányuló teljesítményének nyomon követését. A hatásútvonalak időérzékenyek: különbséget kell tenni a rövid, közép és hosszú távúak között. A hatásútvonal-mutatók helyettesítő mutatóként szolgáltatnak információt az egyedi célkitűzések megvalósításának terén elért haladásról. A Horizont Európával közös kulcsfontosságú hatásútvonal-mutatókat alátámasztó mikroadatokat gyűjtésére központilag irányított és összehangolt módon, a kedvezményezettek számára minimális adatszolgáltatási teher mellett kerül sor.

Tudományos hatásútvonal-mutatók

Az Euratom-program várhatóan haladást fog elérni a nukleáris biztonság és védetség megerősítésére, az ionizáló sugárzás biztonságos alkalmazásaira, a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok kezelésére, a sugárvédelemre és a fúziós energia fejlesztésére vonatkozó ismeretek tekintetében. Az e területen elért haladást a tudományos publikációkra, a magfúziós menetrend végrehajtása terén elért haladásra, a szakértelem és a készségek fejlesztésére, valamint a kutatási infrastruktúrákhoz való hozzáférésre vonatkozó mutatók fogják mérni.

A tudományos hatás felé	Rövid távú	Középtávú	Hosszabb távú
A nukleáris energia és az ionizáló sugárzás nem energetikai alkalmazásai megbízható és biztonságos felhasználásának javítása, ideértve a nukleáris biztonságot, védetséget és biztosítékokat, a sugárvédelmet, a kiégett fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos kezelését, valamint a leszerelést	Publikációk – Az Euratom-programhoz tartozó lektorált tudományos publikációk száma	Idézettség – Az Euratom-programhoz tartozó lektorált tudományos publikációk tudományterületek alapján súlyozott idézettségi mutatója	Világ színvonalú tudomány – Az Euratom-programból származó, az adott tudományterülethez lényegi hozzájárulást nyújtó lektorált publikációk száma és aránya
	Az ismeretek megosztása – A nyílt tudás infrastruktúráján keresztül megosztott kutatási outputok (nyílt hozzáférésű adatok/publikációk/szoftverek stb.) aránya	Ismeretterjesztés – Az aktívan használt/idézett nyílt hozzáférésű kutatási outputok aránya	Új együttműködések – Az Euratom-program azon kedvezményezettjeinek aránya, amelyek új, tudományágakon/ágazatokon átnyúló együttműködések alakítottak ki a nyílt hozzáférésű Euratom K+I outputjaik felhasználóiával
A fúziós energia fejlesztésének előmozdítása	A magfúziós menetrend végrehajtása terén elért haladás – Az Euratom-program által elért, a magfúziós menetrendben a 2021–2025-es időszakra meghatározott mérföldkövek százalékos aránya		
A szakértelem és a kiválóság fenntartása és továbbfejlesztése az Unióban	Készségek – Az Euratom-program részeként szervezett továbbképzési tevékenységekben részt vevő kutatók száma (képzés, mobilitás és az infrastruktúrához való hozzáférés révén)	Karrierrek – Az olyan továbbképzett kutatók száma és aránya, akik nagyobb hatással vannak K+I területeikre	Munkakörülmények – A keretprogramban részt vevő olyan továbbképzett kutatók száma és aránya, akiknek javultak a munkakörülményei
	Azon kutatók száma, akik az Euratom-program támogatása révén férnek hozzá kutatási infrastruktúrához		
	Átadott referenciaanyagok és könyvtárba felvett referenciamérések		A módosított nemzetközi szabványok száma

Társadalmi hatásútvonalmutatók

Az Euratom-program a kutatás és innováció révén segít kezelni a nukleáris biztonság és védetség, a sugárvédelem és az ionizáló sugárzás alkalmazásaira vonatkozó közösségi szakpolitikai prioritásokat, amint azt az e területeken jelentkező kihívások kezeléséhez hozzájáruló outputokat létrehozó projektek portfóliói is mutatják. A társadalmi hatást a nukleáris védetség és biztosítékok terén történt konkrét fejlődést illetően is méri.

A társadalmi hatások felé	Rövid távú	Középtávú		Hosszabb távú
A nukleáris energia és az ionizáló sugárzás nem energetikai alkalmazásai megbízható és biztonságos felhasználásának javítása, ideértve a nukleáris biztonságot, védettséget és biztosítékokat, a sugárvédelmet, a kiegészítő fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos kezelését, valamint a leszerelést	Outputok – Az egyedi szakpolitikai prioritásokra irányuló outputok száma és aránya	Megoldások – Az egyedi szakpolitikai prioritásokra irányuló innovációk és tudományos eredmények száma és aránya		Előnyök – Az Euratom-program által finanszírozott eredmények használatából eredő összesített becsült hatások az egyedi szakpolitikai prioritások kezelése terén, ideértve a szakpolitikai döntéshozatali és a jogalkotási ciklushoz való hozzájárulást
	A nukleáris biztosítékok támogatására nyújtott szolgáltatások száma		A rendelkezésre bocsátott és használatban lévő műszaki rendszerek száma	
	A leginkább érintett tisztviselőknek nyújtott képzések száma			
	Közös létrehozás – Azon Euratom-projektek száma és aránya, amelyekben az uniós polgárok és végfelhasználók hozzájárulnak a K+I tartalmak közös létrehozásához	Résztétel – Az Euratom-program azon kedvezményezett szervezeteinek száma és aránya, amelyek Euratom-projektet követően polgári és végfelhasználói részvételi mechanizmussal rendelkeznek		A K+I társadalmi elterjedése – A közösen létrehozott Euratom tudományos eredmények és innovatív megoldások elterjedése és hatása

Innovációs hatásútvonalmutatók

Az Euratom-program várhatóan az egyedi célkitűzései felé történő haladást támogató innovációs hatásokat eredményez. Az e területen elért haladást a szellemi tulajdon-jogokra, az innovatív termékekre, módszerekre és eljárásokra, valamint azok felhasználására, továbbá a munkahelyteremtésre vonatkozó mutatókkal fogják mérni.

A gazdasági/innovációs hatás felé	Rövid távú	Középtávú	Hosszabb távú
A nukleáris energia és az ionizáló sugárzás nem energetikai alkalmazásai megbízható és biztonságos felhasználásának javítása, ideértve a nukleáris biztonságot, védetséget és biztosítékokat, a sugárvédelmet, a kiegészítő fűtőelemek és a radioaktív hulladékok biztonságos kezelését, valamint a leszerelést A fúziós energia fejlesztésének előmozdítása A szakértelem és a kiválóság fenntartása és továbbfejlesztése az Unióban	Innovációs outputok – Az Euratom-programból származó innovatív termékek, eljárások vagy módszerek száma (innovációtípus szerint) és a szellemi tulajdon-jog megszerzésére irányuló kérelmek száma	Innovációk – Az Euratom-projektek közül – köztük az elismert szellemi tulajdon-jogokból – származó innovációk száma (innovációtípus szerint)	Gazdasági növekedés – Olyan vállalkozások létrehozása, növekedése és piaci részesedése, amelyek Euratom által finanszírozott innovációkat fejlesztettek
	Támogatott foglalkoztatás – Az Euratom-projekt számára a kedvezményezett szervezeteknél létrehozott és fenntartott munkahelyek száma teljes munkaidős egyenértékben (munkahelytípus)	Tartós foglalkoztatás – A munkahelyek teljes munkaidős egyenértékben kifejezett számának növekedése (munkahelytípus) a kedvezményezett szervezeteknél az Euratom-projektet követően	Teljes foglalkoztatottság – Az Euratom-eredmények terjesztése következtében létrehozott vagy fenntartott közvetlen és közvetett munkahelyek száma (munkahelytípus szerint)
	Az Euratom-program kezdeti beruházása segítségével mobilizált köz- és magánberuházások értéke	Az Euratom-program eredményeinek hasznosítása vagy felfuttatása érdekében mobilizált köz- és magánberuházások értéke	A GDP 3 %-a irányába tett uniós haladás az Euratom-program következtében

A szakpolitikai hatásra vonatkozó hatásútvonal-mutatók

Az Euratom-program tudományos adatokkal szolgál a szakpolitikai döntéshozatalhoz. Ez különösen a más bizottsági szolgálatok számára nyújtott tudományos támogatást érinti, így például az Euratom-biztosítékok vagy a nukleáris és ionizáló sugárzásra vonatkozó irányelvek ⁽¹⁾ tagállamok általi végrehajtásának támogatását.

A szakpolitikai hatás felé	Rövid távú	Középtávú	Hosszabb távú
A nukleáris biztonságra, biztosítékokra és védettségre vonatkozó szakpolitika támogatása	Szakpolitikai szempontból releváns megállapításokat eredményező Euratom-projektek száma és aránya	A szakpolitikára kimutatható hatást gyakorló outputok száma	Azon Euratom-projektek száma és aránya, amelyek megállapításait szakpolitikai/programozási dokumentumokban idézték

A célértékeket mind a közvetett, mind a közvetlen intézkedések esetében úgy kell meghatározni, hogy tükrözzék az Euratom-program egyes részei tekintetében várható eredményeket.

⁽¹⁾ A Bizottság 302/2005/Euratom rendelete (2005. február 8.) az Euratom biztosítéki rendelkezéseinek alkalmazásáról (HL L 54., 2005.2.28., 1. o.); a Tanács 2011/70/Euratom irányelve és a Tanács 2014/87/Euratom irányelve (2014. július 8.) a nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági közösségi keretrendszerének létrehozásáról szóló 2009/71/Euratom irányelv módosításáról (HL L 219., 2014.7.25., 42. o.).

ISSN 1977-0731 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-5090 (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió
Kiadóhivatala
L-2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU